

زبانء مرگ

ڈیوڈ کرٹل
رجانک: غفور شاد

بلوچی اکیڈمی
عدالت روڈ کوئٹہ

www.balochiacademy.org

(c) All rights are reserved.

اے کتاب ۽ درائیں حق گوں نبشته کار ۽ انت۔
بید ۽ نبشته کار ۽ رضاء کس ایشی ۽ مواداں چھاپ کت نہ کنت۔

زبان ۽ مرگ
(رجانک)

ڈاکٹر غفور شاد

2023

ISBN # 978-969-680-186-3

نہاد: =/300 کلدار

بلوچی اکیڈمی ۽ اے کتاب ذکی پرنٹنگ پریس کراچی ۽ چھاپ کنائینگ ۽ شنگ کتگ۔

نامدات

سید ہاشمی ء گہہ ء منگہیں نام ء

لڑبندی

v.....	زبانِ مرگ
vii.....	رجائکارِ دودانک
1.....	پیش گال
7.....	اولی در:-
7.....	زبانِ مرگ کجام انت؟
41.....	دومی در:-
41.....	مارا پر چا انان گور کنگی انت؟
93.....	سیسی در:-
93.....	زبان پر چا مرانت
121.....	چارمی در:
121.....	ماچہ کجا بندات بہ کنیں
166.....	پنچمی در:-
166.....	”چے کنگی انت“؟
216.....	شوندات

زبان ۽ مرگ

سرجھیں دنيا ۽ بازيں نزورين زباناڻي اشٽاڀين بيم آماڇي ۽ مرگ امبازي نه
ايوک ۽ ڀه زبان زانت ۽ مردم زانتاں مزنين جيڙهه بلڪين ڀه هماگلاں يك مزنين
جيڙهه جوڙبو تنگ که آچه تُر سناکين جها نگیري دودمان ۽ سبب ۽ ڀه وتي دودماني پجاراں
پریشان آنت۔ زبان ۽ یک مزنين ترا نڪار ۽ نامدارين نبيسڪارے ۽ جھت ۽
ڏيوڏ کر شل ۽ ڀنڪي جھت هه گپنگ که زباناڻي مرگ پرچار زشت داريت؟ ايشي ۽
همراهي ۽ آئي ۽ استين جاو ۽ بحران ديم ۽ کنگ ۽ هه چارنگ ۽ تپا تنگ که چوشين
جاو ۽ اثراني کم کنگ، بزاں زباناڻي بيگواهي ۽ تُر س ۽ کم کنگ ۽ ڀه چه کنگ به بيت۔
بازينه گوشتگ هميش آنت، که دنيا ۽ کم ۽ گيش 6000 زباناں چه ايوک ۽ 600
زبان بيگواهي ۽ بيم ۽ رک اتگ آنت۔ لهنتين هه شمار ۽ آنت، که داں بيست ۽ يکي
کرن ۽ گڏ سر ۽ ايوک ۽ چندے مزنين زبان پشت کپيت۔ اے کتاب ڀه زباناڻي
مرگ ۽ انڇين پُرامتين سرپدي دنت که آهر کسی دسترس ۽ آنت۔ ايشي ۽ ابداے
کتاب زباناڻي مرگ ۽ هه رنگين راستي ۽ شماراں چه سرچکار آنت۔ زباناڻي مرگ ۽
پرے جيڙهه ۽ اے کتاب ۽ نه ايوک ۽ مزنين ۽ سو هين دليل هو ار آنت، بلڪين نزور
تُر اتگين ۽ مَرَتگين حاصين زباناڻي بابت ۽ نوکين سرپدي هم مان آنت ۽ ڀه
هماهاں، تجرباتي ۽ کاریگی سر ۽ سوچ هم هو ار که آماں اے بنگپ ۽ ديم ۽ کار کنگ ۽
دل مانگ آنت۔

ڈیوڈ کر سٹل دنیا ء زبانانی علم ء زانت ء یک مز نیں ء متنگیں نامے زانگ
 بیت۔ آ کیمبرج انسائیکلو پیڈیا آف لینگویج، (1987 اولی چاپ، 1997 دومی
 چاپ)، کیمبرج انسائیکلو پیڈیا آف انگلش لینگویج (1995)، ء انگلش ایز اے
 گلوبل لینگویج (1997) وڑیں نامداریں کتابانی نبیسکار انت۔ اے میان استمانی
 نامیں نبشتہ کار، شو نکار، لیکچرر ء رسا نکار پروفیسر ڈیوڈ کر سٹل ء وتی وانشت ء وانینگ ء
 سبب ء سال 1995 ء آرڈر آف دی برٹش ایمپائر (OBE) داد دیگ بوتگ۔ آ
 کیمبرج انسائیکلو پیڈیا (1994 دومی چاپ، 1997 سیمی چاپ، چارمی
 چاپ 2010)، کیمبرج پیپر بیک انسائیکلو پیڈیا (1993 دومی چاپ، 1995 سیمی
 چاپ، 1999)، کیمبرج بائیو گرافیکل انسائیکلو پیڈیا، 1994، دومی چاپ 1997) ء
 کیمبرج فیکٹ فائینڈر 1994، دومی چاپ 1997، سیمی چاپ 1998، چارمی
 چاپ 2000 ء ہم شو نکار انت۔

رجانکار ۽ دودانگ

ڏيوڏ ڪر سٺل ۽ ڪتاب ”زبان ۽ مرگ“ ۽ وانگ ۽ پد من ۽ گمان بوت که آوتی ڪتاب ۽
 زبانانی مرگ ۽ هما قصه ۽ که آرگ انت اے مئے زبان ۽ هم قصه انت۔ زبان،
 بيگو اهي ۽ هما بيم ۽ آماج انت، اے ترس ۽ مارا هم گور جنگ۔، اے دگه گپه که چه ما
 بازينے زانت ۽ نه زانت اے گپ ۽ منگ تيار نه انت، که مئے زبان هم دنيا ۽ بيم
 آماچين زبانانی سرپ ۽ اوشاتنگ ۽ وتی گپ جنوکانی بے کسا سين دلگوش ۽ اوستار
 انت۔ مئے گون وتی جنده زبان ۽ بد مہری ۽ بدرو نشتی قصه چه کس ۽ چير نه انت، کسی
 گوش ۽ مورے نه وارت، که مئے زبان وتی سچاری ۽ داينکی بازين بهراں گار کنان
 انت، بلینے اے راستی چوکپودر ۽ چماں بوٹگ ۽ گون ڏروگه نه بيت ۽ کس بے ميار نه
 بيت۔

مارا آگاهه بوبگی انت چوش مه بيت، که مئے بے سمائی، بد مہری، بدرو نشتی،
 تو امين راجد پتر ۽ پشومانی ۽ بے بيت، ۽ رندا دست ۽ سرا پنچاں جنگ ۽ زالی موتک ۽
 زارياں چه هچ کار شر نه بيت ۽ نيکه ملکوت مستين ليڙهه که کور ۽ برگ ۽ جور چارينگ
 بيت۔ زبانانی مرگ هم انچين جاورالے، بے سمائی ۽ نادلگوشي ۽ بدين جاوراں سر
 کشان ۽ يک روچه انچين کئيت ۽ سر بيت که دل به کش ۽ دست مه رسيت، اے
 بے وس ۽ بے دز رسي په کجام يک دودمانه ۽ مرگ جارے ۽ چه کمتر نه انت، اے
 پاکين زگرانه هرديں که پروش انت، وتی اندريں تو امين پاکين ارواهاں چير ٿرين
 انت۔ پشومانی ۽ وت ملامی ۽ مدامی جمبرين سرا سا هيل کننت۔ اے جاور ۽ کچل ۽
 تهليلں تام هما کس ۽ که چشتنگ، آزانت که زهري ماں نگ ۽ ابدمانيت ۽ هچ بيدنگی تام
 اے سياهمار سريں زهري ۽ شهده ۽ شگل تا مينت نه کنت۔

ہمیشہ ہر کس ء سوگہ بوہگی انت، ہر کس بزانت کہ زبان کہ دست ء چہ
 شت بزانت کہ دودمانے ء جان ء پوست لگوشت، ہمارنگ ء بے پوست ء جان ء نظام
 درگان درگان بیت، ہچ چیز وتی کالب ء نہ اوشتیت، ہمے رنگ ء بیدے زبان ء
 دودمانے ء حال بیت، دودمان، بیدے زبان ء وتی پچارے مستریں درانگازی ء چہ زہر
 بیت۔

دومی قصہ منی ء رجانکاری نیگ انت، اے کتاب ء پیش من یک ء دو
 نبشتانک ء یک ء دو شیر ء ابیدر رجانکاری نہ کنگ، راستی ہمیش انت کہ من رجانکارے
 نیاں، بگندے، چو مصرے ہما پیر زال ء من گوں وتی دست ء جھلک ء بند پتر ء وتی نام ء
 گرگ بہ لوٹاں کہ من ہم یوسف ء سوداگرے بوتگاں۔ بلے اے گپ ء پہ دل
 زاناں کہ من اے پڑے چوشیں بور سوارے نیاں کہ بوراں بے لگام ء بہ تاجاں۔

البت اے کارے بنا کنگ ء گوں، من ء زوت سما بوت، کہ رجانکاری
 چوساچشتکاری ء پولکاری ء گرانیں کارے ء برے برے کہ تو دو زبانانی پھل ء
 صراط ء اوشتے، تراہے گمان بیت کہ اے چہ ساچشت ء پولکاری ء ہم دستے ء ہما
 دیم ء انت۔ یک زبانے ء جاور، روشت ء چاگردے، دگہ زبانے ء روشت، جاور ء
 چاگردے ء برگ ء سرکنگ ء سگاری چول جنگ لوٹیت۔ اے کتاب ء وانگ ء وہدے
 اگس وانوک پہ آزاتی ء یک زبان ء روشتاں، تب ء میلاں، جیڑہ ء جاوراں، چاگردے
 بومیاء دومی زبان ء سنیل کت کننت، من ہمے ماراں من بے سوب نہ بوتگاں، بلے
 اگس چوش نہ انت گڑا کلیں نابودی منی انت ء من ء چم ء سر۔

غفور شاد

شاد آباد، کچ

پیش گال

سال 1992ء، یک میان استمانی زبان زانتی کانگریس ے ے زبانت انت
پرے گپ ے ہم پت بوت انت:

”دنیا ے کجام یک زبانه ے بیگواہی یک انچیں مزنیں انسانی تاوانے کہ اے
گٹ پداہہہ پُرکنگ نہ بیت۔ اے پہ یونسکو ے یک مزنیں ذمہ واری ے بیت کہ باند
انت آپہ زوت ے اشتاپ اے جاورال ے نیمگ ے وتی دگوش ے گورہ کنت ے ایشی
بابت ے لسانی گل ے ادارہاں دیمروی بہ دنت، ے اگن بوت کنت گڈا آپہ بیم آماج ے
مرگ امبازیں زبانبانی بزہند، بزانت بلد، وانگی کتاب بہ ٹہنیت، سرزبانی لبزانتکاں
ریکارڈ بہ کنت، وانگ نہ بوتگیں ے نہ پہازتگیں موادانی نز آرگ ے ردوبند ے پہ زبان
زانتی گلانی مالی کمک ے مراکش بہ کنت۔“

یونسکو ے ڈبہ وتی کوپگاں زرت۔ سال 1993 نومبر ے کانفرسے ے جنزل
اسمبلی ے ”بیم آماجیں زبانبانی پروجیکٹ ے“ جوڑگت۔ کہ ایشی ے بیم آماجیں
زبانبانی، سہریں کتاب (Red Book) ہوارآت۔ لہتیں ماہ ے پدہے پروجیکٹ ے
دیمروی رپورٹ ے اے گپ دیم ے آرگ بوت کہ:

چوناہ ے ایشی ے پکانیں جاورزانگ نہ بنت۔ بلے اے گپ پکا انت کہ دنیا ے
بازیں کڈانی زبان بازچست ے اشتاپی ے مرگ ے آماج بو انت۔ ے سکیں مزن ے
ارزشتی گپ ایش انت کہ زبان زانتاں ہے مرنگ کہ پرے کار ے یکتائیں جہدے
پکار انت۔“

چریشی ے پد زوت زوت ے بازیں مزنیں مراکش جم دارگ بوت
انت۔ سال 1995 ”انٹرنیشنل کلیرنگ ہاوس فار انڈینجرڈ لینگویجز ے دیم درانی ماں

یونیورسٹی آف ٹوکیو ء بوت۔ ہے سال ء امریکہ ء پہ بیم آماچیں زباناں فنڈے ء بندوبست کنگ بوت۔ اے فنڈے کمیٹی ء سرثران اے وڑاآت۔

”زبان چه قدیم ء مران ء پیدا ک انت۔ بلے انوں کہ زبان ہما بلاہیں بیگواہی ترس ء آماج انت، پہ دنیاے زباناں پیش ء چوشیں بیم بہہ نہ بوتگ۔ زبان کسبکارے جہت ء مایک انچیں راستی ءے ء گوں دچاریں کہ زباناںی بابت ء ما کہ مروچی وانگائیں، مئے آؤکیں پُشید چریشاں زبہر بنت۔ مئے چمانی گل ء راجانی دودمانی راجہڈی پُرشان ء ڈُران انت۔ آیاما اے ایرادے بار ء وتی کوپگاں زورگ ء تیاریں کہ اے مئے دیم پہ دیمی ء بوتگ انت ء مارا بس دست گٹ ء بوتگ ء نشتگیں؟“

ہے سال ء، بزاں 1995 ء فاؤنڈیشن فار انڈینجر ڈلینگوویجز انگلستان ء اول جوڑکنگ بوت۔ ایٹی ء دومی حالتاک ء کسانیں دزوشے ء اے سرپدی دزکپیت کہ اے جیرہ چینچو سنگین انت۔

گورے گپ ء دنیاے نکلیں زبان زانت ہمپت انت کہ دنیاے زباناںی نیم مرگ ء امبازاں روان انت۔ چریشاں گیشتر پہ آؤکیں پدربچاں پشت نہ کپ انت۔ ماء مئے زہگ انسانی راجدپتر ء ہماٹک ء اوشاتگ ایں کہ بگندے آؤکیں دوپدربچاں پد دنیاے گیشتری زبان مرگ ء آماج بہ بنت۔

ہے گمان بیت کہ پہ راستی لہتیں بلائیں واقعہ بوہگی انت، چیا کہ چدوساری مئے ہوشی ء زبان زانتی پڑے چوشیں میان استمانی زبان زانیتگی پریشانی گندگ نہ بوتگ۔ بلے چوش کہ نوں راستی ء راستیانی باپُشت ء سبب منوگریں حدے ء تچک انت۔ گیشتر زانندگیں مہلوک مدام پہ زبان ء پہ بومیا (ایکولوجی) ء پریشان ء کوکار ء انت۔ آہم اے گپ ء آشانہ انت کہ دنیا انوں چینکدہ مز نہیں زبان زانیتگی جنجالے ء گوں دوچار بوتگ۔

لہتیں مردم اے گپ ء باورگت نہ کنت یا کہ لہتیں پہ باورکنگ ء تیار نہ آنت۔ من
 ء 1997ء بنداتی روچانی گارڈین ء نبشتہ نگرے گیر کئیت کہ آ منی (ہما و ہدء)
 آؤ کیں کتاب 'انگلش ایز اے گلوبل لینگویج' ء بابت ء آت۔ اے تو امیں دنیا
 ء انگریزی زبان ء ردوم ء دیمروئی بابت ء گپے آت، دو ہزار گالانی نبشتہ نگرے ء
 منی دگہ یک گمانی جُستے گیشی آرت۔ من گوشت کس اس بہ کن ات چوش کہ
 انگریزی دیم ء روان انت گڈاچے بوت گت کنت۔؟ بوت گت کنت کہ دنیا ء پہ
 ہیل کنگ ء اے ایو کیں زبان بہ بیت ء پشت بہ کپیت۔ من گپ چوش آسرت
 کہ اگن چوش بوت، گڑا اے بنیادی راجد پتر ء گلاں مستریں شہزانتی تباہی بیت، کہ
 چوشیں بربادی اے دنیا ء پہ گدارے دیستگ۔

اے نکتہ پہ زانت گیش کنگ نہ بوتگ آت۔ بلے گیشتریں دانوکاں ایوک ء
 ہمے گپ ء راد لگوش گت، ء انچوش گمان بوت گوشے زاناں در امیں نبشتہ ایوک ء
 ہمے یکیں گاردات۔ نبشتانک ء شو نکار ء ایشی راوتی گونڈگری ء بُن نکتہ زرتگ آت ء
 شنگ لنگ آت۔ ء ایشی ء پدماں بازیں نمدی ء ہمے زبانی مرگ آماچی ء جیرہ
 دیم ء آرگ بوتگ آت۔ اے گپ ء چہ بازوش بوتماں کہ دنیا ء بازیں مردے پہ ہمے
 گپ ء سوگہ ء پریشان انت۔ بلے مستریں ناوشی چہ یک احوالکارے ء نیمگا در شان
 کنگ بوتگ آت کہ اے وشیں گپے نہ آت۔ آئی ء اے لیکہ رد کرتگ آت کہ دنیا ء
 زبان اے کچ ء بیم زدگ آت۔ آنوک چہ افریقہ ء تر ء تاب ء وا تر بوتگ آت۔ ء آئی
 ء اودا ہما باز زبانی جاو رال کہ دیستگ آت ء آنگت ہما شیر کنیں گیرانی ساہگ ء واب
 آت۔ پمیشکہ آاے آسرت سر بوتگ آت کہ دنیا ء زبان رک اتگ آت۔ ء ایش کہ
 یک زبانی (monoglot) کرن ہم بہہ نئیت انت۔

اے ہماہنگی نکتہء گپ ات کہ چریشیء پد من ہے فیصلہ کُت کہ من اے کتابء بہ
 نبیساں۔ اے کتاب منی پیسرگیس کتاب ”انگلش ایز اے گلوبل لیٹو تچ“ چہ گیش
 کمکی کتابے بیت۔ زبانی بیگو اہیء بابت ء زانت ء سرپدی دینگ یک المیس اشاپی
 کارے کہ کنگی انت۔

انچوش کہ بازیں بہر شتانی، مردمانی گوشتناں چہ ہے سلاہ دیم ء اتلگ انت
 کہ مانسانی زبان زانتی بند پتر ء ترسناکیں جاہے ء اوشتا تگیں ء چہ ماگیشتر چرے گپ ء
 بے سمانت۔

زبانانی مرگ یک راستی ے بلے مارا اے گپ ء پرواہ است؟ کہ ماہ اے
 گپ ء پریشان بہ ہیں؟ اے کتاب ہے گپ ء سر ازور دنت کہ ہو پرواہ است ء مارا پہ
 ایشی ء پریشان بوگی انت۔ اے کتاب ء مول ء مراد ہمیش انت کہ اے بابت ء
 یکبرے زانتگیں راستیاں دیم ء بیاریت، ء پداہے راستی آل بہ پریسیت: زبانی
 مرگ آماچی اصل ء کجام انت؟ کجام زبان مرگ ء آماج بوگ ء انت؟ زبان پرچا
 مرانت؟ ء حاصل اٹوں پرچا؟ اے کتاب ہے سے میں گرانیں جُستانی پد ء جنت، کہ
 زبانی مرگ آماچی پرچا اینچو ارزشت دار انت؟ زباناں چہ مرگ ء رکینگ ء چے
 بوت کنت؟ پریشی ء چیزے کنگ لوٹیت؟ حاصل گڈی دوئیں جُستانی پسہ دینگ گزار
 انت۔ ء ایشانی سراگوں انان ء پُرمارگی ء تران کنگی انت۔ سبلے نبیسکار ء دل ء ایشانی
 گڈی پسہ بس ہنوء ہوانت۔

دنیا ء بیم آماچیں زبانی جاو رال کجام یک بومیائی زبان زانتی ایجنڈا ء اولی ء
 ارزشت دار تریں بہر بہ بیت۔ نوں ہماوہد اتلگ کہ نوکیں بومیائی زبان زانتی ے
 دیروئی دینگ بہ بیت۔ یک کوہنیں گوشتنے ء پد گوانکے آچہ رگینی ء شاہگانیں آگاہی
 ء سر سبزیں لیکھاں چکار انت۔ ہے لوٹ ء کنت کہ اے گوں اشاپی ء گوں جوش ء

دیمروونی دیگ بہ بیت، پرچا کہ زبان گوں تیزرپتاریء مرگان آنت۔ درستاں
جیڑگی انت، پرچا کہ اے ہر کسی تاوان انت۔ اے کتاب ہمیشکہ نمیسگ بوتگ کہ
آگاہیء سرپدیء دیمء برگء کمکار بہ بیت، کہ بیدء ایشیء گیدیء زانتء آگاہی
ردوم نہ گپیت۔

اے کتاب 1997 سرجم بوتگ ات اگن من ہے نیامء گوں دگہ ہے
رنگیں پروجیکٹء دزگٹ مہ بوتیناں کہ گڈیء ہے پروجیکٹ ڈرامہ 'لیونگ آن'ء
دروشمء نبشتہی رنگء دیمء اتک، کہ اے ڈرامہء، پہ زبازانتء زبانیء گڈی
گپ کنوکء، زبانی مرگء بابتء، لہتیں مارشتی جیڑہ، حیالی رنگےء پیشدارگ
بوت انت۔ آیا اے جیڑہ کسمانکی رنگےء شرترپیشدارگ بوت کنت؟ یا شہزانتی
کارےء؟ من گوشت نہ کناں۔ بلے من اینچوزاناں کہ اے جیڑہ یک مزنیں مھے کہ
پریشیء ہر نیمگء بے کساس تپاکیء ہمگرچی پکار انت۔ مارا، شہزانت، احوالکار،
سیاستدان، مالی کمکار، ازمار، بامرد، سلاہکار، ہروڑیں مردمانی گمک پکار انت۔ اگس
مہلوک سمائی رنگء جوانیں وڑےء دیمء بنیت، لہتیں سیت مندیں کارکنگ بوت
کنت۔ چونابا انوں ہم ماپہ سداں زبانی رینگء باز دیر گنگ۔ پہ ایدگہ بازیں زبانی
رینگء وہد ہمیش انت۔ بے شک من پہ اے کتابء بازیں گوشتنء شوندا تاں
گیشتر ہما پڑکار کنوکیںء پڑکار یگانی کسانیں لشکرء سرا بھیسہء بھروسہ گنگ کہ آوت
ہے پڑے دنیاء گنڈ گنڈء زبانی رینگء کاراں گوں، ہمگرچی انت۔ پہ درورء نمونہء
چوشیں موادے شنگ کنگ بوتگ کہ نمونہء درور نچین دیگء دیمء آرگ بہ بنت،
گڑا اے جیڑہء گیشواریء پہ بازیں مککے دات کنت۔ من چہ وتی ہے زوتاں گنگیں
سفر اں ہم بازیں نپے چست گنگ کہ اودا من چہ بازیں پولکاراں گوں ہے جیڑہء
بابتء گپء شران کرینگ، کہ آیکشلء پریشیء کارء انت۔ من چہ پٹیرٹوڈگل،

کارل جیمز، چین آپٹیسین، سلاہ، سو جاں بے کساس سیت چست کنگ کہ آہاں منی
 اے کتاب، موادانی تپاسگ، رند من، داتگ انت۔ بیدے ایشانی کماں من پہ
 اے کتاب، پگر، سساء، ہتچاری کرت نہ کرتگ ات۔ پمیشکھ من فٹ نوٹاں
 بے کساس ہما مردمانی منت گپتگ، کہ ماں اصیلیں رنگے، کار کنگ، آہانی منگی کرید
 انت۔ من، امیت انت کہ آہاں منی گرتگیں کارمان آؤرتگ۔ البت، من وت
 ابیدے چندے ساہتاں، گوں بیم آماچیں زبانی مردماں، گیشیں وہد نہ گوازیٹگ۔
 بلے من وتی زندء جوانیں کاراں چہ یک کارے اے کنگ کہ من وتی لوگ، ویلش
 زبان، برجہ دارگ، پکار کنگ، من ہے ماراں کہ اے جیٹھ، من، زانشتی،
 جوزگی ہر دورنگ، اصیلیں دروشم، پھمگ، کمک کرتگ۔

چہ اے جیٹھاں دگہ یک جیٹھ ہے زورانسری نیگ انت۔ بازندی (انچوش
 کہ شہانچھی درء گندرات) چہ ہندی زبانی مردمانی نیمگ، جُست پاد کئیت، کہ ڈنی
 پولکار چہ مئے جاوالاں مالی پاندگ چست کنگ، انت۔ منی دل، اے گپ نہ ایوک
 ہما مردماں دلپروش کنت کہ آپہ بیم آماچیں زبانی کار، انت، بلکیں ہمالس کتابانی
 نیسیسکاراں دلپروش بنت کہ آحاص ہے بنگپ، سرانیسیگ، انت۔ اے ہم انچیں
 کتابے۔ ایشی نیسیسکار، بہاء، توامیں رائلٹی (نپ) فاؤنڈیشن فار انڈینجر ڈیلینگویجز
 (اینڈکس، بچارات)، دنیگ بوتگنت، ہے امیت، اے کتاب نیسیگ بوتگ، کہ
 چریشی، عملی آسرانی ہمرانی، زاننکاری آسر ہم دیم، کیت۔

ڈیوڈ کرشل

ہولی ہیڈ

اولی در:-

زبانء مرگ کجام انت؟

زبان ۽ مرگ کجام انت؟

گاگرنج 'زبان ۽ مرگ' انجھين نه و شين ۽ آسري توارے، که ايشي ۽ نه وشي چه هر وڙين نه و شين گالا گيش سهر انت۔ په هر کس ۽ ايشي ۽ اثر مندي ۽ پد گوانک يک وڙا انت۔ بزانه هے رنگ ۽ مردم مرانت، زباني مرگ هم هے وڙا بيت۔ دگه بچ گپ چه گپ ۽ سر نيا تلگ که زبان بيدے مردماں زندگ بوت نه کننت۔ زبان هما وهد مریت وهدے که پرائي ۽ گپ جنوک ۽ جند پشت مه کپيت۔ په هما زبان ۽ هندي مردماں که اے کتاب نويگ بوتگ، يا که په دگه زوت ردوم زورو کيس زبانه ۽ اے گمان کنگ سک باز گران انت۔ بلے راستي ۽ پد رنگ ارزان انت۔ اے درور ۽ بچارات، که اے سر حال بروس کونل ۽ انگلستان بيم آماچيس زباني گل فاونڊيشن فار انڊينجر ڊ لينگو بيجر (ايف اي ايل) ۽ حالتاک ۽ 'پرس ناگي' ۽ بنگپ ۽ داتگ ات۔ (1)

”سال 95-1994 ۽ مبيله ۽ دگه کيمرون ۽ استان آدموا ۽ پڙ ۽ کار ۽ دوران ۽ من بازيں انجھين زباناں چه زانتکار بوتماں که سهکندن ۽ ات انت۔ چر اهاں يکے کسابے (منی پيسريگيں سر حالاں همسانگيں زبان ۽ مردماں آئي ۽ نام لو اگوشنگ ات) چه آئي ۽ گپ جنوکاں ايوک ۽ بوگون ناميں مردے پشت کپتنگ ات (آئي جند ۽ هم دگه کسی بابت ۽ زانتکاری نيست ات)۔ سال 1996 ۽ نومبر ۽ ماه ۽ من مبيله ۽ دگه ۽ پد اپه هے نيست ۽ شتاں که من په کسابے زبان ۽ گيشين مواد جم به کنناں، بلے بوگون ۽ 5 نومبر 1995 ۽ وتي دنيا ۽ سپر آسرنگ ات ۽ آئي ۽ کسابے زبان گون وتي پاڊاں بڙتگ ات، آئي ۽ پشپداں چه يک گوهارے پشت کپتنگ ات که آکسابے

زبان ء سرپد و بوت، بلے گپ جت نہ کتے۔ چہ آئی ء بازیں چک ء نماسگاں
چوشیں یکے ہم نیست ات کہ آکسابے زبان ء تران کت بہ کنت۔“

اے ہماسادگیں احوال ات کہ ماراچہ پُرسی ناگی کالمے ء سر بوتگ ات۔
بلے راستی تچک ء تچک چوش انت کہ 4 نومبر 1995 ء کسابے زبان زندگ بوتگ ء
5 نومبر 1995 ء آمرتگ۔“

یک دگہ قصے ملود ارماراماں 1998 ء ایڈن برگ ء برجاہ داستگیں دومی
ایف ای ایل کانفرس ء چہ اولے اینڈرسن ء اتک ء سر بوت۔ اے 18 اکتوبر 1992 ء
نہ وشیں روج ء قصے۔

”روکیتی کاکشانی زبان اؤہ 1992 ء ماہ اکتوبر ء ہشتمی روج ء نیم روج ء ہماوہد
ء مُرت وہدے آئی گڈی گپ جنوک تیوک اسپنک ء وتی سر ایرگت۔ من ہے
روج ء جند ء آئی ء میتگ ء بیدے پیسری سرپدی ء سر بوتتاں کہ من اے نامی نیں
گڈی گپ جنوک ء گلگدارے بہ کنناں، بلے منی سر بوہگ ء چندے ادارے پیش آئی ء
اے دنیایلہ داتگ ات ء کموساہت ء پد ہے روج ء جند ء آکل ء کسارت ہم کنگ
بوت۔“

اگں راستی ء لوٹے گڈا کسابے ء اوبیک پہکیں دروشم ء واچہ بوگون ء
تیوک ء مرگ ء بازساری ء مُرتگ انت، اگن تو یک زبانے ء گڈی گپ جنوک ء،
ء اگن تئی زبان گپ ء گال ء وسیلہ انت۔ گڈابزاں آچونہا مُرتگ۔ یک زبانے ہما
وہدازندگ انت وہدے آئی ء گپ جنوک است انت۔ وہدے تو ایوک ء پشت
کپتگ ء، گڑا تئی وتی زبان ء زانت ء زانگ پہ وتی مردماں، زبان زانتی ء گوشتگیں
زمانگ ء امبار ء حزانگ ء درور ء انت۔ اگں یک زبانے بہہ نیسیگ مہ بیت، یاٹیپ
ء سراریکارڈ کنگ مہ بیت، کہ بازیں انچیں است کہ انگت نہ بوگنت، چوشیں باز

آنت، بلے انچائیں امبارء لس گمان ء ابید کہ زبانه وتی امبارء مرگ ء چه پد هم باز
 دیراں زندگ نہ بیت، ہما کتره ء کہ نبشته نہ کتگیں ء ریکارڈ نہ بوتگیں زبانه ء گڈی
 گپ جنوک کہ مریت حزانگ پہ مدام بیگواہ بیت۔ وهدے کہ یک انچیں زبانه
 مریت کہ آ، ہچبر ریکارڈ کنگ ء نبیسگ نہ بوتگ ایشی ء چه مراد ہمیش انت کہ آ زبان
 ء چند ہچبر ودی نہ بوتگ۔

زبانانی تلاوگ

چنت زبان انت کہ مرگ ء کلانٹ ء انت۔ چنت انت کہ بیم ء آماج
 انت۔ اے جیرہ ء راستیں کد ء بالاد ء سر بوہگ ء پیش مارا اے بابت ء یک تچکیں لکھے
 جوڑ کنگی انت۔ مرگ آماجیں زبانانی بابت ء کشلے ء رندگ ء پیش اے گپ ء چه بنگیج
 کنگی انت کہ مروچی دنیا ء زبانانی کل کساس چنت انت؟ پرچیکہ بیدے ایشی ء
 مر تگیں زبانانی راستیں کساس ء زانگ گزان انت۔ دنیا ء کل زبان چنت انت؟ گیشتر
 شوندا تی کتاب کہ 1980 ء زمانگ ء چاپ ء شنگ بوتگنت آہانی ردا اے تعداد 6000
 داں 7000 ء میان انت، بلے انوگیں دہکاں اے گمان کم ء گیشی اتلگ
 3000 داں 10000 ء میان ء گوشگ بوتگ۔ اے مزنیں پد ء پیشی ء سبانی زانگ
 المی انت۔

درستاں چه مستریں سبب تجربتی انت۔ چانکہ بیستمی کرن ء دومی بہر ء کمو
 شرین ء شاہگانیں سروے بوتگنت، ء گیشتر اندازہ ء گمان ء سرا بوتگنت۔ چریشاں
 گیشتریناں زبانانی کساس سک کم گوشنگ انت۔ ولیم ڈویوٹ وائینی ء وتی 1874 ء
 یک لیکچرے ء زبانانی کساس ء بابت ء انچو پہ گمان ہے سلاہ دانگ ات، کہ اے
 1000 انت (4)۔ زبان ء دگہ نامی ایں مرد کے فیڈریک بودمر ء ایشانی کساس

1500 گوشتنگ ات۔ دگہ مردے میر یوپی ء زبانی کل کساس 2,796 گشتنگ ات۔ (5) بیستمی کرن ء بنداتی زبان زانتاں زبانی کل کساس ء بابت ء پھریز گرتنگ ات۔ ابیدے جاسو وٹموگ ء کہ آئی ء اے کساس 3000 گوشتنگ ات (6)، آسر ء جوانیں کار زانتی رہشونی ء نہ بوہگ ء سبب ء انچوپہ دی میں گند ء بہ گند ء اے کساس سد ء بگر داں دہ ہزار ء شتنگ ء سر بوتگ ات۔ داں کہ راہداریں سروے ء جوڑکنگ ء چندے وھد پکار بوت۔

ایتھنو لوگ، کہ آمر وچی باندا مستریں سروے زانگ بیت، آئی ء وتی اولی تاکاری 1974 ء بندات کُرت آئی ء اولی تاکبند ء 5687 زبان ہوار کنگ بوتگ ات (7)۔ ویگیلائن سروے کہ 1977 ء چاپ شتنگ بوتگ ات آئی ء زندگیں زبانی کساس 4500 گوشتنگ ات۔ (8) بوت ء بوت داں 1980 ء معلومداری مچ کنگ ء تکنیکی تہا دیروئی آتک ء جاورانی تہا کسمانکی دروشم ء بدلی آہان بندات بوت۔ ایتھنو لوگ ء 1996 ء سینزدہمی چاپ ء 6703 زبان ہوار گیجگ بوت ء کساس 6300 زندگیں زبان ماں میا نمستانی انساکلو پیڈیا ء (1992) ء ہوار کنگ بوت انت (9)۔ 6796 زبان ماں اٹلاس آف داورلڈ لینگو بیجز ء لڑ ء ہوار کنگ بوت انت (10)۔ مروچی باندا کہ زبانی ہما کساس کہ ایشنگ بیت، آکم ء گیش 6000 ء میانچی ء انت۔ لہتیں ایشانی کساس ء گیشتر گوشت ء، لہتیں کمتر۔

زبانی پکائیں کساس ء سراثک ء بے باوری ء دومی سبب ایش انت کہ بیانکار (comentator) چہ اے گپ ء زانتکار انت کہ اے سروے ناسرجم انت ء اے گرانیں راستی ء درانگازگ ء پہ بس امینچو گُزران کنگ بوہگ انت، برے برے گیش شمار کنگ بوتگت، برے برے کم شمار۔ زبانی بیگو اہی وتی تہاوت یک مان کیشنگیں جیڑھے مردم بہ گندے بزانت کہ زبان مرگ ء انت۔ بلے چوش

نہ زان انت کہ چے کچ ۽ مرگ ۽ انت؟ اے نوں ہمانی سرانت کہ آاے کچ ۽
 کساس ۽ کنت۔ پمیشکہ انوگیں جہانگیریں گمان ہم اثر مند بنت۔ لہنتیں مردمانی
 اے بابت ۽ ربیت پسندیں لیکہ انت ۽ لہنتیں ۽ انتہا پسندیں۔ وہدیکہ دومی نیمگایک
 جتانیں لیکھے است۔ راستی ہمیش انت کہ انگت دنیا ۽ سبھیں زبان درگیجگ نہ بوگنت،
 پمیشکہ اے جاو ۽ گیشی ۽ گنجائش ہر وہد ۽ است انت۔ بازیں نوکیں ٹلکے کہ آہانی
 تہ ۽ توکی جاہ ۽ دیارانی درگیجگ ۽ چہ بازیں نوکیں شمار دیم ۽ اتلگ انت، الم ۽ ہے تہ ۽
 توکانی بازیں کچ ۽ کساسے انوگیں سالاں دیم ۽ آرگ بوگنت۔ بلے انچیں دگ
 چوش کہ انڈونیشیا ۽ زروان، پاپونوگینیا یا زرباری امریکہ ۽ میانی افریقہ ۽ بارانی
 جنگلانی چہ ساری ۽ نہ زانتگیں بازیں مردمانی ٹولی ۽ زبانانی بابت ۽ وہد وہد ۽ سرار پورٹ
 دیم ۽ پیداک انت۔ (12) پہ درور جون 1998 ۽ دو انچیں لڑ ۽ رچی ٹگ
 (واہوداتے ۽ اگداتے کہ اولی ۽ 20 ۽ دومی ۽ 30 کٹمدان ات انت) چہ 2400 میل
 جکار تہ ۽ رودراتک ۽ ماں ایرین جاتیہ ۽ امامبرامو کور ۽ دگ ۽ جہمند ات
 انت، درگیجگ بوت انت۔ اے دنیا ۽ ہما بہر انت کہ اودا برز ۽ بلندیں کوہ ۽ جہلگہیں
 کوچگانی سبب ۽ ایشانی جہمندیں پہ ارزانی ۽ گندگ نہ بنت ۽ بوت کنت کہ ایشانی
 گالوار ایندگہ بولیاں چہ باز جتا بہ بنت ۽ نوکیں زبانانی تہا شمار کنگ بہ بنت۔ اے
 دگ ۽ چاگردی جیرہانی کارگس مدام ہے رپورٹ ۽ دینت، کہ آہانی فیلڈ آفیسر مدام
 انچیں نوک نوکیں ٹولیاں گوں ہمک سال ڈیک ورنٹ۔ (13)
 حالانکہ دنیا ۽ ہما بہر ۽ دگ کہ آدرگیجگ ہم بوگنت اودا ہم شہمیں رنگے ۽
 زبان زانتی سروے کنگ نہ بوتگ۔ کم چہ کم دنیا ۽ نیم زبانانی ہے حال انت۔ اتھنو
 لوگ ۽ سینزدہمی تاکبند کہ آئی ۽ 6703 زبان ہوار کنگ بوتگ، چریشاں 3,074 ۽
 بابت ۽ ہے نبیسگ بوتگ پہ ایشاں گیشیں سروے پکار انت۔ ۽ انچیں سروے کہ آ

جو انہیں رنگے اے گپ بہ گیشین انت کہ یک دگے ء نشنگیں مردم پکائیں زبان
 ء کارمرزنگ ء انت یا ایشانی میان ء دگری است؟ آگس است گڑا اے شوہازگ بہ
 بنت کہ آیا اے دگری ایوک ء گالواری دگری انت؟ یا اے انچیں مز نہیں فرق ء
 درک انت کہ اے یک دگہ زبانے منگ بہ بنت۔ برے برے بنداتی تروتاب ء
 مردم ہر کسی زبان ء جتائیں زبانے لیکیت۔ بلے جھلانکی ء شوہازگ ء تپاسگ ء رند
 اے گپ پدربیت کہ بازیں مردمانی زبان ء بارو ء چوش پہ ردی بوتگ، اپو برے
 برے ہمے گپ ء چپ بیت: چوشیں سروے آنی بنداتی تروتاب ء گپ جنوکانی
 میان ء دگری رند ترازاگ بیت کہ اینکس ارزشت نہ داریت۔ اولی برے زبانی
 کساس باز بیت: دومی براں زبان کمتر بنت۔ سمجھیں دنیا ء ہمے رنگیں فیصلہ آنی
 زبانی شمار ء مز نہیں رنگے ء اثر مند کننت۔

اے شمارگی ء راڈ لگیں رنگے چارگ لوٹے، گڈ ایک برے ہما زباناں
 بزور کہ آہانی بابت ء ہمے گوشگ بوتگ کہ پریشاں انگت سروے پکار انت
 ؛ تاپشین، ایتھنولوگ ء ردالیشی ء تاپشینو، سُرُو، بیئت ہمگوشنت، کہ اے نائیجیریا ء
 خط استوائی ریاست ضلع کاڈرن ء چندے مردمانی زبان انت۔ ایشی ء بابت ء
 ہمے گوشگ بیت کہ اے بینو کاگوزبانی شاہگانیں ٹولی ء، نہ گیشنگیں، بہرے شمار
 کنگ بوتگ۔ ماں لندن ء اور سیز ڈیولپمنٹ انسٹیٹیوٹ ء روجر بلینچ ء مارچ
 1998 ء ہمے مردمانی دگ ء تروتاب گرتگ ات ء وتی کسانیں رپورٹے فاونڈیشن
 فار اینڈ نیجریڈ لینگویجز ء رادیم داتگ ات۔¹⁴ ماں اے رپورٹ ء آئی ء ہما سکیانی سرا
 سک بازور داتگ کہ آئی ء راہمے مینگاں پہ سر بوہگ ء دیم ء اتلگ انت: تاپشین ء
 میتگ سکیں شنگ ء شنگیں آبادی ءے کہ اے چپ پانکشین آہمے دگ ء 25 کلومیٹر
 شمالی نیگ ء انت۔ ایشی ء سر بوہگ ء یک کٹکے کہ ایشی ء اے سرداں آہمے سر

بوہگ ء ایوک ء فورویل گاڑی سُت کنت ء گیشتر ہورانی موسم ء اے راہ ء جند ہم بند بیت۔ تاپشین وت وتارا نسر گوشنت۔ چہ ہمیشی ء بلینج ء ایشانی نام نسر گوشنگ ء گمان ہمیش انت کہ ایتھنولوگ ء پہ ایشاں کار مرز بوتگیں نام سورو، اول، چہ ہمیشی ء دار تلگ۔ بلے انگس ء مردم (ایتھنولوگ ء انگس ء نام شون داتگ) آہاں ویشیلے ء نام ء زان انت۔ میت ء نام چہ میت نامیں جاگے ء دراتلگ کہ اے تاپشین ء روکپتی نیمگ ء روئے کمو دیترا کپیت۔ تاپشین ء مردمانی ہے گوشنگ انت کہ آہانی ء میت ء مردمانی زبان یک انت۔ بلے بلینج اے معلومداری ء سرجمی ء راست منگ ء چہ پہریز کنت، (پرچاکہ اے وڑیں آسرانی بڑہ چہ مدام چاگردانی میان ء چاگردی ء راجدپتری نزکی ء اثر ء گیشتر نہ بنت) نسر ء بابت ء چہ پیش ء ہیج وڑیں مواد دست نہ کپتگ۔ چہ بنداتی گال امبار ء آے آسر ء سر بیت کہ گوں نگس زبان ء ایشی ء چے کساسیں وت ماں وتی اثر مندی است۔ آئی ء گمان ء ایشی ء 3000-4000 گپ جنوک انت، بلے گپ جنوکانی چوشیں کساس ءے ء پکائی ء دار ودار اے گپے سرات کہ آیاے کساس ء مسیتی گپ کنوک اوں ہوار انت، اگس ہوار نہ انت۔

اے کسانیں درور ء چہ ہے پد بیت کہ زبان زانتی تپاسکار چے رنگیں جیڑہاں گوں دوچار انت۔ گپ جنوکانی میان ء ہمگوگی ء دگری ء ہواری ء، دگہ یک مانگیٹگی ءے ہے نامانی انت، کہ ایشانی گیشواری المی انت۔¹⁵ گندگ ء نسر ء جاور، گوں کسانیں پد ء پیشی آل، اینکس ناکینگ نہ انت۔ نامانی جیڑہ مدام یک مز نیں جیڑہے زانگ بیت۔ خط استوائی ریاست ء دگہ یک زبانے بیروم انت کہ اماں ایتھنولوگ ء ہوار انت۔ ایشی ء 12 جتا جتائیں نام انت: بیروم، بیروم، گبنگت، کیبو، کیبو، کیبون، کیتبان، ابورو، بروابورو، فنکو، چینبورو ء شو شو۔ گیشنگی جیڑہ ایش انت

کہ آیا اے کلیں نام یکیں زبان نیگ آنت یا کہ اے ذرا جتا تائیں زبان آنت۔ چوش کہ مردے ء نام، یا کہ یک گپ جنو کے ء نام یا زبان ء ہما نام آنت کہ چہ وتی گپ جنو کانی نام ء چہ زانگ بنت (انچوش کہ یورپی گال ء چہ گال درآہگ آئریش، آئریش مرد / زال، ء گیلیک / آئریش / امیرس ہے وڑا) گڈا جست ایش پشت کپیت کہ ڈٹی مردم اے زبان ء کجام نام ء بہ زان آنت۔ ہمیشہ چہ ڈٹی مردمانی نیمگ ء بازیں فرق تگیں نامانی دار و مدار گورے گپ ء آنت کہ چینیچو دگہ زبانی ٹولی گوں آئی ء دوچار ورگ ء آنت۔ (انچوش کہ، ڈیوٹیچ، ایلیمیند، جرمن، ٹیڑسکو ء دگہ یکین آنت)۔

اے نام مدام چہ دوستی ء نام ء بندات بنت، چہ لس نام ء گوزان بنت ء نا دوستی ء نام ء کا آنت ء سر بنت (انچوش کہ آفرانی ء گپ جنت بمقابلہ آفردی ء گپ جنت) شوشو کہ برز ء نامے اتلگ آت، پدیریں رنگے ء نادوستی ء نامے۔ بلے اے گل شوہاز کارے ء درگیگی آنت۔ اے گپ چہ پیش ء ہیچ وڑا زانگ نہ بیت کہ اے جست ء چینیچوک ء چونین پسہ کنیت کہ ”تئی زبان ء نام چی آنت؟ یا بوت کنت کہ نامانی لڑے دیم ء بنیت۔ انچوش کہ برز ء پیش کنگ بوتگ آت، 2، 6، 12 زبان اے جیڑہ ء کچ الم ء ساڑاگی آنت۔ ایتھنو لوگ ء لڑے ہوریں پہ 6703 زبانوں ایتھنو لوگ اینڈ کس ء گیش ء چہ گیش 39304 نام ودی کنگ بوتگنت۔

چرے ناماں چہ بازینے انچین آنت کہ آاے زبانی گالوارانی نام آنت۔ بلے اے دگری ء جتا تائیں مشکل ء جنجال ودی کنگ آنت۔ آیا اے سبھیں نام زبانی نام آنت؟ یا گالواری؟ اے زبان زانتی تران ء یک کالمیں کرنے پہ اے جست ء گیشواری ء گوستگ کہ آیا اے دو جتا تائیں گوشتن رہنداناں جتا تائیں زبان منگ بہ بنت یا یک زبانی ء گالوار۔ اے جست ء گیشواری ء پہ راہبند جوڑ کنگ باز

گران انت ۽ آگس فیصلہ کنگ بہ بیت، ہم بلے و ہدے زبانی شمار ۽ و ہد کئیت، گڈا اے فیصلہ ۽ مز نہیں بازگشت ۽ پد گوانک بوت کنت۔ اے درور ۽ بچارات، گلوبل لینگویج رجسٹر (جی ایل آر) چہ آبرویری لینگوسٹک ۽ نیمگا سرجم بوہگ ۽ ات۔¹⁶ ماں 1997 شمار ۽ کہ ڈیوڈ ڈیلیسی ۽ روہند داتگ ات، ہے پروجیکٹ ۽ یک سے پلوی سلسلہ وار نامداتی سلاہے دیگ بوت لک (یاڈنی زبان)، زبان (یا اندری زبان)۔ یا گالریج (idiom)، ۽ گالوار۔۔۔ اے گپ ۽ چہ پھریز کنگ بوتگ ات کہ زبان ۽ گالوار دو جتائیں بہر ۽ بہر کنگ مہ بنت۔ پروجیکٹ ۽ بنداتی رپورٹ ۽ سلاہ دیگ بوتگ کہ اے کار رہند ۽ کار مرز کنگ ۽ چہ پد زبانی درجہ بندی 10000 ۽ سر بوہگ ۽ امکان است انت، کہ اہبی رنگ ۽ ہما کساس کہ بڑ ۽ دنیگ بوتگ ات چرائی ۽ چہ سک باز مستریں کساس۔ ایشی ۽ گیشواری ۽ کلئیں دارو مدار گوں ایشی رہند ۽ انت۔ جی ایل آر ۽ کلئیں زبانی کساس چہ زبان ۽ گالریج ۽ ہما کار ہندی ۽ چہ در کانت کہ ایند کہ کار رہند ایشاناں گالوار لیک انت۔ اے یک انچیں درورے کہ اے کار رہند ۽ بڑ ۽ جہلی اثر مند بوت کنت۔ روایتی کار رہند ۽ رد ۽ نوکیں ویلش یک زبانی لیکگ بیت، کہ شمالی ۽ زرباری ویلش ۽ میان ۽ (حاص کن) پد راینس دگری ۽ ابید ہم اے دوئیں گالوار گوشگ بنت۔ زاہر ۽ وت ماں وتی ناپوئی ۽ چا گردی زبان زانتی بچار (ویلز راجی حکومت) ۽ سر اے کار رہند ۽ امکان پد راینس رنگ ۽ گندگ بنت۔

جی ایل آر ۽ و ہدیکہ وتی تپاس ۽ زرباری ۽ شمالی ویلش ۽ دگری روشت ۽ پہ کار کر تگ ۽ ایشاناں دو جتائیں زبان منگ ۽ جواز دیم ۽ آور تگ (ہر دو گوں وتی گالواراں) ۽ دیمتر ۽ کوہنیں ویلش، کتابی ویلش، بائیل ویلش۔ لبز انکی ویلش، نوکیں گیچینی ویلش ۽ ہیلا کی ارزائیں ویلش (1960 ۽ چکانی وانگ ۽ ماڈل کہ ”سیمر نیگ بیو“ نام ۽ زانگ بیت) ۽ میان ۽ دگری ۽ تپاوت ہم جوڑ کر تگ۔ ابید چہ کوہنیں ویلش ۽ آہانی

رداشش ”اندری زبان“ نوکیں ویلش ء ڈنی زبان ء جہت ء پجارگ بوت کننت۔
 اگس ہے کیس دیم ء کنگ ء چارگ بہ بیت گڈا دنیا کل 10000 زبانانی شمار ء سرجم
 کرت کننت۔

زبان / گالوار ء جیڑہ ء سرا ماں زبان زانتی لبزانک ء سک بازبر ء گپ کنگ
 بوتگ۔ اداے بابت ء سرجمی ء تران کنگ و ہدزوالی ء بیت۔¹⁷ بلے پہ گونڈگری،
 چوش انت کہ پہکیں زبان زانتی پڑہ ء ہما دو گوشتنی رہندیک زبانے ء دو گالوار زانگ
 بنت کہ آ (گوں بازی ء) یکے دومی ء پوہ بوت بہ کننت۔ چوش کہ کوکنی ء سکاؤس
 انگریزی گالوار انت ء قیچہ ء درزن ء چہ گیش زبانانی سر پوشیں نام است
 انت۔ دومی نیمگ ء پہکیں زبان زانتی لیکہ ء درجہ بندی گوں چاگردی ء سیاسی
 رہندانی ردا بیت، چوش کہ باز انچیں گوشتنی رہند است انت کہ آوت ماں و تا
 پھیدگ انت، بلے ایشی ء ابید ہم آہاناں جتاں بستار دینگ بوتگ۔ ایشی ء مستریں
 درور، سوڈیش، ڈیش، ناروین زبان انت کہ ابید چرے گواچن ء کہ اے زبانانی
 مردم، یک دومی ء گیاں گوں ارزانی سر پد بنت، بلے انگت ایشاناں جتاں زبان ء
 بستار دینگ بوتگ۔ نوکتریں درور سربو، کرویشین زبان نیگ انت، کہ ساری ء یک
 زبانے بوتگ ء گوں گپڑے گالواراں پیش ء یوگوسلاویہ ء کارمرز بوتگ۔ بلے
 1990 ء وت ماں وتی جنگ ء پدنوں اے زبان سربائی، کرویشیائی ء بوسینیائی سے
 جتاں زبانانی نام زانگ بنت۔ 1990 ء اے ملکاں یک زبانے کارمرز بوتگ، نوں
 سے انت۔ ایشانی زبان زانتی درو شم انچو بدل نہ بوتگنت: بلے چاگردی ء سیاسی
 جاورااں اے سرجمیں بدلی آورنگ۔ اگس اے زبانانی گپ جنوک وتی ہندی پجار ء
 چیدگاں وتی زبان ء کارمرز کنگ ء ہوار کنگ ء سک بازجہد بہ کننت کنیت روپے
 کہ اے وڑالم بوت کننت کہ اے زبانانی میان ء زبان زانتی دگری گیش بہ

بیت۔ اے کار کہ انوں بوہگ، انت اگس انچو بر جاہ دارگ بہ بیت بہ بیت گڈا اے گپ، اچ شک، شبوے نہ بیت کہ کئیت روچے سر بیائی، کروشیا ئی زبان وت ماں وت پھمگ مہ بنت۔ دیمتری درور ہما انت کہ زبان زانتی ردوم، سک باز تیزی، یا میزان میزان، بو ان انت۔ انوگیس باریگ، نسلی پچار، وڑ، ڈول کہ دیم، آہگ، انت۔ ہچ شک نیست چوش ہم بہ بیت کہ دنیا، ہما زبان کہ باز دیمروئی کنگ، انت یک و ہدے ماں ہے زبانوں پدانوک، ردوم، زرتگیں عملے بندات بہ بیت۔ دانکہ جہا نگیریں زبان ہم ہے داب، اثر مند بوت کنت۔ اے نکتہ انگریزی زبان، گوں سیادی، سبب، گیشتر مارگ بوتگ، کہ آئی، بستار رسانک، زبان (lingua franka) جہت، پد، بوہان انت، آئی، نوک نوکیں گالوار دنیا، دیم، آہان انت۔ تانکہ انوں سنگا پوری، کیر، بنین، گانائی، ایندگہ نوکیں انگریزی، ماں انگریزی زبان، گالوارانی دروشم، دیم، آہان انت۔ اے الم بوت کنت کہ یک روچے ہندی چاگردی، سیاسی جنزانی سبب، ایشانی وتی یک جتائیں زبانے، بستار ودان بہ بیت ایشی، پیش بندی آسر، (ہے سلسلہ وار نامداتی زبان انت) چون کتاب، نیشناک دراہی دیان انت۔ 18

بزاں کہ اگس یک چاگردے بہ لوٹیت کہ آئی، گپ جنگ، رہند وت جتائیں زبانے جوڑ بہ بیت، اگس آئی، ہے فیصلہ، باپشت، سیاسی پشت پناہی بہ بیت گڈا آئی، چوش کنگ، کئے داشت کنت؟ انوگیس باریگ، چاگردی راہ، دریک چاگردے، را اے گپ، اجازت، دینت کہ اوتی اندری پالیسیاں (شور بندیاں) وتی وڑاوت جوڑ بہ کنت؛ چریشاں دگہ کسے، پیم، ترس ودی مہ بیت۔ اے جاوڑال پہ انگریزی، باندات، سک باز پڑیچ انت، چہ انوں، ہچ گوشگ بیت، پرچا کہ لس بولی (pidgins) ہور بولی (creole) ہور ہوریں گالوار ودی بوہگ،

آنت ء میزان میزان ء ایشاناں شرپ مندی رساں انت۔ اے گپ ء امکان
 بازا ست کہ لہتیں نسلاں چہ پد اے ہندی دگری ء کساں گیش بو ان بہ بیت، ء
 ایشانی وت ماں وت ء نا پھمیدگی ء کساں چہ وتی دگہ راجد پتری نزکیں رہنداں چہ
 ودان بہ بیت ء میکروچے انچین بیت کہ ایش چہ انگریزی ء ابید دگہ نامے ء زانگ بہ
 بنت (چوناہ ہے وڑ بوگ ء انت) البت ء انگت انچو سوب مندی ء نہ رستگ۔
 (ایبو نکس ء کیس مئے دیم ء انت) انوگیں و ہداں بازیں انگریزی زبانوں یک زگریں
 نوک رُ دوم زُر تگیں بدلی ء سک باز ودان انت۔ ہے رنگ ء دیروئی کجام یک
 میان استمانی زبانے ء اثر مندگت کنت، کہ اوداد گہ زبانوں نزکیں ء جا وراں دا بینکی
 باز رنگی ء گیش کنان آنت۔ چوناہ نوکیں لس بولی ء ہور بولیانی دیم ء آگ چہ زبان ء
 بیگو اہی ء کمتریں تاوانے، بلے چوش نہ انت کہ ہج شمار کنگ مہ بیت۔ اے مدام یک
 نوکیں زبان زانتی زندے ء گواہبری دنت۔ دنیا ء زبانوں کل کساں ء بابت ء چوناہ ء
 سک باز پھریزگی انت، اے گپ ء امکان کم انت کہ سر جمیں دنیا یک متگیں
 کساں ء سراتپاک بہ بیت۔ ہمیشکہ ایشی ء آسے ء یک گپے تچچ انت کہ زبانوں پکائیں
 شمار مدام جیڑ ہے، دنیا ء چنت درسد زبان انت کہ آسیم ء آماج آنت۔ اگس تو اے
 گپ ء سدک ء کہ دنیا ء نیم بہر ء زبان مرگ ء انت، ء تو بڑز ء دا تگیں سچہیں
 زبانوں نیم ء حساب ء جن ء گڈا تو 3000 زبانوں بابت ء گمان کن ء۔ بلے اگس تو
 اے کساں ء انچو پہ دیم جن ء (انچوش کہ ماگندیں بازیں احوالکار کنت) ء ایشان
 ء بڑ شمار کنت (انچوش کہ گلوبل لینگو تچ رجسٹر ء 10000 زبان گوشتگ) گڈا تو
 اے آسے سر بے کہ دنیا ء زبانوں سیکے مرگ ء انت۔ گڈی ء آسے ادا کنت ء سر
 بیت کہ اے جا وراں انچو حراب نہ انت، چوش کہ گوشتگ بوتگ۔ و ہدیکہ راستی
 ایش انت کہ اے رنگیں گیشواری ہمیشکہ نہ وش انت۔۔۔۔ کہ ہماکار رہند کہ اولی

گل زبانی انت آدمی داتگیں زبانی گل کس اس چہ سک باز دیگر جت انت۔ ہے
 گپ انت کہ اے مانیارگ بوتگ۔ ء وھدیکہ من نامی اس روتا کاں واناں، من
 گنداں کہ کھیں زبانی شمار ء کس اس ء بابت ء کنگیں کھیں منوگری ء نامنوگریاں پہ
 ہج وزنی دلیل دینگ نہ بوتگ۔

وھدیکہ اے درگت ء ابید چہ سکی ء گز انیاں ما جہا نگیریں ء میان استمائی
 گامیج ء لوٹاں چہ چماں بوٹ ات گت نہ کنیں۔ جہل ء جاوراں ہے رنگ ء کہ بیان
 کنگ بوگت ایش راجی ء میان استمائی شور بندیاں گوں ہمگر نچ انت۔ ماپہ سرکار ء
 کمکاریں گلانی رہشونی ء ہمینچو اشتاپی ء گوں ہے لوٹ ء پہ گھتیں آسرے ء سر بوت
 کنیں۔ اے ردا 5000 - 7000 ء کس اس منی کمتریں ء گیشتریں حد بوت گرت
 کنت۔ (19)

جیڑہ ء کد ء بالاد

یک زبانی ہما وھد ء مر تگیں زبانی شمار کنگ بیت، وھدے پرائی ء ہج گپ
 جنوک مہ گواہیت۔ چوش بوت کنت کہ آدپترانی تہا زندگ بہ بیت۔ حاصل
 نبشتہی رنگ ء، یا انوگیں وھداں توار بند ء ویوڈیونی امبارانی تہا (یک وڑے ء ہے
 رنگ ء آزندگ انت) بلے تنا وھدے کہ آئی ء گپ جنوکے پہ نام ء مہ بیت آ
 زندگیں زبانی شمار کنگ نہ بیت۔ یک گپ جنوکے ہم داں ہما وھد ء ہم ہج کار ء
 نیت، دانکہ آئی ء گورادگہ کسے پہ گپ جنگ ء مہ بیت۔ یک زبانی ہما وھد ء ہم
 بزاں مکہ مر تگ وھدے پہ آئی ء ایوک ء یک گپ جنوکے پشت کپتگ، نوکیں نسل ء
 ہج ورناپہ ایشی ء ہیل کنگ ء ہب دار مہ بیت۔ بلے اگس ایوک ء 20 یا 200 مردم

پشت کپتنگ گڈاچے بہ گوشیں؟ چینچو گپ جنوک یک زبانی ۽ زبانی ۽ ما زمان بوت کُرت کنت؟

اے جُست ۽ پسہ پہ راستی گران انت۔ یک چیزے تچک انت: ہیج آبادی ۽ زگر ۽ سر جمیں کساس زانگ نہ بیت۔ جتا جتائیں دودمانی جا ورا ل ۽ تپاسگ ۽ چہ اے پد ر بوتگ کہ آبادی ۽ شمار بیدے پکائیں حساب ۽ دادے ۽ ہیج درد نہ وارت، لہتیں جا ورا ل، دور ۽ ذرا جیں کو چگانی نند و کیں 500 گپ جنوکانی بابت ۽ پُنتیں پیش گشی کنگ بیت۔ و ہدیکہ لہتیں انجیں کم آبادی وا لہیں چا گرد کہ اودا گوں اشپانی ۽ شہر ردوم زوران انت، چوشیں نسل ۽ مردمانی وتی زبان ۽ زندگ دارگ ۽ گمان سک باز کم انت۔ کابل زر (pacific) ۽ بازیں زروانی ملکاں (ilands)، 500 مردمانی چا گرد ہم سک مزن ۽ محکم لیکگ بنت۔ یورپ ۽ بازیں دمگاں 500 مردم سک کم بنت۔ گپ جنوکانی کساس ۽ وتی جتائیں بستارے نیست۔ اے گوں ہمے لیکہ ۽ بندوک انت کہ آکجام چا گرد ۽ چہ سیادی دار انت۔ چوش کہ یک سروے چہ ایکارا یاماموٹو ۽ نیمگ ۽ پہ ہما زباناں کنگ بوتگ، (20) کہ آ 300-500 مردمانی زبان انت۔ سانا انا ۽ گالوار کیریزن (امریکہ)، الوا (نیکرا گوا) ۽ سہاپتن (امریکہ) ماں ایشاں ہوار ات انت ۽ چریشاں اولی جہمنندیں چا گرد ۽ آبادی بس 600، دومی ۽ کساس 2000 ۽ سیسی ۽ 1200 ات۔ بلے و ہدے ایشانی بیم آماچی ۽ کچ ۽ کساس تپاسگ بوت داں گڈا 500 ۽ شمار ۽ رداہمک کیس ۽ تچک ۽ جتائیں قصے دیم ۽ اتک۔ یاماموٹو چہ وتی اے آسر ۽ ادا اتک ۽ سر بوت، کہ ایوک ۽ آبادی ۽ کچ ۽ کساس پہ زبانی ۽ جا وراں سر پد بوہگ ۽ زگریں اشارہ سازے بوت نہ کنت۔ آئی ۽ یک زبانی ۽ درور دیم ۽ آرتگ ات کہ سروے کنگ ۽ و ہدے آئی ۽ ہمک عمر ۽ مردمانی کساس 185 ات۔ آبرازیل ۽ زبان کاریتینا ات۔ آئی ۽ گوشت کہ گندگ ۽ اے

کسانیں زبانے، دومی رنگ ء ایشی ء سچھیں مردمانی کساس یکجاہ کنگ بہ بیت، ایشانی گل کساس 191 بیت۔ ماگوشت کنیں کہ چریشاں %96 مُردم وتی زبان ء گپ جنت ء زہگ پدرایں رنگے ء کاریتتا ء وتی اولی زبان ء جہت ء ہیل کنگ ء آنت۔ (پدا پرتگیزی ء دومی زبان ء جہت ء زان آنت)۔ یاما موٹو ء پھ ابھی جُست گپت، گڑاے پکا یک بیم آماچیں زبانے؟

اے گمان کہ ہما زبان کہ آہانی گپ جنوکانی کساس سک کم انت آ زبان مشکلائی آماچ انت ء لس حیاں ہم ہمیش انت کہ ایشی ء گیشتریں آسرا نچوش بوہگی انت۔ (21) بگندے انجیں جاہے کہ اودا جاورال شر بہ بنت گڈا زبان رُک ات کننت (سیسی درء بچارات)۔ پیشکا لہتیں واقعاتانی سرپہ در، گیشتری مُردم اے گپ ء منوگر آنت کہ ہما زبان کہ آہانی گل مُردمانی کساس 100 انت۔ آہانی زبان مزنیں بیمے ء آماچ آنت۔ آگمانی گالبنڈ ”سلائیڈنگ اسکیل“ ء ردا جیڑہ آنت کہ اودا ہما زبان کہ آہانی گپ جنوک 500 ء چہ کم آنت۔ ہم بازیں جاہاں کم بیم آماچ آنت، ہما کہ 1000 آنت آکتر، ہے وڈاکتر بوان بنت۔ اے کجام ناراستیں سبب انت کہ ماے گپ ء کچ ء زانگ ء سوب مند نیاں کہ ابرمی رنگ ء زبانانی بیم آماچی کجا بیئت ء بوشتیت۔

• پریٹی ء ہما شمار کہ دیگ بوگنت۔ آئے گمان ء چہ باز گیشتر آنت۔ کم چہ کم رنگ ء شما 10000 سلاہ دیگ بوگ۔ (22) بلے اے مننگیں سلاہے نہ انت، پھ درور، افریقہ ء سووانہ ء دگ ء لہتیں زبان زانتاں ہے گوشنگ کہ ہما زبان آئی ء گپ جنوکانی کساس 20000 ء چہ کم انت (23) آہم بیم آماچ آنت۔ وہدیکہ انگریزی ء فرانسی ء ہوار بولی (creole) نوکیں گپ جنوکانی سکیں مزنیں کساسے ء پھ وتی نیگ ء کشان ء بران آنت۔ بازیں ہندی زبانے بیم ء آماچ زانگ بیت۔ تاکہ انون

ۛ سدۛ ہنرانی کساس ۛ انت۔ مردم زبان ۛ گپ جنگ ۛ انت۔ اے ہما چیز انت کہ
 مردم ۛ اہبکہ کننت، زبان کہ آہانی گپ جنوکانی کساس سک باز انت ایثی ۛ ابید ہم
 بیم ۛ آماچ انت۔ تانکہ بیستی کرن ۛ ہم مابازیں انچیں زبان گندیں کہ نزر ترا تگ
 انت۔ پۛ درور 1905 ۛ اندازہ ۛ ردا بریٹون زبان ۛ گل مردمانی کساس 1.4 ملین
 گوشگ بوتگ ؛ بلۛ مرچی آئی پھکیں گپ جنوکانی کساس کم چہ کم بوان انت ۛ
 25,000 انت۔ (24) وھدے مازبانانی مرگ ۛ سبماں (بہ چارات سیمی درۛ)
 تپاسیں، کہ بازیں انچیں ٹوہیں سبب ۛ علت موجود انت کہ چر اہانی اثر ۛ دانکہ ہما زبان
 کہ آہانی گپ جنوک ملین آں چہ گیش انت، آہم نہ رکت انگنت۔ دانکہ یوروبا وڑیں
 زبانے کہ آئی گپ جنوکانی کساس 20 ملین انت آہم ”زبہریں“ زبانے گوشگ
 بیت۔ پرچاکہ انگریزی، بالائی زانشت (ہائیر ایجوکیشن) ۛ زبان بوگ ۛ سبب ۛ آئی ۛ
 سک باز چیر ترینگ ۛ انت۔ منی 1998 ۛ زرباری افریقہ ۛ تروتاب ۛ وھدۛ افریقہ ۛ
 بازیں نوک جوڑ بوتگیں سرکاری زبانانی مردماں چہ انگریزی ۛ دیم ۛ آوکیں ٹرس ۛ
 بابت ۛ گوں من وتی دل ۛ زنگ ۛ زہیر درشان گت انت۔ چریشاں بازینے
 ہما افریقائی ات انت (آہانی زبان افریقن ات ۛ ایثی ۛ گشوکانی تعداد 6 ملین ات)
 ہے بازگشت زمبا بوئے ۛ ہم گندگ بوت۔ اودانہ ایوک ۛ نادبلۛ زبان ۛ مردماں کہ
 (1.1 ملین آہانی کساس ات) بلکیں دانکہ شوٹنا (کہ آہانی آبادی 7 ملین ات) ہے
 پریشانی گور جنگ ات انت۔ یک تجربہ ۛ پپن ہے میل پڈرگت کہ اے مردمانی
 پریشانی چی انت؟ جانسبرگ ۛ ڈرائیورے ۛ گوں گپ تزان کنان ۛ اے گپ دیم ۛ
 اتک کہ آوتی ملک ۛ یازدیں سرکاری زبانان گپ جت کنت۔ اے بے کساسیں
 بودشت ۛ بابت ۛ آئی ۛ بیچ سمانیست ات، وھدیکہ آئی ۛ بنگی واہگ ہمیش ات کہ آ
 انگریزی بزانت ۛ وتی چکانی لاپ ۛ پۛ جوآنی در بہ گیحیت۔ ایندگہ بیچ زبان آئی ۛ دل ۛ

اینچوباز شریدار نہ ات انت۔ وھدیکہ ایشانی بابت ء کہ تزان کنگ بوگ انت، اے و
 چندیں ہما زبان انت، کہ ایشانی وتی آبادی باز انت۔ گونڈیں کساس ء چوشیں زبان
 باز انت کہ آہانی سرادگوش دینگ سک بازمی انت۔ یانا موٹو ء ہم اے گپ من
 اتگ کہ بیم آماچیں زبانانی جاوړال ء گپ جنوکانی کساس یک المی معلہے۔ “اے گپ
 ء گیشواری گزان انت کہ یک چاگردے وتی پجار ء ہما وھد ء چوں برجاہ داشت گت
 کنت، وھدے آئی ء آبادی جہل تریں کچ ء چہ جہل تر روان بہ بیت۔ چوش کہ
 انوگیس سالاں چہ زانکارانی نیمگ ء زبانانی رد بند ء چیزے حساب ء دادی پشت ء پناہی
 بوگ، پھمیشہ اے سروے پہ دزاج بُریں میلانی برجاہ دارگ ء بس نہ بوگنت
 (انچوش کہ: آیا انوں زبانانی بیگو اہی ء کساس گیش بوگ؟) نوکتریں ٹیلے چہ اہمتھو
 لوگ ء نیمگ ء (فروری 1999) شنگ کنگ بوت کہ ایشی ء گل متنگیں زبانانی
 کساس 6784 گوشگ بوگ ء چریشاں 6054 ء مواد دست کپ انت۔ اے رند ء
 شمار ء کار مرز کنگ ء پدساری ء بازیں گماناں مان نیارگ المی ات۔ ما کہ اے ٹیلے ء
 ہر زبانے ہوار کنگ اے گل وتی زبانانی اول گپ جنوکانی تعداد انت۔ پرے ٹیلے ء
 تپاسکاری ء پہ بازیں ہتچاری ء کنگ بوگ، ء نوں یک سرجمیں ٹیلے ء ہوار کنگ
 بوگنت۔ بندات چہ مزنیں کساساں کنگ بوگ۔ چریشی ء اے گپ ء گواہبری
 دست کپ یت کہ دنیا ء آبادی ء سکیں مزنیں بہرے سک کموک زبانانی تہاگپ
 کنگ ء انت۔ (گمان ہمیش انت 1999 ء ایشانی کساس 6 ارب ء چہ ودیت) ہشت
 زبان انچیں انت کہ آہانی گپ جنوک 100 ملین ء گیش انت
 (چینی، اسپینی، انگریزی، بنگالی، ہندی، پرتگالی، روسی، جاپانی) گمان 2.4 ارب ء
 نزیک ہے زبانانی گپ جنوک انت: ء اگس ماہے زبانانی کساس ء کمیں بہ ودینیں ء بُرز
 ء 20 زبان بزوریں گڈ ایشانی گپ جنوکانی کساس 3.4 ارب بیت۔۔۔ اے دنیا ء

کھلیں آبادی ۽ نیم ۽ چہ گیش بنت۔ اگس ماہے شمار ۽ انگت جہلی نیمگ ۽ بیاریں گڈی
۽ ماہے گندیں کہ بس دنیا ۽ زبانانی 4% دنیا ۽ 96% مردمانی زبان انت۔
اگس ہے شمار ۽ چپ بہ کنیں گڈا دنیا ۽ 96% مردم ماں ایوک ۽ دنیا
4% زبانان گپ جننت۔ اے ہماکتہ ۽ نگاہ انت کہ ایشی ۽ رادیم ۽ کنگ ۽ دنیا ۽ زبانانی
مرگ آماچی ۽ جیڑہ تزان کنگی انت۔ ۽ ہے ٹیبل ۽ گڈی بہر ۽، لہتیں سنگینیں آسر
گندگ ۽ کئیت۔ چہ راستیں نیمگ ۽ کالم ۽ مارا ہے گندگ ۽ کئیت کہ دنیا ۽ زبانانی،
سیکے زبان انچین انت، کہ آہانی گپ جنوک چہ 1000 مردم ۽ کم انت۔ ۽ دنیا نیم ۽
زبانانی گپ جنوک چہ 10000 کم انت۔ زبانانی لڑ ۽ پہ گپ جنوکاں انچائیں شمار
6000 نیگ انت۔ اگس 20000 ۽ شمار (انچوشکہ برز ۽ داگ دنیا ۽ بازیں کڈاں
زبانانی بیم آماچی ۽ کچ انت) میان اُستمانی گمانے زورگ بہ بیت گڈا چریشی ۽ اے پد
بیت، دنیا ۽ سے بہر زبان بیم ۽ آماچ انت۔

گیش	کم بوگ	%	شمار	
بوگء کساس %	ء کساس %			
99.9		0.13	8	چہ 100 ملین ء گیش
99.8	1.2	1.2	72	99.9-10 ملین
98.6	5.2	3.9	239	99-1 ملین
94.7	18.3	13.1	795	999,999-100000
81.6	44.8	26.5	1,605	99999-10000
55.1	74.2	29.4	1782	9999---1000
25.7	91.9	17.7	1075	999-----100
8.0	96.9	5.0	302	99_____10
	99.9	3.0	181	9_____1

ایشی ء چپیں نیمگ ء کالم زورگ بہ بیت، ماگندیں کہ 500 زبان انچین
 انت کہ آہانی گپ جنوک 100 ء کم انت؛ 1500 انچین انت کہ 1000 ء چہ کم

آنت؛ 13,340 انجین آنت کہ آہانی گوراگپ جنوک 10000ء چہ کتر آنت۔ آگس
 20000ء آبادی ء راہم بیم آماج گمان کنگ بہ بیت گڈا 4000 زبان انجین بنت
 کہ ٹرس ء آماج آنت۔ چریشاں گیشترین دنیا ء ہما گنڈ ء دمگانی زبان آنت کہ اود ء
 زبان سک باز آنت۔ گیشتر خط استوائی دمگاں (بچار ایف این 12 برزء) ہمے ٹیبیل ء
 جہلی زباناں 151 انجین زبان آنت کہ آہانی گپ جنوک بس یکے 281 آسٹریلیا ء 8
 امریکہ، 3 بحر الکاہل ء۔

انچوش کہ ماساری ء گوشنگ آت، دنیا ء جاورال ہر و ہد ء مٹ بوہگ ء سبب
 ء اے گپ ء گمان کنگ گران آنت کہ %x دنیا ء زبان، آوکیں 100 سالاں مرگ
 ء آنت اے x بوت کنت کہ %25 (یک روایتی گمانے کہ ایٹی ء چہ 100 ء کم ء
 کار ہند ء زورگ بوتگ) داں %80 یا گیش (انتہا پسندی گمانے کہ چہ ایٹی ء
 ”100000 چہ کم تر کار ہند کار گرگ بوتگ) چدو گیشتر بوت نہ کنت، مئے انوگیں
 زانتکارانی ردا چہ ایٹی ء گیشتر گوشنگ نہ بیت کہ اے آسرا یوک ء سرپدی تریں
 اندازہ ء گمان آنت: گیشتر دز پکتگیں آبادی ء مواد (مرگ ء کساس، ردوم ء کساس ء
 بابت ء) گوں بندوک نہ آنت۔ دومی نیمگ ء بازیں حاصیں ہندانی و ہد و ہد ء سرا
 اتلگیں ہورت وانشتی کچ ء کساس ہمے ٹیبیل ء گیش پڈر کنگ ء آنت کہ زبان نزوری ء
 نیمگ ء روان آنت۔ آسٹریلیا ء زبان ذیریال ء بابت ء رپورٹے ء ہمے پڈر آنت کہ،
 1996ء آئی ء گپ جنوک کساس 100 مردم بوتگنت، آ کہ آہانی اول زبان
 آت، آہانی عمر 35 سال ء چہ برز آت۔ 1993ء بس 6 گپ جنوک پشت کپتنگ
 آت، اے درستانی عمر 65 سال ء چہ برز آت ء، لہتیں انجین آت آنت، کہ آبس وتی
 زبان سرپد بوت آنت۔ (26) دگہ یک رپورٹے چو اے وڑا آت کہ 1990ء
 اٹکا (امریکہ) ء ایلوٹ زبان ء پشت کپتگیں 60 مردم است آت کہ آہاں وتی زبان ء

ارزانی ء گپ جت گت۔ بلے 1994 اے کس اس 44 ء اتک ء سر بوت، کہ چہ
 دُرستاں کستریں گپ جنوکانی عمر بیست سال ات۔ (27) اے زبان ہے کس اس ء
 ریزان بہ بیت، 2010 ء داں ایشی ء گپ جنوک ء جند نہ بیت۔ (28) (ہما سبب کہ
 چرہاں زبان نرور تر بو ان انت، سیمی در ء گوں ہورتی ء تزان کنگ بنت)

زبانانی نرور تر گ ء کمزور بو گ ء میل ء دگہ سر جمیں در ورے ادا دینگ
 بو گ ء انت۔ کینڈا ء مردم شماری دانشتے ء پیش داشتگ کہ 1981 ء 1996 ء
 در میان ء کینڈا ء پنجاہ ماتی زبانان میزان میزان ء وتی دیم پہ بیگو اہی ء دا تگ۔ (29)،
 بے شک، دیمتر ء بس 3 زبان (اینو کٹیٹوٹ، کری، اُجیبوے) رکت ات کننت، اگس
 اے مردم شماری ء مواد سر سری نگا ہے ء چارگ بہ بنت گڈا ایشی ء چہ ناجوڑیں سلاہ
 دست کپنت، 15 سال ء مدت ء دا تگیں ماتی زبانانی وڈگ ء کس اس % 24 گوشتگ
 بو تگ، اے گیشتر آبادیانی تہار دوم ء مستریں کس اس انت)۔ وہدیکہ ہورت چاری ء
 یک سکیں جتانیں عکسے دست کپیت۔ ایشی ء چار بہر پُر مارگیں نکتہ انت (ہر چہاریں پہ
 لس لیکہاں ہوار کنگنت)

* ہما مردم وتی ماتی زبان ء ماں وتی لوگ ء کار مرز کنگ ء انت آہانی رُ دوم
 بس % 6 برُ زاد شتگ۔ پہ راستی ء ہمک سد 100 مردم کہ آوتی ماتی زبان ء وتی لوگانی
 تہا کار مرز کننت آہانی کس اس ء 76 داں 65 ء کمی اتلگ۔ (لوگ ء وتی زبان ء
 کار مرزی سک باز پُر مارگ انت، دنیا ء ہما کُنڈ کہ اُودا مردم یک کرے ء وتی وڑا
 جہمند بو تگنت، اُودا ہم لڈ ء ریچانی سبب ء زبان کار مرزی ء جہل کپگ ء کس اس گیش
 بو تگ۔ نوکیں سروے ء ہم پدُر بو تگ، کہ زبان ء گیش وڈگ ء تچکیں سیادی چہ آئی
 ء لوگ ء کار مرزی ء انت۔ ہما زبان کہ سک باز گیش وڈان انت آ 100 ء تہا 70 ء

کساس ء وتی لوگ ء کارمرزی ء زبان آنت۔ ہما کہ کم ودان آنت آچہ 30 درسد کمتر
ماں لوگاں کارمرز بوہگ ء آنت۔ (30)

عمر ء حساب ء ہم زبان ء یکٹلس نروری پدربوہگ ء آنت: 60% ہما مردم کہ
آہانی عمر ہشتاد ء چہ برز آنت، وتی ماتی زبان ء کامرز کننت۔ دومی نیمگ ء 30% ہما
مردم کہ آہانی عمر 44-40 سال آنت ء 20% ہما چک آنت کہ آہانی عمر 5 سال ء چہ
جہل آنت۔ تو امیں ماتی زبانانی کم چہ کمیں عمر ء حد 28 ء چہ 31 ء سربوہگ۔ (عمر ء یک
دگہ پرمارگیں سببے، اے ہے پدربوہگ کہ ایشی ء گیشی ء چہ یک زبانے وتی دومی
پدربوہگ سربوہگ ء سوہین بیت۔ آگس عمر ء کساس جہل ء بیٹ گڈا ہے پدربوہگ کہ
مات وتی جندے زبان ء وتی چکاں سرکنگ ء سوہین بوہگ ء آنت۔ آگس عمر ء تناسب
برز ء بروت گڈا اے ہے گپ ء محکمیں پیش گشی ء کنگ ء آنت کہ زبان ء بام ء
جورکاں داتگ۔)

زبانانی گاری ہے وڑا جوانی ء زانگ دنت: 1981 ء، 100 ء تھا 91، پنج
سال ء چہ جہل ء گونڈو اچین آنت کہ آوتی لوگ ء ماں وتی ماتی زبان ء گپ جننت
:1996 ہے چک شکرورنائی ء سربنت چریشاں بس 100 ء تھا 76 مردم وتی زبان ء
گپ ء گال کننت۔ (عمرانی حساب ء کہ زبان چہ اول زبان ء چہ دومی زبان ء بدل
بیت سک بازارزش دارانت) (31)۔

کسانیں چکانی دارو مدار آہانی لوگ ء مردمانی سرائنت، بازینے ء اے موہ
رسیت کہ ایک زبانے ء چہ دومی زبان ء سربنت۔ دومی نیمگ ء شکرورناہ دگہ دودیم
ء چہ اثر مند بنت یک چہ وتی ہمسر ء ہمیشاں ء دومی چہ کسب ء روزگار ء، اے یک
زبانے ء چہ دومی ء روگ ء حاصیں سبب آنت۔)

گڈی نکتہ کہ نوکتریں سرپدی ءے آایش انت، کہ مردمانی وتی جندے لوگ ءے یلہ دینگ ءے دگے لوگ ءے روگ انت۔ باب ءے شمارہ ہے ڈس انت کہ انوگیں وداں زبانی بیگو، ہی ءے مزینیں سبے مردمانی نوکیں کار ءے روزگار ءے رسگ ءے سانگ ءے سور ءے رند (حاص جنین)، 20 ءے 24 سال ءے عمر ءے مردمانی 100 ءے تہا 74 جنین انچین بوتگت، آہاں سور پیش وتی ماتی زبان کار مرزنگگ، بلے 15 سال ءے رند، ہے درج ءے مردمانی کساس جہل کپتگ ءے شتگ 45 ءے سر بوتگ۔ (چوشیں بدلی سک باز پرمارگ انت، اے عمر ءے جنین ءے چک آرگ ءے عمر انت، ہمیشہ ہے ترس انت کہ چریشاں لہتیں چک انچین بنت کہ آوتی مات ءے زبان ءے مہ زان انت۔

کینڈا ءے اے جاوراں ءے بازیں مشبتیں نشانی ہم گندگ بیت؛ بلے زبانی نزور بوگ ءے عکس سر جمیں رنگے ءے پد رانت۔ اے مردم شماری ءے ہمگو نگیں دگے مردم شماری وانشت، ایوک ءے دنیا ءے یک کڈے ءے جاورانی عکس ءے پیشدارگ ءے انت: گیشتریں نلک انچین انت، اودازبان کار مرزی ءے مردم شماریانی کساس ءے شمار نیست انت۔ یا (ہر دیں بہ بنت) گڑا انچیں جُست کنگ بنت کہ آہاں گوں زبانی بیم آماچی ءے جاوراں بیچ سرو کار مہ بیت۔ چوش الم بوت کنت کہ وتارا سرجمی ءے ہے رنگیں اعداد ءے شماریانی تہا ایر بہ بکینیں ءے دنیا جاوراں لاں نگا ہے بہ چاریں (انچوش کہ وکیل گوشت)۔ بازیں نبشتہ کارے ءے انچیں کار کنگ۔ چریشاں کلاں چہ شرتریں اعداد ءے شمار میکائیل کروں نیگ انت، آوتی باب ءے شماریانی آسر ءے چوش دیم ءے کاریت (32)۔

”من جیر گاہاں ہے کساس ءے کہ چیز دیم ءے روان انت۔ چوش بوت کت کنت آو کیں کرن 96% انسانی زبانی مرگ یا تباہی ءے جم ءے وت بہ گندیت۔“

ایشی ہے مُرادِ انت ایوک ء 600 زبان انچین انت، کہ آرک ات کنت۔ انچوش کہ من ساری ء وتی پیش گال ء پدّر کرتگ ات، ہما مُردم کہ آاے جیڑہ ء پہ کار ء انت۔ اے جاوِال ء سنگینی ء سرجمی ء تپاک کنت۔ پمیشکہ مُدام چہ آہانی نیمگ ء اے وڑیں کساس ء شمار دنیگ بوہگ ء انت۔ پہ درور چہ فاونڈیشن فار اینڈ نیچر ڈیلینگو بجز ء نیمگ ء دو فیصلہ دیم ء اتلگ۔ (33)

”دنیاء گیشتریں زبان نہ ایوک ء کم بو ان انت، بلکیں بیگوا ہی ء بیم ء آماج انت۔“

دنیاء نیم زبان مرگ ء کلانٹ ء سر بوگنت۔ چریشاں گیشتریں وتی دومی پد ریچاں سر نہ بنت۔“ (پہ گیشتر زانگ ء جہل ء بچارات) آگس یک نیامی آسرے ء بیات گڑاے پکا انت کہ 50% زبان آوکیں 100 سال ء انچوش کہ کروس ء دیم ء آورنگ ات۔ (34)۔ 50% ء 3000 زبان انت۔ 100 سال ء 1200 ماہ انت۔ اے وہد دیم ء کنگ ء چارگ بہ بیت دو پتنگ ء کم چہ کم یک زبانے مریت۔ اے گواچن راست بوہگ ء دیر نہ جنت۔

بیم ء کچ

لیکھی رہ بند ء دنیاء زبانانی باز رگیں جاوِال دیم ء کنگ ء چوشیں کمی کہ چرہاں یک زبانے ء بدلیانی بابت ء سرجمیں اندازہ ہے جنگ بہ بیت، بیم آماچی ء پکائیں کچ ء کساس کنگ سک گزان انت۔ ما کجام جو انتریں کار رہ بند ء گوں اے معاملہ ء نزیک تریں گیشواری ء سر بوت کنین: چہ گلاں بیمین ء ک ترکام انت یک زبانے کہ آئی ء 500 مردمانی تھا 400 ماں آئی ء گپ بہ جنت، دگہ یکے ہما زبان انت کہ 1000 ء تھا 800 گپ جنوک بہ بنت؟ اے جاوِالانی تچکیں پسہانی دار ومدار

گورے گپان انت، کہ زہگ کجام کساس ءوتی زبان ءدر برگ ءآنت، کھلیں چاگرد ء
روشت آئی ءبابت ءچون انت، ءآئی ء اثر مندی چے کچ ءانت۔ ہے نوبتاں پہ
مردماں اے المی انت کہ آاے وڑیں جاوراں دگوش گور بہ کنت، (اگن سروے
کنگ نہ بوتگم چہ کم زانکاری دروشم ء) ءاے آسء سر بوہگ المی انت، کہ زبان چے
حد ءبیم آماچ انت ءبیم آماچی ء، لہتین گیشواری پکار بیت۔ بیدے چوشی ءاے بوت
نہ کنت کہ اشتاپیں کارانی وهد ءھیال گور کنگ بہ بیت ءآگس انچیں جاورالاں کہ اودا
لہتیں کارچہ ساری ءبوتگ، گڈاپرائی ءکم وسیلہ درکار بیت۔ (بہ چارات پنچمی درء)
زبان ءبیم آماچی ءرلس دروشم ءسے رنگ ءبہر ءبانگ کنگ بوتگ: زبان ءرنگ،
بیم آماچی یا بیگواہی۔ میکایل کروس ءایشاں دگہ یک دروشم ءگیشی کرینگ پدا
گیشتریں مردماں ہمیشی ءرازرتگ: ہمازبان کہ آئی ءزہگ وتی ماتی زبان ءجہت ء
ہیل کنگ ءنہ انت، آزبان ساہ کندن ء (moribund) انت۔ (اے گلبند چہ
درمان زانتی ءپڑازورگ بوتگ)۔ (35) چریشی ءہے گپ ءپدر بیت کہ یک زبانے
ءبیم آماچی ءکد باز دیم ءشتگ، پرچا کہ زبان یک پدرتچے ءچہ دومی ءسر بوہگ ءنہ
انت۔ ایشی ءرور ہما ساہدار نیگ انت کہ آوتا دوبرودی کت نہ کنت۔ اے دگری
کروس ءوتی گوریچانی امریکہ ءشوندات ءگوں گیشوار کنگ، اودا آئی ءانچیں 187
ماتی زبانانی نشاندہی کنگ، کہ آکل بنیادی دروشم ء (انگریزی زبان ء اثر مندی ءزبانی
ماحول ءآت انت) بیم ءآماچ ات انت۔ بلے لہتیں چاگرداں جُنکی جہد کنگ بوہگ ء
انت کہ آپداوتر بہ بنت (بہ چار پنچمی درء) چریشاں گیشترانی کہ نشاندہی کنگ بوتگ
آساہ کندن ءسر انت۔ کروس ءردا آ149 زبان انت۔ یا 80 درسد انت۔ ماں ایلسکا
ءایشانی درسد سک باز برز انت۔ ’اودا 20 ءتہا بس 2 ماتی زبان انچین انت کہ آ
1992 ءدنیکتہ چُکاں ماں ہیل دیگ بوہگ ءآت انت۔ ہے درسد آسٹریلیا ءگندگ

بوت۔ دومی نیمگ ء زرباری امریکہ ء ایشانی سراکار گرگ ء کار ہند ء ردا شمار ء تہا کمی
(27%) ودی بوگ ء انت ء میانی امریکہ ء چد و کمتر (17%)۔ لہنتیں بہر و بانگ کمو
دیتری تبک ء سر بوگنت۔

رک اتگیں ء نہ رک اتگیں، زبان ماں اے پنج تبکی رد ء گیشوارگ
بوگنت۔

رکتگیں زبان: ہما کہ آئی ء مردمانی آبادی باز بہ بیت ء تیز رپتاری ء ر دوم
زورگ ء بہ بیت بزماں ہما کہ آوکیں ذرا جیں مدتے ء پرائی ء چوشیں پدیریں تر سے
مہ بیت۔

رکتگیں بلے کسانین زبان: ہما زبان کہ آئی گپ جنوکانی کسپاس 1000 ء
چہ گیش بہ بیت، یک گستاہیں چاگردے ء جہمند بہ بیت آئی ء وتارا محکمیں اندری
گرودارے بہ بیت۔ ء آئی ء گپ جنوک اے گپ ء زانکار بہ بنت، کہ آہانی زبان
آہانی پچار ء مستریں چیدگ انت۔

بیم آماچیں زبان: ہما زبان کہ آئی ء گپ جنوکانی کسپاس، ہمینچو بہ بیت کہ
رکیتنگ بہ بیت، بلے ایوک ء ساز گاریں ماحولے ء وتی چاگردے مردمانی جوانین
کمک گون بہ بیت۔

بیگوہی ء نزیکیں زبان: ہما زبان کہ آئی ء بابت ء ہمے گمان کنگ بیت نوں
رک ات نہ کنت، پر چا کہ مدام اے وڑیں زبانانی گپ جنوک بس چندے پیریں
مردم انت۔

بیگواہیں زبان: ہما زبان کہ آئی ۽ گڈی سلا متیں گپ جنوک بہ مریت ۽ آ
 زبان ۽ دوبر زندگ بوہگ ۽ ہیچ نشانی دزمہ کپیت۔ اسٹیفن وروم ۽ نزوریں زبان دگہ
 ہیچ تبک ۽ بہر ۽ بانگ کرتگ آنت (۽ ساہ کندن ۽ راجتائیں نگاہے ۽ چاراتگ)۔ (37)

نوک رُروم زُر تگیں بیم آماچیں زبان: چاگردی ۽ معاشی حساب ۽ زہر
 آنت، یک تو انگریں زبانے ۽ زیر اثر آنت ۽ آئی ۽ زہگ وتی زبان ۽ گپ جنگ ۽ یلہ
 کنان آنت۔

بیم آماچیں زبان: کموزہگ آنت یا واہیچ زہگ وتی زبان ۽ ہیل کنگ ۽ نہ
 آنت، کستریں عمر ۽ گپ جنوک ورنان آنت۔

بے کساس ۽ بیم آماچیں زبان: کستریں گپ جنوک ۽ عمر 50 سال یا چہ
 50 ۽ بُرز ۽ مردم آنت۔

ساہ کند نیں زبان: کے کساس ۽ گپ جنوک کے پیش کپتگ آنت ۽ گیشتر
 پیریناں۔

مُر تگیں زبان: ہما زبان کہ آئی ۽ ہیچ گپ جنوک مہ گواہیت۔
 زبانانی بیم آماچی ۽ لہتیں دگہ رد بند ۽ جہد زبان زانتی کار بند ۽ کار مرزی ۽
 چہ بوت کنت، ہما کچ ۽ ما پانی زورگ کہ زبان ۽ کار مرزی ۽ پہ کار گرگ بنت ۽ ہما تہر ۽
 دروشم کہ چر آئی ۽ یک زبانے ۽ داہینگی بدلی پدربنت۔

چہ بیم آماچی ۽ زبانانی وتی کلئیں چاگرد ۽ میزان میزان ۽ کار مرزی کم ۽ چہ
 کم بو ان بیت۔ آ، لہتیں انجیں کار کرد (functions) پیش داریت کہ یا و امریت یا

مدان مدان ء مس دگہ زبانان مٹ بیت۔ افریقہ ء چوشیں درور باز آنت، پہ درور، کہ اود ایک ہندی زبانے زانشتی، سیاسی ء ایندگہ لس جاوراں کم کارمرزکنگ بیت، پرچا کہ آئی ء جاہ ء انگریزی، سواہلی ء لہتیں دگہ رسانک ء زبانان گپتنگ آنت۔ یک رہندے ء ردا اے وڑیں زبانان ”زبہریں“ زبان گوٹنگ بیت۔ (38) لہتیں زبانانی گپ جنگ ء پڑ کم بوآن ء وتی گڈی ساہ کئیت ء اوشتیت ء آبس یک پڑے ء پشت کپیت، پہ درور ء گیز زبان کہ آ (ایٹھویا ء) عیسائیانی زبان آنت۔ داں کہ انوگیں یورپ ء نوکیں زبان اے ترس ء مارگ ء آنت، انچو کہ دیمتری گوشتن ء چہ پڈر آنت۔

جان وین ہور دے نیدر لینڈسی تالونینی یک پروجیکٹ منبجرے، کہ اے گل ڈچ ء سیلجیم سرکارانی نیمگ ء پہ ڈچ زبان (کہ انوں آئی گپ جنوکانی کساس 21 ملین آنت)۔ پر آئی ء دیمروئی ء پہ جوڑکنگ بوتگ۔ (39)

”ڈچ زبان ء بگندے پرے زوتاں یا کمو دیراں بیگواہی ترس مہ بیت۔ بلے پہ ایٹی ء اے ترس است آنت کہ چومہ بیت کہ اے وتی کارمرزی ء پڑاں یلہ بہ دنت۔ اے گڈی ء بس گپ ء ٹال ء زبانے جوڑمہ بیت، ہمازبان کہ بس تو لوگ ء گوں گس ء مردماں کارمرزے کن ءے بلے تری ماں ایٹی ء وتی جوڑگانی درانگازی ء جو انتریں رنگے گت کن ءے۔ بلے تو ایٹی ء وتی زندگی ء ارزشتداریں چیزاں پہ کارمرزگرت نہ کنئے: کار، زر، سائنس، ٹیکنالوجی۔ دایینکی نکتہ نگاہ ء بہ چارے، زبان ء بازیں بہراں گوں تیزی ء بدلی پیداک آنت۔ چریشی ء مردم سک باز اثر مند بوتگنت۔ زبانانی تہر بدلی (code switching) ء اہکی رنگ ء یشلیں گیشی ودی بوہگ ء آنت۔ بیم آماچیں زبان اے اثر مندی ء چہ وتی رسانک ء دومی زبانان چہ زورگ ء آنت۔ چہ زوراکیں زبانانی اوبادگالی ء کار کردی گالانی بے کساس

کارمرزی ءچہ زبانی بن رہندی جوانی ہم سبک باز اثر مند بو ان انت۔ زبانی گال
 امباری زانت ء ہم کمی ودی بو ہگ ء انت، ورنہیں مردم ایوک ء وتی ہماروایتی گال
 امبار ء بس کسانیں بہرے ء چہ شناسا انت، کہ آہانی پیریں چرہاں زانکار بو گنت،
 پیریں چہ ہمار آدیں گال امباراں چہ ناشناسا انت یاناوش انت کہ آہاں کو ہمیں گال
 امبار ء جاہ گپتگ۔ ویلش زبان ء سے نسلانی تہا گال گنجی کمی ء پہ یک تپاسکاری ء
 کنگ بوتگ: سے ٹولی جوڑ کنگ بوتگ۔ 60-80 سالی 40 - 59 سالی، ء-39
 20 سالی۔ (40) ہر کس ء ہمے گوشتگ بوتگ ات کہ آ 150 ہندی چیز
 (موسم، ساہدار بالاد بہر، اعضہانی نام، گد ء پوشاک دگہ دگہ) کشارکاری ء گال
 امباراں ویلش زبان ء بہ گوشت۔ اے نسلانی میان ء چیزانی سرپدی ء بابت ء
 یکشلیس کمی گندگ ء اتک: پیرینی ٹولی ء 65% وتی گالنج ء 90% ء برز زانت انت،
 وہدیکہ میانی عمر ء مردماں 40% ء ورنہانی ٹولی چہ کس 90% کچ ء سر نہ بوتگ
 ات۔ سد ء تہا اے چیزانی زانگ ء کمی ایند گراں چہ معازانتی ء پڑ ء گیشتر گندگ ء
 اتک، ء اے بالاد ء اعضہانی نامانی گال گنج ء گیشتر مارگ بوت انت، لہتیں زبان
 انچین انت کہ اودا بس یک پڑے ء گال گنج پشت کپتگ انت، یاکو (ایتھوپیا) ایشی ء
 جوانیں درورے کہ آئی ء بابت ء ہمے زانکار رست کہ آئی ء گال گنج ء ایوک ء
 دڑچکانی نام پشت کپتگ انت۔ (41)

زبانے ء کردی ء دایینگی بدلی ء کچ ء کساس ء تپاسگ یک پرارزشتیں
 کارے، بلے پریشی ء مدام پھریز کنگی انت۔ پرچا کہ پہ ہر زبان ء بدلی انچائیں ء المی ا
 یں بہرے۔ زندگیں زبان مدام چہ یکے دومی ء وام زور انت، ء ورنہاں پیریں پدربچہ ء
 میان ء گال گنجی بدلی مدام کنیت۔ اے گپ ء پکائیں گیشواری کہ زبانی ء پُر آسودگی
 کجائی ء گوشت، پولکاری نکتہ نگاہ ء انگت وتی بنداتی تبک ء انت، بلے ایشی ء ارزشت

شمشکار کنگ نہ بیت۔ ماراے زاگی انت کہ کجام وڑیں بدلی دروشم (اگس است) بے
سرپوشی ء گوں ایشی ء ہمگر نچ کنگی انت۔ (42)

کجام و ہد ء یک تھرے ء پدڑی یا بیگو اہی بیت، بدلی ء اے درور زبانی ء
بس رسانک ء عمل ء چہ پچارگ بہ بیت، ء ”کمی“ ء جاور کدی پدڑ بنت؟
چونہ ء زبان زانت اے پد منگی ء مقابلہ کنگ ء زگریں لیکھے دارانت کہ
زبان زانتی بدلی باز بگاڑودی کنت: ء اے نکتہ ء نگاہ پہ بیم آماچیں زباناں ہم کار مرز
کنگ بیت۔ بلے بدلی ء ہما تھر کہ یک بیم آماچیں زبانی ء نزور کنگ ء و ہد ء دیم ء کا
انت، بلے اے چہ ہما بدلی آں چہ سک باز دگر بنت کہ آیک سلا متیں زبانی ء
بدلیانی تہا گندگ بنت۔ اے چہ وتی، کچ، کساس ء جوانی ء حساب ء دگری
کنت، چوش بیت کہ یک نزوریں زبانی یکیں و ہد ء بازیں دیم ء متاثر بوت کت بہ
کنت، کہ آزابانی ء جتاں بہر بوت کنت (بن رہند ء جتاں تھر، بزانت ء جتاں
پڑ): آزاباشاپی ء گوں بدل بوت کنت۔ ء یک کرار ء بدل بوآن کنت (اے نوں
ہما زبانی ء اثر مندی ء کار داریت کہ آیشی ء مٹ کنگ ء انت) باز براں اے بدلی ء
رپتار کسمانکی رنگ ء سک باز تیز بیت۔ اے تیز رپتاری ء بے وڑیں بدلی ء آسریک
کسانیں زبان زانتی دزما نجنی ء بوت کنت۔۔۔۔ کہ ایشی ء راتباہ گن یا انتہا پسند
یں “ بدلی گوشگ بیت۔ اے جاورال ء ایشی ء نیمگ ء دلگوش گور کنگ بہ بیت
ایشی ء درور افریقہ ء ہما، لہتین جاور انت کہ اودانسل پرستی حاصل نزور انت، و ہدیکہ پہ
بدلی ء ڈنی دباؤ سک باز بزانت۔ (43)

آسر:-

و ہدے بنگپ ء وتی دیم پہ زبانی مرگ ء داتگ، ماکسمانکی ء جوزگی باز گشت
یکوئی ء داشتگ انت، ء حیڑہ ء وڑ ء ڈول ء چارگ ء دودمانی راستیانی آسر ء اے سک

باز بہمانگی گپے کہ بازیں زبانی مرگ آماج بوجہ انت (سیسی در بچارات) دنیا
 بازیں کُنڈ د مگ انچین انت، کہ اودا ہندی زبان پشت نہ کپتگ، پہ درور ہما کلس
 ارواکن یر تبین زبان کہ بنگی رنگ ے کہ اے زرواناں گپ کنگ بوگنت نوں اے
 گل مرگ انت۔ اے قصہ در سمائی رنگ ے وتی بزتریں سرٹل ے سر بیت، و ہدے
 اے کرن پدی بہ بیت۔ ے بلے گوں ہمایاں ہم تپاک نہ کنگ گران انت کہ آنوگیں
 باریگ ے زبان زانتی راجد پتر ے یک سکلیں پرماریگیں باریگے ے رنگ ے چارگ ے
 انت۔ (44)

”ماء گوں ماہور مئے زہگ، پد رانی ے تباہی ے ہما سیمراں نشنگ ایں کہ اودا
 گلانی ہواری ے دنیا ے بازیں زباناں انچیں مز نیں ڈکالے ے گپتگ کہ پراہاں ہچ گپ
 جنوک پشت کپگ ے نہ انت۔“

اے وڑیں تباہ حالیں زبانی کار مرزی ے کمک کنگ ے ہمینچو کہ بوت
 کنت، مارا ایند گہ توار ہم گوشدارگی انت۔۔ ہما کہ آز مودہ کاری کنگ ے انت یا
 ہما آں کہ زبان ے بیگواہی آز مودگی رنگ ے دیستگ، آجوز گانی درا نگازگ سک باز
 گرانیں کارے۔ بیدے ماتی زبانی ے تی چے حال بیت؟ ہینڈریک شوڑمین ے وتی
 روبرکت۔ گور بچان ے زرباری افریقہ ے زبان کوہی کوہی پشدر ے اے رنگ ے تران
 کنان ے گوشت۔

”من ہے ماراں کہ من دریں ماتے ے شیر متلگ انت دریں مردمانی
 گور استگاں۔ من چوش پمیشکہ ماراں، پرچا کہ من وتی ماتی زبان ے گپ جت نہ
 کناں۔“

جورج زیرنگالاً ملولاً ۽ شام ۽ آرامائی زبان ۽ چھ سیادی داروڪے۔ آئی ۽ آرامیائی ۽ تران
گت (کہ انوں 6000 مردمانی زبان انت کہ آماں دمشق ۽ کراسے کوچگاں جهمند
انت) عربی آئی ۽ رامیزان میزان ۽ بیگواہ کنگ ۽ انت۔ (46)

”پنجاه سال پیش، ملولاً ۽ کلس زانت دربراں آرامائی زبان ۽ گپ جت
گت ۽ چریشاں سک بازکیں مردم ۽ پہ مشکل ۽ عربی زانتگ۔ نوں گل عربی ۽ گپ
گت کنت، پداوتی جندے چکانی بابت ۽ گوشت ۽، کہ آماں دمشق ۽ کار انت)
اودا آبز نہ گند انت، یادزچکاں یا ہما دہکاناں کہ آماں کہ ڈگا راں کار ۽ انت۔ ہمیشہ آ
ہما کلس چیزاں شמוש انت کہ آپہ ایشاں کار مرز بنت۔ پرچا کہ آچوشیں لبزاں بہ
گندے سالاے یکبرے اش بہ کنت۔ ہمے رنگ ۽ زبان وار ۽ چھ وار تربیت۔“

چوش کہ زبانی مرگ انت۔ اے لیکہ ۽ آسر ۽ چوں ماسر بہ ہیں؟ میری ریدوین ۽
وت سیادیں لیکہ دیم ۽ آورت، زبانی ۽ مرگ یک لیکہ ۽ مرگ نہ انت، یک پگرے
۽ مرگ نہ انت، بلکیں زبان ہمیشہ مریت، وہدے آئی ۽ گپ جنوک وتی رونشیاں
بدل کنت ۽ وتی زبان ۽ وتی دومی نسلاں سرکنگ ۽ بند کنت۔ اے تچکیں رنگے ۽
گوں مہلوک ۽ ہمگر نچ انت ۽ اے چوشیں سادگیں جیڑہے نہ انت کہ گوں
زانکارے ۽ ارزانی ۽ گیشوار بہ بیت۔“

ہمیشہ دیمتر ۽ دراں ما بازیں انچیں، ہمسریں گیشواری گندیں کہ آہانی سیادی
گوں بومیازانتی ۽ (ecology) انت۔ آہانی گیشتریں دلگوش مردم، آہانی ماحول ۽
آہانی جیڑگ ۽ مارشانی میان ۽ سیادی انت۔

نوکتزیں زانشتی لیکہ ۽ من گوں اسکاٹش نبشتہ کار جیمز کیلمین ۽ اسٹریلیائی
نبشتہ کار ڈیوڈ مالوف ۽ تپاک کناں۔ (48)

”منی دودمان ء منی زبان ء زندگ بوہگ ء حق انت ء کس ء اے واک ء
اختیار نیست کہ آیشاں بیگواہ بہ کنت۔

من و ہدے جیڑاں کہ منی زبان دیمتر امر دمانی دپ ء زندگ نہ بیت، من
یک انجیں ناواہمیں مارشتے ء گوں دوچارباں کہ منی جندے مرگ ء چہ ناوش تریں
مارشتے، پرچا کہ اے تو امیں انسانانی مچکائی مرگ انت۔،

پہ کلاسیکل زانشتی لیکہ ء من گوں سیموکل جانسن ء ہمپتاں۔ (49)
بلے چہ مہرواناں بگر داں نامداراں بیا اے مردم پرچا اے رنگ ء جیڑاں؟ پرچا
زبانانی مرگ ء جیڑہ پہ یشاں اینچوارزاشندارانہ؟ ایشی ء پما پرچا ارزاشندار بوہگی
انت بلے پرچا مارانان گورکنگی انت۔ (50)

دومی در:-

مارا پرچا انان گور کنگی انت؟

مارا پرچا انان گور کنگی انت؟

بازیں مردم ہے حیڑ انت کہ مارا انان گور کنگی نہ انت۔ گیشتر مردم انجو گوش انت، بلے آرد انت کہ دنیا زبانی کساس ء کمی پہ انساناں نپ انت ء اے ہچ وڑا اندوہ ء نہ انت۔ اے ہما بازیں اساطیرانی ترجمانی ء کنت کہ کوہنیں زمانگ ء درشان کنگ بوگنت، بلے چریشاں سک باز نامیں انجیل ء ہما بابل ء قصہ انت، کہ آئی ء ردا دنیا زبانی بازی انسانی ردی ء ء سر انت۔ ء ایشانی کمی ء بزانت ہمیش بیت کہ آد اوتی اصلیں دروشم ء واتر بو ان انت۔ (1)

اے لیکہ ء ردا لو اہیں دنیا ء زبان بس یک زبانی بہ بیت، اے دنیا ء وت ماں وت پھمی، رژنا پگری ء ایمنی ء ما زمان بوت کت کنت۔ ہما جا وراں کہ دنیا زبانی کساس ء کم کنگ ء انت، آمارا ہے مراد ء نزدیک ء سر کنگ ء انت۔ اے وڑیں جا ورا مدام وش اتک کنگ بہ بنت۔

وت سریں گزانی ء مشکل گورے لیکہ ء گوں، ہمگر نچ انت۔ اولی اے گمانی بے زانتی کہ یک زبانی ء گپ جنگ دنیا ء وت ماوت پھمی ء ایمنی کہ دنیا نوکیں یکمشتی ء جہا لگیریں یکہتی ء ما زمان انت۔ ایشی ء چپ ء چوشیں بے حساب درور دست کپیت کہ ما ایشی ء نہ بو تگیں گپے شمار بہ کنیں۔ پہ درور ء اے گپ بس انت کہ دنیا گیشتریں یک زبانی ملک وت ماں وتی جنگانی آماج انت، ء اے گپ ء ترجمانی ء کنت کہ اے گو ستگیں کرن ء گڈی دہکاں جنگانی پڑ بوگنت۔ اے ہے گپ ء پدّر کن انت کہ چریشاں گیشتریں ملک یک زبانی بوگنت، چوشکہ ویت نام، کمبوڈیا، راوڈا، بروڈی (گڈی دوئیں افریقہ ء ہما ملک انت کہ آہاں باز زبانی جا ورا ء کمی انت) قصہ ء کوتاہ بہ کنیں، گڑا اے سر جمی ء اساطیرے کہ یک زبانی ء کار مرزی ء چہ دنیا ایمنی

کئیت، تری آکجام یک زبانه به بیت چو مشکل انت که وهده انگریزی، اسپر انتو، یا کہ ایندگه زبانه دنیا رسانک ۽ کیس زبان جوڑ به بیت ۽ آدنیاء لب ۽ لاج ۽ جنگ ۽ جڑاں چه آجوکت به کنت یا کہ یک زبانی بارگیه بیاریت۔ انچوش کہ باہلی بارگی ۽ چه پیش بوتگ۔

دومی مشکلیں کار ۽ سیادی گوں زبان ۽ گپچین ۽ انت۔ ہما مردم کہ آہاں دنیا ۽ پہ یک زبانه ۽ پلہ مرزی ۽ آزمان سر اڑتگ، آہانی وتی جندے سیادی گوں مزنیں یک زبانی راجان انت ۽ آہاں ہمے گمان وتی پلوه ۽ بستگ، کئیت یک روچے ۽ بس یک زبانه کار مزبیت، گڑا آ زبان آئی ۽ وتی جندے زبان بیت ۽ اے زبان ہر کسی کار مرزی ۽ زبان بیت۔

جیرہ ہما وهده پاد کئیت کہ پہ مذہبی، راجدوستی ۽ ایندگہ سبہاں ووٹ جتا جتاہیں نیمگ ۽ دینگ بیت، انچوش کہ مدام ہمے وڑ بیت۔ دنیا ۽ کوہنیں ثرا بندے ۽ سیادی گومے گپ ۽ انت کہ بنی آدم ۽ اولی زبان کجام انت۔ ہمے ثران بستن ۽ سداں سال گوں بے آسری ۽ گوتنگ، بلے پہمکیں پلہ مرزی بس خیالی انت۔ دانٹے ۽ رداماں ڈی ولگیری ۽ ”عبرانی ہما اولی زبان انت کہ آراگپ جنوک ۽ رکاں اولی بر ۽ اداگنگ“۔ دانٹے اے گپ ۽ سکلیں مزنیں پلہ مرزے ات، بلے چوشیں بازین است ات انت، کہ منوگر نہ ات انت۔ انچوش کہ ور سلیز ۽ کوٹ ۽ جینفے چوش گوشتیت (والیر ۽ ردا) اے چینیچو زیبانیں گپے کہ بابل ۽ حصار ۽ زبان ہور ۽ ہوارکت انت۔ ”دگہ ناں، اے وهده ہر کس فرانسی زبان ۽ گپ ۽ ات“۔ (4)

انچوش کہ دگہ بازین زبانی وڑا جرسمی، مصری ۽ چیتنی کلانی وتی وتی پلہ

مرزاست انت۔ (5)

انوکیس و ہداں، پشتِ بدلِ دیمِ چارگ بوہگِ انت، لہتیں انچیں مردمِ انت،
ہے ایتانِ انت کہ آوکیں و ہدِ یکیں زبان، لہتیں میاں استمانی گلانی دزما نجنی، چہ
ودی بیت۔

پہیشکہ مادیست کہ دنیاۓ مز نہیں کوکارِ جا کے پاد اتک، و ہدے مردماں
اے جزم بوت، کہ آہانی زبان یگر کنگ بوہگِ انت کیوبا، بلیجیمِ اندیاء چوشیں
درور بازانٹ کہ آدمام سر حالانی تہانت۔ چوناہ چوش بوت نہ کنت، یک انچیں
جاورالے دیمِ بیت کہ یک میان استمانی گلے مردماناں چوش مجبور بہ کنت، کہ آ
گوں رزامنڈی و قتی زبانِ پیلہ بدی انت۔ یاوتی زبانِ کیمتِ دگہ زبانے پلہ مرز
بہ بنت۔ ایشی سبہاں من جہلِ بیان کناں۔

بیدے ایشی دگہ ہچ نیست، کہ اے گپ تچک کنگی انت۔ آیا اے تصور
پہ دگہ چیزے کنگ بہ بیت، کہ یک زبانے کلس عالمِ رسانکِ زبان جوڑ بوہگِ
انت۔ رسانکِ زبانِ پہ میان استمانی رابطہِ آسراتی سکیں بنگیِ المی اس
کردے، بلے چو کہ یک زبانے چہ لہتیں زبان زانتی ردومِ عملِ چہ پد دنیاۓ
رسانکِ زبان جوڑ بیت۔ گیشتر مردمِ ہے مارگِ انت کہ بوت کنت کہ تاج
انگریزیِ سرِ بہ بیت۔ (6)

بلے ایشی نہاد ایش بوت نہ کنت کہ آدگہ زبان یلہ کنگ بہ بنت۔ انچیں
دنیاۓ کہ اودا ہر کس دوزبانِ گپ جنت۔ وتی جندِ ماتی زبانِ یک میاں استمانی
زبانے، چوش پہ جوانیِ بوت کنت (انچوش من جہلِ تزان کناں) سک باز
واہگد ارانت۔ پرچا کہ اے ہر دوئیں زبانانی جتاںیں مولِ مراد انت۔ یکے پہ پچارِ
دومی پہ یک دومی پوہ بوہگِ۔ ایشانی وت ماں وتِ جنگ ہم بوت نہ کنت۔ ہو
البتِ یک سرکارے راپرے گپِ مجبور کنگ کہ آپہ دوزبانی (یا باز زبانی)

دنیا ئے ء کار بہ کنت، اے پہ ہلو ہالو ء نہ بیت، پر چاکہ پہ اے کار ء بازیں سبب ہو ار
انت: ء یک زبانی ء و تی چند ء راجد پتری جا و رال، نو آبادی ء تاراجی ء سبب، ء بازیں
جو زگ ء جذبات، اے انچیں جیڑہ انت کہ چریشاں رگگ نہ بیت۔ جذبات پہ مدام ء
جیڑہے بوت کنت۔ مردم میان استمانی تبک ء اے گپ منوگر انت کہ زبانی
بیگو اہی شریں چیزے نہ انت، ایشی ء بل بلکیں نوں و ہندی چاگرداں چہ ہما زبان ء
دودمانانی نیمگ ء کہگمیری تو ار چست بوگ ء انت کہ آہانی وتی سیادی گوں ہماہان
انت۔ اے نسلی جنگانی یک مدامی بُند پترے است انت۔ یا اے چاگردانی میان ء
دودمانی جنگے، انچوش کہ و ہدے سبار بن ء جہمند روم ء مسافراں گوں مزاحمت
کنت۔ اے تُرسانی با پشت بلکیں راستی بہ بیت یا گمانی چیزے، بلے اے مدام چہ
بُند پتری شرک ء پالاں چہ الم آپواری کنت۔ بلے اے ڈوبارگ ء آسریک و ژین
انت: بازیں زبان شر انت، بلے آگندگ ء کوہن ء بے کار انت ء آابد چہ کو کار ء
دگہ ہچ نہ انت: ء اگس اے زبان گار ہم بہ بنت گڑا اے بدیں سوداے نہ بیت: بلے
چوشیں جا و رانی راستی مدام چپیں نیمگ ء انت، ء پے حق ء دل راستی (کہ من جہل ء
گیشوارے کناں) ایش انت، ہچ زبان کوہن ء بے کار نہ انت۔ ء ایش کہ ہر زبان ء
گوراوتی درانگازی ء بے کسا سیں زیبائی ء تاگت است انت۔ بلے اے تُرس ء کستاں
گوں راستی ء ہچ سیادی نیست۔ باز براں اے جیڑہ ء اندیم کنگ ء ہما سبب دیم ء آرگ
بنت، چریشاں یک سببے انچینے و ہدے تو آئی ء اولی رندا اش کن ءے تو گش ءے ہو ہے
وڑ بوت کنت، بلتے و ہدے تو ہو رتی ء چار ءے گڑا اے دروگ ء دروہ بازیں جوڑ
بیت۔ چرے دزستاں چہ ہما دلیل کہ سک باز اش کنگ بیت آمعاشی انت: دنیا ء باز
زبانانی بوگ زروالی ءے، پر چاکہ یک مردمے یا ادارا ہے ء و تی بازیں و ہدے وا کے پہ
رجانک ء ماناہ کنگ ء گوازیت۔ اگس ایوک ء یک زبانی بوتیں، ہر کس ء بیدے

اڑاند پریشانی ء گپت کنگ ات۔ اے گپ ء تہاراستی ء نشانی ء گندگ بیت :
 راستے کہ دنیا ء پہ زبانانی رنگ ء رنگی برجہ دارگ ء بازیں زر ء مالے حرج کنگ بیت ،
 بلے اے ردیں گپے کہ اے زر زوالی ء۔ بے شک ، اے گمان کہ ڈنی زبان گپت ء
 گیر ء دیم ء مدام اڑاند ودی کننت ، انوگیں سالان ، کاروباری دنیا ء وتی گواہی انت ،
 کہ ڈنی زبان ء زانت ء چہ ہر وہد ء مردماں کاروباری مقابلہ ء نپ ء سیت چست
 کنگ۔ انگلستان ء دو کمپنی آں عربی مارکیٹ ء وتی چیزانی بہا کنگ ء جہد کت ، ء یکے ء
 عربی زبان ء کارمرزی ء سو بین بوت ء دومی اناں۔ تئی دل ء کجام کمپنی ء حریدار گیشتر
 متاثر کننت ؟ زبانانی بابت ء اے گپ پہ راست جنگ بوتگ کہ زبان کاروبار ء چرپی
 انت۔ (8)

بازیں زبانانی زر زوالی ء دیم دارگ ء پہ بازیں محکمیں مالی دلیل دیم ء
 اتلگ (9)۔ پہ درور ، انسانی سرمایہ داری لیکہ “ اے لیکہ ء رد ماتنی زبان ہما وسیلہ انت
 کہ چر آئی ء مردم چیزانی بودشتی بہر ء گیش ودینت کت کننت۔ بُنال ، نپ ،
 تپاسکاری ء ردا باز زبانی جاور مردمانی دیر پاندیں نپ ء سیت ء پہ رُژنے ء کرد ء ادا
 کنت۔ دوئیں پہ معاشی ء در معاشی (انچوش کہ پہ شاہگانیں دگلے ء گرگ ء پہ
 شاہگانیں چاگردی منوگری ء ایش یک مزنیں معاشی لیکھے ء گیشواری ء کنت : روایتی
 نکتہ ء نگاہ ہے گ و شگ بوتگ ، کہ معاشیت زبان ء سہرا اثر مند بیت۔ بلے چوناہ اے
 لیکہ اے رنگ ء گیشتر گیشناک بیت کہ زبان معاشیت ء سہرا سکیں مزنیں اثرے
 دور دنت۔ چوشیں بازیں پڑاست انت کہ اودازبان یک ارزشتی کردے ادا کنت ء
 ہے وڑا پہ معاشی سوب مندی ء ، وتی بہر ء کاراں کنت۔ انچوش کہ سیاحت (وتی
 رنگ ء رنگی ء سبب ء ، ازگری ، ء ہندی ہنر کاری صنعت انت۔ ہندی زبان ہمیشکہ
 بستار دار انت ، پرچا کہ چاگردی یکجہتی ء توان داری ء دیمروئی دیننت ، دودمانے ء

شان ء مڑاہ ودی کننت، ء یک چاگردے ء (چوش کہ کارکنوکاں) وت بھیسہی دنت۔ ہے رنگ ء ہے سبب پہ یک زبانے ء برجاہ دارگ ء ودینگ ء کارمرزکنگ بنت۔ چریشی ء اے زانگ بیت کہ مردم پہ وتی پجار ء دیمروئی دینگ مزنیں زڑے ء حرج کنگ ء واہگد ارانت۔

پہ گونڈگری اے تراپمیشکہ دیگ بنت کہ تو دوزبان ء واہند بہ بے تری تو یک مردے بہ بے، یک کاروباری ءے بہ بے، یا کہ سرکارے۔ ماراپد اجہل ء نکتہ ء نیمگ ء واترکنگی انت۔

منی نزاے لیکہ ء گندگ ء امکان کم انت کہ کموزبان گہتر انت۔ وہدے کہ ایشی ء مخالفیں لیکہ ء گورابازیں محکمیں دلیل است انت۔ نوں اے گپ، ہمینیچو کہ گیش بوت کنت، ہمینیچو گیشتر دنیا ء زبان برجاہ دارگ بہ بنت، ایشی ء چہ چے نپ بیت؟ پریشی ء المی انت کہ اے جیڑہ دیم ء آرگ بہ بیت، اے زانگی انت کہ اے جیڑہ ء سیادی گوں زبان ء انت۔ انچوش کہ دگہ بازیں تہرے کہ زندگی ء بستار ء سک باز اثر مند کننت (چوش کہ گوشتن تھرانی، یا از مکاری) اے انسانی شعور ء چوشیں یک اشتاپیں گمانے پاد نہ کنت، چوش کہ گژن ء بیماری ء آسر ء ودی بیت۔ زبانے وتی بیگواہی ء وت شاہدی ء نہ دنت، کہ آئی ء زندگی ترس ء آماج انت ء ناں کہ زبان ء جیڑہ لس مہلوک ء دلگوش ء انچوش وتی نیمگ ء گورگت کنت، چوش کہ ماحول ء بومیا ء جیڑہ گت ءے کنت (10)۔ سبز ازاری جُنز (green movement) مہلوک ء تہا پہ زندمانگی راجھٹیاں پہ آہانی سبز ازاری جنزراں بیداری ء اشتاپ کاری ء سنج بیدے زبان ء دگہ ہر پڑے بے کساس سو بین انت۔ پہ زبان زانقی سبز ازی (green linguistic) ء مہلوک ء تہا آگائی ودی کنگ ہم پکار انت (11)۔ اے دلیل ء انوں ہے زوتاں کموباز دلہڈی ء گونڈیں نامداری ءے

رستگ۔ ہے المی ایس و ہدانت کہ اے شاہگانیں دروشے ء مردمانی گورا سرکنگ بہ
 بیت۔ اے جسٹ کہ یک زبانی کہ مرگی انت ماپر چا انان ء بداریں؟ ایشی ء بنیادی
 رنگ ء پنچ جنائیں وڑاپسہ دینگ بوت کنت۔

”پرچاکہ مارنگ ء رنگی ء لوٹو کیں“

ایشی تنچکیں سیادی گوں بو میازا نتیگی کار رہندان انت : ہما دلیل کہ آ
 زندمانزانتیگی رنگ ء رنگی ء لوٹ ء یہ کمکار انت، ہے پہ زبان ء ہم کار گر بنت۔ بازیں
 مردے، بے شک بیدے دگہ ثران ء اے گپ ء منوک انت کہ بو میازا نتیگی رنگ
 ء رنگی یک جو انیں شے ء، ء ایشی ء الم پہازگ بہ بیت۔ بلے آگس ماہما سبباں چاریں
 کہ آ اے لیکہ ء پُشت ء کار گر انت، مارا آگس زبانی سرا کارکنگ ء بو میائی پگر تنچک
 کنگی انت، گر امداد و جیڑہ انچین گندیں کہ آگیشوارکنگ لوٹ انت۔

اول، گوں بو میازا نتی ء سیادی: اے تنچک ء چوش نہ انت کہ یک ایو کیں
 مہلوکے ء وتی جند ء ذاتی دلچپسی یا شرپ بہ بنت۔ بو میار ہند ء تو امیں لیکہ ء بنیادی رُژ
 ن گورے گپ ء گوں بندوک انت، کہ تو امیں ساہدار یکے دومی ء گوں وت ماوتی
 سیادی ء ٹٹ ء گوں ٹٹ بند انت، ایشی ء بس یک پچارے بزور: بو میار ہند، ہما
 انت، کہ ڈرچک، جاندار، بیکٹریا دگہ دگرانی، وتی بو میا ء جسمانی ء کیمیائی سبباں وت
 ماں وتی سیادی ے جوڑ بوتگ۔ (12)۔ یک پہکیں لیکھے ء ردا، دودمان ء ہمراہی ء
 زندمان زانتی ء پڑیکے دومی ء وت ماوتی سیادیاں تو انا کننت: انسانی بو میازا نتی ء یکتائیں
 دروشم ایش انت، کہ آگیشتر انسان ء چا گرد ء داہینگی ء رد بندی رنگ ء گوں ہندی
 ماحول ء جوڑینیت۔ (13) ء اے لیکہ ء مستریں زور گومے گپ ء انت کہ اے

بومیائی رہندء کجام یک تاوانے پہ سرجمیں بومیارہندء تاوان باری ئے بوت کت
کنت۔

دومی جیڑہ کہ رنگ ء رنگی ء لیکہ ء باز دگوش دیگ بوتگ، آہم ہمیشی ء
گوں مز نہیں حدے ء جڑا تکینے۔ آدنیا ء بدل نہ بوؤ کیں باز رنگی انت (انچوش کہ
لوئس میک نیس، برپ 1935 ء گوشتیت) باز رنگی ماں ردوم ء لیکہ ء بنگی نکتہ انت،
کہ ماں ایثی ء اے گندگ بیت کہ ساہدار چہ ماد ء موجود ء جتا میں زید ء بومیا آں
زندگ بوہگ ء پہ ہے رہند ء کارگر بنت۔ ردوم ء دار ومدار گوں
جینیٹک (genetic) ء باز رنگی ء انت (14)۔ زوریں یکجائی پہ ساہدارانی دیرپاندیں
زندمان ء بیمن ء ک انت۔ بومیازانتی ء زبان ء: جو انتریں بومیارہند ہما انت کہ ماں
آئی ء رنگ ء رنگی سک باز انت۔ انچوش کہ دگہ نبشتہ کارے چوش گوشتیت:
”ساہدارانی رنگ ء رنگی ء سیادی گوں آہانی مگھی ء انت، بلکیں ابری رہند ء ردوم ء پہ
باز رنگی سک باز المی انت (15)۔ ء انسانی دیروئی ء کارگرگ ء پہ مدام اے نکتہ دیم
ء آرگ بیت کہ مئے سوب مندی گوں ہمیشی ء انت کہ ما اے دنیا ء پہ مندگ
ء انچیں دودمانی باز رنگی ئے ء دیروئی بہ دیں کہ آہروڑیں زید ء بومیاء گوں ہمدپ
بہ بیت۔

زبان زانتی رنگ ء رنگی ء برجاہ دارگ ء لوٹ ہر چہاریں پلوہاں ہے وڑیں
دلیلانی کوپگ ء اوشاتگ۔ اگس رنگ ء رنگی پہ بنیادم گری ء سوب مندی ء المی انت،
گڑازبان زانتی رنگ ء رنگی ء پہازگ پہ ہما زبان ء بنگی کار انت آ کہ انسان ء دلانی تہا
زندگ انت۔ اگس باز دودمانی دیروئی سک المی انت، گڑازبان ء کرد سک باز
پڑمارگ انت، پرچادودمان گیشتر کیے دومی ء چہ گوشتنی ء نبشتی زبانانی وسیلہ ء سر
بنت۔ ہے وڑازبانانی مرگ ء سبب ء زبان ء سر بوہگ ء کڑی پروشتیت، اے پہ

بہشیزی زانشت ء بے کسائیں توانے: زبانی رنگ ء رنگی ء کجام وڑیں کمی ء مئے ساہد ارانی نورنگی ء ہما قوت ء توان کم کنت، پرچا کہ اے ہما زانشتی ٹولی ء تہا کمی کاریت، کہ چرائی ء چہ مازانشت دربریں۔ یہ یک گپ جنوکے ء اے بے کسائیں تاوانے۔ پرچا کہ آئی ء جندء راجد پتر چہ آئی ء دست ء روت: بلے اے تاوان ء چہ نانتچکیں رنگے ء ہر کس اثر مند بیت (انچوش کہ من جہل پد رکنناں) یک پڑکاریں (field worker) زبان زانستے ایشی ء چوش بیان کنت یک ہندی زبانی چو ابری ما دن انت، یکبرے اے زمین ء چہ دراتک ء گنت، پداہہ و اتر آرگ نہ بیت۔ (17) ہے وڑا یک نیسکارے ء زندمان زاننگی نکتہ نگاہ ء راجوش بیان گرتگ: انچوش کہ یک ساہد ارے ء بیگواہی مئے دنیا ء کمی کاریت، ہے وڑا کجام یک زبانی ء بیگواہی ہم۔ (18)

سیسی دور جنیاتی ء زورگ بوتگ: زبانی رنگرنگی چو جینز ء ٹولی ء انت کہ ایشی ء پہ مئے ساہد اران تیزی ء گوں ردوم زورگ المی انت آگس مارا دگ ء مزن بوگی انت، مارا پگری ردوم زوری ء ہما دوپلوئی پکار بیت، کہ آمارا چہ باز زبانی جاوے رستگ۔ (19)

1994 ء لینگوسٹک سوسائٹی آف امریکہ ء نیمگ ء چہ یک پالیسی بیانے شنگ بوت کہ آے بابت ء گامے ء دیم شت۔ (20)

”بنی آدم ء زبان زانستی دنیا ء جنیاتی رنگ ء رنگی ء بیگواہی چانکہ زندمان زانستی ء دنیا ء رنگ ء رنگی ء تاوان ء چہ باز مستریں تاوانے، پرچا کہ بنی آدم ء زبان ء داہنکی دروشم، انسان زانشتی سوب مند یانی پد رانیں شاہدی ء دینت۔“

دوپلوئی پگری ردوم زوری ء لیکہ ء توار سک سا دگ انت: بلے ایشی ء دُور سیں اثر مندی پہ یکے ء ہما و ہد ء پد ر بنت، و ہدے یکے انا گہی ڈنی زبانی ء

گاردے انچوش کہ انگریزی ۽ گپ جنوک اے وڑیں گالرڈک ایلان (elan) یا چک (chic) کارمرزکننت۔

دوزبانیں (باززبانیں) مردے ۽ دو (یاگیش) بازجتائیں نکتہ ۽ نگاہ زندگی ۽ ہرپڑ۽ پہ مدام ۽ دسترس انت۔ ۽ دانکہ چوش کہ یک زبانیں مردم راجدپتر ۽ چوشیں بازدریں گال ۽ ہواری ہے پدرکننت کہ راجدپتری حساب ۽ آئی ۽ رواگوں دگہ دودماناں بوتگ۔ پہ درور، انگریزی زبان ۽ بے کساس دریں گال چہ سداں زبانان چہ انگریزی دنیا ۽ گالانی گنجے وام زرتگ۔ بے شک ایثی ۽ چہ زبانانی گال امبار ۽ باز دلچسپی ۽ رنگ ۽ رنگی ودی بیت۔ انگریزی ۽ درور ۽ بچار۔ چو کہ اینگلو، سیکسن ۽ گال (kingly) ۽ ہماہی ۽ فرانسہ ۽ گال (royal) موجودانت ۽ لاطینی ۽ گال (regal) ہمانازرکی ۽ داب ۽ امکان ۽ کہ ودی کنگ ۽ انت، اگس اے مہ بوتیناں گڑا اے داب ۽ نازرکی دست نہ کپتگ ات۔

دگہ ہم کشلے است کہ اودازبان مارا بارت گوں راجدپتر ۽ دوچار گیحیت۔ گال ۽ گالبنداں کہ ماکارمرزکنیں، مارمے پیش ۽ گپ جنوکانی ذہنی کیفیت ۽ بابت ۽ نشون دینت۔ ۽ ایث ہم گوشت کہ آہانی دودمانی سیادی، چہ رنگیں بوتگنت۔ آکسفورڈ انگریزی بزانت بلد ۽ 350 ۽ چہ گیش زندگیاں زبانانی ریشگ زانتگی فاکلانی لڑہوار گیجگ بوتگ۔ ہریک ریشگ زانتی ۽ وتی سیادی ۽ نکتہ ۽ وتی اثر مندی لڑے پدرکننت۔

گال، چاگردی راجدپتر ۽ شاہدی ۽ بہرے انت، اے بابت ۽ جارج اسٹینرز ۽ بیان اے وڑا انت ہرچی ۽ شמוש ۽ بہ شמוש۔ بلے زبان ۽ نہ شמוש ۽۔ (21) یک زبانے ۽ ہندی گال امبار ۽ سداں ہزار گال، گالریچ ۽ چہر ہوار انت۔ مزنیں کساسے ۽ بن رہندی جوڑشت دست کپ انت، کہ ایثانی درانگازی

کار مرز بنت۔ اے تچک انت کہ زبانزانتی سیادگی بودشت تُری دوزبانانی میان ء بہ بیت سک باز ارزشت دار انت۔ ء اے ٹولی ء ہوریں ہزاراں زبان ء درانگازی ء ہما بودشت کہ چہ انسانی زبانانی کمال ء چہ تُرک انت ء سرکش انت، مُدام چہ گمان ء سک بازگیش انت۔ اے راجہڑی ء پُرسیری انت، کہ ایک مردمے ء درانگازی ء قوت ء توانائی ء بودشت ء چاگردی یا جندی پجار ء دروشم ء کہ بخشائیت آہمک رنگ ء بے شمار انت۔ میکائیل کروس اے نکتہ چوش گیشینیت۔ (22)

بے شک انچوش کہ کجام یک ساہدارے ء بیگواہی مئے گیدی ء گیش ناتوان کنت، ہمے رنگ ء کجام زبانے ء بیگواہی ہم۔ بے شک مازبان زانت سرپدیں ء لس مہلوک ہم ماریت، کہ انسانی مچیں بودشت ء دگری ء مستریں سوب مندی زبان انت۔ اے انچیں آزمانی ء نہ کٹوکیں پوشیدگیں رازے انچوش کہ انسان ء وتی زندگی انت۔

آیاما پے اینک یا ابیک ء پُرسیگ بوتگیں یا کم چہ کم ء پانڈایا کیلیفورنیا کونڈرے بیگواہی ء؟ ء روسی نمیسکار ویجسلیف ایوانوف ء اے جیڑہ ء آسر اے رنگ ء بیان کُت۔

’ہمک زبان ء گورادنیاء بیان کنگ ء وتی رہندے است انت، دنیاء زانگ ء چیدگ زانتی رہندے، ء اگس ما 4000 جتاکیں دروشم ء وتی دنیاء بیان بہ کنیں، اے مارازگار کنت۔ مارادنیاء زبانانی پہازگ ء پے ہمینچو پُرمارگ بوہگی انت۔ ہمینچو کہ ما بومیازانتی ء بابت ء ایں۔‘

اگس دنیاء کل 6000 ہزار زبان انت، گڑاما اے گپ ء جزم بہ بیں، کہ ما سیر ء آبدان ایں۔ ء یک کرنے ء میان ء چریشاں ہمینچو گیش کہ مریت انچوش کہ ہمے تُرس ء پیش گشی کنگ بوتگ، مئے وتی کوہنیں دودمانی مڈی ء نیم بیگواہ بیت، ء

مئے وتی انسانی درانگازی ء بودشت ء یک بہرے کم بیت (امکان ہمیش انت کہ چہ
 اے مڈی ء چیزے گڈی ء بدل کنگ بیت۔ اے بابت ء پنچھی در ء بیان کنگ
 بیت)۔

پرچا کہ زبان پجار ء داروک انت

اگس مارنگ ء رنگی ء لیکہ ء بہ پیچیس، گڈاما گوں پجار ء دوچار کپ ایس۔ ء
 ہر کس پہ وتی پجار ء بابت ء سوگہ انت۔ یک ویلش بتلے مئے اے بہر ء جسست ء پسہ ء
 گوں جوانی دنت کہ اگس زبان مرانت گڈاما رپر چا جیرگی انت؟”

Cenedl heb iaith, cenedl heb gallon

’راجے بیدے زبان ء انچوش کہ راجے بیدے دل ء بہ بیت،
 وہدے تیزی ء گوں ردوم زور کیس یک زبانی گپ جنوکے ء کرا اے گپر
 ہم ودی بیت کہ بیم آماچیس زباناں پہ پجار ء ارزشت جی انت، گڑا آلس یک کارے
 بہ کنت ء ایش کہ چاگرد ء تہا ہما گالوار کرد ء بابت ء بہ جیرٹیت۔
 من چوشیں ہچ مردے نہ دیستگ، کہ وہدے من گوراہاں انگریزی ء
 کوہنیں کلکی گالوارانی روگ ء جیرہ ء بابت ء گپ جنگ گوں ء آملور نہ بوتگنت۔ تری
 آوت ہما کلکی گالوار ء مردے بوتگ یا ناں۔ ہما کہ اے جیرہ ء بابت ء پریشان
 بوتگنت، مدام وتارا گالواری چاگرد ء بہرے جوڑگنگ ء، کوہنیں لبزانی لڑے رد ء
 بند داتگ، گیدی قصے پہازتگ انت ء بازبری وتی گالوار ء رجانک ء جوانیں کاراں
 گوں وتادزگٹ ء گنگ۔ چہ شیکسپیر ء کاراں یاچہ انجیل ء، لہنتیں بہرے زرتگ ء

وتی زبان ء ترینگ۔ چوشیں، لہتیں گل پہ دراجیں مُتاں است بوگنت۔ یارک شار
گالواری گل ء سال 1997 ء وتی سدسالی جشن داشت۔

لہتیں مردم گوں گالواراں ہمگر نچی ء مہر ء زہیراں بندوک بوتگ، چوش کہ سموئیل
بامپورڈ کہ آئی ء زرباری لکاشار گالوار ء لبز ء جوڑشانی دپترے 1854 ء جوڑنگ
آت۔ (25)

چرے خیال ء گیراں چہ وشی رسیت کہ مارا اراجد پتر ء دست کپنت ء ہما
پیرین کہ آہاں اے جاگاہ یلہ داگ آنت کہ ماہانی جاہاں جہمندیں، آہاں پڑہورک
کنگنت ء ماگپتگ آنت، ہما کہ چہ رپتگ آنت ء لوگانی دروازگ بندکنگنت ء آہاں چہ پدما
کہ ادااں لہتیں وهد پیش آادا بوگنت، ء آہمودابنت وهدے ماسر گرین ء روین۔ ما
ڈکانی دپ ء بوشتیں ء پر آہاں چماں شانک بہ دسین، دمکانی دپ ء، چاراہانی سرا،
چراگجاہاں، درچکانی سرا، بلے گوشتگیں حکایات مارا جہل ء بگر داں بال ء بیاء دور ء
نزیک بچ جاہ ء دست نہ کپ آنت۔

ء ماگوں ناکامے دلے وتی لوگاں واترہیں، ماوشیں باریانی عکساں کہ وتارا
چاریں، مارا آوتی ہمراہ کنگی آنت، ماہانی پوشاکانی کوٹہ کنگ ء چون بگندیں؟ آہانی پٹی
نیں گلاہاں، دراجیں نیزہ آں، آہانی بوٹ ء ترمہ آں ء آہانی قصہ ء گوشتناں چون
گوش بہ داریں، ء چون آہانی توار ء گالواراں بہ گریں، ء آہانی ویرا نیں لبزانی بولی ء۔
بلے چوش بوت نہ کنت ء آکہ چداچہ رپتگ آنت ء پداہمہ واتر نہ بنت:

ما آہاں دیست نہ کنیں، ما آہاں بہہ نہ گندیں ء پداماد لپروش ء پریشان ہیں۔
بلے وهدیکہ یک کتابے، مئے اے رنجیدگی ء میان ء کنیت مئے دلگوش ء وتی نیمگ ء
ثرپیت، ماہیشی ء پچ کنیں، ادا نہ ایوک ء ماہماہانی عکساں گندیں کہ پر آہاں مارمانی ایں،
بلکیں آہانی کوہنیں قصہاں، آہانی ویرا نیں گالاں ء الم ہما گالوارانی تواراں کہ پما

پہازگ بوتگنت۔ پہ گل ۽ شادانی ۽ نندیں ۽ ہے ذہنی وشی کہ مارارستگ، ایشی ۽ شادمانی ۽ کنیں۔ نی چداروگ ۽ چہ پد چوشیں کتاب منی کوہنیں لوگ ۽ الماریانی شیفاں ایر بنت۔

اے نبشتانک ۽ دروشم چوساچشتی انت، بلاشبہ ایشی ۽ تہا، بیستمی کرن ۽ گرانیں گالوار ۽ بیانیہ پدر بیت۔ چریشی ۽ چہ کئے بے اثربوت کنت۔ بلے اداہر جزبگ ۽ کہ درانگازگ بوتگ اصیلیں دروشم ۽ انت پمشکہ ایشاں کلاگ زورگ مہ بیت ۽ من ایشی ۽ راہپمشکہ سرجمی ۽ شون داتگ کہ ہماہاں کلہ سر بہ بیت کہ آچہ زبانی مرگ ۽ لیکہ ۽ چہ شناسانہ انت۔ چوشیں مارگ ۽ نی زوراک، الم اثر مند بنت۔ ۽ کل پہ، بس یک بیم آماچیں گالوارے ۽! ماگس یک بیم آماچیں زبانی ۽ گوں دوچار بہ ہیں؟ دگہ چینیچوباز جزبگ ۽ درنگ ۽ زی ۽ مردے برحق بوت گت کنت۔

”بس“ ۽ گال بگندے پہ گوشانک ۽ جوانیں گالے بہ بیت، بلے اے پہ پھیدگاں پوچیں گئے۔ گالوار چہ وتی توار، بن رہند، گال گنج ۽ ایندگہ جوانیانی باندات ۽ انچوش پیچیدگ انت، انچوش کہ زبان انت۔ انچوش کہ ماشا اولی در ۽ دیستگ ات، گالوار ۽ زبان ۽ میان ۽ ہیج وڑیں دیوال نیست انت، اے سیاسی ۽ چاگردی واہگاں گوں کار داریت کہ ایک گالوارے ۽ چینیچو اشتاپی ۽ گوں ۽ زبانی ۽ بدل بہ کنت۔ (26) ”گالوارے ۽ مرگ زبانی ۽ مرگ انت، البت ایشی ۽ کچ کمو کستر ۽ ہندی دروشم ۽ انت۔ انچوش کہ گوشتن ۽ چہ پدر انت کہ وہدے زبانی مرگ ۽ جیڑہ شاہگانیں رنگے جیڑگ بیت، ایشی ۽ ہم برجاہ دارگ ۽ وانگ انگت ۽ است بیت۔ ہر دورنگ ۽ ماگوں یک چاگردے ۽ دودمانی دگری ۽ جیڑہاں گوں دوچار کپیں، ہما کہ چہ زبان ۽ وسیلہ ۽ دومی ۽ سر بنت۔ اے وڑیں گمان مُدام ہمگر نچ بنت۔ جوانی مُدام بہداری ۽ آسر ۽ چہ بیت۔ انچوش کہ تھامس مان ۽ گوشنگ ”مارازانگی

انت بہداری چون بیت، پرچا کہ بہداری دودمان انت (27)۔ بلے پہ بہداری ء
 اے زانگی انت، مارا پہ ایشی ء زبان ء پکار بیت۔ میرن میتھون کہ آئی ء زرباری
 امریکہ ء مردمانی سراکارنگ، اے بابت ء چوش گوشیت۔

”زبانانی بیگو اہی بے شک یک اندوہے، پرچا کہ اے پداودی نہ بنت۔
 اے وتی سرجمیں راجدپتر ء وتی مردمانی پگر ء رسانک ء پیش کنگ ء کار ء آسر
 انت۔“

پہمیشکہ آدمیتر اے زبانانی بابت ء انچیں آسرے ء سر بیت، کہ اے
 زبانان ایوک ء رجانک ء وسیلہ ء پہازگ باوری گے نہ انت:
 زبانے ء مواد کہ انگریزی ء محدودیں گال ء گالردانی تہار جانک کنگ بہ
 بنت ء وانینگ ء نز آرگ بہ بنت، تہ بازیں چیزے پشت کپیت۔ آاے گپ ء گپت
 نہ کننت کہ چیز چون گوشگ بنت، بلکیں ایشی ء نہ زان انت کہ گوشگ ء وہد ء مدام
 گالاں چون گچین کننت، نہ ایوک ء شادمانی ء بیان کنگ ء وہد ء بلکیں وتی ہر وچگیں
 گپ ء ٹالانی تہا ہم۔“

اولیور وینڈیل ہولمس ء زیبائی ء درانگازی ء چاگردے ء بنگی جوانیانی بیان ء
 عکس زبان زانتی دروشم چوش کش اتگ:

ہمک زبان عبادت گاہے، اودا ہما کلیں ارواہ گل بنت کہ آاے پاکیں
 زبان ء گپ جنت۔ (29)

اے ڈولداریں چہرے، اگن چے سرجمی ء پدّر نہ انت۔ ایشی ء اے
 یکتائیں کرداد اکنگ بیت کہ ہر کس وتی دودمان ء پدّریں بہر زور کے۔ ہماوڑامادودمان
 جوڑ کنیں، ہمے رنگ ء کہ مارا دست کپتنگ۔ یک سکیں جوانیں درورے ء ردا،
 دودمانی پجار ء بابت ء گپ کنگ مردے ء جند ء درانگاز ء آشکار کنگ انت۔ رسم

رواج، زیر، بت کٹی، دو چگریء ایندگہ دروشمانی روکشت کُل وتی کردء پیلو کننت۔
 زبان نہ ایوک ء وت یک دودمانی چیدگے: اے سبھیس دودمانی کار کردانی بنیاد
 انت۔ (30) چوناه ء اے گلانی تہا حیڑہ است، انچو کہ چارمی درء گندیں، ہما کہ یہ بیم
 آماچیں زبانناں کار ء انت، اے نکتہ ء ثن آماچی ء جوانی ء پجارات کننت، آ اے
 زان انت، کہ ہر وچ یک چاگردے پہ وتی درانگازی ء وتی روکشتانی ترجمانی ء چے پیم
 سرپورائی ء یک زبانے ء اوستیگ بیت۔ توچے جیڑے؟ آچے کنگ ء انت؟ آپر چا
 چوش کنت؟ اے مرد کے انت؟ اے ایوک ء ہماڈنی تپاسکارانی جُست نہ انت، کہ آ
 ماں وتی چم دیستاں ایشاں ماں بزانت دیگ لوٹ انت۔ دومی نیمگ ء، یک
 چاگردے ء پجاری ماناہ سازی ء آئی ء زبان ء نیمگ ء چمانی شانک دینگ پکار بیت۔

پجار ہما انت، کہ آیک چاگردے ء نندوکانی پجاری دروشم ء ہمدست ء
 ہمسون کنت۔ اے جوانیانی آسر انت کہ زبان ہے ڈسیت کہ آچی ءے ءچی ءے نہ
 انت۔ مئے مقابلہ آہانی اے جوانی بلکیں جسمانی رنگ ء بہ بنت۔ گیشتر (حاص ہما
 بازیں باز نسلی وداں چہ شکل ء اے پجارگ سک باز گزان انت کہ کجام مردم ء
 سیادی گوں کجام چاگردے انت) آہانی وتی ہندی ربیدگ بنت (چوش کہ پوشاک)،
 ستک، رسم، ء دگہ آہانی رد بند دا تگیں ذاتی روکشت۔

چرے کلیں روکشتاں زبان ہمارو کشت انت، کہ ہر وہدء بر جاہ انت۔ اے
 تانکہ ہما وہدء ہم است انت کہ مردم یکے دومی ء گندگ ء مہ بیت (دور ء چہ کوکار) یا
 چیزے ء سرجمی ء چارگ (تہاری ء گپ کنگ)۔ زبان بنگی لڑانت، یا چیدگ انت، یا
 پجار ء سرد پتر انت۔ من ہما بہترین چہرے شوہاز یگ بہ باں، انچوش کہ اچ من دگہ
 بوٹگنت۔ ”زبان وتی گپ جنوکانی حاصیں چیدگ انت۔ ڈکسن گو شیت کہ زبان جان

ء پوسٽ انت“ (31) باتيس گوشيت كه من لوٽاں منى زبان، دگه زباناڻى ديم ء به
جڙهڪيت. (32) ايمرسن ء ماراڪ ڏولد اريس عكسه پيش داشنگ: (33)

”ماڪ راجه ء جوزگاں مسٽريں دروشه ء آڻى ء زبان ء چه چڪاسين، اء
چوهما ياتگاريس كلات ء انت، كه آڻى ء همك زور منديں مردم وتى هزاراں سالانى جُهد
ء چه پدنون يك سنگه گيش گت كنت۔“

كلا سيكل لبزانك ء سنگ ء ارزشت سڪ بازمن انت۔ ء اء راجدپٽرى
نكته ء نگاه ايڏور سپير ء چوش بيان كنگ: (34)

”زبان هما ڏرستاں چه مسٽر ء اولى ء گڏى ازم انت كه ما ايش زانين، اء
به سماين پدريچانى كوه بالاد ء گمن ء ميں كاريت۔“

پچار مارا محكمين وڙه ء بارت ء گول راجدپٽر ء دوچار گيچيت، اء مارا
اے جُست ء پسه ء جتا جتامين راهاں پيش داريت كه ما پرچار زباناڻى مرگ ء په دگوش
گور به كنين؟

”پرچار كه زبان راجدپٽرى زانت ء حزانگه۔“

وتى ء جيمز بوس ول ء اسڪالينڏ ء تروتا ب ء وهده ڏاڪٽر جانسن ء بيان ديم ء

اتك كه اء باز مشهور بوت: 35

”اُف واجه! آچونين راجه كه آڻى ء گوراوتى بُزه ء بابت ء آب (نبشته)

نيسٽ؟ من اوپار كَش ات نه كناں، كه وهده من اش كناں نبيسكار دلٽفرق هئ ء
گول وحشئ راجانى راجدپٽراں بيان كننت، همارا راجدپٽر كه آوت چه هما وحشئ آل
چه سيادى دارانت۔ ميڪ كراس ء وتى سدسال پيش ء بابت ء چه گوشت؟ كه اودا

کو نہیں زبانانی سیادیء شوہازگء بیچ نشانی دست نہ کپیت۔ بلے پہ زبانء؛ من مدامی
ارمانی باں وہدیکہ یک زبانے گار بیت، پرچا کہ زبان راجانی بہشیز انت۔“

آہانی بازیں گال گنجے کہ مروچاں مردماں دوست نہ بنت، بلے آہانی اے
گڈی پاسگ مننتگین انت، کہ زبان راجانی بہشیز انت۔ بہشیز، ہماوہدء بگر داں
انوں پت، پیروک، نسبء نسل، پُشدء جانشینانی شونء دنت۔

جانسن وہدے زبانےء ”بُزہ“ء بابتء گپ جنت، آیک زبان پول ئےء
رنگء جیڑیت۔ بلے زبان کہ وہدے نیسیگ بنت، گڑا آماراچہ زبانپولی سیادیاں چہ
بازگیشتر گوشنت گوں۔ زبانے وتی گپ جنوکانی راجدپترء سرپوش انت۔ ایمرسن
ء گوشنگ ”زبان راجدپترء امبار انت۔ (36) اے گیشتر ہماواکیات کہ گوستء
بوگنت، آہاں چہ وتی بُزہ بندء گالنجء سیاہگاں چہ درانگازیت۔ (37) تانکہ یک
کتا بجا ہےء شوندا تی بہر گیشتر دگوش دیگ بیت، کہ اودا نبشتہی زبانء چہ یک راجے
ء مردمانی بُزہء دیمر وئیء بابت گیشتریں سرپدی دست کپیت۔ لبز انکی بہر اے
گمانء گیشتر محکم کنتء یک مردےء جہتء ہمازاتی نچین دا تگیں زبان زانتی
نبشتہی ٹکر اں گیشتر بستار دینیں، ہما کہ چہ مئے پیریناں پہ مااتلگء سر بوگنت۔ پتء
پیروکانی رو دپتر، علسانی پُشتء نبشتگیں نام، پادریء دپترء نبشتہء مانشء شکانی سنگ
نبشت، اے گل مئے وتی بہشیزی شاہدی انت۔ چہ اے وڑیں سرپدیاں ماوتی جندء
بستار دینیں؛ ماپہ ایشاں پہریگ ہیں، اے پہ ماواہگء ووشیء مزینیں وسیلہ انت۔ اگس ما
بہ ہیں، گڈا اے مارشت پہ حق ودی بیت، چوش مہ بیت ایشانی واہندیء دگرے
در بیت؟ وتی پتء پیروکانی بابتء زانگء واہگ جہانی میلیت، بلے اے زبان انت
کہ ایشیء دلجم کنت۔ وہدے یکبرے کہ زبان چہ دستء شت، گڑا گوں گوستء
مئے کڑی پزشت۔ مامزینیں رنگےء ایوک ہیں۔

جوہان وین ہو ردے ماں وتی بیانے ء ہمے وڑیں نکھتے دیم ء کاریت، و ہدے تو وتی زبان گارگت، بزاں تو وتی جند چہ گوشت ء زبہرگت۔ (38) چوش کہ آپر و جیکٹ مینجر نیدر لیند سی تالوینی ء جہت ء گپ کنگ ء انت، آئی ء گپ ء مراد ڈچ زبان انت۔ ہما زبان کہ چہ سداں سال نیسیگ بوہگ ء انت۔ بلے اصل جیڑہ دگرے۔ جانسن ء گپانی مراد ایش انت، کہ مارا وتی زبان بر جاہ دارگی انت۔ چہ وین وردے ء گپاں مراد گڑادگہ چے بوت کنت، و ہدے یک چیزے ہلاں بہ بیت: یک نوکیں پد رتچے بیدے حاصل (زبان زانیگی) کُکم ء چہ وتی راجد پتر ء سر بوت نہ کنت۔ اے وڑیں جاوراں سیاہگ موجود بہ بیت، بلے پداہم یک لس مردے ایشی ء سر بوت نہ کنت۔ پہ انگریزی ماتی زبان ء اے ”مارشت“ ء ماہا و ہدے ء ماریں و ہدے کوہنیں انگریزی ء جاوے گوں نزدیک تر بہ ہیں: ہما میوزیم ء برواں کہ اودا انگلو سیکسن ء پشت کتگیں چیز درتگ انت۔ ء اودا انسانی ہنر ء ہما بر جاہ داری کہ مروچگیں و ہدے مایچہ کارینیں: و ہدے گوں یک انگلو سیکسن ء دست نبشتہی ء دیم پہ دیے کنیں، ء زبان ء بازیں جنجالے مئے دیم ء کنیت۔

اگس کسے چوش ماریت کہ زبان آہاں وتی حق ء حلاریں راجد پتر ء سر بوہگ ء دیم ء انڈادانت، راست گوشت؛ بلے چہ 1000 سالاں جزبگانی، ہمگر پنچی ء چہ دُور بوہگ مردے ء دلی مارشتاں چہ گیش پگری جیڑگاں گوں گیشتر لاؤ کنت۔ دومی نیمگ ء ماوتی مر تگیں پیروک ء بلکانی بولیاں پوہ نہ ہیں، پرچا کہ ما گوں آہاں زبان ء شریداری بہہ نہ کنگ، چوش گڑا ہمدردی ء جزبگ درانگاز بوت نہ کنت۔

ء اگس تئی زبان بہہ نبشتہی زبانے نہ بوتگ؟ جانسن ء سرزبانی ازگرانی جو انیاناں بچ میان نیارات ء گوشت، آہاں 1000 سال پیش چے گوشتگ؟ گرانیں

کارے، انچوش کہ ماسرزبانی ربینتانی وانگ ءچہ سرپدیں۔ (39) ہمہدوکویٹی روکیتی
 افریقہ ءگروٹ ء (سرزبانی از مکارے) بازگیشناکیں رنگے درانگازیت (40)۔
 ”ماگوشنناتی بوجیک این، ماہماحزانگ این کہ آئی ءبازیں کرنانی رازوتی گور
 ءپناہ داتگ انت۔ مابنی آدم ء یاداشت این، گوں وتی گوشتگ یں گالاں مابادشاہانی
 کرد ءکارنامگاں وتی کسانیں نسلاں سرکنیں۔“

اے گپ ءگوشتگ ارزان انت، اے انچائیں گپ انت بلے راستی چوش
 نہ انت۔ سرزبانی از مکار وتی یاداشتاں دومی ء سرکنگ ء زبان زانتی ء من ء سیں
 تکنیک ء کارمرزی ء کننت۔ مارا اکہہ بوہگی نہ انت۔ مایاداشتانی چوشیں زبردستیں
 کارنامہ مدام ء گندیں، پہ درور، مولوسٹ ٹولی ء گشنده وتی توامیں گشنده ہی کاراں
 بیدے کاگدے ء دیم ء کنگ ء کننت۔ آہاں جُست بہ گر کہ شُماچوش چون کن
 ات؟ آگشت کہ آدایینکی بچہتی ء شاہگانیں خیال ء دیمروئی دینت، ء یاداشت ء جتا
 میں تہراں یکشل ء بچگج کنان ء دیم ء رونت ء ہمے وڑا گیشیں چیزاں کم کنان
 کننت۔ یاداشت لنککانی تہانت، پیانوسٹ آوان لیولین جونز ء منی دیم ء ہمے گپ
 ایرگت۔ سرزبانی از مکار ہم یک سرجمیں دا۔ بیکسی سنجے ودی کننت۔ ء سرجمیں
 ساہیگ ء وجدانی حساب ء عکس ء گش آنت، ء زبان زانتی سرجمیں بیان، وتی جند ء
 انان ء بدار ”نکتہ ء نیمگ ء روان بنت ء یک پیشہ وریں قصہ کارے زانت کہ وتی
 قصہ ء کجام نکتہ ء توار ء برز ء جہل، تزند ء سُست بہ کنت۔ اے یک ہنرے، دانکہ
 کسانے چکانی گوراگندگ بیت۔ درور ترزن ء بچکنده، ناک، ناک، ء گوں آئی ء
 بندوکیں رتیج جہل ء برزی ردوم ء برز ء بلندی گیشٹنگیں رہبنداں اش کنگ بوت۔
 کسبکاری رنگ ء بے شک رتیج ء راسرجمی ء تپاسگ بیت ء آئی ہمے تکرار ء یکتائیں پلوہ
 گوشٹنی زیبائی، زبانی تپاسکاری ء رہبند (انچوش کہ، پہ ساڑاہگ، وت ساڑائی، زاہ ء بد)

گیشی کنگ، بنگپ ۽ ڇو پهريزگ ۽ نکتہ، ۽ دگہ بازيں زبان زانتي هُنرڪاري، چريشاں بازيڻي ماں سرزباني ازگري ۽ ڇو ”ڪليت ۽ پيچ“ ۽ ڪارڪنت۔ گيشتر سرزباني ازمڪاري تُري الهان يايوش گئي ۽ کنگ بہ بنت۔ اے ڇو زيڪلي دروراں ڇو دُور ۽ گستانہ انت۔ ۽ ما اے گپ ۽ وانيس کہ ڇرے سرزباني ازمڪارياں ڇو چينچو انچين انت کہ آمزين ۽ جوانيس بوت ڪنت، اے مئے وش بهتي انت کہ ايشاني چندے نبشتي تهر پهازگ بوگنت، چوش کہ بيولف ۽ ساڪا انت۔ ايشاني زانشتي لڙ بے درورانت، چريشاں حداء بادشاهاني ذراجيس لڙ، شڪست ۽ سوب مندياني گوشتن، بامرد ۽ شهمرداني قصہ، وردن ۽ درماناني سرجميس احوال، گوست ۽ چاگردي داب ۽ رونشت ۽ هما تواميس بودشت کہ آهاں ماڪجام يک دودماني اساطير ۽ کوهين لبزانکے ۽ گون همگرنج ڪنيس۔ ڪويٹ اے گپ ۽ پلہ مرزانت، کہ يک زندگيس يادگاري ۽ بے شک گون سک باز سنگيني ۽ چارگ بہ بيت۔ ۽ اے وڙيس زندگيس ياداشتاني پگر ۽ ڪار پھماهاں الم مزنيں زانشتي جهلاڪي ۽ کہ چوشين ازمڪاراں ماں آهاني تھاراجي بئزہ ۽ سنج ودي کنگ۔

”پرچا کہ زبان مارا ڪليس انساني زانت ۽ ڇو بهرہ مند ڪنت“

پجار ۽ راجد پتر، هوري ۽ اے گپ ۽ پڪا ڪنت کہ همڪ زبان انساني هستي ۽ يڪتائيس گونڊگري ۽ گيشواري ۽ ترجماني ۽ ڪنت، اے مارا دگہ سببے گوشيت گون وهدے زبان مرگي بيت مارا انان دارگي انت۔ ايشي ۽ ڇو مُراد هے کہ مهلوڪ ۽ گهبودي ۽ گيش، وتي چندے انان ۽ دارگ هم کم ارزشت نہ انت، مارا انان دارگي انت۔ پرچا کہ ماچر پيشي ۽ بازيں چيزے دربرت ڪنيس۔

گپ ء مراد ایش انت کہ دگر ء بل زبان، مئے وتی جند ء را دیروئی ء بزانت
 ء مُراداں گوں دوچار گیحیت،، پہ بنی آدم ء اے لبزانک ء پگری جہلانکی ء جتانین
 دروشم بار بار ء دیم ء کپوکیں بنگے۔ بازیں بتلی درا نگازیاں اے بنگی بودشت ء عکس
 کشی کنگ۔ سلویکیانی بتلے: چہ ہمک نوک ہیل کنگیں زبان ء، تو یک نوکیں ارواہے
 دزگیر کن ءے: فرانسئی بتلے: ہا مردم کہ دوزبان زانت دو مردم ء زور ء جنت: ایمر سن
 ء پہ اے بنگپ ء چوش گوشنگ (43)۔

یکے ہمینچو باز زبان زانت، آئی ء ہمینچو باز سنگت بیت، آ ہمینچو باز م ء
 کاروبار ء سر پد بیت، آ بازیں باریانی مرد مے بیت۔ ایشی ء چہ تحکیں کلوه ہمیش انت
 کہ پہ ہیل کنگ ء نپ ء سیت کنگ ء چہ ایندگہ زبانانی تخر بہاں باز دست کسیت۔
 اے گپ ء آسرا ایش انت کہ ماچرے تجربہ ء سر نہ بین اگس ما اے مو ء را دست نہ
 گپت ء وتی جند ء کم چہ کم دگہ زبانه ء گوں دوچار نہ گیتک۔ ہر کس ء کہ سپر جتگ آ
 ئی ء وتی اے کمی کم ء باز الم مارا تگ۔ ایمر سن یکبرے پداچوش گوشیت: کس سپر ء
 جند ء مہ کنت، دانکہ آہا ملک ء زبان ء نہ زانت۔ اگس ناں آپہ زانت وتی جند ء یک
 مزینیں ننگ ءے جوڑ کنت۔ سک باز بے یارود گار ء سک باز بودلہ ء کلاگی (44)
 اے گپ راستے کہ مردمے یزبانی ء ء گوں یک زبانی تب ء ملیلاں مُدام بے سیت ء
 ز بہر بیت۔ یک زبانی (یہ زبانی) مردماں اے ٹک ء سر بوگ ء وہد پکار انت۔ بلے
 دلیل ء گونڈ دارگ ء چہ پیش، اے سیاہگ ء گوں مزینیں رنگے ء پھریز کنگ اے
 گپ ء سر ازور دنت کہ اے گمان پہ جوانی کنگ بیت کہ بنی آدم ء ابرمی جاو رال باز
 زبانی جاو ر ء نیمگ ء آنت۔ انسانی دماغ ء بازیں زبان ء ہیل کنگ ء ابرمی بودشت
 موجود انت۔ انسانی نسل ء گیشتریں مردم ہما جاہ ء جہمند آنت کہ اود ابرمی رنگ ء
 سینچی دروشم ء وتی دماغ ء کمو باز ہے رنگ ء کار مرز کنت۔ انسانی نسل ء نیم ء گیش

کم چہ کم دوزبان زان انت ء پداہے دوزبان زانوکانی نیم دنیا ء انچیں جاہاں جہمند
 انت کہ اودا گیشتر ناواندہ انت، بلے ابید چریشی ء آہانی دودمانی سیادی سک باز
 شاہگان انت۔ (45)

ہما مردم کہ گیشتر یک زبانی دودمانے ء تندوک انت، دنیا ء اے چہماں
 گوں چارات نہ کننت۔ پرچا کہ آہانی ذہن ء چہ کرناں ہے زوراکیں دودمان ء
 بہرے ء رنگ ء دروم زرتگ کہ دگہ مردم تی زبان ء ہیل بہ کننت ء تو آہانی ء ہیل
 مہ کن۔ اے گپ زانگی انت گیشتر ہما مردم کہ یک زبانی انت آوتی بودشت ء
 رونشناں چہ ہما انت، کہ آہاں مزنیں نو آبادیاتی یاندہ ہی شاہگانی ء راجدپترے گون
 انت۔ آہانی کردروکپت ء گیشتر گوشتگیں یا انوگیں عربی، ڈچ، انگریزی، فرانسیسی،
 جرمن، اتالوی ء اسپینی ء شاہگانیں کارمرزی ء ترجمانی ء کننت۔

بنی آدمگری، چہ یک زبانی ء ہمگ تاجکیں درانگازی ء چہ سک باز
 دربارت۔ دنیا پگرانی لڑی ء گوں ہمگ زبان ء بیگوہی ء لڑی ء یک کڑی ءے گار
 بیت۔ (46) پہ وانندگیں مردم ء اے الہی انت کہ ہے دلیل ء زور ء توانائی ء بہ
 ماریت، من مدام جیڑاں، زبانی بیگوہی ء گمانی تباہی ء چہ کجام چیز گار بیت۔ مئے
 گوراکڑا پداہہ نہ بیت (اگس ہے کجام یک گوں جوانی ء پجاریہ تنگیں زبانی)۔ اگس
 لہتیں واکیات چہ فرانسی، اسپینی، ء روسی دیروئی ء چہ پیش ہلاس بوتیناں؟ ء ما
 چوشیں تجربہ بہہ مہ دیستیں؟ لبزانک ء حاصیں شاندارگیں کجام پشت کپتگ ات۔
 چے بوتگ ات اگس نارمن فرانسی، 1066 ء رند کوہنیں انگریزی ء راہلاس کنگ ء
 سوہین بوتیں؟ انوں چوسر، شیکسپیر، ورڈزورتھ، ڈکنز ء نام ء توار نیست ات انت۔
 اگس فرانسی ء جند مہ بوتیں گڑاچے بوتگ ات؟ مولیرے، گوئے بود لئیر نام گروک
 نیست ات۔ اے یک واب ء حیا لے جوڑ بوتگ اتاں۔ بلئے چریشی ء اے راستی کم نہ

بوٹگ آت، چوش بہ گوش کہ ہمک کس وار تر بوٹگ آت۔ مارا چوناہ ء وئی واری ء
 مارشت ہما و ہد ء بیت و ہدے ماوتی نبشتہی موادانی کمی ء گندیس کہ آمارا چہ کو ہنیں
 ز مانگ ء یونان ء روم ء دست کپتگ آت۔

بلئے چوش پہ تو امیں زبانانی بابت ء جیڑگ بوت کنت۔ تُری دنیا ء لبزانکی
 تلوء آہاں چوشیں مز نیں سوب مندی ے نہ رستگ۔ مئے گیشتریں دگوش گوماہان
 انت کہ آنہ بوٹگنت۔ چراہانی بیگو اہی ء مارا چے تاوان رست کنت؟ ما ایوک ء ہماہاں
 زانیں کہ اودا مواد نزارگ بوٹگنت۔ بلئے چریشاں بازینے دست کپیت کہ آ ”پگرانی
 لڑی“ ء وجود ء پدرا کنت۔

اودا ما گندیس کہ ایوک ء رجانک ء وسیلہ ء ء دومی ء زبان ء چہ یاد گاریں
 کارستانی لڑی ء چہ مز نیں ذہنی بودناکی، پلاٹاں چہ انسانی جاورانی ترجمانی، گمانی نکش
 نگار، ء گڈی ء زبان ء بے شماریں ساچشتی چابک دستیاں گوں آرگ بنت۔ ہریک
 زبانی ء چہ ہے گندگ بیت، کہ آئی ء گوراوتی چوسرے است انت۔ گوریچانی
 امریکہ ء انڈین قصہاں، چہ درورے، اے کو یونٹے بابت ء قصہ۔ کہ اے جناوریں
 انساناں چہ درستاں زور مند ترآت، ء آئی ء روکیتی فون ٹانہ بیٹروٹ ء کوچگ ء بلاہ
 چون پرورش دات۔ (47) اے باز جو انیں قصہ چہ مسکرا، چہ دلیری ء گیدی لبزانک
 ء بے کساس ٹرنیلزم، ء گوں سرجمی ء گش انگلیں ابرمی ندارگ، زندگی ء چہ ہما دیم
 تریں مردم ء روانی ء گوں گپ ء ٹال ء چہ سر رتیج آت۔ ما اے قصہ ء ہمیشہ زانیں کہ
 سال 1955 ء گرماگ ء موسم ء نسب زانت ایلا۔ ای کلارک اودا شت ء بٹن بلکہ،
 فلات بیڈریزرویشن ء نندوک آت، کہ آودے یکیں مردم آت کہ آئی ء کو ہنیں قصہ
 یات آت آت، چہ ہمانی ء نبشتہ گت۔

آئی ء سالیثانی زبان کار مرزنگ ات، کہ انوں آ زبان مُرتگ۔ اگس اے
 کار چندے سالان پیش کنگ مہ بوتیں ماگوں شماے قصہ بہہ آورت نہ کنت۔ ما بہہ نہ
 زاننگ ات کہ کسابے آل چہ چونیں قصہاں شادمانی رستگ۔ (48)

یک قصہ سر جمیں گیدی ء لیکہ ء دیم ء آورت نہ کنت۔ گیدی ء لیکہ
 میزان میزان ء چہ چاگردی بازیں وسیلہانی یکجا ء ہوار بوہگ ء گوں دیم ء
 کئیت۔ آئی ء اساطیر ء شہمرد، چہ آئی ء ربئیت ء کارگرتانی بیان ء قصہ ء بے شماریں
 دودمانی زانشت کہ اے کلاناں یک گالے گوں ”راجھٹی“ ء گونڈگرگ سک بازانجاہ
 انت۔ اے وڑیں زاننگاریانی سر جمیں دروشم ء مانیارگ سک بازارزان انت۔ بلتے
 سر جمیں دنیاہندی مردم ایشانی نگہ داروک انت۔ ء آوتی حاصیں دمگانی، درچک ء
 بوٹگ ء ساہدار، کوہ ء تار ء سرڈگار، بومیائی گردش ء ماں زمین ء آہانی اثر، ابری
 ندرگ ء نی سرپدی ء ابری زور مندییانی ہم پلہی ء توامیں جُست (کہ بُرز ء ما ایشی ء
 ”بومیا زانتی“ گوشتگ ات) گوں جہلا نکیں زانت ء بودشتاں پما سراس
 کنت۔ بازیں روکتی چاگرد ء باندات شیر مچیں چکے ء وڑا انت، ء آئی ء گوں چونیں
 روشتے بہ بیت، ہندی مردمانی دیم ء، کہ پر آہاں چاگرد زندگی ء المی ایں بہرے۔
 آہانی کُلیں جیڑگ ء پگر گوں بومیائی برجاہ داری ء لیکہ، چاگردی دیمروئی لیکہ ء
 ہر کسی جان سلامتی ء گوں بندوک انت۔ چوش ہمیشکہ کہ اودا مردماں گوں وتی
 چاگرد ء بومیاء انچین نزیکیں سیادی ءے است، انچوش کہ ”پگرانی لڑی“ ء سیادی
 انت۔ اگس دنیا ء سراچشانکے دیگ بہ بیت، گڑا ہندی چاگرداں زندگی ء رنگ ء رنگی
 ء رامز نہیں وڑے ء دیمروئی داتگ۔ انچوش کہ آہاں مس ہندی بومیائی جاوراں رد
 عمل ء سیادیگی ء بازیں دگری ءے دیم ء آورتگ ء اے زبان انت کہ ہرچی ء ہمت
 ء یکجاہ کنت۔ بومیا زانتی کاراں گوں دودمانی زانشتاں جوڑینیت، ء ہرچی ء رازمانی

رنگ ء چاگرد ء مردماں سرکنت، ہے وڑاراجدپتری دروشم ء راماں پدریچاں
میان ء بارت ء سرکنت۔

دنیا ء توامیں خیال اے لیکھاں چاگرد کنت: ہمیشکہ یک انجیں ہندی
دنیا ئی خیالے رواج دیگ لوٹیت کہ آئی ء گوں ڈنی مردماں بے درویریں مسام بہ
بنت۔ کم چہ کم ء مردمانی زندگی یک دومی ء پے یک کسائے ء اوشتوک بہ بیت، ء پے
یک دومی ء ذمہ واری ء ڈوبہ زورگ ء الماساڑی بہ بیت۔ لہتیں انجیں رپورٹ آنت
کہ آہانی تجر باہانی سرکنگ بجاہ انت۔ چریشاں گلاں چہ نزدیک تریں ایف۔ ڈیوڈ پیٹر
کتاب کہ آئی ء بلیک فوٹ ء زمانگ ء بارو ء آنت۔ (49) یک تھیورٹیکل فزکس دانے
ء جہت ء آئی ء ہواریں بنگپ ء مدام نسب زانتی رپورٹے ء کمی بوتگ، ہمیشکہ آئی ء
سائینسی پُردر ء آئی ء راسکین دات کہ لس جُستانی بدل ء لہتیں انجیں شاہگانیں
جُست بہ درانگازیت کہ آہانی چارحد چہ بوجیگ سازی ء بگرداں کو نیٹم فزکس ء بہ
بنت۔ آئی ء اے کتاب ء سکین مزنیں کسائے ء نام در آرت۔ آئی ء ہما چیزانی نیمگ
ء دلگوش دات کہ آدنیا ئی لیکہ ء بہرے جوڑ بنت مامیت داریں کہ آہندی چاگرد ء
دیم ء دار آنت۔ آپرے گپ ء اپسوزی ات کہ ”بکلی“ مردمانی، کم بودناکی ء بابت ء
اے سکین مزنیں ردیانی، لائٹ سالاں چہ دُور تر آت۔

اے کتاب ء دراں میٹا فزکس ء فلسفہ ء بابت ء تزان؛ خلا ء و ہد ء تہرانی
بابت ء؛ زبان، پگر ء لیکہ ء میان ء سیادی؛ وت ماں وتی روا؛ استال زانتی ء و ہد، حرکت؛
ساہد ارنی تہی دروشم؛ تلاء ء درچک؛ گیگان گیری ء قوت، ہم پلہ ایں توانائی ء یک
جاہے چہ دومی جاہ ء سرکنگ ء ارزش، کشار کاری؛ جینز زانتی؛ بومیازانتی ء بابت
پگر، انسان ء گوں گیدی ء سیادی؛ زانشتی عمل ء دروشم، چریشاں ابیدماں ایشی ء
ٹیکنالوجی ء شوندا ت چوش کہ کولویس سپیر پونٹ، او شین گوانگ وسل ء برتج

بیک کینوس، ٹیپس ۽ لائنگ ہاوسز، پل ۽ ایند گہ در چکانی ردوم، کشاری رہند، دید انکی استال زانتی ۽ دپتر داری، ۽ چہ بازو سیلہاں دواء جوڑ کنگ ہوار انت۔

اے تو امیں کتاب ۽ پیٹ ۽ ہمالیک کش اتنگ انت کہ آئی ۽ چہ رو کپتی ۽ ہندی جیڑگ ۽ رہندانی میان دیستگنت۔ ۽ ہماز انشت در گینتنگ انت کہ آئی ۽ جتا میں لیکہانی دیم پہ دیکی ۽ وہد دست کپتنگ انت۔ چریشاں سے پہ دروردیاں۔ رو کپتی بو میا زانت ابرم ۽ میان ۽ وت ماں وتی سیادی ۽ سرازوردینت۔ وہدیکہ ہندی مردماں ہما سیادی پدر گرتنگ انت کہ رو کپت چرہاں چہ ناشناس انت۔ رو کپت ۽ بازیں طیبیاں (ڈاکٹراں) چہ رہتی درمان زانتی ۽ رہند، جسم ۽ دماغ ۽ میان ۽ سیادی ۽ زانت ۽ چہ گمک زرتنگ۔ اے لیکہ روایتی حساب ۽ ہندی طیبیانی گورا است بوتگ، کہ آہاں وتی جان دز اہی ۽ زانت بہہ نیم بنگ نہ گنگ ۽ بازیں رو کپتی فزکس زانت وتی ابرم ۽ لیکہ ۽ دیم ۽ آرگ ۽ انت، کہ اے چیزانی وت ماوتی مچی ے نہ انت، بلکیں کردانی یک ہواری ۽ پدا ہواری ۽ کرد ۽ لیکہ ۽ پیٹ گو شیت کہ آئی ۽ زانتکاری ۽ ردا اے ہم بنکی ہندی دنیا ۽ لیکہ۔

بلتے پہ اے دُرساں زبان ۽ کردچی انت؟ اے بے شُبہ جاری ۽ ساری انت، بازیں بیانے اے گپ ۽ شاہدی ۽ دنت کہ ہمے رنگ ۽ یک چاگردے ۽ پیرین، رہشون ۽ وانندگ تچک ۽ اے گپ ۽ منوگر انت کہ چہ زبان ۽ منت ۽ آہانی کلمیں چاگردے ۽ راجدپتر درانگاز بنت، آزابان ۽ مز نیں سپرانی قصہانی، جگانی، تپاکی ۽ آہانی گوست ۽ ترسناکیں واقعاتانی سرکنوک سرپد بنت؛ اے آہانی کو نہیں اساطیر ۽ شہمدانی، پہ آہاں سرکنگ ۽ وسیلہ انت، ۽ آہانی روحانی دنیا ۽ ستک ۽ نوکیں پدر پچاں سرکنگ ۽۔ چریشی ۽ آوتی چاگردی سیادی ۽ گوں یک دومی ۽ درانگاز انت۔ اے آہاناں گوں ابرم ۽ ندرگ ۽ ۱۰ پیکشلیں برجاہ داروک انت۔ رو کپتی مردم واہگدار

انت کہ آہندی تجربہاں چہ ہیل بہ گرا انت، کہ آہمیشی ء در بہ گج آت کہ آہانی ہر چیز ء گڈی اوستار زبان بہ بیت۔ ء نون مارا چوشیں سرپدی چہ دنیا ء جتائیں گنڈ ء سر بوہگ ء انت ء اے تہر ء اے ”آسر“ چہ پوکارانی نیمگ ء دیم ء پیدا کہ انت کہ آ زبان ء سک باز سنجیدگی ء زورگ ء انت ء ایشی ء راہ چاگردی دنیا ء چارگ ء زیک رہشونے سرپد بنت۔ جانورانی گرودار، کشار کاری، در چک زانتی (بوٹنی)، ء درمان زانتی چندے ہما پڑ انت کہ اودازبان دیدانکی سوجکاری ء گیشواری ماں ہمارنگ ء کنت کہ آچہ شاریگی رینیتی دیدانکی رہنداں چہ سک باز تچک تر ء سیت مند بوت کنت۔ چوش کہ در چک زانتی ء پڑ ء پہ روکیتی دیدانکاراں اے مہ کن بوتگ، کہ آدور چک ء بہ چار انت ء آہانی بکنی دگری ء درجت بہ کنت: وہدیکہ ہندی زبانانی شوندات ہے پیشد انت کہ در چکاں جتائیں نام دیگ بوتگ، داں ہے سوج داتگ کہ آئی ء تہر ء آئی ء بومیائی کرد جتا انت۔

نیکول ایون آسٹر یلیا ہندی زبانانی سراکارا انت، آئی ء بازیں زانتکاری ء ماں ساہدار زانتی ء ڈر چک زانتی ء پڑانی بابت ء داتگ۔ (50) ماں ہندی زبانان پہ ساہدار ء در چک دارانی جتائیں نام چہ روکیتی زند زانتی ء بہر وبانگ ء چہ سک باز ساری ء پجارگ بوتگنت۔ اودا یک تہرے پیتون (python) است انت، پہ درور ایشی را روکیتی نام 1960 (Morelia oenpelliennin) دیگ بوتگ۔ کونوینکو (ایشی ء را گوریچانی آسٹر یلیا ء گون وینگوئے ہم گوشنت) ء سک باز ساری ء ناواراران ء نام ء زانگ بوتگ۔ اے زبان ء گورا انچیں بازیں گال امبار است کہ زین ء مادگین ء کینگر و ء نہ ایوک ء پجہ کار انت ء آہانی جتا جتائیں تہر (میکروپس: اینٹی لومینین / برنرڈس / روبوسٹس / اگلیس)، بلکیں آہانی ایتنداری ء جتائیں رہنداں ہم بیان کنت۔ ایوان ء یک کمپیوٹر پروگرامے ء ذکر گت کہ ہے زوتاں دیم ء آرگ بوتگ

آت، اوداسا ہدار زانتاں (zoologists) والابائی (wallaby) ء بابت ء زانگ ء
 مز نیں سو ب مندی گوٹنگ بوت، و ہدے آئی ء جُزائی کالا ء راجہ آئی ء اوشٹاکی
 بالاد ء گیشتر دگوش دینگ بوت۔ اے ہما چیزاں کہ کونوینکو ء مردماں ایشانی بابت ء
 چہ پُنتاں زانگ آت۔ انچوش کہ ماحول زانینگگی سیادی ء نیٹ ورک ء جتا ئیں تہر آنت
 کہ آچہ اے چاگرد ء نیمگ ء دیم ء آرگ بوتگنت، اے آہانی قصہانی جتا ئیں واقعاتی
 معلومداریاں چہ پُدر بوتگنت، ابید چریشی ء آہانی گالانی رد ء بنداں چہ ہم دست
 کپنت۔ یک درورے ایوان ء چہ ما پرتوے ارنٹے (یک آسٹریلیائی زبانے کہ ایلینس
 اسپیرنگ ء کر ء گوراں گوٹنگ بیت) آئی ء گال امبار ء گرب، (وردن ء پرارزشیں
 وسیلے) جتا ئیں نام دست کپنت ء ہما در چک ء دارانی تہر کہ اودا اے است انت۔

دگہ پڑاں بازیں موہ گندگ بیت، ہما زانت کہ چہ جتا ئیں بُوٹگ ء درمان
 کہاں زور آنت ء ایشانی نام ء کار مرزی رنگ ء ہندی درمان زانت ماں وتی رسمی درمان
 زانتی، سرزبانی لبز انک ء گیدی قصہاں کار مرزاش کنت۔ (51)

چاگردی مردماں چاگردی سیادی ء نیٹ ورک باز جوانی ء گوں ہما و ہد ء
 پیمگ بیت، و ہد آہانی زبان کار مرزی ء داب، گال امبار ء گیچینکاری، ء چہ باز ء بدل ء
 یک رنگیں بیان ء گیچینکاری ء رہند چکاسگ بنت۔ دانکہ چوش کہ زبانے ء اشارہی
 رنگ یک چاگردے ء سردپتر (پیش چہ راجدپتر) زبانے ء کار مرزی ء چکاسی دروشم
 ہوار بوت کنت: گال امبار ء میان ریگی دیم پہ دیگی بگندے پہ گوٹگیں روشتی
 راستی ء سو جکاری ء بس بہ بیت، کہ پریشی ء دمب زانتاں (Archaeologist)
 الہیں شاہدی دست کپت بہ کنت۔ زبانانی میان ء جینیا تی سیادی ہم مارا مردمانی
 بنداتی جُز ء ٹولی بازیانی زانت ء بخشائیت۔ (52)

دنیاۓ ایندگہ ازمانی وڑا سائیںس ہم چہ ہندی چاگردانی درجنگ ۽ چہ بازیں چیزے
 دربرت کنت، اے ازگری ۽ بازیں نوکیں دروشم دات گرت کنت کہ چہ روپکتی
 علسکار، بت تراش، دوج گر ۽ سینکاری از مکاری سکین کاری ۽ پہ مدام کارمرز بوت
 کنت۔ اے وڑیں تهرانی ساڑا ہگ ۽ پہ زبان ۽ کرد بکنی انت، انچوش کہ لس رنگ ۽
 اساطیر زانتی یا سرزبانی ربئیت ۽ پھمگ ۽ زبانی گیشواری پکار بیت۔ اسٹریلیا ۽ ہندی
 زبانانی بابت ۽ جیڑگ ۽ مارا بازیں زانشتی دروردست کپیت (53)۔ چوش کہ چہ سر
 زبانی تهرانی یک کتارے دیم ۽ کئیت۔ چوش کہ، شاعری، گیدی قصہ، لیب لچہ،
 نازینک سوت، ۽ الہان ۽ گیشتری رنگ ۽ زبان وتی جند ۽ دروشم ۽ تهرانی سرانت۔

نسب زبان زانتی ۽ مستریں سوب مندیاں چہ کیے آئی ۽ ہمازبانان، توارانی
 جہل ۽ بڑزی ۽ رہبند، بڑبند، گال امبار، گالرتچ ۽ چہری درانگازی کہ آہانی از مکاری
 بیانہ ۽ بہرانت، آہانی سرا یکتائیں ۽ پکائیں رنگ ۽ دلگوش گورکت۔ (54)

ہماکس کہ آئی ۽ تکراری توار (سر آبی توار، ہما توار ہی ہم آہنگی، پیشرد) ماں
 روپکتی شاعری ۽ وش بیت، ہندی زبانانی اے ہنرکاریاں چہ وش ۽ دزگرگ ۽ بے
 سوب نہ بیت۔ ہما مردم کہ وتی زند ۽ گوشتنی تهرانی اشکنوک یا گشو کے ۽ جہت ۽
 (شپ شامی گوشانک، منت گرگ، پرسی دعا، وش اتکی ثران، دیوان ۽ دیم ۽ وانگ)
 ۽ دوست داروکے، آزانت کہ زبان ۽ پڑمڑائی ۽ اثر مندی ۽ پہ، اے زبان زانتی
 تکنیکانی زانگ چینچو گزائیں کارے۔ ہندی زبانانی زانکاراں گپ جنوکے ۽ پہ اے
 وشیں تجربہ کہ گپ جنگ ۽ وہد ۽ چوتی توار ۽ گرودار، تکنیکی پڑ پیچی، رساکی زور ۽
 گرودار ہی چون گوں جوانی ۽ دیم ۽ کاریت۔ زبان ۽ چہ نوکیں چیزے ۽ درگیجگ ۽
 بودشت انگت ہم جیڑگی معلہے۔ اے گپ بہہ شمو شگی نہ انت کہ ہندی مردم اینچو
 ٹرس ۽ بیم آماچی ۽ پد ہم انگت ۽ سرزمین ۽ سراپہ کساس (fifth) ذمہ وار انت۔

انچوش کہ ڈیرل پوزی گوشتیت: آچندے المی ایس زند زانتی ء ماحول زانتی ء سیر ء
آباد نیس دمگانی سرگر میں نگہبان آنت۔ (55)

زبان زانتی پولکاری ء جاری ایس کاراں بے شک لہنتیں ہمرنگیں کسمانکی
نوبت دیم ء کانت۔ ابید چریشاں اودا بس چندے ہزار امکانات است آنت ء چوش
کہ اے زبان وت سیادیں کٹمانی نزیکیں باسک آنت (پشکہ گوں یکے دومی ء سسک باز
ہمگوگی کننت) اے تو امیں زبان زانتی پولکاری ء نوکیں زانت ء سرپدی بگندے
ودی مہ کننت، بلئے ہر زبان یک نوکیں راہے پیش داریت کہ انسانی دماغ چے پیم ء
کار کنت ء آوتازبان زانتی بہرانی تھا چون درانگازیت؛
”زبان ہما مردمانی بود شتی مڈی ء شون ء دنت ہما کہ ایشی ء کارمرز کنگ ء
آنت۔“ (56)

اے رنگیں بیان من ء ہمے اجازت ء دنت کہ من ہما گمان ء نیمگ ء وا تر
بہ کناں کہ چر آئی ء من اے بہر ء بندات گت، اودا کہ تو امیں زبانانی سر ازوردیگ
بوتگ۔ بس چندے زانتگیں زبانانی سرا تاں (روکپتی ذہنیت) کہ آہاں کہ من
ہندی زبان گوشتگ ء آتاں، اے کتاب ء سیاہگ ہمے لوٹ ء کنت کہ ہما زبانان پہ
حاصیں دلگوش گور کنگ بہ بیت کہ آہیم آماج آنت، بلئے انوگیں بہر ہمے لوٹ ء
کنت کہ یک جہانی لیکھے بزوریں۔ ہما زبان کہ ما آہانی بابت ء جو انیس گپ ء ایس۔
انگریزی ء فرانسی ء ہما ہی ء گونجکوء ما پرتوے ارنتے آنت۔ اے ہمک زبان ء
ہمک گالوار آنت کہ آہانی بابت ء گپ ء ایس۔ اے ہم پد ر بوتگین ہمک دروشم آنت
کہ ما آہانی بابت ء گپ ء ایس۔ یہ زانت، بودشت، دید ء وجدان، جندی ربیت ء
وہدے انسانی زبانانی بہرشت ء قوت ء ساڑاگ ء باری کئیت۔ زبان، گالوار ہوار
بولی (creole)، لس زبان (pidgin)، ہندی بولی (polios)، دیسی بولی

(vernacular)، شریک بولی (koine)، در بولی lingo ء دگہ دگہ ہمرنگی ء بندوک آنت؛ پہ کجام یک گوشتنی رہندے ء تری یک چاگردے ء پہ مڑاہ یادوستی، وانگ یاناواندگی، وشئی یاد رنگی، آمارا، لہتیں انچین چیز گوشگ ء قوت ء دارانت، کہ ماچدو پیش بہہ نہ اش کنگت۔ بیستمی کرن ء بازیں مزنیں نبیسکاراں دگہ زبان در برگ ء بستار ء بابت ء وتی لیکہ دیم ء آورنگ آنت۔۔۔۔۔ یا کم چہ کم ء دگہ زبانانی چیز وتی زبان ء رجانک کنگت۔ ٹی ایس ایلیٹ اے بابت ء چوش گوشت۔ (57)

”اگس ماڈنی نبشتہ کارانی کاراں بہ ساڑہ ایں، تاں ما مزنیں رنگے ء جتاں تاملانی مول ء مراد ء دیم ء برگ ء کُکم کُت کنیں، چو کہ ما ء آکیں دنیا ء نشنگ ایں ء آ وتی پگراں دگہ مزنیں زبانوں درانگا زگ ء آنت۔“

”مزنین“ ء گال ء جندوت کیشی ءے، پہ ہما زبانوں کہ نبیسکارے است، انچوش کہ ما دبستگ آت پگرتالانی ء کاراں گوں دزگٹ آنت۔ (یا بگندے ما ایشی ء ہے وڑی ء بلیں، ہمینچو کہ ماسر پد بیں کُلیں زبان مزن آنت۔) ہمیشی ء ہمگو نگیں چیزے چہ رُڈیارد کیپلنگ ء دیدانک ء دست کپیت۔ (58)

زنگی آنت کہ ہما مُرتگیں زبانوں کہ ماں آہاں اے پگرتالانگا زگ بوتگنت، پرچا بڑ بنددی نگاہ ء گیشواری دروشم ء گوں بار بار ہورتی ء چارگ بنت، پریشی ء اناں کہ اے یک ذہنی سو جکاری ءے۔ ایشی ء رادگہ وڑے چارگ بوت کنت۔ پرچا بلکیں ایوک ء ہما زبانوں اے پگرتالانگا زگ بوتگنت۔ ہماچہ درستاں سرجم تر آنت۔

گال بند ”سرجم تر“ انج کجام بزانت ء بہ بیت، کُلیں زبانوں کارگر بیت، ء نہ ایوک ء پہ مُرتگیں کو نہیں زبانوں۔ بلکیں اے دیدانگانی مستریں مول ء مراد ہریک

زبانے ۽ یکتائی ۽ نیمگ ۽ دلگوش گور کنگ انت، منی اے دلیل ایزرا پاوند ۽
اے گوشتن ۽ گوں سک باز ہمتوار انت۔ (59)

”کلیں انسانی دیدانک یک زبانے ۽ کراچ نہ آنت، ۽ ناں کجام یک ہتھنائیں
زبانے ۽ گورا اے بود ۽ کمال است کہ انسانی پھم ۽ ادراک ۽ تھمائیں دروشم ۽ کچ ۽
کیلانی درانگازی بہ کنت۔“

پہیشکہ مئے گورا انسانی دیدانکی امبار ۽ ودینگ ۽ کیس راہ ہے پشت کپتنگ
کہ ماباز زبان ہیل بہ کنیں ۽ زبانانی بابت ۽ باز ہیل بہ کنیں۔ اگس پہ مئے چند ۽ ناں گرا
ماپہ باندات ۽ پد ریچانی نپ ۽ سیت ۽ اے باور بہ کنائینیں کہ انسانی دیدانکی مڈی پہ
مُدام دست بہ کپ انت۔

انوں، ہمینچو گیش ترر کینگ بوت کنت ماہہ رکین یں، ہماو ہد ۽ ماگندیں کہ آ
(زبان) سک باز بیم آماج انت۔ اے دلیل چارمی در ۽ گیشتر دیم ۽ برگ بیت۔
انوں، من تچک ۽ چوش گشاں، و ہدے کہ یک زبانے مریت پہ فلسفہ زانتاں،
سائنس زانتاں، مردم زانتاں، گیدی گال زانتاں، راجد پتر زانتاں، زبان زانتاں ۽
پہ نیسکاراں، موادانی قیمتی ایں وسیلہے گار بیت۔ ایوک ۽ کلی 6000 وسیلہاں گوں،
گال ”قیمتی ایں“ ارزانی ۽ کار مرز بوت نہ کنت۔ ناں کہ چوشیں گالے چو کہ ”المیہ
“ انت۔ پہیشکہ امریکہ ۽ اولی سزپ ۽ پڑ ۽ کار کنوکیں زبانزانت کین ہال چوش
گوشیت۔ (60)

چوشیں جاورا لاں (ماں زبان ۽ ذہنی مڈی ۽ لیکہ ۽ ردا) پہ انسانی مقصد اں
یک ہتھگلیں المیہ ۽۔ دگی زبانانی بیگو اہی، ۽ ہماو دمانی رہند کہ آوتادرانگاز انت،
ایشی مُراد کہ رنگ ۽ رنگی ۽ دلچسپیں ذہنی مڈی ۽ انسانی ذہنی صنعت ۽ گر ان قیمتی یں
چیزانی بہہ واترنہ بوؤ کیں تاوانے۔

رنگ ۽ رنگی انجوش کہ ماساری گۆشتگ ات، کہ انسان ۽ رُدومی زور ۽ تاگت انت۔
 چریشی ۽ پیش کہ آماں وتی اندر ۽ ہلاس بہ بیت الم رکیگی انت۔ ایشی ۽ پد رنگ ۽ چہ ما
 ”استی“ ۽ نوکیں لوگ مک کت کنیں۔ (61)

وہدیکہ رنگ ۽ رنگی ۽ چہ رنگ ۽ رنگی ودی بیت۔ انجوش کہ ماشمارو پکتی
 مردماں گندیں کہ گوں ایندگہ دودمانانی زیبائیں ریتاں دوچار ورگ گوں آہانی
 گور انوکیں جنز، مئیل ۽ فیشن ودی بوتگ۔ ناں کہ مالبز انکی نکتہ ۽ نگاہ ۽ چہ ہم شمو شکار
 مہ بیں انجوشکہ ماراج اسٹینریات ۽ پربینیت۔ (62)

”اے یک نگد کارے ۽ ذمہ واری نہ انت؟ کہ آکم چہ کم ۽، دگہ زبانی ۽
 ناسر جمیں کچ ۽ ماپاں پہ ساڑی بہ بیت۔ اگس ایوک ۽ وتی ابرمی ندار گانی پرچگ ۽
 تجربہ ۽ بہ کنت؟

اے در ۽ گڑی بہر ۽ من اے گیشواراں کہ اے چندیں، ابرمی ندارگ
 چہ انت۔

”پرچا کہ زبان وتی اندر ۽ وت دلچسپ انت۔“

اے منی اے جُست ۽ پچھی ۽ گڈی پسہ انت کہ مارا پرچا پہ زبانی مرگ ۽
 دلگوش گور کنگی انت؟ اگس تئی دل ۽ ”دلچسپ“ ۽ گال سک نزور انت، گڑا ایشی ۽
 گوں ”فرق شش“ ”مار آمد“ ”ارزشتدار“ یادگہ زور اوریں گوناپ گالاں گوں
 مٹ ۽ بہ کن، بُرز ۽ دا تگیں چار سببانی رژن ۽، اے بہر ۽ من لوٹاں کہ دنیا ۽
 وسیلہ، سیاسی ۽ چاگردی پچار، وت سیادی ۽ دگہ اے وڑیں بنگپاں یگر بہ کنان ۽ وتی
 پورائیں دلگوش ۽ گوں زبان ۽ بہ دیاں۔ اے بنگپ زبان زانتی ۽ دست کپنت، اے
 ماں انسانی زانشت ۽ وتی جند ۽ شوہاز ۽ بہر شتے۔

زبان زانتی ء مُراد انسانی زبان ء بہر شت ء راشاہگانیں ء سر جمیں رنگ ء گیشوار کنگ انت۔ بنیادم و ہدے زبان ترازگ ء بیت، امکانانی کجام کچ ء را انسانی دماغ ازن ء اجازت دنت۔؟ پے اے جُست ء پسہ ء کنگ ء، ماچہ، ہمیںچو گیشتر زبانناں گوہبری ء شاہدی مچُگت کنیں بہ کنیں، ء ہمیںچو دُور مارا جد پتر (ء پیش چہ راجد پتر ء) پد پترات کُت کنیں بہ کنیں۔ ہمک زبان گوں وتی آشکار تگیں تا جگیں تو ارانی گرنچ، سُر ہند ء گال امباراں رسانک ء رہندے ء ٹایمنت، و ہدیکہ آرد بند ء دابنیک ء انچیں جہانی رہندے پیش کنت، آدنیاء زانگ ء بے درور ء یکتائیں گونڈ گری ء۔ (63)، ہمیںچو باز زبان کہ ماوانین، مئے انسانی زبان زانتی رہد ء عکس گیشتر دیم ء کیت۔ ہما زبان کہ بے سُریں کشکے ء زبان آنت، آحاص، سک بازار زشتد ار آنت، آہانی گستائی ء چہ ہے مُراد، کہ آہانی گوراہرچی کہ است آدگہ زبانانی گوراگندگ نہ بنت۔ (64) ء زبانانی مرگ آماچی، پرے مُراد ء سوب مندی ء مزنیں تُر سے کہ چہ ہر یک زبانے ء مرگ ء گوں بستار داریں زانشت ء ارزشتداریں وسیلے بیگواہ بیت۔

اے نکتہ مُدام یہ ہما مردماں بہمانگی ء سبب بیت کہ آ، زبان زانتی ء کموباز

سر پدمہ بنت:

راستے کہ زبنتی روپکتی ستک ء باپشت ء انوں ہم انچوش گمان کننت کہ ہندی چاگردانی زبان انچو پُرتچ آنت، انچو کہ انگریزی ء فرانسی ء بابت ء ہے گوشنگ بیت۔ اے راستے بنداتی نوآبادی زبردستیں مردماناں اے سزاداتگ کہ آہانی زبان بدل کر تگ آنت۔ بزاں آہاناں گوشنگ کہ آناپہتہ یا چو جانور ء آنت۔ اے گمان ء را یک چاگردے ء پد منگی یا ٹیکنالوجی ء وسیلہ ء گوں روپکتی معیاری دیم پے دیمی ء گیشتر تو اناکنگ بوتگ ء چہ ساری ء داں انون ء شاہگانے رنگے ء برجاہ انت۔ اے بوت کُت کنت کہ یک دودمانے ٹیکنالوجی ء پڑ ء پد منگ بہ بیت، بلے چوش بوت نہ کنت

کہ آئی ء زبان سک باز گران بہ بیت۔ میرین میٹون، گویچانی امریکہ ء ہندی زبانانی
زانو گرے، آئی ء اے راستی ء راجوش پکائیں رنگے ء بیان کنگ۔ (65)

”گوریچانی امریکہ ء، نیست چوشیں زبانی کہ آوتی زیبائیں پُر پچی ء
پیشدارگ ء چے بے سوب بہ بیت۔ گپ جنوکانی اوبادگ اگن آے زیبائی
درگیتک بہ کنت، آوتی زندگی ء پُر سیر کت کنت۔ اگس دگہ ناں گڈاچہ زیر،
لبزانک یا از مگری ء درگیجگ ء چہ اے زیبائیاں دست گپت کن انت۔

ابید چوشیں بیاناں، کہ آگوں مردم زانتی ء زبان زانتی لبزانک ء بندوک
انت، اے ترسناکیں رنگے ء چہ ہماردماں گوں سیادی دارنت کہ وانندگ گوشگ
بنت، آے لیکہ ء دیم ء اوشنت انت ء گوش انت کہ ہندی زبان پدمنتگ انت، آہانی
بس چندے سد گال پشت کپتگ یا آہانی گوراگال نیست، یا ایش کہ اے ہماردمانی
زبان انت آپہ وتی بُنکی لوٹانی درانگازگ ء چہ چید گال کمک ء بزور انت۔ بد بہتی ء
اے ذہنیت روکپتی دودمان ء سک باز دیم ء شتگ، کہ اے پہ بیم آماچیں زبانانی
گمک ء دیمروئی ء سکیں مزنیں اڑاندے۔ ابید چریشی ء اے تزان ہم است انت،
اگس یک ہندی زبانی سک باز پدمنتگ انت، اے یک مزنیں توانے، پمیشکہ اے
لمی انت کہ ہمک و ہد ء اے بابت ء تچکیں رنگے ء چوش گوشگ بہ بیت، کہ اے
پدرائیں رنگے ء بے سنجیں لیکے۔ بزآنکہ پریشی ء پدریں دروردیگی انت۔

اے پدرائنت ء سیادی زبان ء بالاد کجام یک پڑے، توار زانتی
(گالتوار)، بڑہند، گال امبار، ڈیسکورس ء چہ بوت کنت۔ من اے پڑانی ہر جاہ کہ
بوت کنت گوں انگریزی ء سیادی ء دروراں دیاں۔ بندات، چہ توار زانتی ء۔ زبان
میان استمانی رنگ ء وتی توار رہند ء باندات ء یک دومی ء چہ دگری دار انت، ماگندیں
انگریزی ء (چہ آئی ء بولیاں کار داریت، گمان 44 کشاب ء جو اناب انت)۔ اُبیک

زبان کہ آئی ۽ پدريں جوانی ۽ کي زبان زانئاں وٽي نيمگ ۽ کشيت آئي ۽ دراجيں، هشاڊ جواناباني ڏراجيں لڙي۔ انگريزي ۽ دست ڀٽگيں گالتوار ”که ايش 24 آنت، آ، چريشاں سئي سري گيش ترآنت۔ ايوک ۽ هي شمارگي راستي په اے ميٿھ ۽ رڊکنگ ۽ بس آنت، که هندی زباناڻي بالا ڀڊمنگ آنت۔ بلئي زبان زانتي نڪتہ ۽ نگاه ۽، چڊوگيشٽر ڊچسپيس ڊيم په ڊيمي بوت کنت: انگريزي ۽ گول 24 جواناباں ماں توار راه / توار ڊر ۽ لرزش ۽ ۽ مزنيں ڊگري کارمرز گرتگ (لرزانگ بمقابلہ نالرززانگ توارني، انچوش که بنڊاڻي توارني يا bin vs fan يا van vs pin)، ۽ ڊگه تهرال چه شينزارينگ توارني گيش کارمرزي (fat ، vat ، thin ، this ، see ، zoo ، shoe ، hat ۽ بنڊاڻي توارال ۽ beige ۽ گڏي توار ۽)؛ چه ڊگري، اسٽريلياڻي هندی زبان په مشكل توارني ڊگري کارمرز کنت ۽ ايشاني تهاشينزارينگي توار ۽ يکٽاين رنگه نيست آنت۔ (66) وهڊے اولي رند ۽ مردم گول اے زباناں ڊوچار وارت ايشاني توارني، بے شينزارينگي مردماں اجبيں پريشاني ۽ ڊور دنت۔

حاص زرباري افريقه ۽ کوٻيسان زباناڻي کٽم ۽ پراز شين نوکي سک باز آنت۔

اے زباناڻي ايوکيں کٽم آنت که ايشي ۽ ترگوکيں (click) جواناباني باز پُر پيچيں رهنڊے است (انچيں توار که انگريزي ۽ سک کم ايش کنگ بنت چوش که ٽٽ، ٽٽ (tat ,tut)۔ وهڊے يورپي اولي براں گول اے زباناں ڊوچار کپ آنت۔ ترگوکيں توار پر آهاني گوشاں سک باز ڊرامڊ بنت۔ پميشکه آهاں، ايشاناں سڪيں اجبين ۽ جانوري توار گوشٽ ۽ گول اشٽاڻي ۽ اے رڊکت آنت۔ گول نڪينگ ۽ گُڙاسگ ۽ پيل مُرگ ۽ گوبنگ ۽ ڊيم په ڊيم گت آنت۔ بلے ساهاڻاڻي هچ وڙيں توار ۽ ڊيم په ڊيمي، سک باز ڊور ۽ گول اے توار زانتي رهنڊاں گندگ نه بوتگ، په ڊور ڇو (xu)

ء یک تپاسگے ۽ ردا آئی ۽ تھا 48 جتائیں ترگو کیں (click) توار است ات (67)۔
 دگوش دارگی گپ اش انت کہ: اگن کویسان ۽ کلیں زبان، زبان زانتانی چار ۽ تپاس
 ۽ چہ پیش بہ مرتین انت، چوش بُوت کنگ ات کہ ماچو بہہ گمان مہ کتیں کہ بنی آدم ۽
 گورا توارانی چوشیں گونڈ گونڈیں جوانی موجود بوتگ، کہ چر آئی ۽ آئی ۽ ادائیگی ۽
 پُر پیچیں رنگ و دی کنگ۔ زبانانی دگری و دی کنگ ۽ رنگ ۽ بُر ہند ۽ کار مرزی
 مدام پدر انت۔ حاصل ہا اساطیرانی رد کنگ ۽ کمک کنت کہ آہندی زبانانی پد متگی ۽
 باروا انت۔ چوشیں زبان باز انت کہ یک پڑے ۽ تجربہ ۽ بازیں دروشم ۽
 درانگازیت، اے چوناہ ۽ دگری ۽ رنگ ۽ چہ انگریزی ۽ فرانسی زبانوں دست
 پکتگیں رنگ ۽ نی بدل ۽ باز گیشتر وڑ ۽ پیش کُت کنت۔ اے وٹیں دگری ۽ کمی ۽
 انگریزی گپ جنوک بس ہما و ہدا مار انت، و ہدے ماوتی گپ ۽ گیشواری ۽ پہ دگہ
 گیشیں گالے ۽ گیش کنگ ۽ المی سر پد ہیں، یا ماوتاراما کٹشینگ ۽ ٹرس ۽ تہا گندی۔ ادا
 ماچہ انگریزی جندی پنام گال رہند ۽ چندے درور پیش کنیں ۽ ہما چندے دگریاں پدر
 کنیں۔

اول گس یگیگ	I (من)	اول گس بازیگ	We (ما)
دومی گس یگیگ	You (تو)	دومی گس (بازیگ)	You (تھا)
سیسی گس (یگیگ)	He/ she/ it (آ)	سیسی گس بازیگ	They (آ)

گوں ارزانی ۽ گندگ بیت کہ ادا بازیں انچیں دگری بوت کنت کہ آچہ
 اے رہند ۽ درانگاز بوت نہ کنت ۽ ادا بازیں سرپوشی گندگ بنت ۽ بوت کنت۔
 اگس من و ہدے you (تو) کار مرز بہ کنناں، و ہدے گوں مردماں گپ ۽ بہ بباں،

یو (yu)	تو (you)
میسپلا (mipela)	ماتواناں (درگالی) (we not you)
ایم (em)	آ (it, she, he)
آل (ol)	آ (they)

بلے اے رہند انگت گیشتر شاہگان بوت کنت ء ایشی ء چوش دگہ دروشم ودی کنگ
بیت۔

میتو پیلا (mitupela)	مادونیں (بلئے توناں)
میتری پیلا (mitripela)	ماسیں (بلئے توناں)
یو میترہ پیلا (yumitripela)	ماسیں (گون توہوار)
یو تو پیلا (yutupela)	چہ شادو
ایمتری پیلا (emtripela)	چہ آہاں سئے
یو میپو اپیلا (yumifoapela)	چہ شچار (گون توہوار)

کم چہ کم پنامگال ء رہند ء انگریزی وڑیں زبانه ء ہمسیادیں پجارو کی است
انت۔ کم چہ کم انگریزی وڑیں زبانه ء پنامگالی رہند ء دوپلوئی ہمگونگی کنت۔ وہدیکہ
ہندی زباناں بازیں انچیں بن رہندی جوانی دنیا ء بابت ء مئے دیم ء آورتگ، آنچیں
گپ جنگ ء رنگ ء دروشم پیش کنت کہ مارانامی ایں روپکتی زباناں ایشانی درور
دست نہ کپ انت۔

انگریزی ء آگس من پہ تپاس چوش بہ گوشاں، اے کتاب زمین ء سرا
کپتنگ، پہ اشکنوک ء گوشگ ء اے گالرد ء بچمان نیست، آیا اے منی چند ء دیستگ

یا کہ اے گالرد سرپدی ءے کہ من ءچہ دگہ کیے ء رستگ۔ ہنتیں زبانان، اے
 دگری گوں کار گال گا لگر نچے ء (verb phrase) مان ریسگ بوتگ، پمیشکہ چہ
 تہراں یکے ء گپچین کنگی انت، ہما کہ گوشگ ء انت، آوت، چم دیستیں شاہد انت یا
 اناں۔ پرچا کہ زبان ہما چیزاں کہ درانگاگ ء انت، آہانی تہا گواہبری است،
 چوشیں بُن رہندی دروشم ء ”گواہبریں“ ڈروشم گوشگ بیت (70)۔ پہ درورنگیا
 مباء (اسٹریلیا) یکے اے دوئیں گالرداں گیشینت گت کنت۔
 نگیا مباء: نیگند و گارا گر مبی یں نگیا مباء: نیگند و دہان گر مبی یں

انگریزی: you are one can see you were sick
 said to have been sick

بلوچی: یکے گندیت کہ تو بیمار بوتگ ءے۔
 بلوچی: ایشنگ ء تو بیمار
 بوتگ ءے۔

اولی دروشم ء مارشی شاہدی درانگاگ بوتگ : دومی معلومداری، زبان زانینگی
 شاہدی۔ ٹویوکا (برازیل ء کولمبیا) بابت ء ہمے زانتکاری دیگ بوتگ کہ ایشی ء پنچ
 گواہبریں رہندے۔

دیدینگ: (visual) ٹویوکا: دی گا پے۔ دی

انگریزی: I saw him play soccer

بلوچی: من آپٹہالی ء دیستگ۔

نادیدینگ: دی گا پے تی

انگریزی: I heard the game and him, but I did not see it or

him.

بلوچی: من آئی ء لیب ء بابت ء اش کتگ، بلے آلیب ء نہ دیستگ۔

پد ریگ: (Apperent) ٹویوکا: دی گا آپے۔ نی

I have seen and evidence that he played soccer .

Such as clothes in the changing room.... but I did not see

him play.

بلوچی:

نیم سو: (second hand) ٹویوکا: دی گا آپے نی گی

I obtained the information that he played soccer:

from someone else.

بلوچی: من ء حال رستگ کہ آئی ء پٹالی کتگ۔

گمانیگ (assumed) ٹویوکا: دی گا آپے ای بی

it is reasonable to that he played soccer .:

بلوچی: اے گمان راست انت کہ آئی ء پٹالی کتگ۔

اے ہما گالردانی بنکی رجانک یک وڑا انت: ”آپٹالی کنت۔“

بلے بنکی بزانت ء دگہ گیشیشی کاریت، ء برے یک گالردے دگہ گیشیش

نکتہ ء نگا ہے دیم ء کاریت۔ ہما گپ کہ ساڑا نگی انت آلیش کہ بیدے دگہ گالردے

ء گیشیشی ء یک یا ایند گہ اے میلانی درانگا زگ انت۔ ماڈام گمانی جستانی پے ء الم اثر مند

ہیں: ہما گواہبری کجام انت کہ چرائی ء تئی بیان ء بنیاد ایر انت؟ گواہبریں رہند

کارمرزی ء لہتیں انچیں دگہ رنگ دست کپ انت، پرچا کہ آئی ء راستی ء

درانگا زگ ء کار رہند، آنہ انت۔ انگریزی (ہمرائی دگہ بازیں) زبانی گپ جنوکانی دنیا

ء چنچ انت۔ ڈکسن اے نکتہ ء بابت وتی دیدانک ء چوش بیان کنت۔ (71)

اے بازو! میں گپے نہ انت کہ اگس انگریزی ءء شہدی ءء درجنگ لازمی / المی بہ بوتین؟ بہ جیڑ کہ پولیس والہے ءء کار دگہ چینیچو ارزان بوتگ ات۔ ءء ایشی ءء دگہ یک سیاستدانے ءء راہ راجی بجٹ ءء جوڑ کنگ ءء چینیچو ایماندار جوڑ کر تگ ات۔ یک زبانے ءء، زبانانی ٹولی ءے ءء دگہ زبانے ءء نسبت ءء شہدی دروشم ءء پرچا دیروئی کنگی انت۔ اے الم فرق شش انت۔ ءء زو تاں پسہ دیگی جُستے، بلے اے کتاب ءء دلگوش ہما چیلنج ءء نیمگ ءء انت کہ آ مئے جیڑگ ءء رنگ ءء نی تہا است ءء موجود انت۔ چوش بوت کنت کہ چہ ماہتین ءء کم چہ کم ءء زبان زانینگگی پڑدرے است (یا الم، لہتیں زبان کہ ہیل کنگت آہاں گوشت کنیں)۔ گوں شہدی رہندے ءء دیم ءء دوچار کپت بہ کنیں چوش بہ بیت، اے مئے گمان ءء بے شک یک نوکیں پلوے گیش کنت کہ انسانی گالرداں کار گال چون کار بندگ بیت۔ چریشی ءء مئے زبان ءء زانت گیشتر شاہگان بیت۔ ہے گمان کہ ماچوشیں گالردانی بزانتی رد بنداں با بت ءء بہہ در بُرت نہ کنیں، پرچا کہ تناوہدیکہ ما اے زبانان بہ وانیں اے سک باز ساری ءء مرانت۔ ماوتی ذہنی تکلیف ءء دیمپان بوت کنیں۔ اے کار سرجم بہ بیت۔ گڑادگہ یک پگرے دلموش کنان ءء کئیت۔ چوشیں درگیجگ گڑاہہہ بوت نہ کنت، پرچا کہ ہما زبان کہ ایشاں پیش دارانت، مئے ریکارڈ کنگ ءء چہ ساری آمرانت۔

وہدے تہرانی پدارنت چہ دیم پہ دیکی زبان زانتی وانشت ءء سہرا کنگ بنت، گڑاگال امبار، گیشواری ءء سیسی مستریں پڑزانگ بیت۔ ادا لہزانی دیم پہ دیم کنگ ءء بازیں دروشمے کارگر بنت، کہ آیک زبانے ءء یک حاصیں پڑے ءء تجربہ ءء پہ گپ جنگ ءء چہ دست کپنت۔ (72) گمان ہمیش انت کہ اگس یک زبانے ءء یک گالے پہ یک چیزے (ابید چہ لہتیں تہرے پیچیداریاں) آچیز ہما چیزانی دودمانی ہندے ءء بابت ءء گوشت گوں۔ گالے ءء تہامان ریسٹنگیں دگری یک پُرارزشتیں دودمانی گمان

۽ حاجت ۽ جھگيري ۽ كنت۔ لهنتين تپاوت ناگزرائين رنگ ۽ سڪ مزن ۽ سڪ كسان
 بنت: ڀه درور، اے سڪين اڀي گپے که ماں يورپي زباناں، موٽر گاڙياني تهر اں ڀه لبز
 سڪ بازانت، وهديکه برازيل ۽ باراني جنگلاني زباناں نيست انت۔ ماڇه ساچستي ردانک
 ۽ هم اے راستي ۽ گيشينت گت کنين: اساطيري لبزاني لڙے ڀه برپ، اسڪيمو برپ
 گواري ماں هميشي بهر انت۔ (73) چريشان ابيد دگه بازيں زبان، دودماني تجربہ ۽ پڙ ۽
 ايشي ۽ بازيں جتا جتامين دلچسپين درور گو ما بهر كنت۔ انچوش که رشته داراني سياديگي
 انت۔ رشته داراني گالبند، چوش که مات، پت، ناکو، ترو، چک ۽ ناکوزتک هو ار انت۔
 يورپي زباناںي تها لهنتين دگري گندگ بيت۔ فرانس ۽ درور ۽ بزور، که آ جنين ۽
 مردين ناکوزتکاني تها فرق كنت (cousin/ cousin) وهديکه انگريزي ۽ چوش
 بوت نہ كنت توبه گوش ۽ که تي ناکوزتک ۽ جنس کجام انت؟ انگريزي ۽ ڀه رشته
 داراني ناماں بازيں گال امبار نيست انت، ۽ بازوهداں آئي ۽ همے کمی جيڙه جوڙ بيت۔ ما
 ۽ گيشواري ۽ مانگشين که ناکو (uncle) تي مات ۽ نيمگ نيگ انت؛ پرچا که اے
 فرق ۽ گيشينگ ۽ چوشين يک گالے نيست انت، انچوش که، مات ۽ برات بمقابله
 پت ۽ برات يامات ۽ گوهار بمقابله پت ۽ گوهار۔ مستريں ياکستريں، برات ۽ گوهار ڀه
 ارزاني فرق کنگ نہ بنت۔ اگاں ترايک مستريں براتے است، برات تو آئي ۽ انگت
 ارزاني ۽ گيشينت کن ۽، بلے اگس تي برات چه يکے ۽ گيش انت، گڙا آهاني ميان ۽
 گيشواري مشكل انت۔ (اے مني دومي چاريں کستريں براتاں چه دومي کستريں
 برات انت) برات ۽ جن ۽ پت (brother's wife's father) تچکليں وڙے
 شون ديگ نہ بيت۔ دومي سيمي ناکوزتک چينچو دور انت۔ يادنيا ۽ مهلوک که آ
 (once removed)، (twice removed) ۽ دگه دگه بازيں مردے ۽ پهم ۽

چہ در بنت۔ ہمے وڑا مرد ۽ جنین ۽ رشتہ دارانی سیادگی حاصل گران انت۔ آیاتمی نا کو
 (جن / مرد ۽ پت) ۽ برات، تی نا کو انت؟ یا آپکا یک نا کوئے شمار کنگ بیت؟
 وھدیکہ ایثی ۽ بدلابازیں ہندی زبانانی دودمان ۽ کٹمدانی سیادگی ۽ پد ر کنگ ۽
 پہ سداں لبزانی گال امبار است انت ۽ یک رندے اے گال بند کہ یات بوت انت
 سیادگی ۽ اے تہرانی گرو دار گوں ارزانی کنگ بیت۔ اے گال گنج چا گردی کارانی
 دگری ۽ پد ر کنگ ۽ پہ کار مرزگ بنت۔ چہ مات ۽ پتانی بیرانی پد اے کئی ذمہ واری
 انت کہ آچک ۽ رست ۽ ردوم ۽ بہ کنت۔ یا کئے نزیکیں رشتہ داراں شمار کنگ بیت ۽
 کئے نہ بیت۔ آاے گپ ۽ درگیجگ ۽ کنگ کنت کہ دوئیں سا بگندانی، ہم بستگی ۽ کرد
 چہ بہ بیت ۽ شاہگانیں کٹمدانے ۽ چار حد داں کجا کجا بہ بنت۔ جتا جتا میں سبب اثر مند
 بنت۔ جنس، عمر، خون، سور، پشپد ۽ ٹک (سیادگی ۽ یک تہرے، کہ چریشی ۽ زانگ
 بیت کہ مردم تمن ۽ کجام حاصیں ٹولی ۽ چہ سیادی دارانت) انسانی تجربہ ۽ پڑے
 گرو دار کنگ ۽ رشتہ داری زبانانی فرق ۽ وگیری کنگ ۽ شرین درورے۔ ہمرنگیں
 زندمان زانیگی سیادی، ہر کجام دست کپیت، ۽ اے چہ وتی دودمانی سبباں بازیں
 دروشمے ۽ گوشگ بنت۔ بازیں ایمرینڈیائی ۽ اسٹریلیائی ہندی زبانے رشتہ داریانی
 رہند ۽ سکیں مزنیں رنگے ۽ دیم ۽ کاریت ۽ زبان زانیگی مزنیں دگوشے ۽ راوتی
 نیمگ ۽ کشیت ۽ بارت۔

و دیگی رد بند سک ارزشتدار بنت: پہ برات ۽ گوہاراں گالانی فرق آہانی
 غمرانی ترجمانی ۽ کنت۔ ہمیشہ ”پیرین“ ۽ ”کسترن“ ۽ میان ۽ ہیج وڑیں پراسراری
 پشت نہ کپیت۔ آہانی گورا پہ سا بگنداں گالانی پورائیں بستگ است انت۔ پہ پت ۽
 کار مرز بوتنگیں گال بوت کنت پہ پت ۽ برات ۽ پت ۽ نا کو ز نکال کار مرز بہ بیت،
 دومی رنگ ۽ اے کھیں مردینانی چا گردی بستار ۽ ذمہ واری یک ۽ برابر انت، ہمے وڑا

اے درستانی چُک ”برات“ ء ”گوہار“ گوشتگ بہ بنت۔ چوشیں تکراری اثر مندی باز انت، یکیں گالبد پہ یکے ء ”پت“ ء پت ء یکے ء چُک ء چُک ء پہ کارمرز کنگ بیت۔ پہ درور، ”پتختجا تجارتا تجبو“ ء بزانت ”نماسگ“ ء پیروک دوئین انت۔ چوشیں زباناں یکشل ء نہ کٹوکیں دیم ء برگ ”مزن۔؛ مزن۔؛ مزن ء دگہ دگہ کہ مانگریزی ء کارمرز کنیں دست نہ کپیت۔

پین ٹپ ء سیادانی ہواری ء پہ جتائیں گال است انت۔ ا۔ ک ”دوبرات“ یا یک پتے ء آئی ء چُک ”۔ ء الیا ورا، ء گیشتریں دو نیمگی یا بازگی جندی پنام گالانی سے جتائیں دروشم انت، ایٹی ء درودار گورے گپ ء انت کہ کجام تمنی ٹولی ء بابت ء گپ بوہگ ء انت۔ اے ہر سئیں دروشمانی بزانت ”شادوئین“ انت، بلے شوندات ہمک و ہد ء فرق کنت۔

مپولا__ کے تمن ء نزیکیں ٹکی مردماں پہ کارمرز بیت۔
 مپولا کا__ پہ ہا مردم ء کارمرز بیت کہ یکے تمن ء نزیکیں ٹکی مردم نہ انت۔ بلے ہے ٹک ء دُور تریں شاہے ء مردم انت۔
 مپولانتا__ پہ جتائیں ٹکے ء مردماں کارمرز بیت۔

زبان بگندے چہ گال امبار ء جتائیں رنگ ء رشتہ داری ء سیادیاں درانگاز ہم بہ کننت: گوشتن ء توامیں داب بگندے چہ ہماشرک (taboo) ء سیادیانی آسراء بدل بہ بنت، کہ آچہ سوریا مرگ ء سبہاں وجود ء اتلگ انت۔ اے تران چہ گتائیں زبانی کیس ء کہ اسٹریلیا انت، دیم ء اتلگ۔ اے پہ مردے ء انچائیں گپے کہ آچہ وتی جنین ء لہتیں مردماں چہ گتائی برجاہ بہ داریت __ گیشتر وتی جن ء مات ء براتاں گوں، بلئے باز بری گوں وتی جن ء پت ء گوہاراں __ اے گتائی ء را جتائیں بزانتے است، جسمانی رنگ ء سرجمی ء گستا بوہگ، گپ جنگ ء پہ یک حاصیل زبانی ء

اجازت گرگ۔ ڈکسن ۽ کوہنیں وانشت ۽ گستانی ۽ جاورانی سرا ماں ڈیر بل ۽ زبان زانتی دلگوشے گورگت۔ (75) کہ اودا روچ روزینی کار مرزی ۽ زبان ۽ گوال گوشت ۽ جنین ۽ مات (وسیک) ۽ گوں کار مرزی زبان ۽ ڈیلن گونے گوش انت، ہما و ہد ۽ گوں دگہ مردم ۽ گپ جنگ بیت، اے و ہد ۽ شرکیں (taboo) رشتہ دار ہمینچو دُور بہ بیت کہ توار ۽ اش کت مہ کنت۔ تپاوت گیشتر لبر ۽ گالانی انت، ڈیلنگونے ۽ گوراکساس سنکے، گوال ۽ گال امبار است انت۔

و ہدے زبان زانتے انسانی زبانانی بہرشت ۽ کد ۽ بالاد، پُر پیچی ۽ پیچینی ۽ چار حد ۽ سیمسراں پچار کنائنت کنت، گڑ از بانانی گال امبار، بئر ہند ۽ توار زانتی ۽ پہ پولگ ۽ باز دست کپیت۔ چوشیں معاملہاں دگہ سبب لس زبان ۽ رہند، ہمر و چگیں زبان ۽ گیچینکاری ۽ دابینکی بدلیاناں ہم مان آرگ بیت۔ گیشتریں جاوراں پولکاری جیرہ چہ زبان زانتی ۽ باز دیم ۽ رونت: رشتہ داریانی گال امبار روت چاگردی سیادیانی جیرگال سر بیت: گواہریں گالردی رہند ہے گپ ۽ ترجمانی ۽ کنت کہ یک چاگردے ۽ راستی ۽ لیکہ چے رنگین انت۔ پہ یک زبان زانتے ۽ بنگی ذمہ واری ایش انت کہ آسرجی ۽ سہمی ۽ اے گپ ۽ بہ گیشینیت کہ زبان چون کارکنگ ۽ انت، بزائکہ کشوکائی زبان زانتی، دیم پہ دیمی کجام آسراتی ۽ دنت۔ چوناہ ایشی ۽ مراد ہما توامیں مٹ بووکیں چیزانی گیشواری انت، ہمیشکہ ماے جست ۽ گوں ارزانی ۽ دات کرت کنیں، کہ یک انسانی زبانے ۽ گوراکجام دروشم است انت؟ اے جست ۽ چہ لیکھی زبان زانتی ۽ ہمائی ۽ آئی ۽ سر جمیں دلگوش ۽ پسہ ۽ ہما بہترین گیشواری ۽ تکنیک کہ مانوگیں دہکاں اے بنگپ ۽ بابت ۽ ذہنانی سرا سوار بوتگ، دست کپیت۔ دنیا ئے گوں یک زبانے ۽ اے سنجیدگی ۽ مارگ بیت کہ مئے اے پسہ چہ راستی ۽ چینچو دُور بوت گت کنت۔ چہ زبانانی بے وانشتی ۽ یکشلیں مرگ، ماوتی زبان زانتی پگر ۽

میزان میزان ء چینیچو نزارگ ء ایں ء شاہیگانیں پسہ ء امکانات پریشان کن رنگے ء
دور ء چہ دور تر بوہان انت۔

ساجاری (constractive) نبرہندی ذہنی چیلنج کہ آہانی گونڈگری
جوڑشت زبانی میان ء ہمگوگی ء دیگری ء بے کساس مئے دست ء دیگ ء سوین
بیت کہ آہتیں بہترین زبان زانتی ذہناں وتی نیمگ ء کشیت ء بارت۔ بلے ایشی ء را
وتی جہلی تبک است۔ زبان ء جہانی پوگ، زبانی میان راستین ء گمانی دیم ء اتلگیں
ہمگوگی کہ زبان زانتی دیگری ء نیمگ ء دلگوش ء پھ کمو پشت کپتگ چہ توانائی ء
مزنیں ہرچ واری ء آسرے بوت گرت کنت۔ نول اے بوت گرت کنت کہ یک
سوب مندیں زبان زانتی کارے زبان ء سراہیانہ کارے کنگ ء ابید ہم بوت گرت
کنت ___ یک بیم آماچیں زبانی ء گول ایوک بہ بو۔ وہدے من 1960 ء 1980
ء میان ء یونیورسٹی ء زبان زانتی ڈیپارٹمنٹ ء کار آتاں، اے یک معیاری کارے
آت کہ زانتد ربراں بگی پڑ زبان زانتی ء سوج ء بدیاں، ء کار مرز کتگیں زانتکاری چہ
ہماز باناں زرتگ انت کہ آہانی گپ جنوک ماں یونیورسٹی ء پھ دگہ دگہ سبباں اتلگ
انت (چوش کہ کشار کاری کورس ء وانگ ء)۔ اے کورس ء مجبوری ایش آت کہ چہ
20 یا 30 ساہتاں چہ گیش یک زبانی ء سراگوا زینت گت نہ کت بلے اے وہدے ہم
بازیں کارے بوت کنت، ء بیان کارانی نزیکیں راستیاں گول دوچار کپتاں کہ آلیکہ
زانتاں چہ باز کتر گوشگ بوگنت۔۔۔ چریشاں ایشانی دیم پھ دیگی گول ہما سیلیں
پڑانی کار کنگ ء کہ چہ ہم رنگیں زانتکاری رست کت نہ کنت، بلے اے راستیں پلوہ
ء روگ ء جوانیں جنزے۔ اپسوزی گپ ہمیش بیت آگس اے پیمیں کار کنگ مہ
بیت۔ اے گپ چہ درستاں محکمیں رنگے ء ڈکسن ء دیم ء آورتگ، کہ آئی ء وتی پادچہ
آدگہ کلاں اے پڑاں دنزین کرتگ انت۔ ہروڑیں زبان زانتی کارے کہ آئی ء

کرتگ، اے کارانی تھا چہ پیش ء معلوم نہ بوتگیں زبانی ء تپاسگ پہ آئی ء زبان زانتی
 کارانی تھا گران تر کار انت،، بلے پد ہم“ چہ درستاں دلچسپ ء دلوش کنوکیں کار ہمیش
 انت آئی ء اے کھلیں گپ یک پیرا گرا پے ء بیان کرتگ انت کہ آسر جمی ء شون
 دیگ کرزیت۔ (76)

نوکیں زبانی ء پڑے کار کنگ ء سر جمیں ذہنی شادمانی ء دومی ء سر کنگ سک
 گران انت۔ اولی یکے ء پچارو کی گوں مز نیں تپاسکاری جیڑواں بیت۔ دومی ایشی ء
 گیشواری سر جمی ء تئی زہن ء لگان بیت۔ تانکہ بانگواہ ء یکے ایشی ء راست ء چپ
 دو نیں پلوہانی بابت ء نسبیست۔ داں روج ء ایشی ء جنائیں پلوہانی تپاسگ ء گوں سیاہگ
 ء دو ار چاری کہ آساری ء چہ یکجائیں ہندی مردمانی حیا لداری ء چہ جوڑ کتگیں جستاں
 بوت کت کنت۔ یک گیشواری چہ درستاں گیش راست تر گندگ ء کیتاے چہ
 دگراں ارزان تر بیت، ایشی ء رامز نیں گیشنا کی توانائی ء گوں بیت۔ نوں یکے ہے
 ماریت کہ اے جیڑہ ء گیشواری ء رژن ء ساہگ دگہ یک مانیکشنگیشن ء پیچداریں
 جیڑہے ء سرا کپیت کہ آدگہ پتتے ء پریشانی جوڑ بیت۔ پداہے وڑاروان کنت۔“

بلے رنداوتی کتاب ء، آئی ء ہے جیڑہ ء سرادلگوش گور کنگ،
 مرو چگیں زبان زانتی ء درستاں چہ پُر ارز شیں ذمہ واری _____ فیلڈ (پڑ) ء دراہگ
 ء ہما زبانان گیشواریگ، کہ داں انون ء آئی سراکار نہ بوتگ _____ اگس مرو چگیں
 دنیا ء سچہ نیں زبان زانتی ء زاندر (ء استاد) ایوک ء یک زبانی ء سراکار بہ کنت کہ
 آئی ء وانشتی کار پکار انت، بیم آماچیں زبان (چدوساری کہ میزان میزان گارمہ بنت
 (پورا نیں نزارگ ء امیت درپشناک بوت کت کنت۔ من ء شک انت کہ بیست ء
 تھا یک زبان زانتے بگندے چوش کنگ ء انت۔“

ایشی ء آسر الم باز پُر مارگ انت ء پنجھی درے گڈ سرا تران کنگ بیت۔

آسرن۔

من زاناں کہ اے دنيا چوشين مردم بازانت کہ آدگری ء ليکھ ء منوگر
بوت نہ کننت، يا مردم گوں وتي جتائين پجاراں، وتي راه ء چہ گسر بنت ء ايشي ء نمئن
انت، بيڑ برانت، ء چير ژرين انت۔ حالتاک چہ راجد وستين ء نسل پرستين دژ مني ء
کست ء کينگاں چہ پُر انت۔ من پہ ارمانی گوشاں کہ آہاں اے در ء دليل دوست نہ
بنت کہ آہے وژ جیڑ انت۔ بلے چوشين مردم ہم سک بازانت کہ آپہ انسانانی
بروبری ء منوگر انت، آفرق ء دگری ء ایر جننت، آگيچينين زباناں جہانی میل ء چہ
پریشان انت، آپہ ماحول زانتگی جیڑ واں پگر مند انت، ء آپہ دودمانی رنگ ء رنگی ء گل
ء شادان انت۔ اے مردم، ہمینچو دگرانی دومانی دگری ء دلچسپی دار انت، ہمینچو پہ
آہانی ہمگو نگیاں زر انت۔ آسرپد انت کہ آہانی ليکھ ء ديمروئی ء بزانت انسان ء ہما
زانت ء بابت گيشی کاريت، کہ آجتائين رنگے ء جیڑ انت ء کار کننت۔ آہمیلٹ ء
اير اد ء منوگر انت: ”ہوار تيو، بہشت ء دنيا انگت بازين دگہ چیزے است / کہ اہانی
واب تو وتي فلسفہ ء ديستگ (166 1070)

چينچو بہمانگی گپے کہ پرچا اے دنيا ہوار تيو چہ مئے چپ ء چاگرد ء زباناں
مرگ ء راستی ء دليلاں چہ نازانکار انت۔ چوش کہ چہ ہما بازيناں۔۔۔۔۔ ء (پنجی
در ء يک دليلے ء پیش چاری کناں)، باز ء بزانت زر۔ انچوش کہ ماگنديں اے جاوړ ء
ہلاس کنگ ء چوشين بازين چیزے کنگ بيت۔ بلے اے کل پہ نہاد انت۔ تری اے
کيمت چہ سرکار ء نيمگ ء ادا کنگ بہ بيت يا کہ پرائیوٹ خيراتی ايچنسانی مکم ء،
دوینانی داتگيں کلوه ميکن انت: ايشي ء اثر مندی ء پہ اپوک ء لس روشنت ء تہا بے
گوازين زری بدلی ئے پکار انت۔ تری آچہ ووٹ ء بہ بيت يا چہ چیک بک ء۔ پہ
چوشين بدلی ء نيمگ ء روگ ء مردم راستی ء دليل لوٹ انت۔ آہاناں اے باور

کنائمیگی انت، پکا باور کنائمیگی انت کہ انسانی نسل ۽ بستار دار ترس ایو کیس شے زبان
 انت۔ (77) ہمیشہ چوشیں کتابانی کہ انچوش کہ انوگیس، پہ میڈیا ۽ پیشدارگ، ۽ پہ
 ادارہ کہ لڑ ۽ تہا است انت۔ گڈی تپاسکاری ۽، اے دُرس کہ کنگ بوہگ ۽ انت، مارا
 جزم انت کہ اے زندگی ۽ پرارزشتیں چیز انت۔ چوش کہ یک پڑکار کنو کے گوشیت
 : چریشی ۽ پیش کہ ماچہ سر زمین ۽ گار بہ بیس ۽ راجد پتر ۽ بہر بہ بیس، گونڈیں دو دمان ۽
 زبانانی رکنگ ۽ جنگ بگندے ہما دُرساں چہ گران بہائیں چیزانی رکنگ ۽ جدوجہد بہ
 بیت کہ آمار انسان جوڑ کنت۔

سسسی در:-

زبان پرچامرانت

زبان پر چار انت؟

اگس مردم پہ بیم آماچیں زبانان پگر مند انت، گڑا آہاں لہنتیں کار کنگی انت۔ بلے چریشی ء پیش کہ مافصلہ بہ کنیں، کہ چے کنگ بہ بیت یاچے کنگی انت، مارا گلاں چہ پیش بیم آماچی ء سبب پہنگی انت، کہ پرچا، زبان چو، مرگ ء انت، ء ایچکیس مز نیں کساسے ء مرگ ء انت؟ ء پرچا زبانانی مرگ ء کساس گیش بو ان انت؟

زبان چہ مدام ء مرگ انت۔ انچوش کہ دودمان بُر زشتگ ء جہل کپتگ انت، ہے وڑا، آہانی زبان سہر ء بیگواہ بوگنت، ہما نبشتہتی زبان، کہ مئے گورا آہانی ریکارڈ (جتائیں دروشم ء دست نبشتہ، گل ء پلک، دستاوین) کہ کوہنیں زمانگ ء بازیں مرتگین زبان بیتانی، کلیشن، پڑیوائی، پیر لیگین، پیلا گونی، ہیروکن، سیمیرین، ہیلامی، حتی است انت، چہ ہما آنی پدگیری ء ماچندے سرپدی گپت کنیں۔ ایتا پتاد ء پنج مُرتگیں زبان، زانیں، کہ آیورپ ء کسانین اشیاء گوشتگ بوگنت۔ بلے دنیا ء اے بہر ء ہما مُرتگیں زبان کہ آہانی کموباز بُند پتر پہ ماسر بوتگ، ابید چہ اے کسانیں کساس ء مئے گورا گیشتریں بچ مالو مداری نیست انت۔ ء و ہدے ماسجھیں دنیا نیمگ ء دلگوش دینیں، اودا ہم کوہنیں زبانانی گیشتریں دپتر ء ریکارڈ موجود نہ انت۔ چریشی ء اے گپ جوانی ء زانگ بیت، گوست ء ہما زبان کہ مُرتگ انت آہانی دلجمیں کساس نہ گواہیت۔ مابس گوشتگیں زمانگ ء آبادی ء بابت ء انچو گڑ جنین ء کشیں کہ چاگردانی کساس چنت بوتگ، ء (ہے گمان ء کنیں کہ ہمک چاگردے ء الم وتی یک زبانے، است بوتگ) ہے وڑا است بوتگیں، زبانی حساب ء کشیں۔ اے بابت ء مایکائل کروس وتی تُرس ء چوش پد رکنت، کہ دہ ہزار سال پیش، گمان بہ کن ات کہ دنیا ء آبادی 10-5 ملین بوتگ ء یک لس چاگردے ء کچ 5000 داں

1000 بوتگ (2)، گڈا آوہاں 5000 داں 20000ء میان ء زبان بوتگنت۔ آئی ء وتی کشتگیں گمان ء ردا، گڈا دنیا ء یک وہدے ء گیشتریں زبان 12000ء کساس ء بوتگنت۔ چریشاں 6000 زبان انون ء است انت۔ بلے اے گپ ء کس زانت نہ کنت، کہ اے میان ء چنت زبان کیت ء روت، ء چرے 6000 زبانانی پدریں مرگ ء چنت دگہ نوکیں زبان دیم ء کیت۔ بلے تری اے بنگپ ء سراسک باز تران کنگ بوتگ (3)، بلے ناں کہ ماے زانت کنیں کہ اے ذرا جیں مدت ء زبانانی تعداد یکوئی ہے بوتگ، یاباریگ ء ہمرائی ء اے تیز رپتاریں بدلی ء بیگو اہی ء تہا جہل ء بُرزی اتگ۔ دنیا ء زبانانی بابت ء سک کم بند پتری ریکارڈ دست کپتگ، ابید چرہاں کہ یورپی نو آبادیاتی ملک گیری ء زمانگ ء مچ کنگ بوتگنت، کہ چر آہاں گیشتریں شگ ء شانگ، دگ دگ ء تاثر پسندانہ انت۔ چریشاں گیشتر راہداریں مودانی مچ کنگ ء کار دیم پہ دیمی زبان پولی ء دیروئی کنگ ء نوزد ہی کرن ء آبادی ء مردم شماری ء دسترسی، بیستمی کرن ء مردم زانتی ء زبان زانتی ء دیم ء آہگ گوں بنا بوت انت: بلے رند ء بنگپ ء سراسانسی سروے چانکہ اے کرن ء گڈی سنیک ء سک باز دیروئی کت نہ کنت۔ زبانانی مرگ ء لیکہ ء شاہگانیں رنگے ء گوں تیز ء گیش بوہگ ء بنیاد ء لس سبب انت: پہ درور، ماسرپدیں کہ بیستمی کرن ء راجی مکاں سک باز گیشی ودی بوت، ء ہرملکے وتی سرکاری زبانے ء گوں بندوک بوت: ما اے ہم سرپدیں کہ ہے باریگ ء میان استمانی رنگ ء جہانگیریں رابطہ ء زبانان ہم سک باز گیشی اتک: ء چریشی ء ما اے آسر ء سرپیں کہ چوشیں دیرونیاں کم آبادیں زبانان ء مز نہیں زوراکی ء زد ء آورت۔ چندے دیدانکاری نبشتہ ء حالکاری مالومداری، کہ گیشتر 1960ء زمانگ ء نزارگ بوتگنت، اے مارا زبانانی کساس ء جہل روگ ء بابت ء سرپدی دینت: جتا جتاں کم آبادیں زبانانی (انچوش کہ اولی در ء پد رکنگ بوتگ ات

انت) گپ جنوکانی عمرء گپ جنوکانی تعدادء بابتء حسابء کتاب ماں ایشاں ہوار
 ات انت۔ اے بس، لہتیں گپچینی زبانانی (پچارات چارمی درء) بابتء جہلء ہرزی
 ء لیکھے ات۔ بلئے آیا اے کساس ء اصیلیں رنگے ء گیشی اتلگ یاناں، دیم پہ دیبی
 کساس کہ دنیا ء جنائیں دمگاں کہ پہ زبانانی کٹمداناں کنگ بوتگنت، ماراہے میکیں قصہ
 ء ڈس انت، کہ زبان گوشتیں 500 سالانی مدت ء کسامکی رنگ ء بیگواہ بوتگنت۔ پہ
 درور، برازیل ء سن 500ء ء کہ ہمازبانان گپ جنگ بوتگ، آہانی کساس 1175
 بوتگ: مروچی اے 200ء کمتر انت۔

پرے کمی ء، گوں یک گیشواری ء گپ بوت نہ کنت؛ ایشی ء باز سبب
 انت، جنائیں ہندی جاوراں بے جوڑیں یکجائی: یک سببے ء شوہاز کہ آیکے ء زبانانی
 ناگزرائیں مرگ ء بہ بارت ء سر بہ کنت بے کار انت (5)۔ حاصل مشہوریں رسناک
 دراں، اے جُست ء، یک پسے پرچہ اش دیگ بیت، (انچوش کہ، جہانگیریں
 انگریزی ء تاراجی ء رازبانانی مرگ ء سبب گوشنگ) بلئے اے کسے ء چہ اصل جیرٹاں
 دُور کنگ ء چہ گیش دگہ بچ نہ انت، اے جیرہ ء پورائیں سببانی زانگ جوانیں رنگے
 ء چہ ہماکیسانی، وانشناں ارزان انت، کہ آواشت ماں انونیں وہدء موسماں کنگ
 بوتگنت؛ مئے انوگیں زانشتی جاوراں، اے جہانگیریں گالبندے ء گوں گیشینگ بہ
 بیت، چے بوت نہ کنت۔ انوگیں جاورال پہ درور ء: دنیا ء اپنومردم چدو پیش بہہ نہ
 بوتگ، جہانگیری ء عمل چوش پیش ء پدراہیں رنگے ء چہر نہ بوتگ؛ رسناک ء اولاکانی
 ٹیکنالوجی چوش بہہ برجاہ ء جاری ء ساری نہ بوتگنت؛ زبانانی چوشیں گیشیں سیادی ء
 رپتن ء آمد پیش ء چہر نہ بوتگ؛ ء بچ زبان میان استمانی اے رنگ ء چوش زیات اثر
 مند بہہ نہ بوتگ، چوش کہ نوں انگریزی انت۔ اے ماحول ء زبان چینیچو ٹرس ء
 آماج انت، انوں ماراہے جیرہ در گیکھی انت۔ ما انگت ہر یک ملکہ ء اے سببانی تپاسگ

ء وڑايس گيشتر ملڪانى هماد مگ ء كه اودا پابندى انت، اے ميل پدروان انت، بلے
 محدودين ڈيٹا ميس ء سبب ء اے امكانى رنگ ء بنت۔ جهل ء نبشته ء راهے رد بند ء
 ترجمانى ء چماں چارگ مه بيت۔

هاسبب كه مردم ء جسمانى رنگ ء بيم آماج كنت

بے شك زبان هما وهدهء بيگواه بنت، وهده آنى ء تواميس گپ جنوك مر
 انت ء بازيس جاور انت كه آسچك ء دمان ء لهتيس مردم ياسر جميس چاگرد ء جان ء
 ركينگ ء په ترس بوت كنت، پراهان جهل ء ثران كنگ بيت۔ بازيس زبانه كه بيم
 آماج بنت، مرگ امبازيا بيگواه بنت، اے آنى ء وتى گپ جنوكانى جان سلامتى ء
 كسماكى اثر ء آسرهء چے بوت كنت۔ زبان كارمرز كنوكانى سكيس مزنيس كساسة اول
 چه ابرمى تباہ كارىانى سببان بے كساسة كم بنت۔ چوناه پكائيس حساب ء گڈى آسرهء
 زانگ سك بازنه بوتگيس گپے، اے گپ ء شاهدى سك بازرسيت كه دور ء ذرا جين
 ميگانى جهمنديد چاگردانى مردم چه زمين چنڈ، توپانين هور، شرتگ، مزنين هار، لوڈ ء
 توپانين گوات ء دگه مزنين تباہ كارىانى سبب ء ارزانى ء سك باز كم بنت يانيس ء نا
 بود بنت۔ 17 جولائى 1998 ء پاپوانيوگينيا ء صوبه اى۔ سونڊوهان ء 7.1 (ريكٽر
 اسكيل) ء يك زمين چنڈے اٽك، كه چرائى ء 2,200 مردم ء چه گيش مرٽ ء
 10000 مردم ء چه برز، بے لوگ بوت انت، سيسانو، وروپو، ايروپ ء ملول ء
 سرجميس بازار تباہ بوت انت؛ ايروپ ء وروپو ء ميٽگ ء 30% مردم مرٽ انت۔ اے
 ميگانى مردمانى بابت ء چوناه سمرانسٽيويٽ آف ليٽگوسٽكس ء چه سارى ء گوشنگ كه
 اے چار جتايس زباناں گپ جنت، بلے اے بابت ء آنى ء پوكارانى ليكه چه يكه

دومی ء جت جنات انت، ء جیڑہ وتی جاگھا است ء بر جاہ ات۔ ایھنو لوگ (1996) ء
 ردا سے رنگ ء سروے کنگ پکار ات؛ چارمی ء پے کار جاری ات۔ ایشانی تعداد چونہ کم
 ات: 1990 ء مردم شماری ء ردا سبسا نو ء مردم ایوک ء 4776، تلول ء 3330،
 (1980) ایروپ ء 1700 ات انت 1983 ء وروپو مردم 1602 ات انت۔
 ایروپ ء وروپو دو مینانی انوگیس کل تعداد چہ 500 ء کم انت۔ بلے انچو کہ میتگ تباہ
 بوت، پشکپتگیس مردم کیمپ ء دگہ جاہاں شت انت۔ ادانوں یک بلاہیں جُستے، ایش
 چست بیت کہ آیا اے مردم (ء ایشانی زبان) چرے مز نیں بے لوگی ء سبب ء چہ
 پشت کپتگ انت۔

ادا ما کُلیں جہمندانی تباہی ء دگہ درورے پیش کنیں، چہ ناگیگیس
 جاور، معاشی جاورانی ہواری ء ہم نندوکیں مردم رنگے ناں رنگے ء بلکیں است ء
 حیات بہ بنت، بلے آزندگیناں شمار نہ انت۔ گژن ء ڈکال دو بلائیں سبب انت۔
 آرش ء آلو ء گژن ء (1845 داں 1846 ء) (آلو ء بیماری ء سبب ء بوتگ ات)
 سال 1845 ء 1851 ء درمیان ء یک ملین مردم مُرت ء پدا لڑ ء رتیج ء یک مز نیں
 بارگیے بندات بوت: 8 ملین مردمانی آبادی دہ سال ء رند 6.5 ملین ء اتک ء سر
 بوت۔ کوچگی دمگاں ایشی ء اثر گیشتر ات، ء اے ہما جاگہ ات انت کہ اوڈا آرش
 زبان گیشتر گپ جنگ بوتگ ات۔ گژن آماچی ء آوہد ء آرش زباناں راگوں تیزی ء
 جہل ء بُرت۔ انوگیس زمانگ، حاصل کن افریقہ ء گژن آماچی ء ہر ہوہد ء وت ماں وتی
 جنگاں ہما مردمانی سرا سکیں مز نیں اثر چگل داتگ، ہما کہ ایشانی آماچ بوتگنت۔ سال
 1983 داں 1985 ء سے سال ء ڈکال کہ آماں رودر آتکی ء زرباری افریقہ ء بوتگ
 ات، میان استمانی گلانی حساب ء ردا، چہ 20 ٹلکاں، 22 ملین مردم ایشی ء آماچ بوتگ
 ات۔ 1991-1992 ء سومالیہ ء ڈکال ء چہ اوڈا ہما چک کہ عمر اش چہ 5 سال ء جہل

ات انت، آہانی سہیکے مُرت ۽ بیران بوت۔ میان استمانی وردنی گل ۽ ردا 1998 ۽ سوڈان ۽ 29 ملین آبادی ۽ 10% گزٹن ۽ آماچ ات انت۔ ہے وڈا زربار ۽ آبادی ۽ ہم مز نیں کساسے، وت ماں وتی جنگ ۽ جمبوریں آس ۽ تہا کپتنگ ات انت۔ گزٹن ۽ چونہ کلیں شکستیں زبان مز نیں رنگے ۽ اثر مند کت انت، کہ آماں ملک ۽ جتا جتا یں بہراں است انت، اینھو لوگ ۽ (1996) ۽ سوڈان ۽ 132 زندگیں زبانانی لڑدیم ۽ آورتگ ات۔ چریشاں 122 ۽ حساب اے وڈا تگ ات، 17 زبان ۽ بابت ۽ گوشگ بوتگ ات کہ آہانی گپ جنوک چہ 1000 ۽ کم انت، 54 ۽ چہ 10000 ۽ کم انت: ۽ 105 ۽ چہ 100,000 ۽ کم تر انت۔ ڈن ۽ چہ اتلگیں بیماریانی بُند پتری اثر ہم ہندی مردمانی سراجوانی ۽ گندگ بیت۔ بلے بُنگیچی نو آبادیاتی زمانگ ۽ اثر مندی مز نیں کساسے ۽ داں انگت شرمارگ نہ بیت۔ ہے گوشگ بیت کہ امریکہ ۽ اولی یورپی ۽ سربوگ ۽ 200 سال ۽ توکا ہندی مردمانی 90% چہ ہما بیماریاں مُرت انت، کہ آیورپی جانور ۽ مُردم ہرڈکاں وتی ہما ہی ۽ آورتگ ات انت، یک دگے ۽ درور ۽ بزورات: میانی میکسیکو ۽ آبادی ماں 1518 چہ 25 ملین ۽ چہ گیشتر ات، بلے وہدے اسپنی اتک انت، ایشانی آبادی جہل شُت ۽ 1620 سال ۽ 1.6 ملین ۽ سربوت۔ لہتیں حساب ۽ کتابانی ردا چہ یورپیآں شناسائی ۽ پیش نوکیں دنیا ۽ آبادی 100 ملین ات۔ 200 سال ۽ توکا اے کم بوہان ۽ 1 ملین ۽ اتک ۽ سربوت انت۔ اے تباہی ۽ اندازہ گوں دگران دیم پہ دیم کنگ ۽ جنگ بیت: گمان 25 ملین ۽ گیش مردم چہ یورپ ۽ بلیک ڈیٹھ (سیاہ مرگ) ۽ ماں چار دہمی کرن ۽ مُرتگ۔ اے چہ دو نیں جہانی جنگانی مُرتگیںناں چہ ہم زیات تر انت۔ (30-40 ملین)۔ اے چاگرد، خون واریں بیماریاں ہم مز نیں تباہیانی آماچ کنگنت، کہ آہانی گور ۽ ایشانی دیمپانی ۽ پہ ہچ وڈیں آسرتی نہ بوتگ۔ چوشیں باز معلومداری است کہ پشانک ۽ گلگ ۽ چہ بازیں ہندی

مردمے مُرتگ، کمکار، مردم زانت، مشینری، زبان زانت ۽ دگہ کسے ۽ آہانی گورا کہ کارُتگ آپراہاں مدام یک تُرسے بوتگنت۔

بازیں جاوراں بیماریانی ترسناکیں سبب درگیجگ بوتگنت: پہ درور، اندمانیے (پوکورا) 1981 گپ جنوک 24 ۽ چہ کتر بوت انت) ہے وڑا ایڈزانت، آئی ۽ چاگرد ۽ زبانانی سرا انچیں اثر دور داگ کہ کس پشت نہ کپتگ۔ یواین ایڈز کہ آریان استمانی گل ۽ پہ ایچ آئی وی / ایڈز ۽ ہواریں پروگرامے، آئی ۽ رپورٹ ۽ ردا دنیا 1998 ۽ گڈ سرا گل 33.4 ملین مردم اثر مند بوتگ، چرے کُلیں اثر مندیں مردماں چہ 95% مرانت، ۽ مروک گیشتر پد منتگنیں مُلکانی انت: 22.5 ملین چہ سب سہارا افریقہ ۽، 6.7 ملین چہ زرباری ۽ زربار رودراتکی ایشیاء ۽، 1.4 ملین چہ لاطینی امریکہ ۽۔ ہما دگ کہ اودا ہواری ۽ دنیا ۽ زبانانی سنے بہر است انت۔ ٹی بی ۽ مز نیں نادرائی (کہ ایڈز ۽ مرگ ۽ 30% چہ، ہمیشی ۽ بیت) دگہ یک سببے: افریقہی مُلک چریشی ۽ سک باز اثر مند انت، حاصل بوٹسوانا، نیپمیا، سویزی لینڈ ۽ زمبابوے۔ بیماری ۽ آبادی ۽ سہیکے کہ آہانی عمر 15 ۽ 50 سال انت اثر مند کتگنت، اے چاریں مکاں زبان کسانین حدے ۽ اثر مند بوتگنت، پرچا کہ ادا چوننا ہا زبان کم انت۔ بلئے ماں نائیجریا کہ اودا 470 زبان است، ۽ آہاں گپ جنوک سک کم انت، چہ ہوپ ۽ اثر مند بوتگنت، انچوش کہ بازینے مُرتگ (150000 ماں سال 1997 ۽)، گندگ ۽ مز نیں تاوانے داگ۔

گُرن ۽ بیماریانی اثر مندی ۽ اصل سیادی گوں معاشی سببان انت۔ نوں چوشیں درور باز انت کہ مہلوک ۽ جان سلامتی تچکیں رنگے ۽ ڈٹی مردماں تاراج کنگ ۽ معاشی کوش ۽ چہ اثر مند بوتگنت۔ دُکال ۽ نیم دُکالیں دمگانی زیادیں رُنگ ۽ برگ، گیشیں چرگ ۽ چارینگ، ۽ پہ زر کشار کاری چریشانی استیں زمین ۽

سبزی ء فصل ہندی مردمانی لوٹ ء چہ کم ٹریٹنگ (جنگلانی گڈگ ء نزوریں آپکاری رہند، گوں بومیائی رہند ء بدلی ء (انچوش کہ ایل نیند ہم اثر مند بوتگ، ایشانی بومیائی ایر جنی ء پہ ایشانی ویر اندانیں جاہ ء نام دیگ بوتگ، یکیرے کہ زمین ء وتی زرخیزی یلہ دات، پدا ایشی ء وتی مردمانی کنگ ء بودشت نہ بیت۔ اے واقعات افریقہ ء 1970 ء 1980 ء زمانگ ء باربار ء گندگ بوتگنت، وہدے ویر اندانی سبھیں سہال ء تالان بوت۔ ناگانیں لڑ ء ریچ کنگ ء چریشی ء سبب ء مردمانی وتی چند ء مڑ اہداری، دودمان ء زبان زانتی ء سرا بھیسہ پڑشان بوت انت۔ دنیا ء ہما دگ کہ اودا ہندی مردمانی قدرتی مادان چہ دست ء ڈنی مردماں پلگ بوتگنت، ہندی مردمانی سرا ایشی ء اثر تباہ کن بوتگنت۔ انچوش کہ مدام انسانی حقانی گلانی نیمگ ء چہ ہے گوشگ بوہگ ء انت۔ ایمنرون ء گوں بارانی جنگلانی مردماں روئشت میان استمانی رنگ ء ایر جنگ بوہگ ء انت۔ دہک آنی جہد پہ ہندی مردمانی زمین ء حقانی پہازگ ء آہاں چہ مالدار، کان و اہند ء واڑا ہانی زور اکیاں چہ رینگ ء ابید ہم آہانی نسل کشی ء بے لوگی ء معلومداری انگت لس رنگ ء سر بوہگ ء انت۔ زور گلینگ ء یک رپورٹے چہ ایمنسٹی انٹرنیشنل ء نیمگ ء شنگ بوتگ ات کہ پرے گپ ء ترجمانی ء بس انت کہ زور اکیانی لڑ چینیچو مزن انت۔ (12) اے شوندا ت چہ حکومت یا ہما حکم نامہ ء زورگ بوتگ کہ آماں برازیل ء 344 ہندی زمینانی نوکیں سیسر گیشنگ ء بابت ء انت:

چانکہ 8 جنوری 1996 ء اے حکم نامگ پاس کنگ بوتگ، چھا انت ہندی زمینانی زور بردی ء باز نوکیں معلومداری دیم ء پیدا ک انت۔ چہ گوست ء بے ایمانیں ہندی سیاستکارانی ء بازیں سرکارانی معاشی سیت واری، کہ مدام چہ سرکار ء مزنیں وازدارانی پشت پناہی ء کنگ بوتگنت، اے زور برداں ہندی مردمانی

زمین چہ دست ۽ پناہ گیراں، کان واجہ ۽ واڑاہاں ۽ زور بری ۽ دلہڈی ۽ سیمسرائی
گیشنگ ۽ عمل ۽ بابت ۽ بے بھیسہی ۽ کردے پیلوگنگ۔ سرکاری واڑدار مدام ہندی
مردمانی جنگی انسانی حقانی پہازگ ۽ ذمہ دارانی چوشیں بیڑبری ۽ چہ انصاف دیگ ۽
یکشل ۽ ناکام بوتگنت۔ حاصل کن ایمنسٹی انٹرنیشنل ۽ چہ زمینی جیڑواں ہیج وڑیں
موقف نہ داشت، انسانی حقانی گل ۽ انوگیں سالاں برازیل ۽ ہندی مردم کہ آہانی
زمین ۽ مادن زور برگ بوتگنت، آہانی انسانی حق جنی ۽ خلاف ڈاہ ۽ شور بندات گرت،
آہاں مدام گوں سرکار ۽ ساز باز ۽ خاموشی ۽ رزامندی ۽ سرا عمل گنگ۔ ایمنسٹی
انٹرنیشنل ۽ بار بار گوں سرکاری واگردراں ہمک جاہ ۽ ہسے گوشنگ کہ آہندی
مردمانی، جہانی کشت ۽ کوش ۽ بے ترسی ۽ ہرنگ ۽ ہلاس بہ کننت۔ جانبداریں حساب
ہسے پدّر کننت کہ گوشنگیں پنج سالانی میان ۽ کم چہ کم 123، ہندی ٹولیانی چہ مردم
وتی مردمانی دست ۽ زمینانی جیڑواں گوشنگ بوتگ ات انت۔ لہتین ۽ یلہ کن، دگہ
کس ۽ چہ اے کوشانی سرا انصاف دیگ نہ بوتگ۔ چہ درورتاں روچ ۽ مروچی ۽
1988 ۽ ماں ایمازونس ۽ ٹکونا تمن ۽ 14 مردمانی کوش ۽ 1993 ۽ ہنمامو کوچگ کہ
برازیل / ویزویلا سیمسر ۽ انت یونومی تمن ۽ 14 مردمانی کوش ۽ سزاکس رادیگ نہ
بوتگ۔“

اے وڑیں گالگرنچ بگندے چوشیں نہ گوشنگیں دگہ بازیں گوشننے دیم ۽
آورت بہ کن انت۔ چہ درور، ہمودا کہ یک چاگردے درپہ درکنگ بیت، بازیں
پچمندگے، چہ ناواگی یا چہ نادرسی وتی، منکین ۽ نشت نہ بنت، آمزنیں آبادیانی
شہراں درکپ انت، اودا آمیزان میزان ۽ وتی بزگری ۽ دست ۽ وتی دودمانی پچار ۽
گار کننت، چہ زندگ بوہگ ۽ کم چہ کم آہاں دگہ یک زبانی پکار بیت۔ برازیل ۽
اے پرنگالی زبان بوت کننت، یا یک دگہ ہواریں زبانی کہ ہما دگ ۽ رابطہ ۽ زبان

بہ بیت۔ آہانی وتی نسبی زبان یک پدر تیچے ءے ءے چہ گیش زندگ بوت نہ کنت۔ تری
اگس اے پدر تیچے ءے کلئیں مردم پورائی ءے پشت ہم بہ کپ آنت۔

دنیا ءے چندے کُنڈاں، اے معاشی جاوراں چہ گیش یک ملکہ ءے سیاسی جاور
بنت، کہ ایک چاگردے ءے گار ءے بیگواہی ءے سر جمیں سبب بنت۔ اے بربادی مدام چہ
وت ماں وتی جنگ یا میان استمانی جیڑھے ءے سبب ءے بنت نہ پے درور باز پیسفیک ءے انڈین
زر ءے زروانانی مردم دومی جہانی جنگ ءے گرگ ءے آہانی جاگہ تاراج کنگ بوت آنت،
چریشی ءے آہانی زبانانی بیم ءے آماج بوگ والمی آت (ا۔ ک: ماں انڈمان زروان
ءے) (13)۔ ماں زرباری افریقہ ءے دیرمانیں نسلی یا مذہبی دشمنی ہم یک سبب آت۔
بروس کونیل ءے ماسیلویڈ ہور زبانانی (کہ کسابے ہم آئی یک باسکے آت، پدر وئی ءے بابت
ءے نبشتہ یک سر جمیں پدر آنتے پیشداریت۔ (14)

”گیشتر مردمانی جزم ہمیش آنت کہ نوزد ہی کرن ءے فوٹلانی جہاد ءے چہ، بازینے
ءے یکٹلیس غلام جوڑ کنگ ءے سر مچرانی کٹنگ ءے چہ آہانی آبادی شنگ ءے شانگ ءے درپہ در
بوت آنت، چہ ہے سبب ءے آہانی زبان ہم باز دیراں نہ منت آنت۔“

اے جاوراں بازیں کشت ءے کُشارے بوت۔ اے وڑیں جاوراں سوڈان ءے
زبان نوباءے نا بچیریا ءے اگونی ءے باندات سک بیم آماج گرت آنت۔ (15)

باز جاہ ءے، سیاسی ءے معاشی سببانی تہا فرق ءے تپاوت کنگ گران آنت۔ پے درور
ماں کلو بیاءے تڑندیں اوران ءے اے ہواری ءے ملاپ ءے گیشینگ گران آنت۔ (16)
فوجی جنگانی چندے راجد پتری بہر کہ آئی ءے بازیں ہندی مردم تباہ ءے گار بوت آنت:
اسپینی آنی آہگ ءے چہ پد کم چہ کم سی (30) زبان بیگواہ بوت۔ مرو چینگیں جنگ گیشتر
پچیدار آنت، اے جنگانی تہا فوجی نیم فوجی، گوریل ءے جراثم پسند (منشیاتی) لشکر، ماں کلکی
دمگاں جنگ ءے دزگلانش آنت: ہندی چاگردی مردم چرے جنگاں جنجالانی آماج

انت، ہر دیں یکے ۽ گمک ۽ بہ کنتت دومی نیمگے ۽ مردم مُدام آہانی سر اشک کنتت۔
 کسانیں چاگردانی پُل ۽ وری ۽ دگہ یک جنجالے چہ ملکی ۽ در ملکی دوئیں گلانی نیمگ ۽
 انت، پہ درور اے معلومداری گلا میں مُزور (ماں ایمنرون ۽ ربڑ ۽ پیداوار ۽ چہ) ۽ کلگی
 دمگاں پہ شہراں زوریں لڑ ۽ ریچ کنائینگ۔ سبب تری ہرچی بہ بنت، بلئے آسرے
 یک وڑا بیت۔ مردمانی مزنین رنگے مرگ ۽ میران، ۽ چاگردانی کسان مدتی شنگ ۽
 شانگی۔ (17)

ہما سبب کہ مردمانی دودمان ۽ بدل کنتت

مردم بگندے زندگ بہ بنت، بلئے زبان بلکیں انگتہ بہ مرانت۔ زبانانی
 بیگو اہی ۽ دومی سببانی گرنچ، چہ مردمانی جان ذراہی ۽ تحکیں سیادی ۽ نہ داریت۔
 چاگردانی مردم زندگ ۽ وش بنت، آگیشتر وتی ربیدگی جہمنندیاں جہمنند بنت؛ بلئے
 ابید چریشاں ہم آہانی زبان کمزور بوان بنت ۽ گڈی ۽ گار بنت ۽ آہانی جاہ ۽ دگہ زبان
 گرانت۔ اے بابت ۽ ہما گلبند کہ گوں مادام دوچار کپیت آ ”دودمانی ہواری
 “انت: یک دودمانے چہ وتازیات زوراکیں دودمانے ۽ چہ اثر مند بیت، چہ ایشی ۽
 آسر ۽ آئی ۽ مردم وتی جندے جو انیانی گار کنگ بندات کنتت ۽ نوکیں روکشت ۽
 دگہ بازیں چیزانی زورگ بنا کنتت۔ چوش باز رنگ ۽ بوت گت کنتت۔ اے زوراک
 بگندے چہ شمارگی چیر تزگ ۽ چہ بہ بیت۔ مزنین کسا سے ۽ چہ ڈن ۽ مردم ہیا انت، ۽
 ہندی مردماں چیر بہ ترین انت۔ انچوش کہ نو آبادیاتی باریگ ۽ چوش بار بار ۽ بوتگ۔
 آسٹریلیا ۽ گوریچانی امریکہ کو ہن ترین درور انت۔ باز بری یک دودمانے بگندے
 وتی زوراک ۽ دومی ۽ سر امزنین لڈ ۽ رتچے ۽ ابید ہم بہ کنتت، بگندے چہ وتی فوجی

زور آوری یا چہ معاشی سبباں۔ زبان گیشتر تیزی ء گوں، زوراکى ء نشان جوڑ بیت،
 حاصل چہ ڈن ء اتلگیں راجانی گورایکرازیں یا سرکاری زبان ء دروشم ء۔ آبادی ء کچ
 مدام پُرمارگ نہ انت: کسانیں ٹولی ءے چہ و تا مسترنے ء گیش بوت کنت۔ انچوش
 کہ چہ یورپیانی نیمگ ء بار بار ء افریقہ ء بیڑ بری ء ہے گندگ بوتگ۔

ناں کہ حد و ابیلی نزکی ء چہ یک دودمانے دومی ء سر اثر مندی ارزشتدا
 رانت۔ حاصل بیستمی کرن ء اثر مندی ء چاگردگسترت بوت انت، نام کپتیں روپکتی
 خریداریں دودمان ء درور ء بزور کہ انوں سبھیں گیدی آئی ء دست ء انت۔ ایشی ء
 سبب جوانی ء زانگ بنت (18) اے چہ شہر کاری ء ودی بنت، کہ اے پہ کوچگی
 مردماں چوچمک ء کار کنت۔ ء اولاک ء رسانک ء دیبروئی ء ملک ء مردماں
 پر آہاں سر بوگ ء ارزانی ودی کنگ۔ چہ شہراں آماں خریداریں چاگرد ء رس کنت
 کنت۔ ء حاصل گوں امریکہ ء سیادی داروک ء آئی ء ہمیش کہ آاے وڑیں سیادی
 مدام گوں وت کار انت گوں۔ زور آوریں زبانانی ہیل گرگ، انچوش کہ پرتگالی ء
 اسپینی زبان ء ماں زرباری امریکہ ء، سوایلی زبان ماں گیشتریں رودر آتکی افریقہ ء،
 قیوچیوا ء ایماں انڈین ماکن ء گڈی ء انگریزی کہ ماں ہمک جاہ ء پہ اے
 کار ء مزنیں کساسے ء آسراتی ودی کنگ ء انت۔ دانکہ وتی کلگی چاگرداں نشنگیں
 مردم، ہم راک ات نہ کنت (بیدے ہماہاں کہ سکیں سستگیں چاگردانی مردم
 انت)، پرچا کہ سواری ء رہند ہر جاہ ہما یکین انت، کہ آشہرانی تہا مردماں چست
 کنگ ء نیادی ء سر کنگ ء کار مرز بیت ء پدا ہے ہمگر پنجیں اشتہار ء آہانی چاگردی
 مردماں سر کنت۔ زور مندی ء یہ بنجلیں مزن شہرانی آسر پہ ہندی چاگردانی آزاتی
 ء مدام یک المی ایں تاوانے۔ ء آماں ہے درآمدی ء مارشتے مار انت، کہ آہانی وتی
 جند ء تالہ آہانی وتی دست ء نہ انت، ء ایش کہ پہ آہانی ہند ء دگی لوٹاں، چہ گستاہیں

فیصلہ سازانی نیمگ ء ہچ وڑیں دگوش گور کنگ نہ بوہگ ء انت۔ زوراکیں دودمانانی زبان آہاں، ہر نیمگ ء انگیراں زورگ ء انت۔ چہ رساٹک در ء یکشلیں زوراکی ء ء حاصلی وژن ء اثر مندی ء کہ ایشی ء رامیکائیل کروس ء ”دودمانی ذہنی گیس ء گوں ہمدپ کنگ۔ (19) ربیدگی زانت ء کار رہند تیزی ء گوں گارگگ بہ بنت ہر ہرٹ سچیلر اے گپ ء سر ازور دنت: ہے رنگ ء کہ دودمانی ہمسیادی ء بابت شون دیگ بوہگ ء انت اے پہ کلئیں گیدی ء مزنیں ٹرس ء بیسے، آئی ء گوشت، ہر جاہ ء ہندی دودمان چہ رساندر ء کاروباری حالدرانی نیمگ ء زوراکی ء آماج بوہگ ء انت: آئی ء وتی رندی کتابے ء اے بابت ء چوش درانگازات۔

”چے پانڈگ، اگس یک راجی جنزے سالانی جدوجہد ء پدوتی آجوتی ء پہ اے شرط ء بہ گپیت، کہ آئی ء ربیدگ ء مڑاہداری زوراکانی نیمگ ء چہ روتگاں بُرگ ء چیرترینگ بوتگنت؟۔“

یکبرے کہ دودمانے دومی ء تہا ہوار بوت، واقعاتانی ریچ کہ بیم آماچیں زبانه ء سر اثر مند بنت، ایشی ء آسر ہر جاہ ء یک وڑگندگ ء کانت۔ ایشی سے مزنیں تبک انت۔

اولی ہما مردمانی سرا بے کسا سیں زور کہ آزوراکیں زبان ء گپ جنت اے زوراکی چہ سیاسی، چاگردی، معاشی وسیلہاں چہ کانت۔ اے مدام،، جہل چہ بُرز، ماں حکم نامہ، سفارش یا ناچیں قانون ء دروشم ء چہ سرکاریاراجی گلانی نیمگ ء پچار کنہانینگ بنت؛ یا اے الم ”جہل چہ بُرز“ ء چہ فیشنئی میل یا چہ ہمسروکانی ٹولیاںی زور ء دروشم ء آہما چاگردانی بہر انت؛ یا دوبار ء، چہ ہما آں کہ آہانی گورا تچکیں رہند نیست، چہ سیاسی، چاگردی ء معاشی سببانی سیادی ء آسر ء کہ آئی ء تہنایک بہرے منگ ء پھمگ بوتگ۔ بلتے اچ کجا کہ زور کنیت انت، آسر، دومی تبک، دوزبانی

باریگیے ۽ ھوار بوہگ انت، انچو کہ مردم چه وتی نوکیں زبان ۽ چه شناسا بنت، آہانی گوراوتی کوہنیں زبان دارگ بودشت انگت است بیت۔ بلئے اے دوزبانی گوں باز ایشاپی ۽ جہل روان کنت، کوہنیں زبان نوکیں زبان راہ ۽ پیچ کنان کنت۔ اے سیمی تبک ۽ شون ۽ دنت، کہ ماں ایشی ۽ نوکیں پدر پیچ ۽ وتی کوہنیں زبان ۽ چه گیشتر گوں نوکیں زبان ۽ شناسائی بیت۔ آہے سرپد بنت کہ آہانی کوہنیں زبان آہانی لوٹاں کمتر پیلو کنت۔ مدام مردم وتی کوہنیں زبان ۽ کار مرزی ۽ لچ کنت، چه مات ۽ پت ۽ چک ہر دوینانی نیمگ ۽ مات ۽ پت، وتی چکانی دیم ۽ وتی جندے زبان ۽ کم ۽ چه کم کار مرز کن انت، آوہد ۽ گیشتر کم وہدے چک ماں نوکین چاگردے ۽ ودی بنت، پیرینانی، گور آہاں وتی زبان کار مرزی ۽ موہ کمتر بنت۔ ہما کٹمدان کہ وتی زبان ۽ کار مرزی ۽ یلہ نہ کنت، آہانی گورادگہ کم کٹمدان پہ گپ جنگ ۽ پشت کپیت، ۽ آہانی وتی کار مرزی جتائیں دروشمے ۽ اجبیں رنگے ۽ گمان کنگ بیت، آسر ۽ یک کٹمدانی گالوارے۔“ لوگ ۽ ڈن گونڈو اے زبان گپ جنگ یلہ دینت انت۔ ماں یک پدر پیچے ۽۔۔۔۔۔ باز بری داں یک دہکے ۽۔۔۔۔۔ جان سلا متیں دوزبانی چه یک کٹمدانے ۽ شتران بیت ۽ وت سماں نیم زبانی ۽ ۽ سر بیت ۽ پد ماں یک زبانی ۽ کثیت ۽ سر بیت، کہ اے ہما جاہ انت بزاکہ آ زبان مرگ آ ماچی چماں اندر انت۔ (21)

جہانگیریں گل تری آہرچی بہ بنت، آہم بیم آماجیں زبانی باندات ۽ پریشان انت، زان انت نون چوش بوت نہ کنت کہ ہما سبب اثر مند بہ بنت کہ آ اے ول اولی تبک ۽ کار گر بوگنت ۽ سیمی تبک ایش انت، پہ گیشتری زباناں سک دیر بیت۔ اے دومی تبک انت۔ دوزبانی ۽ تبک ۽ بر جاہ دارگ کہ اوداد پیروی کنگ ۽ اصیلیں موہے دست ۽ انت۔ اگس زبانی دیم ۽ پہ پشت ۽ روان بوت، اوشات یاواتر

بوت، اے (انچوش کہ ماچاری ۽ پنہچی درگندیں) ہما جاہ انت کہ سرجمیں دگلو شے
گور کنگی انت۔

اسٹیفن وروم ۽ اے چو اے رنگ ۽ گونڈ کپتنگ:

مروچی بازبان بیگواہی ۽ ٹرس ۽ گور جتگ انت انت، مروچی آ اے قد ۽
نہ انت چو کہ آہانی گپ جنوک گوں مزنیں شہرانی زبانناں رابطہ انت، چریشاں
گیشترانی پکائیں سٹک ہمیش انت کہ یہ زبانی شر ۽ واہلگداریں چیزے یہ ہما مردماں کہ
ہمیشی ۽ تہا انت ایشی ۽ ہمراہی ۽ اے ہم بیم آماچیں زبانی مردمانی دیم ۽ آئی ۽ زبان ۽
بابت ۽ گیکچین ایر بہ کن کہ آوتی شہرستانی زبان ۽ زوریت، یا اے سینتاں یلہ دنت ۽
وتی روتگاں گوں وتی دومان ۽ ہمگر نچ کنت کہ ایشی ۽ سرا شہرستانی زبان زور آور
انت۔ اے رونشت ۽ اے وڑیں بیم آماچین زبانی گپ جنوک سرجم ۽ اے گپ ۽
امکان ۽ دگلو ش نہ دنت، کہ آماں وتی زبان ۽ یک زر تکلیں شہری زبانی ۽ ہمراہی دو
زبانی ۽ بہ بیت، آسر ۽ چہ دومان ۽ چاگردی اثر مندی ۽ آ شہرستانی یہ زبانی دومان ۽
وتی کنت، اے امکان ہر وہد ۽ بیم آماچیں کمترین زبانی مردمانی گورا است
بیت۔ (22)

اے تبک پرچا چو ارزشتد ار انت؟ پرچا کہ دوزبانی زور آماچ ۽ زور آوریں
زبان ۽ میان ۽ ترا گچین دنت ۽ ماں ہر دوکاں است بوہگ ۽ یک موہے چہ بے جیرہ ۽
جنگ ۽ دنت۔

اے وڑیہ رہند ۽ راہدار بوت کنت، پرچا کہ دوئیں زبانی موجود بوہگ ۽
سبب چٹ جتا انت۔ زور آوریں زبان ہمیشکہ فرق شش انت، پرچا آہندی مردماں
ڈنی دنیا ۽ جنزراں پہ آسراتی دنت: نوکیں دنیا ۽ است کہ ہندی مردم اودا سر بوہگ
لوٹ انت، زند گوازینگ ۽ نوکیں معیاراں رسگ لوٹ انت، نوکیں زند ۽ معیاراں

دربرگ لوٹ آنت، من وتی اے کتاب ء اے گپ ء کمار نہ کنناں، آیا اے نوکیں
زندچہ کو نہیں زند ء گہتر انت یا گنتر انت)۔ اے زور آوریں زبان، المی انت پر چاکہ
اے مردمانی میان ء پہ دودنیا ء پہل ء کرد ء پیلو کنت۔ وت ماوتی پہمگ ء پہل، بید ء
ایشی ء آہانی دیروئی بوت نہ کنت۔ وہدیکہ زور اکیں زبان ء مقابلہ ء، دومی زبان ء
چٹ جتاکیں کردے۔ پہ پجار، ایشی ء میان استمانی یا میان دودمانی رابطہ ء پہ ہچ
بتارے نیست، اے مردمانی میان ء پہ رسانک ء ہچ آسراتی نہ دنت؛ ایشی ء راڈنی
دروشم نیست، وہدیکہ ایشی جتاکیں سبب انت: اے وتی چاگرد ء گپ جنوکانی پجار ء
درانگازیت، ایشی ء اندری دروشم انت۔ بلے جوانیں رنگے ء (پجار ات دومی در ء)
کٹمدانی، ہمبستگی ء رودنیت، چاگردی سیادیاں بر جاہ داریت، راجد پتری کڑیاں
رکینیت، مردماناں وتی ”بہشیزی“ سنج بخشائیت، کہ اے کار ء زور اکیں زبان
گرت نہ کنت۔ (23)

ایشی ء راوتی جند ء پجارے است؛ ہماکس کہ ایشی ء پہ وتی ماتنی زبان ء جہت ء
کار مرز کنت، آہاناں وتی بہشیزے است۔ اودا کہ زور ء آماچ بوتگیں زبانیے یک
ہندی چاگردے ء پجار ء تاجگ گرت کت کنت۔ اودا دگہ زبان رست گرت نہ
کنت۔ بلے پہ ایشی ء است بوہگ ء ”زور آوری“ ء گالبند ء راالم گار بوہگی انت۔
زرنگیں دوزبانی یک انچیں جاورے کہ اودا دویں زباناں سرجم بوہگی انت، نیکہ مقابلہ
کنگی انت، ایشاں وتی جتا جتاکیں کردا دکنگی انت، ہر دوزبان شرپداریں نگاہے ء گوں
چارگی انت۔ (24) پوشیں چیدگ پوش کہ زور آماچی انت، اے مشبتیں رونشنا
نی رودم کمک پہ مشکل کمک بہ کنت کہ درکار انت؛ ہر دیں بیم آماچیں زبانی گپ
کنیت رونشت باز شمار کنگ بنت۔ مردم وتی زبان ء کجام جم ء چار انت، ء آ ایشی ء
بابت ء چے مار انت چے کنت۔ وہدے گپ جنوکے وتی زبان ء پہ پہریگ بیت

دومی ایٹی ء کارمرزکنگ آسک گل بیت، ایٹی ء ہمودا کہ لوٹیت کارمرزے کنت ہموداساچک لوٹیت ساچیت ء ہر جاہ کہ موہے رسیت زبان ء گوشداریت ء، اے جاورپہ زبان ء ہر جاہ دارگ سازگار انت۔

اے وڑیں جاوراں گڑا دومی تبک انگت دور انت۔ دومی رنگ ء آگس مردے پہ وتی زبان ء کارمرزی ء لجیگ بہ بیت، ہر وہدزو آوریں زبانے ء نیمگ ء تیمچہ بہ کنت، ہر جاہ کہ مردے بیم آماچیں زبانے ء گپ ء بیت آئی ء کلاگ ء چیوا بہ کنت، ءوشی ء شادمانی ء نوبتاں زبان ء کارمرزی ء چہ بہ پھریزیت، گڑا چوشیں جاوراں دومی تبک، چماں اندر انت۔ مشنتیں روکنتاں ردوم دیگ، پہ زبان ء رکنگ ء کار ء چہ ڈرستاں بستار دارتریں گانگج انت۔ (دیم ء چارمی در ء بچار ات) زبان ہماوہد ء پدروئی کنت، وہدے مشنتیں روکنتانی کمی بہ بیت ء بازیں جاوراں آگار ہم بنت، ماحول مدام سیاسی سبباں آہانی حق ء نہ بیت: پہ درور افریقہ ء گیشتریں سرکار زبان زانتگی رنگ ء رنگی ء پہ وتی راجی یکسوئی ء ترسے ء چماں چار انت۔۔۔۔ ہمیشی ء راراجے ء جوڑکنگ ء ذمہ وار سرپد بنت۔ (25)۔ پہ چوشیں سرکاراں کستریں راج مدامی پریشانی ء سبب بوگنت، پرچا کہ سرجمیں دگ ء نسلی جنگ ء نی یک پکائیں راجدپترے موجود انت۔ سرکار ء وتی جندهء مردم ہم چہ ہمے حاصیں نسلی ٹولیاں گوں سیادی دار انت۔ نسلی بستار ء محکمى ء وپاداری ء شور ء سلاہ مدام گوں شکی ایں چماں چارگ بنت: ء چوش کہ زبان گوں نسلی پچارسک نزکی ء بندوک انت۔ کستریں زبانانی محکم کنگ ء شور ء سلاہ حاص کن شک ء نگاہاں گوں چارگ بیت۔ بے شک، چوش ہم بوت کنت یک ہندی چاگردے، ڈنی مردماں وتی زبان ء ریکارڈ کنگ ء اجازت دیگ ء گوں وتا بیم ء آماچ گرت کنت۔ (26) واکدار مدام مانگیشاں۔۔۔۔ بلکیں ہمیشی ء سیاسی ء چاگردی آسرانی بابت ء ہچ پیش گشی کنگ نہ

بیت۔ ءچوشیں زانتگیں واکیات بازانت کہ زوراکیں سرکارانی ہلاپ ء زبان یک
 گھگیری ازبا بے ء جہت ء کارمرزکنگ بوتگ، یا جنگ ءنی زمانگ ء پہ چیریں
 معلومداری رسانک ء جہت ء کارمرزگ بوتگ۔ (27) زبان ء زوراکیں کرد پہ
 جزانی سکین کاری ء، گلامانی اول زمانگ ء کاروبار ء منگ بوتگ، آہاں پہ زانت جتا
 جتائیں زبانانی پُشد رء مردم یک جہاز ء ہور ء ہوار گرت آنت ء پہ امریکہ ء دیم دات
 دنت، ہمیشکہ ہاں گوں یکے دومی ء جو انیں رنگے ء گپ ء گال گت نہ گرت۔ ہے
 وڑیں گالگے گوں گوریچانی امریکہ ء تمن ءں کنگ بوت، کہ جتا جتائیں زبانانی پُشد ر
 ء مردم یکجاہ مچ گرت آنت دیم پہ ہندوستان ء روان دات آنت، ہمیشکہ آہانی سرزور
 کنگ بوت کہ آانگریزی ہیل بہ کننت۔ (28)

اے وڑیں سکی ہر جاہ ء است نہ بوتگ۔ پہ درور ماں زرباری امریکہ ء،
 ہندی زبان پہ راجی یکسوئی ء تر سے زانگ نہ بوتگنت، کساس ہمیشی ء کہ ریاست باز
 پیش ء چہ جوڑ بوتگنت، رونشانی تہا نفرت ء رازیات دلگوش دیگ نہ بوتگ۔ (30)
 ہمیشکہ ناپسندی کسانیں رنگے ء گندگ بیت۔ مردم ہے زان آنت کہ آہاناں وتی
 زبان کارمرزی ء کم موہ رسیت، پرچا کہ اے سرکاری حساب ء کم ارزشت دیگ
 بوتگنت۔ اے سرکاری کارانی پڑاں کارمرزنہ بنت۔ انچوش کہ ہندی سرکاری دپتر ء
 ہندی بینک آنت۔ اے رسانک در ء ہم گندگ نہ بنت، اے بُرزی تبک ء وانگ ء ہم
 کارمرزنہ بنت: پہ درور 1200 یا ہمینچو ہندی زبان، ماں افریقہ ء سینڈری وانگجاہاں
 سوجکاری زبان ء جہت ء کارمرزنہ بنت۔ (31) زبان مدان مدان زند ء
 پرارزدشتیں کار پڑاں گار بوان آنت، مذہب مدام اثر مندی ء گڈی کار پڑ زانگ
 بیت۔ بلے انگت اے لہتیں کار پڑاں چہ محکم انت، چوش کہ از مکاری، مشہوریں
 وشکامی ء گیدی لبزانک، بلے اے ہما کار پڑ آنت کہ اے کم بستار دار زانگ بنت۔ چہ

سیاسی نکتہء نگاہ، زبان اندیم بوہان آنت۔ امریکہ، چاگردی زبان زانت جو شوافیشن میں، ایک رندے اے جاہ، را ”زبانانی گیدی دروشم“، نام، شون دات۔ ہندی زبانانی کارمرزی، بے کار، بے بستاریں کارپڑ۔ (32) زبان، ہمک کارپڑ، بیگو، ہی، گو، اے یات دارگی انت، چریشی، گال امباری ڈسکورس، رہند، دایتکی کچ، مز نہیں کمی، کئیت۔ چریشی، زانگ بیت کہ گڈی، ایک زبانے چون، کائی، مُرت گرت کنت۔ مردمانی گورا، پہ گپ، چوشیں کمیں بنگپ پشت کپیت۔، پہ مشکل چوشیں گال امبار پشت بہ کپیت کہ چرہاں کار گرگ بہ بیت۔ اے ایوک، پہ جو شیلاییں کار زانت، زانگ، وگد، اراں رونشتانی لس دروشم، جوڑ بیت کہ ایشی، شان، مڑا، کم بیت۔ اے ہما، بکی سبب آنت، کہ دانکہ ہما زبان کہ آہانی گپ جنوک سک باز آنت، آہم نہ، رک ات نہ کن انت۔ باز دیراں رند: آہانی بستار میزان میزان کم بو ان بیت، گڈی، کس آہاں کار مرزگ نہ لوٹیت۔ ماں زر باری امریکہ،، قیو، چیو، ایمارا، گوں وتی تو امیں گالوراں، کہ انوں دوینانی گپ جنوک ملین،، پے، چہ برز آنت: بلے پیرو، تیاب دپی شہر باز مز نہیں رنگے، آئی، بالاد، مز نہیں کمی ایں آہان انت، مردم اسپینی زبان، نیمگ، لیٹان آنت۔ (33) اے مز نہیں پریشانی، گپے نہ بیت، کہ آگس زبان ماں کو پچی دمگاں بر جاہ دارگ بیت؛ بلے حال انت او دا ہم رونشتاں بدلی آہان انت۔ ہندی زبان آہانی وتی جنڈ، مردمانی دل، پد منگی، چیدگ آنت۔ یا چاگردی دیمروئی، دیم، انڈا، آنت۔ آہاں ایشانی سرا، بچ بھیسہ نہ کنت۔ منفی ایں رونشتاں آہانی گورا، اسک باز رو، تگ جتگ، پمیشک، و ہدے واکد، اروت ماں وتا، نند آنت پریشاں چیزے کنگ لوٹ آنت۔۔۔۔ چاگردی پرو جیکٹ پجار کنا، مینگ بو، گ، آنت، ر کینگی سو جکاری، یا سرکاری زبانانی شور بندی کنگ بو، گ،

انت۔۔۔ ہندی مردم پہ ہُب ۽ واہگ گوں سٹک ۽ باور ۽ گوں سر جمیں جوش ۽
جذبگاں وتی جہداں کنگ ۽ آنت۔

بلے انگت مردم جاہے نہ جاہے منفی روشتانی نیمگ ۽ رونت۔ یکے زبانانی
بابت ۽ گوں لچگیس مارشت ۽ وت بھیسے ۽ کمی ۽ گوں ودیگ نہ بیت۔ اے چہ کجا کا
آنت؟ گڈی ۽ اے تو امیں جاوڑ چہ زور اکیں دو دمانانی نیمگ ۽ پجار کنامینگ بنت، کہ
آہانی مردم، دگہ مردماں گوں چوشیں گالبد، بے اگل، بے کار ۽ جنگلی ۽ وحشی (ابید
چریشاں کہ کوہنین مردمانی گورا از مگری ۽ مزنیں سوب مندی دست کپتنگ انچوش
کہ مایاس ۽ از ٹیک بوگنت) ۽ آہانی زبان، جاہلانی پد متنگیس، بے کاریں، ناسر جمیں، یا
دانکہ (لہتیں میشریانی نیمگ ۽ چہ) شیطان ساچشت ۽ نام ۽ بدنام ۽ رسوا کنگ
بوٹگ۔ آکیر ایو موٹو یک کوہنیں گوشتن ۽ بیان کنت، کہ چہ نوزد ہی کرن ۽
انڈین افسیر سیر زہ کشنر ۽ نیمگ ۽ چہ جوڑ کنگ بوٹگ: کہ انڈین آل سوج ۽ سر آہانی
وتی جند ۽ زبان ۽ کنگ مہ بیت، تانکہ آہاں زانشتی ۽ تہذیبی تاوان بہ رسیت۔ (34)
اے روشت رندا گوں کار بندی کانود ۽ پجار کنامینگ بوت کہ ہر کس وتی
جند ۽ زبان ۽ گپ جنت آئی ۽ راملام کنگ بیت۔ کینیائی نیسکار نوگوگی ٹیونگ، وتی
وانگ ۽ روچانی، لہتیں تجربتاں چوش دیم ۽ کاریت، ہماوہد ۽ کہ انگریزی زانشتی زبان
بوٹگ ات۔ (35)

”چہ کلاں مستریں روزو امیں تجربہ ایش ات کہ وانگجاہ ۽ کر ۽ گوراں گیکو پو
زبان ۽ گپ جنگ ۽ گرگ بوت ۽۔ گہنگار ۽ راجسمانی سزادیک بوت۔ سے داں
پنچ شیمپانک بر، منگیس کلاں جنگ بوت۔۔۔۔۔ یا یک تختی گٹ ۽ درنجک بوت کہ
آئی ۽ سرانہشتہ ات ”من نابودے آل ”یا“ من حرے آل“۔ بازبری گہنگار زر ۽
دروشم ۽ انچیں ڈنڈے جنگ بوٹگ کہ آئی ۽ پہ مشکل موک ات گرتگ۔ ۽ استادان

اے کہنگار چون گپتنگ انت؟ ساری ءیک بٹن ءے یک نودر برے ء دست ء داٹگ، ہر ہماکس ء کہ وتی ماتی زبان ء گپ جنگ آگرگ بوتگ۔ ہماکس ء کہ بٹن گون بوتگ چھٹی ء وہد ء آئی ء بٹن واتر کتگ ء ہما مردمانی نام داٹگ انت کہ سزاوار بوٹگت۔ ہمے وڑاز ہگ یک یک ء چو و جا تو گرانی وڑا شو ہازتگ سزا دیگ بوٹگت ء چریشی ء اے درس دیگ بوتگ ہماکس کہ وتی جند ء چاگرد ء بستار ء گیش کنت، آ غدارے۔

ہمے معلومداری چہ دنیا ء ہر کُند ء دست کپیت، ناں ایوک ء ایشانی گون انگریزی ء سیادی انت: پہ درورماں افریقہ ء لاطینی امریکہ ء فرانس، اسپین ء پرتگالی زوراکی ء راہ ء رہند یک حساب بوٹگت: جاپانی ء آئینو ماں چاپان لگتہماں گرتگ۔ ہندی زبانانی ماں مشنری ء بورڈنگ وانگجاہاں پابندی جنگ بوٹگت۔ ویلز ء ویلش اناں (welsh not) حاصل کن نوزد ہی کرن ء سک مشہور بوتگ۔ ہما نودر بر کہ ویلش ء گپ جنگ ء گرگ بوتگ تختی یاسلیٹ ءے کہ دو آب ”ڈبلیو این“ نبیستگ بوتگ آئی ء گٹ ء درتگ؛ انچو اے ہما کیے ء چہ دومی مردم ء پہ سزاگورادیگ بوٹگت، کہ آویلش ء گپ ء جنگ ء گرگ بوٹگت۔ آئرلینڈ ء ہم ہمے وڑیں کارکنگ بوتگ۔ بازیں جاہاں دیم ء گوں سا بون ء شودگ مشہور بوتگ انچوش کہ آلاسکا ء ٹیلیگت زبان ء مردمے گو شیت، ہر دیں کہ من ٹلیگت ء گپ کناں، من ء انکت ماں دپ ء ہما سا بون ء تام کنت۔ (36)

بلے کار رہند ٹری ہرچی بوٹگت، آسریک وڑنیگ انت: یکے ء تہا کم مارشتی ء لجگی سنج ء پہ وتی جندے زبان ء بہ رودین۔ یک بیم ء شرمبگی ءے پہ زبان کارمرزی ء باندا ت ء ایرجنگ ء ٹرس ء ہمے واہگ ء ودی کنگ کہ چہ منی اے تجربہ ء چے منی چک بہ رکت انت۔ وہدے مردماں باور بیت، پہ راست یا پہ رد، کہ آئی ء پت ء

پیر و کانی زبان زور انت، آچہ یک زور اکیں زبانی ۽ پشت پنائی ۽ چا گردی دیمروئی
گرت کنت۔ گڑاے اہبی گپے انت کہ آمردم وتی جند ۽ زبان ۽ رکنگ ۽ حق ۽ نہ
بیت ۽ ہچ کمک نہ کنت و ہدے زبان ۽ برجائی ۽ کار بیت (چوش کہ وانگجاہاں وانینگ
۽) ۽ و ہدے اے بابت ۽ ورنابانی وتی جند ۽ لیکہ جسٹ گرگ بیت۔ آہم وتی کو نہیں
زبان ۽ بے کار ۽ اڑاندے سر پد بنت، ۽ ہمے جیڑہ انت کہ پیریں مردم کہ آاے
زبان ۽ کار مرز کنت آپد متنگ ۽ جاہل انت۔ چریشی ۽ چہ ہمے گمان کنگ بیت کہ
اے منفی ایں روشت سچہیں چا گرد ۽ شنک ۽ تالان بیت۔ (37)

چہ یک زبانی ۽ گپ جنوکانی نیمگ ۽ پہ زانت دومی زبان ۽ گار کنگ ۽
کوشش مدام پد راین رنگ ۽ انت، ۽ و ہدے اوڈا اے کار کہ بیت، اوڈاشاہدی ہم
پیدا اور بنت، انچوش کہ نوآبادتی راجد پتر ۽ جتائیں باریگاں لہتیں نبیسکاراں ہے
مُرت کہ اے المی انت کہ زبانی کوش “یا” زبان کُشی “۽ پہ جوانیں رنگے ۽ کسمانکی
زبان ۽ کار رہند کنگی انت۔ انچوش کہ زبانی سرافرت ۽ بابت ۽ ہیر لڈ پیڑ ۽ ماں وتی
کسمانک “کو ہتگی زبان” ۽ (1998 اولی قسط) اے عکس زور مندیں رنگے ۽ کشتنگ
ات، کہ اوڈا یک جاہے ۽ یک آفسرے گوں جنینانی ٹولی ۽ چوش تران کنت:
”نوں ایٹی گوش بد ارت۔ شما کو ہتگی مردم ارت۔ شما اش کنگ ۽ ات؟ شے زبان
مُرتگ۔ ایٹی ۽ سرا بندش جتگ۔ ادا شے کو ہتگی زبان ۽ گپ جنگ ۽ اجازت نہ
انت۔ شما گوں وتی مردیناں وتی زبان ۽ گپ جت نہ کن ارت۔ ایٹی ۽ اجازت نیست۔
شما سر پد بوت ۽؟ شما ایٹی ۽ گپ گرت نہ کن ۽۔ اے قانون ۽ ہلاپ بیت۔ شما
ایوک ۽ بُنشہر ۽ زبان ۽ گپ جت کن ۽۔ ادا ایوک ۽ ہمے زبان ۽ گپ جنگ
اجازت انت۔ اگس شما ادا وتی کو ہتگی زبان ۽ گپ جت گڑاسک باز سزاواریے، اے
فوجی قانون ۽۔ قانون ہمیش انت کہ شے زبان ۽ سرا بندش انت۔ اے

مُرَتگ۔ چہ شاکس ء را اے اجازت نیست کہ وتی زبان ء گپ بہ جنت۔ شے زبان
چدودیم ء نیست انت۔“

بے شک اے زبان کو شے ء گالوار انت۔ وہدیکہ اے گپ دیم ء کئیت
کہ اے گالبندمام حاصل نہ انت: مردم یک نوکیں جاوڑے ء گوں دیم پہ دیم بیت
کہ اودا مردم وتی زبان ء کار مرزنہ کنگ ء زانتگیں فیصلہ ئے کنت، یا ایشی ء
وتی چکاں سر نہ کنت، ایشی ء را وتی سر ء یک نہ سگوکیں بارے سر پد بنت۔ ایشی ء
شر تریں نام زبان ء ”وت کُشی“ انت؛ اے گیشتر ہما جاہاں گندگ بیت کہ اودا
انگریزی زبان مردمانی واہگداریں مول ء مراد بیت اے ہے یکیں سبب انت کہ
پرچا انگریزی ء گپ یک ”زبان کش“ ء جہت ء ماں انچیں جاوڑاں سک باز سادگ
انت۔ (38) دنیا ء جتا جتائیں گنڈاں زورا کیں زبان ء اثر مندی ء جاوڑ فرق ء دگری
کنت، ہما وڑیں کہ پرائی ء روئنت بنت۔ آسٹریلیا گوں 90% زبانانی مرگ آماچی ء
انگریزی زبان ء موجودگی سچک ء نا سچکین ہر دورنگ ء مزنیں زبانانی تباہی ء
سبب جوڑ بوتگ۔ بلے انگریزی ماں لاطینی امریکہ ء زو آوریں زبانے جوڑ نہ بوتگ:
اگس اودا زبان مرگ ء انت گڑا ایشی ء انگریزی ء گناہ نہ انت۔ وہدیکہ زورا کیں
زبانے ء موجودگی ء ہر ہند ء وت سرا 90% زبان نہ مریت۔ روسی زبان داں دیراں
گوئگیں یو ایس ایس آر ء ٹکلاں زورا آوریں زبانے بوتگ، بلے اودا ہندی زبانانی
پُرشنت ء پرورش ایوک ء 50% بوتگ۔

دگہ چیزے کہ مارا مان گیشینینت آایش انت کہ بازیں دمگاں زورا کیں
زبان بیم آماچیں زبانانی پہازگ ء پہ کمک کنت، چوش کہ آگپ جنوکاں زور کنت
آہما جاوڑالاں گوں دوچار انت آہانی ہلاپ ء جنگ بہ کنت، ء آہانی زبانانی دوار
زندگ کنگ ء پہ مزنیں رنگے ء کمک کنت، کہ گیشتر اے وڑ نہ بیت۔ جو انیں

درورے ویلش زبان ۽ بہمانگی کمک نیگ انت کہ آئی ۽ راویلش لینگو تچ سوسائٹی
 (سمڈ تاس یر لیتھ کیمر نیگ) ۽ ماں 1992ء جوڑ کنگ ۽ ۽ بازیں کارکن کہ گیشتر ماں
 1980ء نامدار بوت انت، وهدے ویلش راجی پارٹی ۽ راہشون کیمنور ایوانز ۽ مرگ
 ۽ پد، پیلڈ کیمر و ۽ سرکار ۽ سر ازور دات کہ ووٹ ۽ جار ۽ ویلش ٹیلی وژن بہ
 پرینیت۔ (39) ۽ ماں زر باری امریکہ ۽ 1992ء قونسلینٹل کوموریش ۽ آہگ ۽ چہ
 اسپنی آئی نیمگ ۽ ہندی حقانی گرگ ۽ ۽ مز نیں سر ۽ پڑے کنگ بوت۔ (40)
 وهدے دگہ یک زبانے واہلدار ۽ کار آمد پھمگ بیت اے ابھی گپے کہ
 مردم آئی ۽ ہیل کنگ لوٹ انت۔ آگس اے آہانی زند ۽ آہانی کمک ۽ گرت کنت،
 گڑالم جوانیں چیزے۔ دلیل ایش نہ انت کہ مردم مز نیں شہرانی زبانان درمہ بر
 انت۔ دلیل ایش انت کہ نوکیں ۽ کوہنیں زبانانی میان ۽ جنگ کنگ المی نہ انت۔ ہما
 پھر ۽ کہ کسے پہ نوکیں زبانے ۽ ہیل کنگ ۽ وهداماریت، آئی ۽ ۽ اے المی نہ انت کہ
 پہ وتی کوہنیں زبان ۽ کمتر پھر یگ بہ بیت۔ آگس دوزبانی رونشت ماں شہری چاگردی ۽
 آشکار بیت، گڑاہندی گپ جنو کے ۽ ۽ پہ واہگ وتی زبان ۽ یلہ کنگ کمتر بیت، ۽ بیم ۽
 گالبنڈ انیچو تیزی ۽ گول تالان نہ بیت چوش کہ انون انت۔ (41)

جتا جتائیں مردم یا جتا جتائیں چاگردی بہراں جتائیں رنگے ء اثر مند بوت کنت، چہ
ایشاں یک سببے ایش انت کہ ہر وہدا چاگردے دانکہ سک دیراں، اے گپ ء نہ
ماریت کہ آئی ء زبان بیم آماج انت۔

لہتیں سبب کہ ماہرز ء چارات ء تپاست انت، آوتی سببھی ارزشت ء بے
جیڑہ ء بے پول ء راست انت: سونامی ء بابت ء دگہ دلیل دیگ نہ بیت: بلے دودمانی
کچ ء سبباں، اے بوت کنت کہ ایشی ء جتائیں آسر دیم ء بیا انت چہ ملکے ء راجد پتر ء
آئی ء جاورالانی دروشم ء کار داریت، آئی ء زبان ء شور بندی (اگن است انت) ء
ایشی ء ہم کار داریت، کہ کجام شور بندی رہند زرتگ ء کار گپتگ۔ مزین مردم
شمارگی ردوم یک ہندی چاگردے ء ازیں مردماں دگہ یک زبانے پہ کار مرزی ء
دست ء دنت (پہمیشکہ اے یک انچائیں جبرے بیت اگس مات ء پتانی روکشت نادوستی
ء بیت)۔ ادادگہ یک باز مشتتیں آسرے دیم ء کئیت اگس چاگردے گورادودمانی
یامذہبی پچا، روت ماں وتی سور ء سسانگ، یامہشوریں دست کاری یالبرزانکی روایت ء
تھکمیں بودشت ء بے بیت۔ چاگردی سنچ کہ چہ ہندی رسانکدر ء نیمگ ء وتی استی ء
مارشت ء بدنت سک باز ارزشتداریت پد متنگیں ویش زبان ء دوارواتری ء مستریں
سبب ہمے بوتگ، پہ درور، درآمداں پہ کمک ء تیار کنگ یا اژاندماں کنگ، تئی چوش
کہ (مذہبی، دودمانی، سیاسی) لیکہ ترس ء استی ء کار داریت۔ ء چاگردے چہ ایندگہ
ٹولیاں پد متنگیں یک مزین جیڑہے۔ بے شک، بازینے چوش گوشت کہ کسانیں
زبانے ء پشت کپگ ء ایوکیں سبب چہ آئی ء آئی ء گپ جنوکانی گستائی انت مرچی باندا
مشکلیں وسیلے۔

ہما سبباں کہ زبانے مریت آسک باز زوراک انت، اے گپ ء زانگ سک
بازگران انت کہ چریشاں چنت پد ازندگ بوت گرت کنت۔ چہ چندے سال ء

اے لیکہ دیم ۽ پیدا اک انت کہ پہ ہر راجے ۽ یک زبانے بہ بیت، ۽ سبھمیں دنیا ۽ پہ
یک زبانے بہ بیت، بازیں زانتکارانی منگ ہمیش انت۔ ہمے راستی انت۔ (44) اے
ہم امکان است کہ دیم ۽ زبانانی امبار ۽ تہا دوہر نوکی بنیت۔ الم چہ نوکیں زبانانی
دیروئی ۽ چہ: انچوش کہ ما اولی در ۽ دیستگ ات۔ انگریزی زبان ۽ نوکیں تہر
(گالواراں) بہ گندے وے ہدے ہمرائی ۽ ماں ایشاں انچیں دوری ۽ گستانی بنیت کہ
اے پہ دل جتائیں زبان منگ بہ بنت (سوٹکس، ایونکس، اسٹریلیائی ہندی
انگریزی، سینگلش، دگہ دگہ) ہما زور آوری، کہ چرائی ۽ انوگیں وہداں، سرپیائی،
کرویشیائی ۽ بوسینیائی یک دومی ۽ چہ جتاوآن انت، کنیت یک روچے ایشانی میانی ۽
مزنیں دوری ۽ گستانی ۽ ودی بہ بیت ۽ سے جتائیں وت ماں وتانا پھمیدگیں زبانانی
دروشم بزور انت۔ ۽ نوکیں ہو ردگیں ۽ لس زبان ہم دیم ۽ پیدا اک انت۔ بے
چوشیں درور دگہ نیست، انچوش کہ میکائیل کروس ۽ دیم ۽ آورتگ: ”مادیم ۽ دوہر
چوشیں رنگ ۽ رنگی دیست گرت نہ کنیں، کہ آزابانانی مزنیں بیگو ہی ۽ کچ چہ مئے
ترس ۽ ہلاپ ۽ کار ۽ گوں کار داریت۔ گہتر ۽ گنتریں جاورانی میان ۽ فرق، بہ گوش
کہ دنیا ۽ نیم زبان ۽ دنیا %95 ۽ انگلت سک باز مزن انت؛ بے شک ہمے وڑ انت۔
اے منوگری سک سک دیروئی کنگ ۽ انت کہ ترس ۽ ہلاپ ۽ ہما وڑا کہ کار بوت
گرت کنت کہ آجوانیں وڑے ۽ کنگ بہ بیت، پہ گیشیں زانتکاری ۽ چارمی ۽ پنچمی
در ۽ بچارات۔

چارمی در:

ماچہ کجا پندات بہ کنیں

ماچہ کجا بندات بہ کنیں؟

اے وڑیں جہانی جیڑھے ۽ گیشواری ۽ حاتر ۽ چوشیں کسانیں و ہدے ۽ مارا
ایمینی ۽ یکے دومی ۽ گوں ہمدست بوہگی انت۔۔ دنیا ۽ بازیں زبانانی واترئی ۽ جاورانی
وانشتاں، چہ اے گپ پدر بوتگ الم نہ انت کہ زبان مُدّامی انچوش بیگواہ بہ بنت۔ چہ
ہندی چاگرد، ہندی کمکی ٹولی، ۽ ڈنی گلانی نیمگ ۽ بازیں کارے بوت گرت کنت
چونائی ۽ اچ پیش ۽ بازیں کارے کنگ ہم بوتگ۔ یک کسبے ۽ جہت ۽ زبان زانتی نیمگ
۽ دلگوش دہی ۽ 1990ء زمانگ بازیدروئی گرتگ انچوش کہ مس پیش گال ۽
گوشنگ بوتگ۔ اے دہک ۽ زبانانی حقانی، میان استمانی سرپدی ۽ نیمگ ۽ ہم بازیں
گالگجے چست کنگ بوتگ۔ حاص پہ زبان زانتی ۽ حقان ”بارسلونا میان استمانی منگ“
ناگ (Barcelona Universal Declaration of Linguistic Rights) ۽ جوڑ بوگ ۽ چہ۔ (1) ہمے و ہداں جاور ۽ اصیلیں پُر پیچھیانی پُر ریچگ ۽ پہ
گیشیں دلگوش گور کنگ بوت۔ زبانانی برجاہ داری ۽ لیکہ ۽ دیروئی ۽ گوں بیم
آماچیں زبانانی ریکارڈ کنگ ۽ پہسکیں جہدانی برورد ۽ بازیں پوشیدگیں راز ۽ اسرار ہم
دیم ۽ اتک انت، و ہدیکہ مارا بیدے جنجالانی کم کنگ ۽ پورا میں جاور دو بر چارگی
انت۔ انچوش کہ پولکاری ٹولی ۽ مردے ۽ گوشتن انت۔ (2)

”دوپلوی جاور انچوش انت کہ تری ماہر وڑ بہ کنیں زبان انگت ہم مر انت:
بلے راستی ایش انت کہ آگندے بہ مر انت اگس ماچیزے کت بہ کنیں، ہمیشکہ ماچے
بہ کنیں؟“

اے کتاب پڑمندگیں بہراں ماہے جُست ۽ پسرہ دینگ ۽ جہد ۽ کنیں ہمیشکہ
ماچہ کجا بندات بہ کنیں؟

”بھئی تر ججاتانی جوڑ کنگ

چہ کلاں مستریں تر ججات، معلومداری ء مچ کنگ زانگ بیت۔ چوناه ء بگندے 3000 یا گیش زبان آنت کہ آترس ء آماج آنت۔ اے گیشواری ماساری ء دراں گرتگ ات، کہ اے دُرسانی بیم آماچی ء جاور یک وژانہ آنت۔ انوں چندے ماں وتی گڈی تبک ء آنت؛ لہتین ء زند ء بازیں روچے پشت کپتگ۔ ہماہانی کہ وہد، مردم ء وسیلہ کم پشت کپتگ آنت، آ باز پُر مارگ آنت، ہمے بہ زان کہ پریشاں، اشاپکاری پکار آنت۔ پہ اے کار ء دیمروئی ء مستریں دلبدی ایش آت، کہ 1990 ء بازیں گل ءے پہ بیم آماچیں زبانان پگر مند آت (بچارات پُشت ء لڑ ء) ء حاصل ماں ٹوکیو ء ایشی ء انٹرنیشنل کلیرنگ ہاوس فار اینڈ نیجر ڈ لیٹگو بجز ء نام دیگ بوت۔ راست در جنی ء تر ججات ء گیشواری ء اشاپ کاری لوٹیت۔ یک زگریں بیانے چہ یک راجی گل ءے ء نیمگ ء چوش دیم ء اتک: ’اولی گا گنج پہ زبان ء رکنگ ء الم زبان ء انوگیں جاور الانی معلومداری تپاس کاری آنت،۔ (3)

ہمے زوتان رد ء بند داتگیں نبشتانکانی شو نکار اے گپ ء سر اٹپاک آنت کہ:، زبان ء رژنائیں باندات ء بابت ء ایوک ء گوں سرجم ء برجمیں موادانی کمک ء گپ بوت کنت۔ (4)

بلے معلومداری ء مچی گوں گرو منجی ء بوت نہ کنت۔ چے پیہیں معلومداری مچ کنگی آنت؟ انچوش کہ ماسیمی در ء دیست گپ جنوکانی تعداد ء بابت ء راستی اولی چیز آنت کہ مارا پکار آنت۔ ہمے رنگ ء ارزشدار آنت ہمے وژا کہ اودا گپ جنوک ء زندگی، ء آوانی روشت ء بابت ء زانکاراری ہر دک چہ گپ جنوکانی جند ء چہ ہماچا گرد ء

مردمانی نیمگے کہ آہائی ۽ بہر انت۔ زبان زانتی، ہمگر نچیں دلچسپی ماں زبان زانتگی
 تو ان داری ۽ ۽ دوبر زندگ بوگ ۽ امکانا تاں پہ گپ جنوک ۽ روانی ۽ پکائی ۽ عمر ۽
 تنک ۽ بابت تپاسکاری پکار بیت، ہے وڑا تپاسکاری پکائیں رنگے ۽ جاری بوت گرت
 کنت۔ بے شک، بس چینیچو جتائیں تہر ۽ ہمسادیں راستی بوت کنت؟ معلوم اریں“
 ۽ ”بے معلوم اریں“ تپاسکاری ۽ میان ۽ فرق چی انت؟ تپکیں وڑے ۽، ماراچہ لہی
 رہند ۽ راست درگیجگ ۽ کار کنگی انت، ۽ پہ تپاسکاری ۽ درگیجگ ۽ رہشونی دیگی
 انت۔ چوشیں کار رہند ترس ۽ گوں سیادی داروکیں گردشانی بابت پجار ۽ وت ما
 وتیں سیادی ۽ نمونہ ودی کنت، چوش کہ جہل روئی ۽ کچ ۽ واتری ۽ تنک ۽ بابت ۽
 شمارگی گمان ودی کنت۔ اے چہ پیش ۽ زانتگیں گپے کہ چوشیں ہچ چیز بوت نہ
 کنت چوش کہ داتگیں بیم آماچی ۽ تہا داخل بوگ ۽ عمل ۽ باز تہر انت، ۽ آئی ۽ ٹمک
 کنگ ۽ بازیں راہ ۽ در در آتک کنت جتائیں چاگردانچوش کہ مادیستگنت، کہ آہانی
 گوں وتی زبان ۽ سیادی ۽ جتائیں روشت ۽ جزبگ انت۔ یک گیشیں بیانے وھدیکہ بیم
 آماچیں جاور ۽ ہمگوگی ۽ دیگری ۽ درگیجگ ۽ گوں باندات ۽ اے درستاں پہ سوب
 مندی ے بوت گرت کنت : بلے اے جاہ ۽ سر بوگ ۽ پیش مارا انچیں لہی
 کار ہندے پکار بیت کہ ایک حدے ۽ یکرازی ودی کنگ ۽ سوین بہ بیت۔ دانکہ ما
 پورائیں راستی ۽ سرمہ بنیں، اے گامج ۽ مہتل دارگ شر نہ انت۔ مئے گورا پورائیں
 راستی بہہ اتک نہ کنت انچوش کہ نیشنگ، چوشیں ہچ کار رہند چہ ساری نیست۔ بیم
 آماچیں زبانانی وانشت ہے تنک ۽ سر انت کہ اودا باز جتا جتائیں شوندات ۽ گالند
 کار مرز بیت۔ چانکہ اے مضمون ۽ پہ ہر کس ۽ وتی متگیں نام ۽ ہم پر نیست۔ (5)
 چوش کہ اے رنگیں گالند، بیگو اہیں، مرگ امبازیں ۽ بیم آماچیں وتی توکا جتا جتائیں
 سچ دارنت۔ ہما مردم کہ اثر مند انت پر آہاں ہم جتا جتائیں گالند کار مرز بنت (ا۔

ک: پر آہاں پشت نہ پکتگیں گپ جنوک، نیم گپ جنوک)۔ مز نیں رنگے ء زانتگیں
 ”ناگیگیں مہلوک“ ء چہر (پہ ہماگپ جنوکاں کہ آہانی زبان بر جاہ دارگ لوٹیت) کہ
 انگت پر اہاں کار بندات نہ بوتگ۔ بازیں سببانی سبب ء (انچوش کہ یکے من وت
 سیمی در ء بند داتگ ات) کہ آلیکٹرک ء درانگازی رنگ ء یک مردے ء کیس
 وانشت ء جوانی ء دلڈی دیگ بیت، بلے ماں لس رنگی ء کمی ء۔ انون ء چہ جتاہیں ہندے
 دمگاں، بازیں وانشتے پہ جیڑہ ء من ء کی ء دیم ء آرگ بوتگ، بیم آماچی ء جاوے
 دیروئی دیگ ء رہنداں پہ اشٹاپی ء بازیں لیکھی تپاسکاری ء ادار کی تجویز دیم ء آرگ
 بوتگ۔ بلے ابید چہ یک حاصیں رہندے ء پگرے کشوکائی ردوم زوری ء موہ کم انت۔
 ماں سکیں جہلی تبک ء ماں سمجھیں جہان ء ”پرگ ء دوہر درگیجگ“ مز نیں رنگے ء الم
 بہ بیت، پولکار ء چاگردی سوجکارے ء جہت ء ہمے بے باوری کہ آیا دگہ گا گنج ء
 تجربت پر آہاں کنگ بہ بیت، سر گر میاں گوں آہانی چندے سوچ ء بچار ء دیروئی
 بدی انت۔ پہ وہد، اشٹاپی ء ماحول الم دردناک انت، اے متنگیں گپے کہ چہ ہشکیں
 نندگ ء ناہ ء گڈگ کنگ باز گہتر انت۔ بلے ماچہ دگہ پڑاں سر پد بنیں، چوش کہ ”
 گوشتن تھر اپی“ ء ڈنی زبانانی وانینگ کہ جوانیں پیش گشی ء شور بندی یا ایوک ء پہ
 پدري لوٹاں رد عمل دیگ چہ انچیں آسردر کسیت کہ آکسان مدتی ء دمجھین ء نہ
 بیت۔ شمارگی کار ء چا پکاری ء ہمرائی لیکھی پولکاری لوٹ ء بر جاہ دارگ المی انت۔ اے
 کلاں چہ ارزشتداریں کار انت۔

لہتیں دیروئی ہماوہد ء کنگ بوت وہدے اینار آگن ء ”ماحول زانتگی بہرے
 بانگ ء تھر زانتی“ مان نیا آوڑت؛ کہ چرائی ء مارا اے زانت رسیت کہ زبان کجا
 اشٹوک انت؟ کجا آئی ء دیم پہ دیگی گوں دنیا ء ایندگہ زبانان بیت۔ (6) بلے اے
 گیشتریں کارانی لس زبان یا کم آبادی والہیں زبانان گوں سیادی ات، ابید چرے گپ

ء کہ آیم ء آماج آنت یا اناں چوش بوت کنت، بے شک، اے پلوہ ء پھ سلاہ زورگ ء
 پریشی ء چندے جھد کنگ بہ بیت، پھ دروریک تھر زانتی کارر ہندے چہ جان ایڈورڈ ء
 نیمگ ء دیم ء آرگ بوت کہ ماں آئی ء پھ اقلیتی زبانان یازدہ، ہموگنیں سبب ء پجارگ
 کنگ بوت، اے گل پھ زبان ء آہانی گپ جنوکاں کارر گربنت ء ہماجاہ کہ اودا آگپ
 جنت: شمارگی، چاگردزانتی، زبان زانتگی، تب زانتگی، دپتر زانتگی، ایبل زانتگی،
 زانتی، مذہبی، معاشی ء ٹیکنیکل۔ (7) لینورگرینوبل ء لینڈسی ویلی ء بیم آماجیں
 زبانان پھ دلگوش گورکت، ء وانگ ء زانگ ء رایک گیشیں سببے گشت، ء اے کلیں
 سببانی یک بہشیزی رد بندے ء سلاہ دات، ء معاشی بنیاد ء سبباں گیش ارزشت
 دات۔ آہاں وتی اے نمونگ گیش گرت ء ایشی ء زبان ء ڈنی اثرانی جتاہیں تبک کہ
 ہندی، راجی، مزن راجی ہوار گیتک آنت۔ (8) اے ہماپکانیں دروشم آنت کہ یک
 تھر زانتگی کارر ہندے ماں کیس وانشت ء رثناہ چہ شہزانتی اثر مندی ء چون دیمروئی
 کنت۔ چوشیں سبب حاصل معاشی زور مندی، چاگردی بستار ء گپ جنوک ء مٹھی،
 گیشتریں جاوراں برزی تبک ء سر بنت۔ بلے ارزشتداریں کاراں پھ وہد پکار بیت۔
 ابید چریشاں لہتیں جیرہانی درگیجگ بے کساس ء گران آنت، چوش کہ یک مردے
 ء بودشتی تبک ء زانگ یا اے گپ ء درجنگ کہ یک گپ جنوکے ء یک زبانے ء
 داہیکی جوانیانی روانی ء گپ جنگ ء گر ء دارچے حداداں راستی ء درجنگ ء لہیکی کار
 رہندانی دیمروئی یک تاہ ء سر ء بن آنت۔ بلے ایشی ء دیم ء برگ ء زر ء مال ء بازی
 پکار آنت۔ پرے کار ء سرجم کنگ ء چہ زر ء چے کار گرگ بوت کنت۔ اے سک باز
 ارزشتدار آنت، وہدیکہ پریشی ء حریج واری ء سنج گون آنت۔۔۔ یا کم چہ کم آئی ء
 مز نیں اثر مندی داں، ہمینچو کہ اولی بر ء گوں زبانے ء دوچار کپگ ء جیرہ آنت، یک
 گونڈیں حسابے چہ فاونڈیشن فار اینڈینجر ڈیلینگویجز (9) ء نیمگ ء ددیگ بوتگ کہ

آئی ء اے سلاہ داٹگ کہ 35 ہزار پونڈ (پنجاہ ہزار ڈالر) ہر ایک زبانے ء دیگ بہ بیت، کہ اے گمان یک زبان زانتے ء دو سال ء کاراں پہ بس بنت۔ ڈکسن ء اندازہ ء ردا، پہ شہمیں کارے ء کنگ ء مارا یک زبان زانتے ء راسے سال ء وهد دینگی انت، آہانی تنخواہ، ہندی سلاہ کارانی پشت دردی، سپری ساز ء سامان، رہائش، پولکاریانی چاپ ء شنگ ء گیش محکمیں کار کنگ ء، گیشیں آسراتی ء دیگ پہ اے زر چہ 200000 ڈالر (125000 پونڈ) ء ہچ وڑا کم کنگی نہ انت۔ گیر ڈٹس چہ درستاں گیشتر گوشتی آئی ء دل ء پہ جہلا نکلیں واشنتے ء آڈیو ویژوول ء امبار ء جوڑ کنگ ء پہ مز نیں کساسے ء چاپکاری ء وانگی مواداں: آئی ء گوشت کہ پہ ہمک زبان ء کساس پانزدہ سال ء وهد 2 ملین ڈالر (1.25 پونڈ) زر درکار بیت۔ اے جاور گردش کنان کننت پمیشکہ پکانیں حسابے ء جنگ سک گزان انت، بلے 40000 پونڈ (64000 ڈالر) سالے پہ یک زبانے ء چہ راستی ء دور بوت نہ کنت۔ آگس ما اے زراں پہ سے سال ء 3000 زبانانی بہر بہ کنیں کہ آہانی شون اولی در ء دیگ بوتگ، ما پریشاں کم چہ کم ء 360 ملین پونڈ (575 ملین ڈالر) ء گپ ء بہ جنیں۔ اے زر گندگ ء بلکیں سک باز انت: بلے ایٹی ء آگس اے نکتہ ء نگاہ ء چارگ بہ بیت، اے اوپیک ء یک روچے ء تیل ء پاند گانی برابر انت (یک سالے تناسب ء ردا) فنڈ ء پیدا کنگ، تڑی میان استمانی، راجی، ہندی یادگی حساب بہ بیت یک دگہ ارزشتداریں کاریت۔ ء فنڈ تنا وهدی نہ رسیت دانکہ مردم ایٹی ء اشتاپیں لوٹ ء آگاہ، ء پہ واکداری ء رازی کنگ مہ بنت (بچارات دومی در ء) پگر ء ماحول ء ردوم زوری ء برز ء دا تگیں دو میں سر گرمی پہ جتگی ء کنگی انت، بز انکہ یک شاہگانیں مہلوکی سیادی ء سیاسی گانججے گوں رسانکر ء بے کساس کار مرزی، ء گوں آگاہی ء کارانی بچگج کاری ء بیم آماچیں زبان مہلوک ء تہا مز نیں ارزشتے دیگی انت۔ وهدیکہ دنیا ء بازیں کنڈاں سرکاری

حساب، روج، پتنگ، ماہ، سال، دارگ پہ مہلوک، کَمک، سسک باز پُرکشش بوگنت۔ پہ درور 1997ء کرکینک، میان استمانی سال، 1998ء زرانی میان استمانی سال، نام، دارگ بوگنت، بلے بیگوائیں، بیم آماجیں، مَرگی ایں زبانناں پہ چوشیں دلگوش دیگ نہ بوتگ۔ (12)

بگندے بیم آماجیں زبانانی بابت، آگاہی، کمی ماں لس مہلوک، مز نہیں کسا سے، زبان، جنده، بابت، لس آگاہی، کمی، آشکار کنت۔ باور بہ کن ات کہ اے اولی رند نہ انت کہ زبان، زاننکار آہانی پڑ، بابت، مہلوک، دلچپسی، پدیں بیگو اہی، زنگ، جنگ، انت۔ بلکیں کم خرچ کنگ، زنگ، زہیر، پہ زبان زانتیں مردماں کم تنخواہ دیگ، گپ ہم ہر وہد، دیم، کئیت۔ گوشتن، زبان تھرانی (پیتھولوجی) چہ ہما پڑاں کے کہ اوداچہ 1970ء ہمے یکیں دلیل بیم آماجیں زبانانی بابت، بار بار، واہ، شوریں رنگے، دیم، پیدا ک انت۔ (13) اے بگندے وہد، موسمی جاو ر انت۔ تو میں زبان زانت زبان وانشت کہ آدیر انت لس مہلوک، گورا است انت، آئی، بابت، کیشلیں لس بے تاہیری، گوں دوچار انت۔ زبان، وانینگ، (منی نرے) دوسد سال یک ناگزرائیں کیشلی، کہ ایشی، تہارواج پرستی، زگر پرستی، رنگ، رنگی، باز تہری، بولی، ذہنی بھکے ودی کنت، گال بندے کہ آئی، لاتینی، بڑہ ماں زبان، کہ چرہاں گیشتریں گورائی، رابطہ کنت، آہانی ابرمی دلچپسی، ہلاس کنت۔ اے زانتگیں گپے کہ زبان وانینگ، کار ارزاں نہ انت۔ ایشی، ہمرائی، لس مہلوک، زبان، بابت، راستیانی سرکنگ، چدو مشکل تریں کاریت۔ زبان وتی ابرم، چہ سسک باز مانکشنگیں، پچپنیں چیزے بلے چوشیں سوب مندیں درور، پیدشدارگ، باز انت، کہ اوداچہ کتاب، رسا نکدراں اے پد رکنگ بوتگ کہ اے کارکنگ بوت کنت، وہدے کہ اے سرجم بوت ذمہ دار ایانی دلچپسی آل پہ یک گرم جوشی، تالان بوت۔

گیشتر مردم پہ زبان ۽ سک باز ہدوناک انت (کم چہ کم، مس وتی جند ۽ زبان ۽) تری آ
 لہزانی بن دپتر بہ بیت دگی گالوار ۽ بولیانی جوانی بہ بنت، یامردمانی نام جاہانی نامانی بنزہ
 بہ بیت۔ وش بہتی، نون موسم ۽ بدلی ساپ ۽ سلہیں نشانی گندگ بوہان انت: دنیا ۽
 جتائیں کُنداں، نوکیں زبانانی کیور یکلم ۽ رنگ ۽: ہدوناک ۽ دلچپسی نوکیں پدرتچ ۽
 زبان ۽ وانینوکانی گورا جوانین رنگے ۽ گندگ بیت۔ (15) بلتے بے شک آوہد الم
 انگت دیم ۽ انت، کہ زندر بروتی اے وانینتگینانی جوانی ۽ نپ چست کننت ۽ چاگرد
 ۽ پہ وتا انچین اثر مندیں جاہے ودی کننت ۽ چہ وتی لیکہاں دیگر وی ودی کننت۔ ایشی
 ۽ ہمرائی ۽ پہ زبان ۽ مہلوک ۽ تا جگیں روشت لس دروشم ۽ (۽ پہ بیم آماچیں زبانان
 حاصیں رنگے ۽) انوگیں المی تریں کار بیت۔

بازیں زانت زانتے ہے کاراں گوں دزگٹ انت کہ آگوں سیاستدان ۽
 سرکاری ادارہاں گوں حال ۽ احوال کننت ۽ آہاناں زبانی شور بندی ۽ عملی کارانی
 نیمگ ۽ جیٹگ بہ پرمانت۔ پہ درور چوش۔ (16)

”زبان زانتی رنگ ۽ رنگی ۽ ہلاس کنگ ۽ بازیں راہ ۽ رہند انت ۽ چریشاں
 یک کارے پہ دیمروئی ۽ رنگ ۽ رنگی ۽ ایش الم بوت گرت کننت کہ ہامردماں گوں
 نند ۽ گند بہ کن کہ کالیں زبان زانت نہ انت ۽ پہ پگر ۽ عمل رزنابیں راہ ۽ پچ کن
 انت۔“

اے جیڑہ ملک ملک ۽ فرق کننت، کوہنیں نو آبادیاتی مکاں، حاص، زبان
 زانت، یک دوزبانی لس تجربہ ۽ گوں دوچار کپتنگ انت کہ ایشی ۽ کلوه ۽ ہر جاہ
 سرکنگ ۽ مزنیں جہد ۽ کوشستے پکار بیت۔

یک ملکہ ۽ ڈنی زبانے ۽ مزنیں رنگے ۽ ہیلکاری تری آ لوگ ۽ بہ بیت
 یاوانگجاہاں اے مول مراد ۽ گیشتر ارزان کننت۔ مستریں مراد مردمانانی زبان ۽ بستار

ء زانت ء ديمرونى ديگ انت ء ايشى ء تاوان چے بنت وهدے يك زبان مریت ---
 چوشين دليل دومى در ء ديگ بوتگ۔ په ياتگيرين گپ جنگ ء ترزاني يك اشتاپين
 لوٹے ايش انت، هما آں به پهازهما که گون ات گون: مايک دکشيش چهرے ديم ء
 بيارين، زبان راجي مڈى ءے “بگندے په شادمانى ء سبب ءيا ”قدرتى مادن ءے“ په
 ماحول زانتى ء، دور نگين سيادى ء ديم ء برگ المى انت: چريشى ءناں که ماحول زانتى کار
 رهندء شوندا ت زبان ء گپ ء تران ء پتر انت: زبان ء جيره، لس ماحول زانتيتگى
 جيرگ ء نى بهرے جوڑ بنت۔ (17)

په ماحول ء کانفس ء سکين کارى المى انت، که زبان آئى ء بهرے جوڑ به
 بيت۔ يك لس پريشاني گپے که ماں اے گپ ء ٹالاں زبان هوار نه بوتگ، انچوش که
 باز راجي ماحولى سکينکاريانى تهما ماحول زانتى، زندمان زانتى ء راجمڈى گندگ بوتگ، نوں
 پکار ايش انت که زبان ء نيمگ ء دلگوش ديگ به بيت۔ 1990 ء اے چه نوک جوڑ
 بوتگين پريشگر وپے ء نيمگ ء 1990 ء، ٹر الينگوا (بچارات پشت ء لڑء) مستريں
 سکينکاري بوتگ۔ آئى ء چندے مول مراد چو اے وڑا انت۔ ”دودمانى ء زندمان
 زانتى ء ميان ء رنگ ء رنگى ء سياسى پدر کنگ ء په کارىگى سيادى جوڑ کنگ سانسد انانى
 گل ء مردماں، هما که په دودمانى رنگ ء رنگى ء پهازگ ء دلچپسى دارنت، نسب زانت،
 دودمانى کار هنده، هندى سلاه کار، دودمانى ايبيل زانت، چاگرد زانت ء دگه) ء هما که
 زندمان زانيتگى رنگ ء رنگى ء پهازگ ء په هدوناک انت (ا۔ ک زندمان زانت،
 درچک زانت، ماحول زانت، ساهدار زانت، جسمانى ايبيل زانت، نسب زندمان
 زانت، نسب ماحول زانت، گپ ء گال زانت، ماحولى سلاه کار، قدرتى مادنانى چار ء
 گزار کار ء دگه جوائنٹ (دونيمگى) پهازگ دودمانى ء زندمانى زانيتگى رنگ ء رنگى ء
 پهازگ ء ابدمانى ء دوپلوى ء راديم ء برگى انت۔“

ہما ملک کہ اودازبان ۽ سراچہ پیش ۽ دلگوشداری است، چوش کہ ویلزیہ
 قیوبک، اوداکہ زبان زانتی جیڑہ ہر روچگیس جاوراں ہوارانت، اوداہم انگت دگہ باز
 کارے پہ کنگ ۽ پکارانت، تصور ۽ آگاہی ہما جیڑہ انت کہ آسجھیں دنیا ۽ انت پرچاکہ
 زبان زانتی رنگ ۽ رنگی ۽ چست بو تگیس جہانی آگائی ۽ سبب ۽ توامیں نیم اماچیں
 نزوریں زبان نپ چست گرت کنت۔ زبانانی کمکار ہر کجا بہ بنت، آہم پنت بنت
 بلے آہاں اے زانگی انت کہ آہاں پہ ایٹی ۽ دیم ۽ آرگ ۽ زر شوہازگ ۽ راہ ۽ در
 درگیگی انت۔ (17) وہدیکہ نوں پہ زانتکاراں گل است انت کہ آیکے دومی ۽ گوں
 ہمراہ داری بہ کنت، بس جہلی تبک ۽ میان استمانی ہمراہ داری ۽ ردوم دیگ ۽ پہ
 کارر ہند ۽ راکمو ۽ باز انگت دیمروئی دیگ پکار انت۔ دنیا ۽ لہتیں کُنڈاں جوانیں
 وڑے ۽ کار بوہگ ۽ انت: پہ درورماں یورپ ۽، یورپینیں بیر و آف لیزریوزڈ لینگو بیجز،
 1982 ۽ گوں وتی یکر ازیں معلومداری جاورال ۽ ڈس ۽ نشاناں جوڑ کنگ بوت (بچار
 ات پشت ۽ لڑے) ادا اناگہ اناگہ ۽ چاپ ۽ شنگکاری ہم کنگ بیت کہ اوداجتائیں ملاکائی
 مردم وتی زبان ۽ جاورالاں شنگ کنت (19)

۽ اودا پرے مراد ۽ انٹرنیٹ ۽ مزین حدے ۽ کارمرزی ہم کنگ
 بیت۔ بلے اگس شری ۽ بچارات، کم آبادی و اہمیں سیاستداناں، زبان ۽ کارکناں، پیشہ
 وریں زبان زانتاں، چہ امید دنیا ۽ یک کُنڈے ۽ مردم دومی کُنڈے ۽ مردمانی
 جاورالاں چہ شناسانہ انت، آزان انت کہ دومی دست ۽ چے بوہگ ۽ انت، پہ نیم
 اماچیں زبانان یک ایشاپیں جہانگیری ہمدستی ۽ لوٹ ۽ آئی ۽ ارزشت ہیج وڑا ڈگچار
 کنگ نہ بیت۔ اے ایوک ۽ یک دومی ۽ جاور ۽ گیشواریاں چہ دربرگ ۽ سادگیں جُستے
 نہ انت۔ مردم جزبگ ۽ دلہڈی لوٹ انت حاصل گوں سرکار ۽ منوگری ۽ جنگ بہ
 بیت؛ ہمے آگاہی کہ ایوک نہ انت، بلکیں اودادگہ بازیں وسیلہ است انت کہ آپہ

اے زبانانی کمک ء پاپ کنسرٹ ءے بر جاہ دارگ بوتگ؟ اے جوانیں گپے بیت کہ
 اگس نوکیں کرن ء بنداتی دہکاں چوشیں گانگچ چست کنگ بہ بیت۔ جہلی تبک ء
 گانگچ، کہ جہلی مردمانی ذہن سازی کہ چریشاں سرکار ء پے عملی کار کنگ ء آئی ء چمانی
 پچ کنگ ء، ہم مزین ارزشتے دارنت۔ برز چہ جہلی تبک ء چوناہ ء بازیں گانگچ
 چست کنگ بوتگ، کم چہ کم ہما دمگاں کہ اودانزوریں زبانانی کمکار سک باز سر گرم
 انت۔ بلے دنیا ء بازیں کنڈاں پے نزوریں زباناں شور انگیزیں جدوجہد، گار کنگ یا
 لگتھماں کنگ بنت۔ سرکار بے سروکار بیت یا واپلاپ۔ (بچارات سیمی در ء) چوشیں
 زبانانی گپ جنوکانی، مردم شماری پدر کنگ نہ بیت یا ایشانی شکل بدل کنگ بیت۔
 تانکہ ہما بازیں سر گرمیں دمگاں ہم بیم آماچی ء لیکہ ء مدام ء دلگوش دیگ نہ بیت کہ
 پراہاں دینگی انت۔ (22) ماں یورپ ء زبان ء بیم آماچی ء چہ گیش زبان ء حقانی سرا
 گیشتر دلگوش گور کنگ بوہگ ء انت۔ اودانگت، لہتیں گام دیم ء روگی انت، چر ایشی
 ء پیسر کہ پگر مندیں زبانانی جیڑہ جہانگیری بستارے دیگ بہ بیت۔ ہے وڑاسیاسی ٹولی
 بازی ء اثر مندیں کوکار ء جاک ء اے جیڑہ گیشتر محکم بیت۔

برز چہ جہل ء لیکہ نہ ایوک ء پے میان استمانی تبک ء کار گرگ بہ بیت ملک ء
 ہندی دمگاں ہم کار گرگ بہ بیت۔ راجی تبک ء جوانیں رہندانی دیروئی دیگ اولی
 کار انت۔ حاصل کس دنیا ء ہما کنڈاں کہ اودا ہندی زبان مزینیں کسا سے ء است انت؛
 اوداوانینگ ء پگر مندی ء اصیلیں ربیت دست نہ کپیت۔ چہ درستاں بستار داریں
 کار کہ من چندے سالاں دیم ء اتلگ انت، پے راستی بازیں ملکاں نوکیں زانشتی گلانی
 جوڑ بوہگ انت۔ کہ آپہ زبان ء بستار ء تاجکیں سنج ودی کنگ ء انت؛ پے درور
 کو لمبیں سنٹر فار اسٹڈی آف انڈجیننس لینگویجز، بوگوٹا، میوز و پارانسے ایسیلو
 گوئیڈی، سلیم، ہوکانیڈ میونوکلچر ریسرچ سنٹر سپورو ء سنٹر فار اینڈریجر ڈیگوبیجر،

جوس، نائیجیریا، اے گلانی یک پہ یک مز نہیں کر دے است: راستیء در جنگ ء زبان
 ء پہازگ ایشاں سرکار ء چاگردی مردمانی میان ء پھل ء کار کرتگ ء پہ تو انائی، فنڈ ء
 محکمیں سرگر میاں سلاہ کاری ء کار رہند جوڑ کرتگ۔ ایشاں ہندی زباناں ادارہ جاتی
 بستار ء شان ء مڑاہ بخشاتگ؛ بید چہ شان ء مڑاہ ء زور مندی ء ہیچ زبانی جنز آپسرے
 ء رست گرت نہ کنت۔ چندے جنجالاں کہ اے گل دوچار کپتگ انت جہل ء
 تپاتگ انت، اے بہر ء کہ بازیں الی ایس کار شوہازگ بوتگنت ایشانی میان ء
 گیچینکاری بوت نہ کنت۔ ناں کہ ایشانی گیچینکاری الی انت۔ اے گوشگ الی نہ
 انت، کہ اے بازیں سرگرمی گوں ہم پلہ ایس عملے ء پرچا کیشل ء جاری بوت نہ بوٹگا
 انت۔ اگس ماے چہر ء بزوریں کہ مایک انچیں جنگے ء تہا انت کہ اوداماراپہ یکیں وہدے
 بازیں جنگجاہاں سرگرم بوگی انت۔ ماراپہ دراج بریں جدوجہدے ء پہ تیار بوگی
 انت، گوں سیاسی رونقشانی شپ ء شپ بدل بوگ، گوں فنڈنگ ء یکشلیں نزوری یا
 الی کارانی نوکیں دروشمے ء دیم ء آہگ ء پہ آسودگی ء موہ نہ رسیت۔ دوزبانی پرچا
 زاشت گران انت، اے مدام ترس ء زد ء انت۔ لیکہانی جنگ (ا۔ک: ہماشور بندی
 کہ آپناگیرانی یا انگریزی ء سرکاری زبان ء جہت ء خلاف انت) بوت کت کنت کہ
 مہلوک ء کمکے بہ رسیت اے انا گہی پہ یک پروحیلے ء ترسے بوت کنت کہ ساری ء
 اے گشگ بوتگ کہ محفوظ انت۔ پورائیں 1990 ء سال ء بازیں زبانی کمک ء
 پروگرام چہ بجٹ ء کمی ء سبب ء ترس ء آماج بوتگنت۔ چریشاں چہ یکے ہوئی زبان ء
 پروگرام ء 1995 ء میان استمانی کمک پکار بوت۔ دگہ یکے ماں اسٹریلیا ء کہ
 1998 ء گڈ سر ء وہدے گوریچانی ملک ء سرکار ء جارجت کہ ہندی چاگردانی دوزبانی
 وائینگ ء را کشگ ء انت آئی ء جاہ ء انگریزی وائینگ ء پروگرام دیم ء آرگ ء
 انت۔ (23)

یہ بیم آماجیں زبانانی اصیلیں دیروئی ء اے تچک انت کہ بازیں چیزے
کنگ لوٹیت یک انجیں ہندی چاگردے لوٹیت کہ پہ کمک ء ساڑی بہ بیت ء پہ زبان ء
رکینگ ء آئی مشبتیں روشت بہ بنت۔ یک مشبتیں ماحولے لوٹیت، کہ پہ نسلی حقانی
پہازگ ء دودمانی حقان پہ واہگد ار بہ بیت، ہمودا کہ پہ زبان ء برجاہ دارگ حرج ء درج
کنگ پکار بیت۔ اودا پہ چیزے زر ء ایر کنگ ء تیار بہ بیت۔ ء چندے زاننکار ہم پہ
زبان ء گچیننکاری، ریکارڈنگ، تپاسکاری ء وانینگ ء پکار بیت۔ نون من سرجمی ء ہما
نیمگ ء رواں کہ کجام کجام چیزے پرے کار ہوار بنت۔

چاگردے مردمانی مشبتیں روشتانی ردوم

وتی جندے زبان ء گوں منفی این روشت اہکی رنگ ء سک باز انت
(بچارات سیمی درے) زبان ء سرپدے جوان واہگد اریں روکپتی مردم برے برے دزگڈ
انت وہدے آگوں انجیں چاگردانی مردماں دوچار کپنت آدرگڈ انت، کہ آہاں وتی
زندمانی ء گوں ہچ کار نیست، یا آایشی ء برجاہ داری ء ہلاپ انت۔ ماگوں چوشیں
روشتے ء دیم پہ دیم بہ ہیں، مئے ردء عمل چے بیت؟ ماہس ہے گمان بہ کنیں کہ اے
آہانی جندے فیصلہ انت، ماراگوں اے جیڑہ ء ہچ سروکار نیست، کہ ماراایشی ء بابت
زیادیں سرپدی نیست؟ یا مارا مستریں نکتہ ء نگاہے ء چارگی انت، وتی زانت ء
دیرومانیں زبان زانتی جیڑہ ہوار کنگ کہ آہانی زبان ء دلچپسی زورگ ء اجازت دیگی
انت ء آہانی ذہن بدل کنگ ء واگرداری دیگی انت؟ مزنیں پیچینی ء پرمارگی ء چست
بوتگیں جیڑہ ء یک سکیں گر میں ترانے ایشی ء کمک ء امکاناتی اثر مندیں فیصلہانی
بابت ء چہ پیش اے الی انت کہ ماایشی ء سراچشانکے بہ دیں۔ یک گپے ایش کہ
چوشیں زبان سک باز انت، کہ آہاں کمک پکار انت۔ یک دلیلے چوش انت، کہ اے
کمیں وسیلہ ہمانی سراہرچ کنگی کہ ہما چاگردے مردم وتی زبان ء پہازگ ء پہ واہگد ار

انت: اگس ایندگہ زبان، زبان زانتی وت کشی کنگ لوٹ انت، اے آئی ء جندے
 جیڑہ انت، ء ماراوتی و ہد زوال کنگی نہ انت، تو انائی ء زرزوال کنگ ء بدل ء آیلہ دیگی
 انت، یک چیزے کہ مارا الم زاگی انت، آایش انت کہ اصل زندگی ء اے جیڑہ
 چوش سادگ نہ انت۔ چاگردانی تہا ہم ہور ء ہواریں روشت است بنت: لہتیں
 مردم پہازگ ء پلہ مرز بنت، ایندگہ نامنوگر بنت۔ کہ اودا، پپر، بیگانگی، شرمندگی،
 انکاری، پشومانی ء ایندگہ بازیں جزبگ بوت کننت۔ ایٹی ابید ہم کمک ء نامنوگری ء
 ہور ہواریں سبب بوت کننت۔ یک کٹمدانے پہ وتی ربیدگی نسلی پچار ء حاصیں رنگے
 ء پپر یگ بوت گرت کنت، دومی کٹمدان بگندے مہ بیت۔ یک کٹمدانے ء وتی
 زبان ء بدلی ء عوز ء چہ مزینیں معاشی نپ ء سیٹے رست بہ کنت: دومی کٹمدان ء
 بگندے مہ رست۔ یک مردے بگندے چوش بہ جیڑیت کہ پت ء پیروکی زبان
 بے کار ء بے نپ انت۔ دومی مردم چوشیں دلیل بگندے بہہ مہ دنت ایٹی ء یک
 اروائی ء ذہنی محکمى ء وسیلہ بہ زانت۔ چہ درستاں ساری، یک زبانے ء بیم آماچی ء
 تپاسگ ء ہمادیم ء اتلگیں منفی روشتانی سبب زاگی انت، اے در جنگی انت کہ اے
 پوراںیں چاگرد ء کجام حد ء است انت ء چاگردی مردمانی زندر ہند ء ایٹی ء اثر تپاسگی
 انت۔ دیرمانیں ء زوت مانیں ہر دورنگ ء لہتیں روشت، کہ آ منفی منگ بنت،
 آہانی بازیں جوانی گشگ بیت اے متلگیں گپے کہ جان دراہی اول کار انت۔ ہما
 مردماناں زبان ء بابت ء ہچ چیز اثر نہ کنت، اگس آپہ گپ جنگ ء سک باز بیمار ء پہ
 گوشدارگ ء سک ٹینگ بہ بنت۔ و ہدے وردن، آسراتی ء روزگار ء کمی بہ بیت گڑا
 اے پکائیں گپے کہ آوتی تو میں تو انائیاں پہ وتی وسیلہانی گیش کنگ ء معاشی دیمروئی ء
 ردوم دیگ ء پہ ہرچ کننت۔ ہمے یکیں چیز بوت کنت و ہدے فوجی جنگ ء جڑ، سیاسی
 زوراکى ء وت ماں وت بے تاہیری آہانی ہر وچکیں ایہنی ء زندمانی ء ترس بہ بنت۔

میتھو مک دانیال یک پڑکار کن ءے آئی ءے اے نکتہ، اٹھا، تھائی لینڈ ءے گوں، ہمگر ہنچی ءے
چوش جنگ؛ آئی ءے زبان ءے جذبگ آمیزش ءے پُر شورش انت، بلے اے ایوک ءے راستی
ءے ترجمانی ءے کنت۔ (25)

اے مردم دگہ چے لوٹ انت؟ بس ہمیش کہ وتی چک اش زندگ بہ
بنت، مزن بہ بنت داں در بہ بر انت۔ یک جہدے پہ گپ ءے درگیجگ ءے لوٹیت کہ
ننک پرچازوت مر انت، تو اگس کو ہنیں در مان زانتی ءے بہ چارے: تو ایشی ءے وتی چوشیں
تپاسکاری نہ گندے کہ آمرگ ءے پکائیں سبب ءے بہ زانت۔ ءے مردم انگت نہ زان انت
ءے اے کار مدام بر جاہ انت، تو حیران ءے پریشان بے، آیا تو اے و ہدے پہ یک زبانے ءے
بزانت بلدے بہ نہیں ءے۔ تو گندے کہ یک سے ماہی جنکوے وتی کڈک ءے دیم ءے
مُر تگ ءے تو وتا بار بار ءے بے وس مارے۔ و ہدے کہ روپکتی مردم وتی کیسگانی دپ ءے
داں ہما و ہدے پیچ کنت آہانی معاشی نمونگ ہر چیزے کہ گندگ بیت آئی ءے ایر
بارت۔ اے وڈامیت دارگ انچائیں جبرے بیت۔

میری رودین ءے ہمے وڈیں نکتہ ءے دیم ءے آؤرتگ۔ (26)

و ہدے پہ سر ءے چیر دیگ ءے لوگ، وردن، ءے جان دراہی ءے پہ ہنکی لوٹانی کمی
بیت، گڑا تا نکہ زبان ءے بر جاہ داری ءے وا ترینگ ءے باروا جیڑگ چو بے جوڑیں
عیش ءے تماشہ ءے ءے گندگ ءے کئیت۔

چوشیں زنگ ءے زہیر مدام بے پسہ بنت۔ پدا ہم اے راستی ءے کہ زندگی
ءے جاور، لوٹ ءے گزر، ءے مول ءے مُراد کل و ہدے ہمراہی ءے بدل بنت۔ دیمروئی ءے پروگرام
کہ و ہدے چہ میان استمانی گلانی نیمگ ءے بچک کنگ بنت سو بین بنت، گڑا امیت ہمیش
انت کہ کئیت روچے و ہدے سیر ءے ازگارین مردم وتی و ہدے تو نائی آل پہ معیار
(کو الٹی) ءے دیمت ءے زندگی ءے کساس (quantity) ءے نامونگر بنت۔ اے چیز ءے را،

آوتی، دودمانی ریستانی واترینگ ءوتی دودمانی پکائیں پجارے ءنگاہ ءچار آنت۔ اے ہما
 وہدانت کہ آوتی زبان ءنیمگ ءچار آنت۔ ءگس آہانی زبان چہ آہانی دست ءشنت،
 بے ریکارڈ کنگ ء بے یانگیری ءگرا چوشیں دگہ ہچ راہ پشت نہ کپیت، کہ اے پدا
 آہانی دست ء بیت۔ ایسی ء بدل ء آگس زبان ء رینگ ء پہ گونڈیں جہدے کنگ
 بوت، دانکہ مشکلیں معاشی جاورا لاں، کم چہ کم ء اے مردماں وتی رہدر (option)
 داشت گرت آنت۔ آوتی گچین ءگرت کنت، کہ آیا پہ وتی پدرتچ ء جیرگ ء
 ایں، یا پہ آوکیں پدرتچ ء، اے ہما وڑیں دلیل آنت، کہ ما ایشاں الم کار مرز بہ کنیں،
 وہدے مارا بیم آماچیں زبانی رینگ ء جہدے پہ مخالفت کنگ بیت۔ تری دانکہ اے
 مخالفت مردمانی وتی جندے نیمگ ء چہ بہ بیت۔ اے ہما دلیل آنت کہ ایشاناں ہما وہد
 ء کار مرز کنگی آنت وہدے مردم گشت کہ ڈنی مردماں مئے اندری کارانی تہا پترگ ء
 حق نیست ء حاص کن ہما آں کہ آگوستگیں نو آبادیاتی ملاکافی آنت۔ انچوش کہ ماجہل ء
 گندیں، اے گپ ء فیصلہ کنگ مدا م ارزان نہ آنت، اؤدا کہ مردم چانکہ وتی زبان ء
 بابت ء بے دلگوش آنت یا ایندگہ مول مرادانی پیلو کنگ ء واہگد ار آنت (انچوش کہ
 انگریزی زبان ء دربرگ ء پہ)۔ اے وڑیں جاورا لاں پہ زبان ء رینگ ء چہ کنگ،
 بوت کنت ء چہ کنگ بہ بیت ___ شرپ مندی ء پرمارگی ء سیاسی زوراکی ہم مان
 آرگی آنت۔ ہے وہد ایرمانیں نگاہ ء شریاں، ڈنی مردم شرتر دیست کنت ء اندری
 مردم دیست کت نہ کنت۔ آچہ پورائیں دنیا ء تجربتاں جوانی ء زاننت، کہ چہ ڈرستاں
 پُر شورتریں شکایت کہ گڈی ء گوں ”آگس ایوک“ ء جرب بیت، بہ نیس: آگس
 ایوک ء منی مات ء پت ___ ء آگس ایوک ء منی پیرک ء بلک؛ پدرتچ
 ___ نیکول اوسلر ء اشی ءراچو اے رنگ ء بیان گرت ء وتی رد عمل اے وڑادیم
 ء آورت آنت، آگس مردم وتی زبان ء پہ وتی دیم ء پدرتچ ء سرکنگ ء گچین نہ

کننت، اے آہانی وتی گچھین انت۔ اے ما ایں کہ مئے گوں آہاں جنگ
انت۔ (28)

”منی جندء پسہ چوش انت [کجام یک] دنیا لیکھے کہ آاے سر جمیں تپاسکاری
ء بازیں جاوراں سک باز آسودگی ء گوں کننت۔ نہ تہنا زبانانی تہا فرق است بلکیں
آہانی مول ء مراد ء واہگ ہم باز دیگری کننت۔ راجد پتر ء باز جاہاں چاگردے ء
مردم بگندے وتی زبان ء یلہ دیگ ء گچھین بہ کنت ء دگہ چاگردے مردمانی گومانز یکی
ء جہد ء لس رابطہ ء زبان ء زورگ ء چہ بہ کنت۔ آدمام پھمندگیں، من ء سبیں،
معاشی مول ء مرادانی پیلو کنگ ء رندا کپیت، جیڑہ ہماو ہد ادیم ء کیت و ہدے مول
ء مراد بدل بہ بنت، یا بگندے ہماو ہدے کہ مول ء مراد پیلو بہ بنت، ہمیشکہ دیم ء ایشی ء
بچ ارزشت نہ بیت: پہ واتری ء راہ نیست: یک ر ہدرے یا پچارے کہ چہ کوہنیں
زبان ء رستگ ات، آنوں پشت نہ کپتگ۔

نیسی ڈورین ء یک حاصیں درورے دیم ء آورت، گوں رو کپتی سونز لینڈ
پیل آف اسکاٹ لینڈ ء گیلیک گپ کنوکانی وتی گو سنگیں کارانی چندے تجربت دیم ء
آورت انت۔ (29) آئی ء مر ت کہ چرے گپ جنوکاں چندے ناوش ء بیزار
انت، و ہدے آگوں گیلیک زبان ء واترینوکاں دوچار کپتاں آچہ وتی گاری ء ابید
دگہ بچ لوٹگانہ اتنت۔ چہ پیٹر لاڈ فوجڈ ء نیمگ ء اے جیڑہ سرسری چست کنگ
بوت۔ آئی ء دیست کہ کینیا ء ڈاٹالوز زبان ء گپ جنوکے پرے گپ سک گل انت کہ
آنوں ایوک ء سوایلی زبان ء گپ جنت، ء آئی ء وتی نبشتانک ء ہمے جُست گرتگ
ات، من کنیاں کہ آئی ء بہ گوشاں تور دے؟“ آئی ء گوشت: رودر آتکی سونز لینڈ
فیشرفوک ء گلیک گپ جنوک ء گورایک خیالے چونابا ”رد“ ثابت بوہگ ات، پریشی

ء کہ آئی ء وئی کٹمدان ء کسانیں مردماں وت پیرینانی زبان ء گچین پشت چنڈ گرتگ ء آپہ مرگ ء یلہ داتگ ات۔“

اے وڑیں رد عمل چہ مردمانی گورابازانت دوپدریچانی تہاکیے وتی زبان ء دومی پدریچ ء سرکنگ ء بے سوب بیت۔ (30) اولی پدریچ پہ دل پگر مند نہ بیت، وهدے آئی ء مردم پہ وتا نوکیں چاگرد جاہ ء نوکیں زبان ء جوڑکنگ ء انگت جہد ء بنت۔ اے آئی چک انت کہ نوکیں زبانے زور انت ء پہ باز شرتریں چاگردی ء معاشی جاہے ء سر بوہگ ء پہ نوکیں زبانے زور انت، زمین ء جنگ ء شہری حق ایشی ء باپشت ء، آہا شرپداری ء ترجمانی کننت کہ آہاں گارکنگ، ء واکندار انت کہ اے چیز بدل نہ بنت۔ کوہنیں زبان کہ ساری ء پر آہاں شر مندگی ء سبب بوتگ، اے آہانی پچار ء مڑا ء وسیلہ جوڑ بیت بلے نوں، بیدے رکینگی کاراں، سک دیر بوتگ اے پرمارگیں گپے مردم باز جوانی ء اے واقعاتانی رتیچ ء چہ زانکار انت، پرچا کہ چوشیں زانگیں سک باز انت کہ اود ایک چاگردے چہ کمو وهد ء ساری دودمانی گاری ء نیمگ ء شتگ کہ پرچا کہ آہانی روشت گوں وتی جند ء زبان ء منفی بوتگ۔ اے چاگردے ء مردمانی ذمہ واری انت کہ آاے روشتانی اثر مندی ء پہ وتی آوکیں پدریچاں بہ زان انت۔ وهدے گچین کنگ ء ہیچ وڑ ء ڈول ء نہ بیت۔ وهدیکہ ہندی چاگردے وتی فیصلہانی کنگ ء سرجمیں حق دیگ بہ بیت، ڈنی مردمانی انگت ء بستار داریں کردے بیت کہ اے گپ ء جزم بہ زان کہ اے یک سرپدی ایں فیصلہ۔ اے گوں باز دلگوشداری ء زور گ بیت، چو کہ مایک سرپدی ایں چاگردے ء نشنگیں کہ اودا انسانی حقانی جیڑہ ء وت واجہی سک باز ازشت دیگ بنت چوش مہ بیت کہ ایشی ء رازور دزمان جنی ء نگاہ ء چارگ بہ بیت۔ بلے ماں ہندی مردمانی معاملہ ء پیلوئیں دزمان جنی ء شور بندی بوتگ وهدیکہ نیک نیٹی ء جند ء گوں

راجدپتری راستیانی ہیچ دپ نہ وارنگ۔ وھدیکہ ماراوتی پتہ پیر وکانی اے سیاسی شور بندى (پالیسی) ہر رنگ ء ایر جنگی انت، ماراگوں آہانی یکشلیس کار کرتاں گوں زندگ بوہگی انت، مئے انوگین کردٹری زیمانی لم کنگ ء کفارہ ء اداکنگ ء بہ بیت، یا درستیں بنی آدم یک ء برور برلیکگ بہ بنت، اے گپ ء گوٹنگ سک وش انت، کہ وتاراچہ ذمہ واریاں آجو بہ کن ء چوش بہ گوش آہاں وتی حساب ء یلہ بہ کن پرچاکہ، اے آہانی وتی جیرہ انت۔ “مردم وھدے کٹن ء بیماری ء آماج بنت، دنیا اے رنگ ء نہ جیریت: اودا پرمارگیں دزما جنہی ء بستار ء پھ کس شک ء شبہ نہ کنت۔ نامداریں کمکی پروگرام ہے گمان ء لیکہ ء سراتران کنت کہ زندگی ء معیار گوں وانگ ء زانگ ء دیروئی دیگ بیت۔

بازیں پروگرامے اے بنگپ ء سراتر دیگ بنت کہ ماں چاگرد ء گھبودی ایوک ء وانگ ء زانگ آورت کنت انت،۔ منی دل ء چوشیں پروگرام ء آپکاری، یا ونادراہیانی گرودرار ء آہانی بابت ء سرپدی ء دیگ ء نیام ء چوشیں فرق ء دگری نیست یک حسابے اے ہم زبان ء بابت ء ناسرپدیانی ہلاس کنگ ء کمک کن انت۔ روپکتی کارکناں وت جزمی ء رہند منگ، اودانا وانندگی انگت اشتاپی ء گوں ہلاس کنگی انت۔ اے راستے کہ پیلونیں مردم بے کسا سیں رنگے ء زبان ء ابرم ء چہ سرپد نہ انت ء ادا من ایوک ء ہندی مردمانی گپ ء نیاں۔ انوگیں زمانگ ء زبان ء مزنیں پڑ (پہ درور، چاگردی زبان زانتی ء زانشتی زبان زانتی) ہے وڑاماں رسا ندر ء شنگکاری ء بازیں زبانی گامگچ پہ آگاہی ء کمی ء جنگ ء پگر مندی ء بہرے۔ زبان ء بیم آماچی ء جاورالال ء ہیچ شک نیست کہ من ادا دنیا ء لیہانی دگری ء شوندا ء دیگ ء نیاں کہ من ایشانی تہا بنکی دیگری نہ دیستگ، دانکہ یک چاگردے ء کہ اودا اگس یک ٹولی ءے جزم انت کہ اے حد انت (حد انت) کہ آہانی زبان ء کشتیت، دگہ بازیں

مردم ہم اے گپ ء مَن انت اے ڈنی مردم انت کہ چوش کنتت یا کُرت کنتت (وہدیکہ، بے شک، پہ جتائیں لیکھانی سبباں دزما نجنی ء مسام کنگ بو تگ چوش کہ: چہ مشینری یا سیاسی کارکنانی نیگ ء)۔ ہے وڑا اگس پک ٹولی ء سر پد بہ بیت کہ زبانی مرگ یک قدرتی / ابرمی ردومی عملے، آگندے ٹھکس رنگے ء چوش بہ مار انت کہ چہ انسانی نیگ ء اے کار ء دزما نجھی ابرم ء نامنو گری انت، ء ڈنی مردم اے ستک ء شرپ ء بہ کنتت۔ چوشیں دگہ بازیں خیالے است کہ چہ بنیاد پرستی ء سیادی دارنت، کہ آہانی دل ء اے مشکل انت یا نہ بوتگیں گپے کہ آدزما نجنی ء گوں سو بین بہ بنت۔ اگس کجام یک ہندی چاگردے چوش باور بہ کنت کہ کھیں یورپی جنگول، تاراجی (قبضہ گیر) یاوتی زوراکی ء لوٹوک، یا اے سچھیں دزما نجیانی باپشت سی۔ آئی ء اے دست مان انت، گڑا پہ چوشیں زباناں کار کنگ ء امیت کم انت۔ اے ہم کسانیں جیڑہے نہ انت، وہدے آپہ رابطہ ء بندش جنت انچوش کہ اے گوشگ، کہ اسپیت پوشیں مردم ہندی جاورا لاں شری سر پد نہ بنت، یا جنیناں اجازت نہ انت کہ آمر دیناں بہ وائین انت۔

دومی دست ء، زبان ء بابت ء زانت ء سر پدی ء جیڑہ انت، کہ اودا چوشیں بنیاد پرستی ء جیڑہ نہ انت، حاصل کن، گیشتریں مردم اے گپ ء زانتکار نہ انت کہ زبان کجام تبک ء گوژگ ء بہ بیت گڑا آگیشتر بیم ء آماج بوت گرت کنت۔ آبس، اے گپ ء سر پد نہ بنت کہ چون اشتاپی ء دوزبانی چاگردے، ماں یک زبانی چاگردے ء بدل بیت۔ آ اے تیز رپتاریں ء تباہ کنیں زبان بدلی ء جاور ء سر پد نہ بنت۔ (بچارات اولی درء) آگپ ء گالی نشانیاں نہ گند انت، کہ چہ دوزبانی دروشم ء ردوم زور انت یا زوراکیں زبان ء دریں گالانی میزان میزان گیشی ء آدیست گرت نہ کنتت۔ آوتی چپ ء چاگردے چار انت، گند انت کہ دگہ ہم وتی زبان ء گپ ء انت ء

ہے آسراءِ سربنت کہ زبان محکم انت۔ اچریشاں کسے قصہاں کہ بہ زانت؛ آاے
گپ چہ انکاری بیت، کہ گپ جنوک کموپشت کپتنگ۔ آہے گش انت کہ آوتی
ہندی زبان ء ارزشت دینت ء ایثی ء مزنیں رنگے ء کارمرز کنت۔ آاے گپ ء
منوگر نہ بنت کہ آہانی زبان، بیم آماج انت، بیگواہ بو ان انت، مرگ ء
انت، بے شک، آبگندے مزنیں رنگے اے وڈیں چیدگ ء نشانانی چہ ازل انکاری
بہ بنت۔ ایثی ء پہ وتی راج ء یک نامن ء کی ءے بہ زان انت (ابید چرے زبان ء
بابت ء بیاناں) آہے سرپد بہ بنت کہ آہانی زبان یک حاصیں رنگے ء رکت
اتگ۔ (32) پداگڑا اے یک مزنیں اہبی گپے بیت، وہدے یک سروے ءے ہے
پیش داریت کہ آہانی وتی زبان ء گپ جنوک کموپشت کپتنگ ء گیشتر مردم دگہ
زوراکیں زبانی ء گپ جنگ ء انت۔ (33) اے گپ گندگ بوتگ کہ یک چاگرد
داں ہماوہد ء پہ زبان ء کارکنگ ء لوٹ ء نہ ماریت، تناوہدے کہ زبان رینگ ء سک
بازدیرمہ بیت۔ (34) زبان زانتی سروے مدام سکین ء دینت کہ پریشاں کارکنگ
بہ بیت۔

یاد اہم، مردم بگندے ناشناسا بہ بنت کہ وہدے یک زبانی ء رینگ ء وہد
ء آپکائی ء چے کنگ ء انت ء زبان ء گار بوہگ ء تاوان چے چے انت۔ ماراوتی جند
یات ء پڑینگی انت کہ پہ بیم آماچیں زباناں اشٹاپ کاری ء اولی سبب نہ ایوک ء
جتا جتائیں پدریچاں وت ماں وتاگپ جنگ ء وسیلہ ءے دیگ انت؛ دگہ یکے چوش ہم
بوت کنت کہ چہ زوراکیں زبانی ء (ا۔ ک انگریزی یا اسپینی) ء ہیل کنگ ء چہ آ
دوزبان زانت، بلئے بنکی مول ء مرادیک چاگردے ء ہمیش انت کہ آدر بہ گچ انت
کہ آہانی راجھڑی ء یکتائی جی انت۔ ءاے کار ء راگوں جوانی ء مان آرگی انت۔ پریشی
ء زانگ ء یکے ء کمو جہد لوٹیت کہ آسمائی رنگ ء سرپد بہ بیت، کہ زبان زانتی راجھڑی ء

چپے چپے ہوا انت: یک زبانیء ”اندر“ء زندگ بوہگ، ایش بوت نہ کنت ایشیء
جتائیں سپت زانگ ء پتارگ بہ بنت۔ اے تک ء بازیں چیزے دلگوش دیگ نہ بیت
ء آچاگردی رابطہء دروشمء داروک انت“ ہر وچیکیں رسمی روشت، چست ء ایر کہ
سال ء یک حاصیں وہدے ء گوں بندوک انت۔ مردماں ایشانی دیم ء آرگ ء کمک
کنگ لوٹیت، حاصل آگں آگوں یک شہزانتی ریستے ء سیادی مہ دار انت کہ آہانی بستار
انسکلوپیڈیائی راہداریں زانشت ء مہ بیت۔ اے جیڑہ ء سنج چہ پگری تجربت ء
دروشم کچ کنگ بیت: کساس بہ کن کہ انگریزی یک بیم آماچیں زبانیء، ء ایش کہ ما
ایشیء ہماسوب مندی ء کارگرتاں در بہ گچ ایں، کہ مارا ایشانی رینگ پہ وتی چکاں المی
انت۔ اے زانگ گران انت کہ اچ کجا بندات بہ کنیں۔ (35) مالبز انکی
معیاراں۔۔۔ گچین گرت کنیں۔ رے بریڈبری ء فارن ہائیٹ 451 ء پشت پکتگیں
چاگرد ء کوہنیں یاتے تاجگ کنیں، کہ اودا ہریک مردے یات دارگ ء مسام
ء کنت۔ مارا وتی مذہب ء قانونی زبان ء بکنی راہ ء در در گچگی انت۔ مارا پے لس مہلوک
ء گوشتا کنکی ء رسا کنکی گچینکاری کنگی انت، مارا وتی شادمانی دودانی زبان بے حال کنگی نہ
انت، چوش کہ ودیگی ء سپت ء کر سمس ء سوت، ناکہ وتی چکاں لیب لپہ ء چکی
چاچاں، گوں گپ ء بولی شمشگی انت، ء گوے درستاں بیم آماچیں زبانیء باروا
جیڑیں۔ آکجام زبان انت کہ مارا اے ڈسنت کہ آہانی راجھڑی ء جوانی ہر جاہ ء یک وڑا
انت۔

پہ زبان زندگ بوہگ ء حائر ء جوانیں چاگردے ء ردوم زوری ء درگت ء
مارا بازیں متھ (Myth) ردکنگی انت۔ لہتیں گوں وانینگ ء پہ درور سکیں نامی ایں
تک ء یک زبانیء روانی ء گپ جنوکیں مات ء پت، پہ یک کلاسے ء شریریں
استادے بوت کن انت۔ دگہ گپے ایش کہ یکیں نسل ء استاد، بس ہمے ٹولی ء زبان ء

وانینت گرت کنت۔ دگہ اساطیر پہ ہیلکاری ء کار کرت ء بابت ء آنت۔ پر چاکہ وتی زبان ء ہیل گرگ سک باز ابرمی رنگ ء ء لا شعوری حساب ء گوں زوتاں بیت، مردماں اے گپ شرتپاستگ کہ مز نیں چک ہج فرق نہ مار آنت و ہدے آئی ہے زبان ء و تگڑیں رنگے ء وانگجاء ء، پہ مشکولی ء گرماگ ء موکلاں یا مز نیں چکانی کلاس ء وانینگ بہ بیت۔ آایشی ء ہما دمان ء در بارت۔ اے لیکہ ء برجہ دارگ ء باپشت ء بگندے راجی سبب بہ بنت۔ وتی زبان ء پیریں گپ جنوکاں بگندے اے گپ ء سرا ستک بہ بیت، چکانی آہاں گوں ہم نسلی سیادی بہ بیت، آہانی وتی جندے زبان ء یک دومی زبانے ء جہت ء در برگ پر اہاں ہر رنگ ء ارزان انت (نام گپتیں، جینیاتی لیکہ ء ردا) و ہدے راستی چوش انت، بے شک ہما کھلیں چک وتی پیرینانی زبان ء دومی زبان ء رنگ ء وانگ ء آنت ماں یک ہیلکاری رہندے ء کوشش کنت۔ چندے پتنگانی مشکولی ء کت ایش نہ کنت۔ دانکہ یک زبانے میکشل ء وانگجاء ء اوں وانینگ بہ بیت۔ ایشی ء سرا لوگ یا ہندی چاگرد ء ہم عمل کنائینگ بہ بیت۔ آگس مردم ایشی ء بابت ء سر پدی مہ دار آنت، آایشی سوب مندی ء ردیں امیت دار آنت۔ آگس اے بے سوبی ء بہ مار آنت، آہانی گورا منفی ایں روشت الم و دی بیت۔

ہما مردمانی کمک کنگ ہج وڑا ارزان نہ انت کہ آہاں پہ زبان ء برجہ ء دارگ ء باندات ء منفی روشتانی گزنجے ء وتی پلوہ ء بستگ، یا عمل ء بابت ء پیشی قصہ ول گونج گرتگ آنت۔ بلئے اے منتگیں گپے کہ چاگردے اے معاملہ ء وتی جوڑ گرتگیں فیصلہ ء ذمہ داروت انت۔ و ہدیکہ آہاں اے فیصلہ ہما دست پتگیں کھلیں راستیاں گوں کنگی آنت کہ آاش زان انت۔ آہانی گورایک موہے است کہ ایشی ء پد ء پیش ء بچار آنت ارزشتی ایں جبرہ گچچین نیگ انت انچوش کہ کہ کین ہال گشتگ۔ (36)

”زبان دوہر بیگواہی ۽ باپشت ۽ یک حاصیں جاوے الم بیت، اے وڑا کہ
مردمانی گورہیلکاری یاوتی ہندی زبان وتی کٹم ۽ سرکنگ، یادگہ ہے وڑین چاگردی
یونٹ ۽ گچچین کنگ الم است بیت۔“

دیتر آچو شگوشیت

”ہما جاوہ کہ آ زبان ۽ گاری ۽ دیم ۽ اڑاند ۽ سبب بنت آچاگردی سیاسی ۽
معاشی انصاف انت کہ اودا اے گچچین محدود نہ بیت، اے المی ایس جاوہ منی
زانتگیں چوشیں ہچ ملک ۽ نیست انت۔“

گچچینکاری بے شک سک باز پمارگ انت بلتے اے زانتگیں گچچین الم بہ
بیت۔ اے گپ ۽ گیشواری ایش نہ انت کہ مات ۽ پتاں وتی زہگانی زبان زانتگی
باندات ۽ گچچینکاری ۽ مستری دیگ بہ بیت، وہدیکہ ہمازانت ۽ سرپدی کہ آہاناں پہ
زبان ۽ گچچینکاری ۽ بابت ۽ پکار انت آہانی گورانیست انت۔ ۽ ہما مردم واکدار کنگی
انت کہ آ زبان ۽ برجاہی ۽ دلیل ۽ منوک انت، پہ کجام یک مسامے ۽ ابیدچہ مشکل ۽
گرانیانی کم کنگ ۽، پُر ارزش ترین بنداتی گانگج ہما چاگردی مردماں گوں ہمکاری
انت۔ کہ آہانی زبان بیم آماج انت ۽ اودا پہ کارکنگ ۽ بے بھیسہی است انت۔
اے ہما جاہ انت کہ ادازبان زانت ۽ ایندگہ مردم مزنیں کردے پیلو کرت کنت۔
ایوک ۽ ہندی مردمانی جند وتی زبان ۽ رکینت کرت کنت۔ بلتے پہ کمک ۽
سو جکاری ۽ ڈنی مردماں ہم بازکارے کنگی انت۔

ہما وہدا کہ زبان زانت پہ بیم آماجیں زباناں کارکنگ ۽ بنت، آوہد ۽ آہانی
سرامزنیں ذمہ واری ۽ کسیت ۽ اوشتیت، چہ ہما ہندی چاگردانی نیگ ۽ کہ
وہدے آہانی پیرینانی زبان ۽ پہ کاربوگ ۽ انت، آمنفی روکشتاں گوں دوچار بنت
دزما نجنی ۽ اولی مول ۽ مراد پر آہاں موہ، پیدا ک کنگ انت تاکہ آہانی شان بُرز بہ

بیت ء چمیشی ء آوتی زبان ء بابت ء جزم ء مارشت ء گوں وت مٹنی ء مڑا ہداری ء بہ
 جیڑ انت۔ اے ہما کیس راہ انت کہ چاگردے ء تہا استیں جاورانی بدلی ء یہ بودشت ء
 سنج ودی بیت۔ انچو کہ پولکاری ٹولی ہے وڑا کار بہ کنت: وتی زبان ء سرا بندش ء فیصلہ
 مدام گپ جنوکانی گوراوت مٹی ء فیصلہ توکا بدل بیت۔ (37) یک چاگردے ء بھیسہ
 یہ وتی زبان ء چون ودی کنگی انت؟ اے یہ یک زبانی ء کسانیں امیتے، تاکہ آئی ء
 گپ جنوک ہے مار انت کہ ایشی ء گورادیم ء جاری بوہگ ء سنج است انت بلئے اے
 بودشتی پگر ء تہا چے وڑیں لہم، لہمیں دلیل ء تہر است بہ بیت کہ اے سالانی رسوائی ء
 میزان میزان ء کٹینت بہ کنت؟ جتائیں چاگرداں وتی کار کنگ ء تجربہاں دیم ء
 آرگ ء گوں، زبان زانتاں یک خیالے دیم ء آورت کہ آپہ جیڑ ہانی گیشواری اثر مند
 انت حالانکہ چریشی ء اے گار نٹی دیگ نہ بیت، کہ دیم ء آوکیں چاگرد پد ابہہ چوش
 زور نہ بنت۔ اے جاور اے رنگین ء نہ انت کہ اے چور کینوکیں دوائے ء
 دست بہ کپیت: راستگیں راہے ء بابت ء زانگ دگہ گپے: ء مردمانی ستک ء جزم دیگ
 دگہ گپے۔

راستگیں راہے ء بابت ء زانگ دگہ گپے: ء مردمانی ستک ء جزم دیگ دگہ
 گپے۔ اے گوں ر کینگی زبان زانتی ء یک انت، کہ اودازبان زانتی بیگانگی یا بیگواہی ء
 بیماری نیست ء نابود کنگ بیت۔

گوں چندے مردماں، سادگیں راستی ایش انت کہ اے دوزبانی انت
 _____ یاوا ہمیشکہ کہ اے ہر وہد ء بوتگنت یاوا پمیشکا کہ ایشانی روا گوں زوراکیں
 زبانی ء بوتگ۔ کہ اے مدام یک اصیلیں پاندگے زانگ بیت۔ ابید چہ آہانی کم
 بستاری ء، آیزبانی بوہگ ء کم آماچی ء بابت ء سر پد انت۔ یکے ء چہ گیش زباناں گپ
 جنگ ء سنج ء رابازین مکاں شر پداری ء زور مندی ء وسیلہ زانگ بیت: یک روپورٹے

ء درور ایمنیونیو گینیا ۽ ایر زونا ٹیو اچہ ہوار کنگ بوٹگ، کہ اوڈا بازیں جاوراں ہندی زبانے ۽ را کردی بستار دینگ بیت۔ پہ درور ہما ملکانی میان ۽ لس زبان ۽ رنگ ۽ کار مرز کنگ کہ آہانی اکثریتی زبان جتانت (پہ درور بانٹو زبان کہ آزر باری افریقہ ۽ موزیمبیک ۽ جوڑینیت) چوشیں زبان ہندی چاگردانی تھا کہ آہاں زوراکیں ٹولی پیم ات نہ کننت۔ (38) چہ چاگرد ۽ وتی مردمانی جندے نیگ ۽ ہم بازیں مشبتیں دلیل دیم ۽ اتک گرت کنت۔ ایوک ۽ آہاتب زانتی ۽ اروائی پاندگ ۽ دیم ۽ آورت گرت کننت کہ آہان چہ وتی پیرینانی زبان ۽ گوں جُزگ ۽ سبب ۽ رستگ انت۔ اے پاندگ گندگ ۽ دست جنگ نہ بنت، چوش کہ ہماوشی کہ چہ کوہنیں نبشتے ۽ وانگ ۽ چہ رسیت، یا کوہنیں قصے ۽ اٹھنگ ۽ رگگ ہمارشت کہ چہ پچار ۽ راجد پتر ۽ خیال ۽ چہ ودی بیت۔

چہ ازم ۽ سسک بازوت پرستی ۽ پاد کنگ ۽ دگہ یک وڈے گوں قصہ گشی ۽ دیوانانی بر جاہ دارگ ۽، کسمانکی ٹولی، شعر گشی ۽، مردمانی وش گپی ۽ مقابلہ ۽ سوت گشی ۽ دودمانی مچیاں، انچوش کہ ماں ویلز ۽ ایسڈ فوڈر بنیت انت، یاماں گیلکی اسکاٹ لینڈ ۽ موڈ ۽ جشن انت۔ ٹھکمیں لبز انکی ربیت، ناں ایوک ۽ ہندی چاگرداں بلکیں مز نیں چاگردانی تھا ہم شر پداری ۽ مز نیں سبب بوت کننت۔ دانکہ ازم ۽ ہما تہر کہ اوڈا زبان زانتی شے ہوار نہ انت چوش کہ ناچ انت، زبان ایشی ۽ نامداری ۽ چہ ہم پاندگ چست کرت کنت۔ نیست چوشیں ناچ ۽ کہ آئی ۽ رانامے دیگ نہ بوٹگ یا گیشواری کنگ نہ بوٹگ گڑا پریشی ۽ زبان دیم ۽ کنیت۔ بلتے ازم ۽ تہرانی بابت ۽ چاگرد ۽ کلیں موادانی ہوار گیجگ گران انت۔

بیم آماچی ۽ جاور ۽ ازگار ۽ ازگار ہلاپی ۽ ر دیں گمانے جوڑ کنگ ۽ گنجائش نیست انت۔ بلکیں ادا درستانی ہواری بہ بیت، پریشی ۽ کہ ہر کس ماں یک بیم آماچیں

چاگردے ۽ ہر چیز ۽ وڑے ناں وڑے ۽ وتی نیمگ ۽ کشیت۔ پُرمارگ ترس نیمگ عمر
 انت۔ جتا جتائیں سر گرمی چہ کوہنیں جوڑ بوٹگیں دو دمانی لزت ۽ نیمگ ۽ دیروئی
 دینگ بیت کہ چریشاں چاگردے ورنانائی نیمگ ۽ کوہنیں ۽ ہندی فیشن پیش کنگ
 بنت۔ دومی نیمگ ۽ ہما سر گرمی کہ ورنہاں وش بنت چہ پیرینانی نیمگ ۽ چہ آہاناں کم
 معیاری گنگ ۽ رد کنگ بیت۔ بیدے وت ماں وتی برداشت ۽ دلچسپی ۽ یک
 چاگردے وتاگوں وت ماں وتی جنگ ۽ نکر نکر ۽ بہر بہر کنت ۽ ہما زور ۽ قوت کہ پہ
 یک دومی کمکاری ۽ بیت، آنیست ۽ نابود بیت۔

وہدے زوال کنگ ۽ یک جوانیں درورے چہ ویلز ۽ 1998 ۽ زورگ بوٹگ،
 وہدے دنیا نامی ایں ویلش پاپ گروپ، مانیک اسٹریٹ پریچر ۽ ویلش زبان ۽ یک
 مزنیں پوشے، وتی نوکیں البم، اے منی راستی ایں۔ شتاوتی ۽ بہ گوش ات:

(Dyman ngwirionedd-Dwed uniti) ۽ ماں کار ڈف ۽
 دپترے ۽ ڈن ۽ دراتک۔ اے ٹولی ۽ باسکاں ویلش نہ زانت، بلتے وہدے آہانی دیم ۽
 مرد ماں اے زرت۔ آہم پہ ویلز ۽ حاصیں کار ۽ دلمانگ بوت انت، پرچا آپہ وتی ویلز
 راجھڈی سک باز پیریگ ات انت، چوشیں جزبگ پہ بیم آماچین زبانوں سک کم
 پیشدارگ بیت، اگس کسے بہ کنت۔ گڑاپہ ہمے امیت ۽ کہ آئی ۽ رامیڈیا ۽ نیمگ ۽
 دلگوش دینگ بہ بیت، پمیشکہ کنت۔ مانیک اسٹریٹ پریچر ۽ بدیں زبان ۽ سرزمین ۽
 مالک پریشان گرت انت، انڈی پینڈینت اخبار ۽ (27 ستمبر 1999) سر حال ۽ بچار
 ات۔ ہمے سبب انت کہ زبان ۽ اے وڑیں کار مرزی ۽ راجہ یک ویلش اکیڈمی ۽
 نیمگ ۽ ایرجنگ بوٹگ ات۔

ہور ہوارین ویلش ۽ بن رہندی دروشم ۽ ریں ویلش اے باندیں ”ڈیوڈ
 ڈائی ان تی“ (Dwêd dy un ti). بوتیں اے زبازاری زبانی اے زبان ۽ بل

ات کہ انگٹ چدو گنتر بہ بیت۔ اے چمانی کُننگ ءے (اے بڑناکے)۔ اے
معیاری زبانے بوت نہ کنت۔

ویلش لینگو تاج بورڈ ءء دیم ءء مرد ءء ایشی ءء دیسپانی ءء پھ چوشیں محکمیں پھے

دات:

مانیک اسٹریٹ پر پچر ءء راستی ءء وش آہت کنیں کہ آئی ءء چوشیں مز نیں
بیرے ویلش زبان ءء جنگ کہ اے ورنانہانی نامی این دودمان ءء ترجمانی ءء کنت بازیں
شکر ورنانوں ویلش زبان ہیل کنگ ءء آنت، ءء چوشیں جذبگ آہاں پھ ویلش ءء پھر
یگ کنت ءء اے کد ءء سر کنت کہ آوتی زبان ءء گپ بہ کنت۔“

دگہ یک احوال کارے ءء ڈیلی پوسٹ، “گیش تیز ءء توندیں زبانے کار مرز

گرت:

پروفیسر بزی باڈی ”راستیں“ ویلش ءء دیسپانی ءء کنگ ءء انت، ایشی ءء کار
ڈیپ ءء میان ءء کلاس ءء آرام دہیں چار حد اں رکینگ انت۔ زرباری ویلز ءء انگریزی
ورناہیں گپ جنوکانی میان چہ مابازینے شرمندہ انت، کہ مازبان ءء بدلی ءء لیکہ ءء موہ ءے
زیان گرتگ۔ بیر کہ پھ مشہوری ءء دلگوش گوری ءء، بلئے اصول پرست پروفیسر ءء آئی
ء وتی گپ چوش گوں ویلش لینگو تاج بورڈ کٹ اینت کہ مینیک سٹریٹ ءء پرچار
کنوکاں پھ حق چوش کرتگ ات۔ عمر کساس ءء جہست ءء پھ ویلش زبان ءء باندات ءء
سک باز ارزشتدار انت، وہدیکہ انوگیں مردم شماری ءء ہے گندگ بوتگ ات کہ
زبان ءء کار مرزی اے عمر ءء مردمانی گور اگیش بوتگ، شکر ورنانگٹ پریشانی ءء سبب
ات انت، دومی لبز اں بازیں شکر ورنانہے (کہ آدیم ءء پدر بیچ ءء پت بنت) ویلش گپ
جنگ ءء گیگ نیا انتت۔ گوں چوشیں شرپ مندیں نمونگاں، اے روشت الم واتری
ء نیگ ءء روان بیت۔ بازیں ویلش پیرینے ایشی ءء را پھ ویلش زبان ءء باندات سکیں

مزنیں جیڑھے سر پد نہ بنت۔ پکائیں رنگے ء ہما سبب کہ آیک زبانے ء پہ اشتاپی مرگ ء نیمگ ء بارت، ماں چاگرد ء ہما ودی بوتگیں جیڑہ آنت کہ چر آہاں ء آہانی گورا جتا جتا ئیں روشت ودی بنت۔ اے گونڈیں چاگردے ء بہر بہر کنت۔ من، ویلش زبان ء چوشیں مردمانی شمار ء تھا کمی دیستگ کہ آہاں گوں ویلش زبان ء مہر بوتگ، بلئے آہاں چہ توند تیں مردمانی زبانی روشت سبب ء زبان گپ جنگ یلہ داگ۔ پہ یک کونس لرے ء گڈی اوست (straw) ویلش ماں وڑا زبان ء نہ انت (بچارات دیم ء) و ہدے آماں گوینڈ، گوریچانی ویلز ء لوکل گور نمٹ ء دپتر اتک، آئی ء دست ء رپورٹ ء ات۔ آئی ء اے افسیر ء ڈیسک ء سرائر گرت، آفسیر ء آئی ء نیمگ ء چارات ء جُست گرت کہ زاناں آشموشتگ کہ گوینڈ ء دوزبانی پالیسی است انت۔ کونس لر گڑاٹ ء پے ء دات آئی ء رپورٹ ہم دوزبان ء انت، انگریزی یک نیمگے ء، ویلش دومی نیمگ ء ”بلئے“ آفسیر ء اے فائل آئی ء واٹر گرت ء گوشت، ”تو کہ اے جہل ء ایر گرتگ ات، انگریزی ء نیمگ برز ابہ گرتیں“ مردمانی گوں وتی شہز انتی تیج ء زبان ء بر جاہ داری ء چم پہ نا ایتی ء کپنت، و ہدے اے وڑیں قصہ اش کنت۔ بلئے بد بہتی ء چوشیں قصہ سک باز انت۔

اے بندش ایوک ء پہ ویلش نہ انت، بازیں بیم آماچیں جاورے اے وڑیں جنگ ء نی شاہد انت، کہ اوڈا پیریں مردم ہے سر پد بنت کہ کسانیں مردم زبان راست کار مرکزنگ ء نہ انت، ء اوڈا زبان ء واہگدار چہ وتی تنگیں پگر ء سبب ء انجیں لیکہ زور انت کہ چر آہاں زبان ء تاوان رسیت۔ انچو کہ چہ گواہیاں پد ر انت کہ ارزشتداریں جیڑہ چندین انت کہ آدر گیگی انت۔

اول، گوں یک سک باز بیم آماچی ء دور چاکپگ ء گوں ہے گمان بہ کن کہ ایٹی ء دلبدی ءے رکنت کت کنت، گڑا زبان ء کجام تہر دیم ء سر کنگی انت؟

یکے چو گلوشت کنت کہ راست تریں کجام انت؟ دومی، مسترین جیڑہ، یک ہندی
 چاگردے، بہرے جوڑ بوہگ، بزانت چی انت؟ آیا زبان یک ہندی دودمانے، المی
 بہرے،، پرائی، چونیں دگوش دیگ لوٹیت؟
 ”کلیں چاگردے، اصیلیں رنگ، رادیمروئی دیگ“

زبان زانتے، اولی ذمہ واری ایش، اتنکہ آبازیں جستے، پوشیدگی، راہلاس بہ
 کنت: گوں وتی تو امیں گالوار، تہرے داباں تو امیں زبان راستی تے۔ اے زبان زانتی،
 متنگیں گپے کہ کلیں زبان گوں چاگردی، ہمگر تچیاں بدل بنت۔ (39) بدلی، اے
 ریچ چہ نوکیں گالانی ہواری، گالتوار، بن رہندی وڑے ڈول، ڈسکورس، داب، ہندی
 یا چاگردی تہرے، ہمرانی، مدان مدان، کو نہیں درانگازی، دروشم، گاری، سبباں چہ
 بیت۔ کجام یک زبانی، یکیں و ہدے نوکیں، کو نہیں دروشم است، موجود بنت،
 ایشانی بہرے بانگ، یک چاگردے، عمر، جنس، چاگردی تبک گپ جنوکانی کارے کسب
 سبب، چہ کنت۔ پہ بیم آماچیں، دیروئی کنوکیں زبانوں اے یک وڑیں ارزشتے
 دارنت۔ بے شک، انگریزی سبھیں زبانوں چہ دارے درنگ تریں زبان انت، ہما
 زبانوں کہ آئی روا است چہ آہاں چہ گال، گال بند زورگ، چاڑ کھی، سبب، شمارگی
 رنگ، آئی، گورا تہر ہم باز انت۔ یک زبانی، اصیلیں زند آئی، گالوار، بدلی،
 چاڑ کھی گورے گپ، انت کہ آوتار نوکیں ماحولے، زندگ گرت بہ کنت۔ ہما
 زبان کہ آہہ بدل نہ بنت، امر تگیں زبان انت۔ پہ بیم آماچیں زبانوں کلوه متچک
 انت: آئی، گپ جنوک پہ بدلی، اوشتاگ انت۔ اے معاملہ، آہانی گورادگ، گچچین
 نیست۔ دانکہ یک چاگردے، پیرین کہ ابرمی رنگ، وتی روئنتیاں گوں کوہنگ پسند
 بنت، آ زبان زانتی بدلی، دارگ، بچ کرت نہ کنت۔ چندے بدلی بگندے آہاں
 وش مہ بیت، حاصل کن، چہ زوراکیں زبانوں درآمدیں گالانی پجار، یا گوشتن،

ہر وچکیں گپ ء ٹالی داب بلئے یک زبانے ء نوکیں دروشمے ء منگ ء گوں زبانے ء
 درا نگازی ء کلیں کو ہنیں دروشم سرجمی ء مٹ نہ بنت، چہ کجام نوکیں دابے ء آہگ ء
 چوش کہ زبیل ء کو ہنی چوزوتاں ہلاس بیت چودگہ ہچ نہ بیت۔ چہ درستاں راست
 تریں لیکہ زبان ء شاہگانی ء بابت ء جیڑگ انت، وہدیکہ اے نوکیں دروشمانی تہا ہوار
 بیت۔ کو ہنیں دود ء لبز انک ء شرپ مندیں زبان انگت پشت کپیت کہ گویشی ء
 کجام ہم جوانی بچار کنگ بنت۔ ہندی کدر ء کیمت کہ زانگ بیت (مردم چہ زبان ء
 کمیٹی آل) کہ چہ زوراکیں زبان ء برابری ء حساب ء لبز ء گال بہ دنت ء
 بزوریت۔ (40) چوشیں زبانانی معیار چوش کہ انگریزی یا اسپنی ء گورا کو ہنیں
 درا نگازی ء مزین مبارے است، چوش کہ مذہب، قانون ء لبز انک ء ہمراہی ء
 انوکیں ایجادانی مزین دروشمے دست کپیت۔ بیم آماچیں زبان وتی کچ ء باز کستر
 انت، بلئے آہم رہندی رنگ ء ہمینچو درا نگازی ء کچ ء سر بوہگ ء سوہین بوت
 کنت۔

چہ شک مزین میان استمانی زبان ء بیم آماچیں زبانانی میان ء یک بنیادی
 دیگرے ایشانی وتیگی ء گمان انت۔ (41) زبان ء شنگ ء تالانی ء یک نکتہے
 کئیت، وہدے کس آئی ء پہ وتیگی مہ کنت۔ آئی ء بچار ء حق دینگ ء خیال آئی ء را
 دیرووی دنت۔ انوں انگریزی ء کس پہ وتیگی نہ کنت، بلئے انگلستان ء وتی سمجھیں
 راجدپتر ء ”آ ویٹگ“ ”گرتگ، انوں انگریزی ء بازیں جاہاں ء بازیں مردم گپ
 کنت، نوں آئی ء اثر مندی ء یک بُجاہے نہ انت۔ ایشی ء مقابلہ ء کسانیں
 چاگردے ء گوں لہتیں مردمانی اثر مندی ء، یا یک ہندی کمیٹی ء، مزین رنگے ء
 شنگ ء تالان بوت کنت۔ بلئے اے پہ ہندی چاگردے ء مردماں گزان انت۔ اگس
 آ زبان برجاہ داری ء کار ء وتی چاگردے مزین بہرے درآمد کنگ نہ لوٹ انت۔ گرا

زبان تالانی ء نیمگ ء باز لچکدار ء سر جمیں روشتے بہ زور آنت۔ حاصل کن ہما دروشماں کہ ورنائے کار مرز کننت۔ آاے گپ ء منوگر بہ بنت، کہ زبان وتی ربئیتی جو انیانی سبب ء مدام بدل بنت، ابید چریشی ء اے یک مز نیں ذہنی ء چاگردی بستارے مردماں آہانی پچار ء شکل ء دنت۔ پہ منگ ء اے چہ درستاں گزان تریں حیال ء لیکہ انت، حاصل کن، و ہدے مردم انچیں دود ء ربیدگے ء بہر بہ بنت، کہ اوداپت ء پیروکانی زبان ء راپاک ء مقدس منگ بیت۔ بلتے و ہدے آماں زبان ء بدل زوری ء را یک کسانیں زبانی جو انی ء زانت، و ہدے آئی ء استاد زبان ء بدلی ء ماں دومی زبان ء رد کنت، ایٹی ء راناراستیں کار مرزی ءے گوشتیت، و ہدے آہانی پیرین، ورناہانی کار مرزی ء سکیں کار مرزی سر پد بنت، گڑا آسر شر نہ بیت۔ (42) یک مانمیا تکیں، ایراد گریں زگری، یک زبانی ء رینگ ء چہ درستاں گنتریں جاو رانت۔ اے پہ زبان رینگ ء ہر دری انت کہ یک چاگردے ء ی سمجھیں یا کم چہ کم ء گیشتریں مردم گون بہ بنت؛

ایٹی بزانت کہ ہر کسی گور اذمہ واری ء سنجے پہ زبان سرکنگ ودی بہ بیت۔ اے نکتہ تچکیں نکتے گندگ ء کیست: بلے الم پر آہاں مدام کمو بے باوری ودی کنت کہ آپہ زبان ء رینگ ء ذمہ وار انت۔ مردم بگندے پہ اے گپ ء سک باز تیار بہ بنت کہ آہانی زبان بر جاہ دارگ لوٹیت بلے چوش مہ پیم انت کہ پرے کار ء آہانی جند ء ہم ہوار بوہگی انت: آچہ دگراں امیت کشاں کہ پر آہاں چیزے بہ کنت۔ آجیر انت کہ یک گل ءے، چوش کہ فاونڈیشن انچو کہ وانگجا ہے یار کینو کیں گل ءے پر آہاں المی ایں معجزہ ءے بہ کنت۔ ایٹی ء لس گیشواری ء پہ استاد ایلہ کنیں۔ ہمیشی ء رالسکائی پڑے کار کنوک نورا ء رچر ڈڈاؤنز ء ”بیر و کریٹیک فیکس“ گشتگ۔ (43) بلتے اودا چوشیں فیکس نیست آت۔ ادارہ مردمانی مٹ بوت نہ کنت وانگجائی

مرآتش ہر چُنڈ جوآن بہ بنت لوگ ء بو تگیں کارانی مٹ بوت نہ کننت۔ ڈاؤنرز ء ایٹی ء اے رنگ ء بیان کرت:

سیلاسکاراجھڑی فاونڈیشن، کہ اوداماکار ء ایس، آئی ء کار زانتی زانتیکاری ماں ٹیگٹ و انگ ء زانگ گیدی لبزانک ء زبان زانتی ء کتاب سازی ء دیگ ات ؛ بلئے مارانگت پہ شخصی ربیت زانتی ء بودشتی ہمراہ داری ء سنگتی پکار ات۔ ماہندی چاگرداں کسبی سلاہ کاری ء ٹیکنیکل ٹرینگ دات کرت کنین، بلئے مردم ایٹی ء ساری الم لوٹ ات۔ ماقصہاں نز آرت کنین، بلئے ماایشاں سازات کرت نہ کنین مابن رہند ء سرء سوچی مواد جوڑ کرت کنین، بلے آچو اے وڑانہ انت کہ مردم ہما زبان ء وتی لوگ ء چاگرداں گوں یکے دومی گپ جننت۔“

ڈاؤنرز ء ہما تیاری ء نشون ہم دات کہ مردم پہ یک ”ٹیکنیکل فیکس“ ء چماں چارنت ء۔ بگندے نوکیں کمپیوٹر پروگرام، یاریکار ڈنگ ء بستگ، یاچندے نوکیں مواد کہ چر آہاں ”زبانے“ پہازگ بیت۔ بے شک، آئی ء گشت، بازیں جاہاں چوشیں مواد چہ ساری جریدگ انت کہ زبان پہ دیراں وایننگ بہ بیت۔ جیرہ ء واینوک ء درگیجگ ینگ انت کہ ایشاں کار مرز کننت (بچارات جہل ء) جو انین بیرو کر لسی ء ٹیکنالوجی، زبان ء برجاہ دارگ ء دیمروئی ء سک باز کمکار بیت۔ بلئے آ ایٹی ء بنیاد نہ انت۔ بنیاد الم چہ چاگرد ء مردمانی وتی جنء لوگ یا ہمساہگاں چہ در کانت۔ یک دلواہیں جاورے ء پہ ہر کس وتی کرد ء ادا کننت: ورنائیں مات ء پت ارزشتیں کاراں پہ مدام گپ ء تران کننت؛ پیرین گوں وتی بازیں آز مودگی ء چاگرد سرپدی ء وتی اثر مندی ء کار مرز کننت، زبان ء رایک مز نیں اُلسی توارے دیگ ء پہ آہانی ہمکو پگ بنت؛ کماشانی کرد پہ زبان ء وسیلہ ء آئی ء کار مرزی ء نمونہ رنگ ء انت۔ مز نیں چاگردانی مردم ہم کردے پیلو گرت کننت۔ آہانی مثبتیں کمک

یک ہندی زبانے ۽ گپ جنوکانی شرپے ۽ مارشت ۽ دنت ۽ آہاں پہ وتی زبان ۽ برجہ
 داری ۽ دلہڈی ۽ سکین دینت۔ دانکہ چہ ڈنی مردمانی نیمگ ۽ ردکنگ ۽ ناوشی ۽ ہم
 مثبتیں اثر بنت، کہ چریشی ۽ سبب ۽ مردمانی پہ وتی زبان ۽ دلگوشداری ۽ سرگرمی
 گیش تربنت، اگس ناں آہشک ۽ دست ۽ گٹ کنت ۽ نندانت۔ بے شک بازیں
 تپاسکارانی حیال چوش انت کہ ڈنی بازیں مکے پہ بیم آماچین زبانان توان باربوت
 گرت کنت، چریشی ۽ ہندی چاگردانی پہ وتی زبان ۽ جزبگ ۽ وت مستری ۽ سنج جہل
 روت۔

”زبان ۽ دودمان ۽ بہرے زانگ“

جستانی لڑے دیم ۽ کئیت کہ انوں پسہ کنگی انت؛ یک ہندی چاگردے ۽
 بہرے بوہگ ۽ بزانت جی انت؟ آیا زبان ہندی دودمان ۽ الہی ایں بہرے ۽ پر آئی ۽
 چونیں دلگوش گور کنگی انت؟ اے گیشتریں تزان ”ہندی چاگرد“ چاگردے گمان
 کنت ہے گمان کہ ہر کس زانت کہ چاگردچی ۽ ایشی ۽ گوں کے کے ہمگر نچ
 انت۔ (44) بے شک، باسک ۽ بہری ۽ جیڑہ گر میں جیڑہ ہے بوت کرت کنت۔
 حاصل کن وہدے یک زبانے ۽ چند مدت انت کہ دیم ۽ پہ بدلی ۽ داتگ۔ اگس
 مزین کساسے ۽ گپ بہ جن ۽، گڑا دوجاہ ۽ پگر کنگی انت۔

اولی نکتہ اے گپ ۽ سر ازور دنت کہ زبان، ہما دودمان کہ آئی ۽ بہرے
 ایشانی میان ۽ مزین پچارے است انت ایشی ۽ منوگری دومی در ۽ دلیلانی منوک
 انت، کہ زبان آہانی پچار ۽ آہانی راجدپتر ۽ درانگازی ۽ کنت ۽ آہاں ارزشت دار جوڑ
 کنت۔ آہانی حیال ۽ چو کہ دودمان چہ زبان ۽ درانگاز بیت، چوش بوت نہ کنت کہ یک
 چاگردے ۽ مردے بیدے وتی زبان ۽ زانگ ۽ ہما چاگردے بہرے بوت گرت بہ

کنت۔ ایشیہ آسریہ در کیت کہ آمر دم وتی زبان ءمه زانت یا آئی ءبچ گپ جت کرت مه کنت، آچہ وتی دودمان ءدر کئیت، چوناه ءاینده گہ پڑاں آوتار وتی چا گرد ءبہرے سر پد بیت۔ اے نکتہ ءمنوگر گیشتر ہما مردم آنت کہ آوتی ہندی زبان ءگپ جنت۔ آ زبان ءیک راجے ءلمی ایں جو آئی ءے زان آنت۔

دومی نکتہ اے گپ ءسرازور دنت کہ زبان ءدودمان ءمیان ءمحدودیں پچارے است انت۔ ایشیہ ءمنوگر ماں دودمان ءچہ زبان ءمستریں چیزے زان آنت۔ ایشانی خیال ءیک مردمے وتی دودمان ءانگت بہرے، تری آوتی زبان گپ جت کرت مه کنت، یا ایشیہ سکئیں جتائیں تہرے ء(گالوارے) گپ بہ کنت، پر چا کہ ایندہ گہ چیز آئی ءرادودمان ءبنیاد بخش آنت۔ اے نکتہ ءمنوگر گیشتر ہما آنت کہ آوتی ہندی زبان ءگپ جت کرت نہ کنت۔ آ زبان ءراپہ راجے ءہر کس دل ءتب ءچیزے سر پد بنت۔ نینسی ڈورین ءاے دلیلانی اصیلیں درورے چہ وتی جنوکاں چہ اے پُرسگ ءپد من سر پد بوتان، آیا، پہ ”اصیلیں ہائی لینڈرے“ ءاے الہی انت کہ آگلیگ زبان بہ زان آنت؟ آہاں ہے یکئیں پسہ دات ”ہو“ وہدے من ہالینڈ ءہما مردماں جُست گپت کہ آپت ءپیر وکاں چہ ہالینڈ ءمردم آنت، بلئے گلیگی زبان ءنہ زان آنت، آہانی پسہ آت کہ ”انال“۔

من ویلز ءمدامی انچین جاوراں گوں دوچار کپتگاں کہ اودا کم چہ کم 80% مردم وتی زبان ءنہ زان آنت۔ (46) لیکہانی اے بہر وبانگ اودا ہر جاہ گندگ بیت۔ ڈاؤنر زماں الاسکا ہم ہے چیز دیستگ، کہ اودا 90% ٹیلینگیٹ مردم وتی زبان ءگپ جت کرت نہ کنت۔ (47)

آئی ءیک کسانے قصہے چوش بیان گرت:

من^۱ یک پیر زالے ء درورے دیاں، کہ آماں سرء بازار، ہما کسانیں
 مردماں ڈوبارگ ء آت کہ آٹیلنگیٹ آنت، بلتے وتی زبان ء نہ زان آنت۔ جیرگی گپ
 ایش انت کہ اے پیر زال ء وتی چک، نماسگ ء کڑاسگ ہم تیلنگیٹ زبان ء گپ
 جت گرت نہ کننت۔ اے زال وتی جندے کٹمدان ء چہ وتی راجی پچار ء چہ بہر و مند
 ی ء چہ بیرگ ء انکاری ات، کہ آئی ء وتی جندہے جاوے جوڑ کنگ ء یک حدے ء
 ذمہ وار ات۔

چوشیں مز نیں بدگمانیانی دیمپانی ء پہ یک برے پدا المی انت ”چمشانکے
 بدی ایں“ ماگرت نہ کنیں، بلتے اے راستی ء منوگر بہ بے کہ ہندی چاگرداں چوشیں
 بازیں مردم بوت گرت کنت، آہانی جزم انت کہ آوتی پیرینانی زبان نہ زانگ ء ابید
 ہم وتی چاگردے بہرے آنت، آوتی پچار ء سنج ء چہ ایندگہ چیزاں چوش کہ رنگ ء شکل
 ء رونشناں چہ پدر کننت۔ چوشیں بنیادی گواہبری است کہ وتی پچار ء، لہتیں چیز ابید
 چہ زبان ء سرا بھیسہہ ء بر جاہ دارگ بوت کننت۔ بے شک، کلیں دودمان بر جا
 دارگ نہ بیت، لہتیں معلومداری ء ردا اے گندگ ء کئیت کہ زبان راجی پچار ء
 حکمیں چیدگے ایت۔ میتھیاس بیر نزینگر ء آئی ء ہمکار چہ افریقہ ء، لہتیں معلومداری
 دینت۔ یک نبشٹانکے ء آہاں سینگال ء چندے سرر مردمانی روکشت ء بابت ء گوشت
 کہ آہاں وتی زبان بدل کر تگ ات ء ”اولف“ زبان زر تگ ات۔ (48)

انگت ہم آسرر دودمان ء راجی پچار ء سرگر میں منوک ات آنت، آہانی
 گوشتن ات، کہ اولف دودمان چہ آہانی دودمان ء ہر رنگ ء کمتریں دودمان ایتا، آاے
 گپ ء سرا زور دیزگات ات آنت کہ ہرچی کہ آہانی دست ء بوت کنت، آوتی

سُرردودمان ۽ ديمپانی ۽ په اولف زوراکي ۽ هلاپ ۽ کننت۔ راستی چوش آت که
چر آهاں چه یکے ۽ ہم سُرر زبان ۽ گپ کُرُت نہ کت، آچر آئی ۽ سک دور آت آنت۔
چوشیں قصہاں چه اے نکتہ دیم ۽ کنیت کہ دودمان باز پلوئی ایت۔ ماں
ایشی ۽ ہزاراں چیز ہوار آنت، کہ چر آهاں بازینے گوں زبان ۽ ہچ وڑیں ہدپی نہ
کننت، چوش کہ، پوشاک، مودانی وڑ ۽ ڈول، سردن، ناچ، دستکاری، دیدنی ازم وڑیں
پڑاں گوں سیادی کننت۔ اے لس دروشم ۽ مردے ۽ راجی چید گانی “ رنگ ۽
کار مرز بنت۔ آ زبان ۽ چرے چید گاں چه یک چید گے سر پد بنت۔ تُری آگوں راجی
زبان ۽ ہمگر نچ بہ بنت یامہ بنت۔ آ زبان ۽ بس یک دست کپتگین نشانی ۽ رنگ ۽
چارنت۔ چه وتی پیچیدگی ۽ چاگردی ردوم زوری ۽ سبب ۽ بے شک زبان ۽ رامز نیں
رنگے ۽ گوں وتی ٹوہیں جو انیانی چید گے ۽ رنگ ۽ کارکنگ ۽ جہت ۽ منگ بوتگ۔ بلئے
اے بس یکیں راہ نہ انت کہ چر لیشی ۽ یک دودمانے دومی ۽ سر بیت، دودمان تناوہدی
سرجم ۽ اوشات گرت نہ کننت، تماوہدی آئی ۽ یک بہرے بدل یا کم بہ بیت، یا تُری
اے بہر زبان بہ بیت، زبانی ۽ گاری بے شک ہما چیز انت بزبان کہ یک دودمانے ۽
مز نیں دل دورے ۽ کپتگ۔ اچو کہ مردم چه دل دور (ہارٹ اٹیک) ۽ رُک ات
کننت، ہے وڑا دودمان ہم رُک ات گرت کننت۔ گیشتریں شاہدی انچین آنت کہ
ابید چه زبان ۽ مٹ بوگ ۽ ہم دودمان بر جاہ دارگ بوتگنت۔ (50) نوکیں دودمان
ہما وڑ نہ بیت چوش کہ کو نہیں بوتگ، بلئے اے سرجمی ۽ دگہ چیزے نہ بیت۔ بلئے
بے مٹیں جُست ایش انت کہ کجام پوکاری ۽ اے گپ ۽ گیشواری پہ پکائی گرتگ کہ
اے فرق ۽ تپاوت کجام کجام آنت اے گیشنگ کہ بر جاہ داری کجام انت ۽ گاری کجام
انت، دودمانی نکتہ ۽ نگاہ ۽ زبان کجام وہد ۽ مٹ بیت۔ کو نہیں زبان ۽ کجام چیزاں
نوکیں زبان ابید چه مز نیں دودمانی توان باری ۽ گوں و تازواریت؟ دومی نیمگ ۽

کو نہیں قصہ ماں نوکیں زبان ء جو انیں وڑے ء گنگ بوت نہ کن انت۔ ء گیشتریں گیدی لبز انک ء گوشتن انگت ہم نوکیں زبان گیشوارگ ء تزان کنگ بنت۔ دومی نیمگ ء رجانک ء سک مز نیں تاوانے رسیت: نوکیں زبان ء قصہ ء لئیب لچہانی ہما گرم جوشی ء جزبگ پہ دومی ء سر کنگ ء گار بنت۔ مسکرا ء گوشتنانی تہا چوشیں تاسیرے نہ مانیت، شادمانی درانگ زبانی تہا ہما ساز ء آہنگی جوانی پشت نہ کپیت۔ بلئے رجانک ء اے کوتائی ء سبب ہمانامی این نکتہ انت، کہ پہ ہمک زبان ء کار گر بوت کنت۔ راستی چوش انت، بلکل ہمے رنگ ء اگس ما فرانسسی زند، دودمان ء پگر ء بابت ء چہ فرانسسی ء رجانک کنگ ء رند بازیں چیزے سر پد بوت کنیں، اے بوت گرت کنت کہ چہ یک زور اکیں زبانی ء ماہیم آما چیں زبانی کہ مٹ بوہگ ء عمل ء تہا انت، چہ آئی ء دودمانی وزن ء در گیتک گرت بہ کنیں، انتھونی وڈ برے ء اے گپ چوش بیان کرتگ۔

”مز نیں رابطہ ءے ء زبان (انچوش کہ انگریزی) اگس ہر وہد ء داہینگی دروشم نہ زورایت، گڑاخیالی دروشم زرت گرت کنت، رساکی ہلاسی کہ آ زبان ء لیکہ راجی چیدگ ء چہ یک پدیں لیکہ ایت بلئے اے گچیخی لیکہ نہ انت کہ پہ ہم آما چیں زبانی بر جاہ داری ء پہ سکیں مز نیں بنیادے ء بودشت ء بہ داریت۔

وہدے یک چاگردے پریشی ء کار کنت، یا ایثی ء پہ کارانی چار ء تپاس ء کنت، اے لیکہ ہمایانی میان ء ادارکی رضامندی ء بیت ہما کس کہ ہندی زبان ء یک زبانی جاوڑے ء تہا انت، ہما کس کہ دوزبانی جاوڑالے ء روگا انت، ء ہما کس کہ نیم زبانی جاوڑے ء انت ء ہما کہ زور اکیں زبانی ء یک زبانی جاوڑالے ء انت۔ ء پرچا کہ راجے ہواری بزانت یکیں وڑیں دودمانی بہر ء بانگ کنگ ء انت زبان شہمی ء زانگ ہم بوت کنت۔ ہر کس زبان ء چیدگ ء پہ سر جمیں واہندی ء رضامند بوت نہ کنت

بلئے ہر کس پہ زبان ء چیدگ ء مشبتیں شرپ مندی ء آئی ء چاگردی اخلاقیات ء
 بہرے بوت کنت، کہ اوداچاڑ کہیں پرمانا نچو کہ ہر وچگیگیں سلام ء دعاء حد یاد مکانی
 نام ء کار مرزی مدام مان آرگی انت۔

اے بچ مارا دیتری تہچاری ءے ء بارت، وہدے ماگوں انچیں مردے ء
 دوچار کپیں کہ آہندی چاگردے ء بہہ جہمند نہ بوتگ بلئے آئی ء واہگ انگت ہمیش
 انت کہ آیشی ء بہرے بہ بیت، اے جاوراں برے یک وڑے ترانت، وت دلیں
 لڈ ء ریچ ء بگر داں زور گرتیں بے جاہی ء بیا، بلئے ایشانی گڈی آسریک وڑا بیت:
 بگندے چوشیں بے کساس مردم انت کہ آڈن ء جہمند انت، چر آہاں چیزے وتی
 بِن پیر کی زبان ء گپ کننت، وہدیکہ چیزے اناں، آہانی واہگ انت کہ آوتی ہندی
 راجھڑی ء بر جاہ بہ دارنت یا وائرہ بہ گنج انت۔ لہنتین راجی ٹولیانی گورا جیڑہ وتی بستار
 ء ردا جہانگیری ایت، چہ لڈ ء ریچ ء بازی ء بازی چہ بازیں سالان شنک ء شانگیں
 جاہاں نندوک انت۔ راجھڑی ء لیکہ بازیں وہدے پے ہمایاں پُہل ءے ء کار ء کنت، ہما کہ
 پہ راج ء قوم ء پگر مند انت، آہاں ماوتی سر زمین ء نندوکانی تہا گندیں ء آہاں ماہمالڈ ء
 ریچی پناہ گیریں چاگردانی تہا گندیں ء ہما بے لوگ ء بے جاہین مردمانی تہا گندیں کہ آ
 دنیا ء شنک ء شانگیں جاہاں جہمند انت۔ (52) اے ہمرنگ ء ہم نسلیں مردمانی
 حاصیں لیکہ ءے نہ انت، ایشی ء (پہ درور) گونڈیں ہندی ٹولی گون انت کہ آماں وتی
 جند ء ملک ء دگہ دودمانی تہا ہوار بوہگ ء انت، (چوش کہ بازیں ایمرینڈ من مردم
 انت)، ڈنی شہرانی مزنین ٹولی (چوش کہ چینی ء اتالوئی ماں لندن ء بو سٹن ء) ء ہما
 راجی / نسلی ٹولی کہ پر آہاں ماتیں وتن سسک دیریں یاگیری ایت (انچوش کہ ماں ا
 مریکہ ء بازیں افریقیانی پدا فریقہ ء وائرہ بوہگ)۔ زبان ء ہما تہر، کہ مردم آئی ء
 راجھڑی حیاں ء گوں بندوک انت مدام تچک نہ انت کجام افریقائی زبان؟ کجام چینی

انداز آنت آ ”دودمان چه درستاں ساری“ ء لیکہ انت: زبان ء بر جاہ داری ہما و ہد ء یہ دراجیں مدتے ء شریں وڑے ء بوت کرت کنت، آگس کسے ہما دودمانی کالب ء کیلواں کمک کنت کہ ماں ایشاں زبان موجود انت ء چریشاں مردم وتی کار مرزی ء دلہڈی ء کشکاں گیشین انت۔ سر جمیں دودمان ء دیمروئی ء زبان ء دیمروئی دیگ ء چہ کلان شتر ترین پیشگی کار انت۔

”دودمان چه درستاں پیش“ ء لیکہ ہیدے جنجال ء آسرے ء سر بوت نہ کنت، کم چه کم ء، اے جست کہ اے فیصلہ کنگ کہ دودمان ء کجام بہر زورگی انت کہ آئی ء سیادی گوں زبان ء بر جاہ داری ء بہ بیت۔ یک ملکہ ء تہذیب چون ء کائی متنگیں جہداں ماں ”زبان ء نوسازی“ ء سرہال ء تہا ہوار گرت کنت؟ اے جیرہ وت ماں وتی جنگ ء جڑے سبب بوت کنت، پہ درور 1992 ء اکیڈمی آف میان لینگویجز ء یہ مزین جہدے ء جوڑ بوتنگیں پروحیکے کہ جنگلانی بحالی ء سر ایراد گپتنگ ات۔ (53) ایراد گروکانی دلیل ایش ات کہ چوشیں معاشی پروگرام پہ زبان ء۔ ء دانکہ پہ دودمان ء نیست۔ اے وسیلہانی بے جاہیں کار مرزی ء۔ اے وڑ محدود فنڈ (زر) گیشتر پہ زبان ء سیادی داروکیں سر گر میاں ہرچ کنگی انت کہ پہ ایشاں کمک گیشتر پکار انت۔ پلہ مرزانی کشگ ایش ات اے وڑیں معاشی گانگج یک چاگردے ء زور ء مڑا ہداری گیش و دینیت۔ ء دیمتر آئی ء زبان ء پاداں محکم کنت۔ دوئیں نیمگ ء گپانی تہارا سستی است۔ یک نیمگے ء معاشیت، انچو شکہ لینور گرینوبل ء لیندسی ویلی گشتن، بگندے زر اولی طاقت انت کہ آہیم اماچیں زبانانی بہت ء پہ اثر انداز بیت۔ (54) دومی نیمگ ء زبان ء چیدگ بوہگ سک باز پر ارزشت انت۔ ہندی رنگ ء، ہما مرد کہ آہانی گورا ایشی ء کمی انت، آسک باز بہری مار انت ء آ پہکاری ء لوٹ ء کنت۔ اے رنگیں رد عمل حاصل کن دنیا ء ہما کڈاں کہ اودازبان

ء بودشت چه آئیء استیں چاگردیء معاشی حقاں چه دیمء آرگ بیت: نہ درور کو لمبیا
 ء ہندی زبان ء گپ جنگ ء بودناکی ء چه سرکار اے گپ ء گیشینینت، اگس اے مرد
 ہندی چاگردء مردء، ء آئیء بازیں پانڈگ چوش کہ پہ لوگ جاہ، ٹیکس ء بھٹنگ ء
 بجلی ء ایندگہ آسرائی مفت ء دنت۔ (55)

”اول دودمان ء دیرمانیں آسر (مدام مزنیں کسائے ء معاشی ہرچ ء
 درچ ء چاگردی پہکاری پکار انت، بزانت ایش انت کہ سرکار گیشتر زوت مانیں
 ”فیکس“ ء آسر ابھیہ کنت، کہ چرے گاگیجاں زوتیں جیڑہ گیشوار کنگ
 بنت۔۔۔ چریشی ء، زبان مدام ہمانیمگ ء رونت کہ اودا پر اہاں ترس گیشتر بنت۔ بد
 بہتی ء چوشیں گاگیجانی اثر مندی زرانی سیاسی توارانی کہ آہانی ہمراہ انت، یک بہرے
 ہمایانی نیمگ ء پر تریت۔ پہ زبان ء بر جاہ داری ء یک پہریز گاریں دیرمانیں دی مروئی
 ء شور بندی ء چه ابیددگہ راہ نیست، اولی کاریک زبانی ء دودمانی بہر ء دی مروئی دینگ
 انت، چمیشاں چه یکے زوت مانیں گاگیجانی لڑے گوں انسپ ء گیچین کنگ بوتگ
 ات۔ ابھی ہبرے کہ یک زبانی ء ترندیں پلہ مرزے ء من ء رینگ دنیا ء گران
 تریں کار انت۔ چه بیم آماچیں زبانی ء نیمگ ء زگری ء منوک چه زوراکیں زبانی ء
 زگری ء منوکے ء چه کم تر تاوان بار نہ انت۔

اے ارزان انت، کہ جنگ ء جڑاں شہزانتی آگائی ء یلہ بہ کنیں، ء سیاست
 ء سبب ء اتلگیں بیزاریاں ویل بہ کنیں ء وتی دلواہیں دلگوش ء گوئے جست ء بہ
 کنیں کہ چمیشی ء من اے در بندت کرتگ ات ”ماچہ کجا بندت بہ کنیں“؟ اگس
 مرادیک چاگردے ء وت بھیسہی ء دوبر جوڑ کنگ انت، مدام چه بازیں سدسالانی
 دودمانی زوراکي ء پد، دگہ ہر چیز ء تہا دور دور ء چه دلپروشی گندگ ء کیست۔ ماں
 چاگردے مول ء مرادے کچ پہ مردمانی دارگ ء بس انت۔ آزان انت کہ آچ نہ زان

انت۔ آزان انت کہ بچ و سیلے نیست۔ ہمیشہ آ فیصلہ کت نہ کننت، گونا آں یا
 جیڑہانی راہداریں گیشواری ۽ بدل ۽ آہاں چست کننت۔ آزوتیں آسر ۽ پہ دلمانگ
 بنت، ۽ وہدیکہ اگند انت کہ اے شرکار آمدنہ انت، آپدا اے کار ۽ مہتل دارنت۔ آ
 بازیں بنداتی کاراں مان نیارنت کہ چہ مزنیں گا گنج ۽ چہ پیش زورگی انت۔ پدا
 گوں چاگردی تب ۽ دیم پہ دیم بنت کہ آہمودا انت کہ اودا یکشل ۽ تہاری انت ۽
 سک تہاری انت، اے المی انت کہ ہماکیں آنی نیمگ ۽ دلگوش گور کنگ بہ بیت کہ
 اودا جیڑہ گیشوارگ بوتگنت، مزنیں رنگے ۽ دیمروئی کنگ بوتگ چوشیں باز
 انت۔ بگندے مہلہ انت، سوب مندی ۽ بازیں قصہ پہ درور دیگ بیت: پہ دیرمانیں
 اثر مندی ۽ چوشیں سرجمیں پولکاری ۽ کنگ نہ بوتگ کہ لہتیں سال یادہکانی زبانی
 بدلی ۽ واتری ۽ سرا بہ بیت۔ ہے یکیں وہد ۽ آگس اے کیسانی دراجیں زند ۽ مانزمان
 بوت نہ بیت، بلے چوشیں بازیں شاہدی دست کپنت کہ اودا مرگ مہتل دارگ
 بوتگ۔

پنچھی درز۔

”چے کنگلی انت“؟

”چے کنگی انت“؟

گو تنگیں دوئیں دراں بیم آماچین زباناں کار کنگ ء بنداتی تہکانی بابت بوٹگ آنت۔ سیمی در ء سببانی ہماکساس ء بابت ء دلگوش دیگ بوٹگ، کہ چریشی ء یک زبانی پدروئی کنت، چارمی در ء ہما عمل ء اثر مندی ء سرازور دیگ بوٹگ، کہ آ مردمانی رونشت ء سرازور آنت۔ ماے زاتنگیں فیصلہ ء کنگ ء وڑاہے ہیں کہ زبان ء دوہر بدلی ء بابت ء کدی ء چون دزما نجبی بہ کنیں، چریشی ء پیش اے دوئیں نکتہ ء نگاہ پکار بنت۔ یا کہ پکار بزانیں کہ کجام وہد ء دزما نجبی کار آمد یا واہگ ء پد ء بوت گرت کنت۔ (1)

مے فیصلہ بگندے ہوش ء ماشین ءے بہ بیت، بلے اے ہر وہد ء ہمار ہبندانی سرامہ بیت کہ آسر جمی ء من اتنگین آنت۔ چوشیں انگت بازیں چیزے است کہ ما چہ آہاں آشاگ نہ ایں۔ یک چاگردے ء مردماں پہ وتی زبان ء کار کنگ ء کجام چیز دلبدی دنت؟ پرچا، لہتیں چاگردے کاسک بازوار بنت ء دگہ چندے نہ بنت؟ لہتیں وہداں سبب گوں ارزانی ء زانگ بنت: پہ درور سیاست ء مذہب ء زوراکیں یکجائی ء سبب ء ماں اسرائیل ء عبرانی زبان دوہر و دیگ ء برجاہ بوت۔ (2) بلتے بازیں بیم آماچیں جاور چوش پہ ارزانی ء اے زانگ ء اجازت ء نہ دینت۔ ناں کہ سببانی کچ ء کساس ء آچون گوں یکے دومی ء وتی رواء برجاہ دار آنت زانگ بیت۔ ماے بابت ء شری ء سر پدیں کہ پرچازبان بیم آماچ بنت یا مر آنت ء پرچازبان چہ یکے دومی ء مسٹ بنت (بچارات سیمی در ء)، بلتے ماے بابت ء سک کم زانیں کہ آچوں برجاہ دارگ بنت، ء مردم گور آہاں چون وپادار بنت۔ زبان برجائی ء جاور ابکہ کنوک انت، دانکہ یکے دومی ء گوں چپسگیں جاور اں گوں دوچار ورنٹ۔ اریز ونہ ء ٹیو زبان یک

درورے: آداں دیراں ہولی چاگردے زیر دستی ءیک کسانیں ٹولی ءے بوتگ، ء انگت، آئی ء زبان گوں محکمی ء بر جاہ انت۔ ایٹی ء پھمگ ء پھ زبان زانتاں اے دلگوش دات کہ ٹیو زبان ء مردم وتی دابینکی ریچ ء کار مرزی ء ماں شاتکامی ء مذہبی ترانانی و ہدا سک باز ہدوناک انت، دانکہ اینجو آگس کسے ء دگہ زبانے ء کار مرزی بہ کرتیں گڑا آ جسمانی سزادینگ بوت؛ ء ہوٹی ء مردمانی گورازبان ء بابت ء زبان زانتی سگ ء اوپار ہم سک باز است انت۔ (3) یلئے اے لیکہ ء درگیجگ سک گران انت کہ ایٹی ء اصل سبب ”زبان ء یکشل کار مرزی ء پھ پگرمندی“ ء ”وپار ء مزنیں رنگے ء است بوہگ“ انت، ء بازیں دگہ قصہ ماں پولکاری مواداں انگت پھ پولکاراں: پُرکشش انت۔

بازیں دمگاں بازیں سببے پُر اسراریں رنگے ء یک دومی ء گوں دوچار ورنٹ۔ آگوتگ، تھائی لینڈ ء زبانے آئی ء بابت ء سرپدی ءے کہ اے زبان پرچا لہتین جاہاں مُرتگ ء ایندگہ جاہاں زندگ انت۔ پولکار ڈیوڈ بریڈلی ء گوتشگ انت کہ اے زبان ہماحد ء ایلاں پشت کپتگ کہ آسک باز دُور ء یکر انت، آہانی مردم معاشی حساب ء وشال انت ء درآمداں گوں رپتن ء آمد کم انت۔ (پمشکہ گوں درآمداں سک کم یا بچ وڑیں سانگ ء سور نیست) چوشیں جاہاں، سرکماشاں چہ سیاسی گرودار ء چاگردی مڑا ہداری ء بر جاہ دارگ ء پھ چندے گا گنج زرتگ ء ادا تھائی زبان ء بنیادی وانگاہ نیست۔ (4) ماوری نیوز لینڈ ء جاوہر ء جتائیں سبب دیم اتلگ انت، یک محکمیں راجی چاگردے ء است بوہگ، کہ آچہ 1970 باز ساری است انت (150 سال ء گیش) ماوری ء وانگ زانگ موجود انت، سرکاری زانشتی پالیسی ء پھ ماوری ء وانگی کتاب ماں وانگاہ ء دگہ زانشتی جاہاں وانینگ بوہگ ء انت۔ چوش کہ کوہنگازیو (زبان ء گدو) ء میزان میزان چہ انگریزی گپ جنوکیں اکثریت ء نیمگ ء

ہمدردی گیش بوآن انت۔ اے ہم دگوش دیگ بوتگ کہ ماوری ملک ء اولی ہندی زبان انت، آ اے کمال ء سر بوتگ کہ مز نیں کسا سے ء زبانی حقاں پہ پگر مند انت۔ (5)

ویلش ء درور ء بزور۔ 1970 ء محکمیں چاگردی جنزے ء چست بوگ ء بازیں پرمارگیں سبب ہوار انت، دُور چاریں رہشونے ء موجودگی ء (اے کیس ء ہمے تیاری بوتگ کہ مرگ زوتاں بہ بیت) ویلش زبان ء ٹی وی چینل ء جوڑکنگ، رکیٹنگی قانون ء پاس کنگ (حاص کن، ویلش زبان ء ایکٹ 1967 ء 1993)۔ (6) دگہ یک پروجیکٹے پہ آئرش زبان ء ماں گوریچانی آئرلینڈ ء، پرمارگ تریں سبب کہ سکیں مز نیں کسا سے است ات آمرمانی وتی جنڈ ء مسام آت، کہ ایشی ء چاگردی رنگ ء پہ تو انائیں چاگردے ء جوڑکنگ ء رہشونی کرت: یازدہ کٹمداناں چہ روپکتی سیلفاسٹ ء آئرش زبان دربرگ ء سوگند وارت، ہمے کر ء گوراں لوگ ء جاگہ بہا زرت (ماں شاہ ء راہ ء سرا) ء وتی چکاناں دوزبانی ء جہت ء دیم ء بُرت اے پروجیکٹ ء زبان ء شرپ مندی گیش کرت ء اے دگ ء اے رنگیں ایندگہ گلاں چریشی ء جزبگ ء دلبدی رست۔ (7) ماں نیکار گوا ء رتا زبان ء پہ مستریں سبب دُور چاریں زبان رکیٹوکانی گون کپگ انت، کہ آہاں ہندی مرداناں دلبدی دات، زبان زانیتگی ء دودمانگی کارٹون ء اڈکنگ بوتنت، کہ اے چہ سیندہیستا آشوب ء رندگیری ء کسب کاریں زبان زانتانی ہورکاری ء سبب ء دیم ء شُت۔

اے بس ہما بازیں دروراں چہ چندے درور انت کہ دیم ء اتلگ انت، کہ اودا چندے زباناں ماں انوگیں سالان دیمروئی گرتگ ات۔ (9) چرے دروراں نیست چوشیں درورے کہ ما آئی ء دیرمانیں زبان زانتی پہازگ ء مانزمانگوشنت بہ کنیں۔ بلکل چندے دروراں، ابید چہ مُتے ء مز نیں زبانی کُمک ء مقصدی تپاسکاری

اے گپ ءے پیشدارگ ءے انت، کہ ایشانی گپ جنوکانی کساس جہل ءے روگا انت۔ ایشی ءے سبب ایش انت کہ پرے زبانان کار ءے بندات کنگ ءے ویر کنگ بوتگ۔ چد و پیش کہ نوکیں گپ جنوکانی کساس ءے وڈگ چہ کوہنین گپ جنوکانی مرگ ءے پد بہ بیت، پریشی ءے باز و ہد پکار بیت ءے چندیں زبانان ہلیکارانی بنداتی جوش ءے جزبگ الم رند تر ءے جہل ہم کپنت، و ہدے آاے کار ءے و ہد زوالی ءے بابت ءے سر پد بنت ءے ہر و ہد ءے، چہ زورا کیں دو دمانانی نیمگ ءے پہ زبانانی گاری ءے زور مندی ءے ہم دیم ءے آہان بیت، انچوش کہ ما سیسی در ءے گوشنگ ات۔ انگت ءے ما پڑاں کار کنو کین زبان زانت ءے چاگردی جہد کارانی معلومداریاں وانیں، ما پڑا میتی ءے بھسیسی ءے چاڑے ءے گرگ ءے چہ بے سوب نہ ہیں، و ہدیکہ یک دیکے ءے چہ پیش چوش نہ بوتگ۔ ترند ٹرسٹر وڈ مارا جوانیں قصے ءے بابت ءے سر پدی دنت کہ اے سٹامی کہ گوریچانی ناروے ءے مردم انت (پیش ءے ایشاناں لیکگوشتنگ ءے)۔ (10)

”سامی ءے ناروے ءے من سرکاری مردمانی یک گند ءے مندے ءے مندوک اتاں، کہ سامی ءے مردے ءے چہ یکے ءے جست گپت: ترار جانکارے پکار انت؟ ناں آئی ءے پیسہ دات من ءے اتاں۔ بلئے من وتی گپاں سٹامی زبان ءے جناں، گڑاچوش الم ءے ترا یک رجانکارے در کار بیت۔“

چوش کہ انوں زبان بر جاہ داری ءے پرو حیثانی مز نہیں موادانی گل است کہ آہاں چندے سوب مندی رستگ، چوشیں سبب است کہ آیکشل ءے ایشان ءے بڑ ءے بر انت کہ آپہ زبان نوک سازی ءے لیکہ ءے منتگس گمان ءے بستار ءے بنت اے بنیادی لوٹ پہ زبان ءے لوگ ءے کر ءے کشانی پد ریچانی میان ءے رسانک ءے دیروئی ءے وسیلے ءے بستار ءے کار کننت۔ من اے بنیادی ارزشانی شش سبب ہوار گرتگ۔

1- یک نیم آماچیں زبانے ہماوہداں دیر وئی گرت کنت، وہدیکہ آئیء

گپ جنوک، ماں زورا کیں چاگردے ء ءوتی مڑاہداری ء گیش ودین آنت۔

مڑاہداری ہماوہدے کنت وہدے مردم تئی نیمگ ء دگوش دیگ بندات کنت۔ یک نیم آماچیں چاگردے ء مردماں پہ المی آنت کہ وتی ہستی ء مارشت ء ماں مزینیں چاگرداں ہم بر جاہ بہ دارنت۔ آہاں لوٹیت کہ آہر کسی چم ء نگاہاں بیا آنت۔ رسا نکر ء سر بوہگ ء جہد (دود ہمیش آنت کہ زورا کیں دودمان ء) سک بازار زشت دار آنت پہ روتا کاں ہر وچ کالم نیسگ بندات بہ بیت، بلکیں، یا برے برے زبان ء سراریڈیوئی وی ء مراکش ہم کنگ بہ بیت، چوش کہ دودمانی شاکامی ء مذہبی جشن ء۔ بلتے رسا نکر ہما اولی چیز آنت کہ گوشت گوں کہ مزینیں چاگردی سر گرمی چوئیں بہ بنت، ہمیشکہ اولی گا گنج، ماں چاگردے ہے وڑیں سر گر میانی دیر وئی دیگ آنت۔ چوشکہ مسیت، چاگردی بخل ء بازار ء دیوان جاہ، مردماناں زبان کار مرزی ء ہیل دیگ ء پہ المی آنت، کہ آہاں زبان کیشل ء سر بہ بیت۔ کپی چنڈی زبانی سر گر میاں چہ گہتر آنت کہ انچیں سر گرمی کنگ بہ بیت اوڈازبان ء باندات گندگ بنیت، ہمیشکہ انچین کار کنگ بہ بیت کہ چر آئی ء زبان ء محکم بوہگ ء پہ مکم بہ رسیت۔ اے فیصلہ کنگ بہ بیت کہ کجام وڑیں چاگردی سر گر میاں پہ دگوش دیگ بہ بیت: چوناہا، مردم ہما دمان ء ہر چیز ء نوک گرت نہ کنت۔ حاصیں جہدانی گپیچنکاری ء پہ حاصیں مراکش کنگی آنت، چوش کہ قصہ گوئی یا مذہبی رسم ء دود، ریدت ء مذہبی، ہمگر نچی ء کار ء پہ زبان ء واٹر کنانینگ ء ازم ء سکین ء دلڈی ء حاص سک بازار زشتدار آنت۔ دیرمانیں مول ء مراد، گیش ء چہ گیش پدرایں رنگے ء مہلوک ء ہمک پڑے زبان ء ودینگ آنت۔ کاروبار ء قانون ء پبلک ایڈمنسٹریشن (السی چار وگزار ی) حاص کن سک باز المی ایں نشانگ آنت۔ ماں ایشاں نیم موجودگی مدام

گوں چوش کنگ ء ہم بر جاہ دارگ بیت: کاگدانی سر نامگ، کمپنی ء نشان ء ایندگہ ;
 بلینے ہماوہد ء و ہدے سیاسی جاوردل ء تب بہ بنت اے کم ء دیم ء برگ بنت، تانکہ
 جاہے سر بنت (چوش کہ مرے روچانی ویلز زبان انت) ء زور اکیں زبانے گوں ہم
 پلہ بہ بیت چوش کہ اشتہار ء پڑ، لس کارانی اشتہار ء و دار جاہان دیمروئی ء دگہ ہمگر نہی
 ئے رجانک ء ترینگ ء کارانی انت، گوں سیاسی کُمک ء ہندی زبانانی مزنیں پدرائی
 بوت گرت کنت چوش کہ لس رنگ ء جاہانی نام، دگانی نشان، ء السی نشون۔ اے
 مدام ہے چیز ء پیشدار انت کہ زبانے ء استی ماں مزنیں چاگردے ء منگ بوہگ ء
 انت۔ ء آئی ء سر گرمی مدام پدربوہگ ء انت۔ (12) بازیں مکاں دگانانی سر ء
 زور اکیں زبانانی نبشنگیں نشان دوہر رنگ کنگ بوگنت ء آہانی سراویش، باسک،
 گیلیک (ایندگہ زبان) درج انت، کہ اے انوگیں و ہد ء وتی بستار و دینگ ء نشون ء
 دیمنت۔ اے چاگردے ء دیمروئی ء پیشدار انت کہ قانون ء اے اجازت داتگ
 انت کہ وتی جند ء زبان زانتی پچار ء درانگازی گرت بہ کنت۔ بلینے اے دیمروئی چہ
 بزہ ء زورگ بہ بیت، یک جہد کارے ء وتی یک ای۔ میل ئے ء اے گپ چوش ایر
 کرتگ ات۔ (13)

”زبان چیزے نہ انت کہ پہازگ بنت، بلینے چاگردی رپتن ء آمد ء عملے کہ
 حاصیں ٹولی ایٹی ء راہیان کنت۔ اگس چہ ہماٹولی ء نیمگ ء بیچ مزنیں چاگردی دیوار
 جوڑکنگ مہ بیت، آکہ چاگردی رنگ ء انگیرتگ، چہ زبان زانتانی نیمگ ء بیچ جہد مہ
 بیت ء زانندگیں مردم پہ زبان ء رینگ ء کار ء چوازمگری ء ہنر کاری ئے سر پد بہ
 بنت۔ بلینے واترینگ انگت بوت کنت۔ اگس یک چاگردی ٹولی ئے پہ وتی زبان ء
 جو انیں دلچسپی ء آجوتی ء گرگ ء سوب مند بوت..... گڑا آہاں وتی زبان ء پہ پچار ء
 کار مرزکنگ ء کس داشت نہ کنت۔“

2- یک بیم آماچیں زبانی ہما و ہدء دیمروئی کنت، و ہدے آ زوراکیں

چاگردے ءوتی مال ء دولت ء و دینت گرت بہ کنت۔

من پیش چہ گرینبل ء ویلے ء تپاسکاریاں چہ یک گپے دیم ء آور تک ات کہ معاشیات ہما اولی محکم تریں طاقت انت کہ بیم آماچیں زبانی بہت ء سرا اثر مند بوت کنت۔ چوش کہ اے نکتہ مز نہیں نکلتے، ہمیشہ کزایت کہ دو بر گوشگ بہ بیت، من گونے گپ ء سرجمی ء تپاکاں چہ دگہ ہر چیز ء گیش، کہ زبان ء سرا ہرچ بوتگیں زر، یک زبانی ء چاگردی ء سیاسی کد ء بزاد کنت ء زریک آبادیں ماحول ء جوڑ کنگ ء ایوکیں راہ ء رہند بوت گرت کنت۔ بلتے معاشی و شالی ء بدلی یک چاگردے ء وت بھیسہی ء تھاسک باز بنگی ء مثبتیں اثر دور دنت، ہمودا کہ و شالی ء گپ انت اے مدان مدان ء کیت ء پھ شہمی ء گرو دار لوٹیت۔ (چوشیں درور است، کہ دنیا ء انچین دمگاں کہ اوداتیل ء در آہگ ء گون و شالی اتلگ، بلتے زر ء مال ء انگتی آہگ ء گون ہندی چاگردانی تباہی بنا بوتگ۔) پھ درور کیٹا لونیاء محکمیں معشیت، اودا کیٹا لن زبان ء کار مرزی ء مستریں سبب بوتگ ء ایٹی ء کیٹا لن زبان ء شرپ مندی ایندگہ ہما دمگاں ہم گیش گرتگ، کہ آ کیٹا لن نہ بوتگنت۔ پھ پوکاری ء صنعت ء بجلی جوڑ کنوکیں صنعتانی رواج گرگ ء گون بیم آماچیں زباناں معاشی دیمروئی رستگ۔“ (ایٹی ء دیم پھ دیٹی ء انچوش کہ ماسی در ء دیستگ ات، دنیا ء نام گپتیں ”بنتی“ صنعتاں، حاصل کن استحصالی صننتاں چوش کہ کان کنی ء سنگ تراشی ء کاناں، سک مزن تاوان باریں اثر ماں ہندی زبانی سرا دور داتگ، پھ چا کہ آہاں اودا ڈنی گلانی ہواری ء پھ زور لٹ ء پل کر تگ) سیئل ء سواد، کار بوجی (service) صنعت ء جو انیں درورے کہ چرائی ء بیم آماچیں زباناں بے کساس سیت ء نپ رستگ، انچوش کہ سویزر لینڈ ء گوریچانی اٹلی ء بازیں جاہاں گندگ بوتگ۔ پھ درور ڈولومینک

لاڈین ء ماں زر بارى ٹيرول ء چنڊے كسانين دمگانى بابت ء گشتنگ ايشان ء چريشي ء نپ رستگ۔ انچوش رومانس ء كارمرزى انت كه آچه 1938 ء سونيزر لينڊ ء چارمى راجى زبان انت، كيشان گروا بندين (گريزن) ماں زربار ء، رودراتكى سونيزر لينڊ ء گپ جنگ بيت ء بالائى رهينے ء كوچگ ء اين ء كوردپاں هم كارمرزنگ بيت (14)۔ دگه اقليتى زبان ء گالوار ماں اے دمگ ء مزنين رنگے ء چه سنيل ء سواد ء موجودگى ء ديم ء شتگ انت چوش كه فرينكو پرونكاله ماں ويلي داوسته، جرمن زبان سياداروكيس والشير ماں دالى داگريسرويسنى ء، ء فرويلينن ماں دورين گوپچ روپكتى اٹلى ء۔ سنيل ء سواد ء صنعت ء مستريں جوانى ايش انت آسال ء جتانين وهدهء باريگاں روگ ء آهگ انت، ء آشاهاگانين زبان زانتي پزدرے ء ترجمانى ء كنت۔ ماں ايشي ء هوار بوگ ء وٲنى ترس په هندي زبانان كم انت۔

3۔ يك بيم آماچين زبانے هما وهدهء ديمروئى كنت وهدهء آئى ء گپ جنوك

زورا كين چاگردء گوراوتى جائزين طاقت ء گيش كنت۔

بيستى كرن ء گڏى دهك ء دنيا ء بازين كنداں مهلوك ء نيمگ ء، په دودمان ء زبان زانتي حقاں گيش بوتگيس همدردى ء ميل ء چه هندي زبانان سك باز پانڊگ رست۔ ماں يورپ ء اے ميل حاص كن سك باز محكم بوت، كه اوڊاچه بازين مزنين سياسى گلانى نيمگ ء بيانانى يك لڑے ديم ء اتك۔ ء وهديكه ايشان يورپ ء كم كارمرز بوتگيس زبانانى نيمگ ء سك باز تيمچه گرت۔ آهاں پر آهاں هم محكمين كلوئے ديم دات، كه آ دنيا ء ايندگه بهراں په زبانانى حقاں پگر مند اتان، 1981 ء يك كنداگے گوازينگ بوت، وهدهء يورپى پارليمنٹ ء يك قرار دادے ديم ء آورت، اے اتالوى پارليمنٹرى كميٲى ء باسك گيتانوار فنه نيمگ ء

پیش کنگ بوتگ ات، ماں ایشی ءیک چاگردی چارٹرے ء سلاہ دیگ بوتگ کہ آدگی زبان ء دودمان ء اقلیتی راجانی حقاں چاریت۔ 1992 ء دگہ یک گنڈگے بُرگ بوت، وهدے یورپی کونسل ء یورپی چارٹرز رت پہ دگی ء کستریں زبانناں یک کونشنے گرت، ایشی ءیکم مارچ 1998 ء وتی کاربندات گرت۔ کونشنے ء بستار ء قانونی حساب ء دزرنڈر گرتیں گلیں ملکاں ایشی ء پابندی کنگی ات ء ایشی ء کستریں زبان زندگی ء ہر پڑ ء مزنیں حدے ء پہازات انت۔ (15) دگہ گلے، آرگنائزیشن فارسیکورٹی اینڈ کوآپریشن ان یورپ ء بازیں پُر ارزشتیں بیان دات، کہ چریشاں اے نوکیں جاوے ء اسک باز کمک رست۔ پہ کم کارمرز بوتگیں زبانناں یورپی بیورو کہ آئی ء مول ء مراد پہ یورپی یونین ء کم کجال ء دگی زبان ء دودمانی دیمروئی ء ہرمت کنگ ات۔ اے ہم مزنیں آسراتی بنجاہے ات۔

یورپ ء بازیں زبانی ء کمک من ء روچاں بگنڈے ہمیشہ اکہی گپے نہ ات، کہ یورپی یونین ماں وتی راجی لیگ ء معاملاتاں راہداریں رنگ ء زبان مان کرتگ ات، ابید چریشی ء کہ زرد کارات: اگس یک ملکہ وتی راجی زبانی ء بوہگ ء حق ء پہ پھرگ ات کہ آماں برسلسز، لیگسبرگ ء اسٹراسبرگ ء کارمرز بنت، پرے ملکاں سک بازگران ات کہ وتی ملکانی راجی چاگردانی ایندگہ زبانناں چہ انکاری بہ بنت۔ بلئے دنیا ء ایندگہ باز کُنڈاں ہم مشبتیں سیاسی گامگیج زورگ بوت انت، امریکہ ء دو ہندی امریکی زبانانی ایکٹ ماں 1990 ء 1992 ء پاس گرت۔ اولی، امریکہ ء کارمرز بوتگیں زبانانی پہازگ، رکنگ ء آزاتی ء حق ء دیمروئی دیگ، دومی، امریکی ہندی جہمننداں وتی زبان ء زندگ دارگ ء آہانی تواناداری ء برجادارگ ء جزم دیگ ات۔ (17) 1991 روسی فیڈریشن ء قانون ء ردا تو امیں زبانناں راجی مڈی ء بستار دیگ بوت ء ریاست آہانی پہازگ ء ذمہ وار بیت۔ 1991 ء کولمبیاء قانون ء

ہندی زبانوں کے ماں و باپ ملک کے سرکاری زبان کے بستر دات کے زائشی شوربندی کے پہلے
مرزی گرت۔ دنیا کے شاہگان ترین درو شمس کے یونسکو کے میان استمانی گل کے بازیں بیانے
دیم کے آورت۔ چوش کہ یو۔ این قرار داد، جندی سیادی دارو کیوں راجی یا نسلی، مذہبی کے
زبان زائشی کمترین مرد ماں ماں 1992 کے منگ بوت۔ وہدیکہ زبان کے مئے بیانانی بازیں
دودمانی جیڑوانی تہا ہوار کنگ بوت، چہ ہمیشی کے زبان زائشی حقانی جہا نگیریں قرار داد
1996 کے ماں بار سلو ناء مزنیں کسائے کے دیم کے آرگ بوت، کہ ایٹی جینی دگوش
زبان کے سرات (بچارت پشت کے درے)۔ بیان، جارے قرار داد کے دیم کے آرگ وش انت
; بلئے ایٹانی ماں چا گردے اصیلیں جا وراں آرگ کے ایٹانی سرات عمل کنگ سک گران
انت۔ وتی سرجمیں شاہگانی کے بابت کے یا آہانی قرار دادانی کار آمدی کے بابت کے بازیں کار
بندانی سرسک باز ایراد گرگ بوتگ۔ (18) بلئے آوتی ساری کے انسانی حقانی پہلے
مرزیاں چہ بلکل گیشتر خاص ترے دگوش کرزیں بوتگنت، کہ ماں آہاں زبان، سرجمی کے
پدر کنگ نہ بوتگ یا ما نگیشنگیں درو شمس کے دیم کے آرگ بوتگ۔ میان استمانی یا ہندی
حساب کے سرکار کے سراتے زور بر جاہ دارگ کہ اے نیمگ کے پکائی کے کار کنگ کے دگوش
بہ دنت، مدام یک مزنیں جیڑھے۔ ابید چہ برزے دیمرویاں انگت ہم چوشیں بازیں
ملک انوں ہم دنیا کے است کہ آزابانانی حقانی پادمانی کے کنگ کے انت یا چہ جاہے کہ آہانی
گمک کے بہ کننت، زبانانی حقان مان نیارگ کے انت۔ ہمیشکہ ایمن بوگی نہ انت۔ ہے
یکی وہدے ہے ملاں کار کنگ لوٹ ہم منگ بوتگ، انچوش کہ آہاں سوچ دیگ بہ بیت
کہ چے کنگی انت، بے شک چہ درستاں دل کے سارت کنوکیں ملک پیرو گوائے انت،
1992 کے گرائی زبان گوں وتی سرکاری بستر کے راجی بچارے مسترین چیدگ زانگ
بوت کہ آئی کے شاہگانیں شرپ مندی، پڑکشیں وپاداری کے چہ 90 کے گیش مردم
گپ جنوک است انت۔ پیش کے پیرو گوائے اسپنی کے گپ جنوکیں ملکے زانگ

بوٹگ، اودا گرانی ہم است بوٹگ ; مروچاں چندے زاننکاراں وتی بیان بدل
 گرتگ، آگوشگانٹ کہ نوں اے گرانی زبان ء گپ جنوکیں ملکے کہ اداء اسپینی زبان ء
 ہم گپ جنگ بیت گوں۔ (19) گرین لینڈ ء ہم اے بابت ء دیمروئی کنگ بوٹگ۔
 کہ اودا سرکار ء ماں 1979 ء اصیلیں دروشم ء بازیں گرین لینڈی دوزبان ء گپ
 جنوکاناں مزنیں رنگے ء کار ء روزگار دیگ بوت (20) ء ماں ایریٹریا ہم اے گندگ
 بوت، کہ اودا ہے سرکاری پالیسی جوڑ گرت کہ بیچ زبان سرکاری زبان ء بستار دیگ
 نہ بیت اے یک ناگمانیں آزاتیں پالیسی ات (حاص کن ماں افریقہ ء:) کہ ایشی ء
 صدر اینفور کی 1995 ء ایشی ء پُر زوریں رنگے ء منوگرت۔ (21)
 ”مئے پالیسی تچک انت ء مادگہ سودا بازی نہ کنیں۔ ہر کس آزات انت
 ہر کجام زبان ء آدر برگ بہ لوہیت، کس کس ء مجبور گرت نہ کنت کہ آایش یا آازبان
 ء پہ سرکاری ”زبان“ کار مرز بہ کنت۔“

4۔ یک بیم آماچیں زبانی ہماوہد ء دیمروئی کنت آئی ء گپ جنوکانی مزنیں
 کسا سے وانگ ء زانشی پڑ ء گون بہ بیت۔
 چندے لوگ ء دیمروئی کنگ پہ کجام یک بیم آماچیں زبانی ء اولی کار
 انت۔ انچوش کہ مادیستگ ات اے یک گیشواری ء نہ انت یک انچیں ذہن
 سازی ء کنگ بہ بیت کہ سمہیں ذمہ واری وانگجہانی کار رہند ء سراچگل دیگ بہ
 بیت۔ (22) بلئے آگس جاہے ء وانگجائی کار رہند ء جند، ماں جکتی ء دومی تریکاں است مہ
 بیت گڑا باندات تامور انت۔ وانگجہا ء کرد پہ چکانی وتی ماتی زبان ء کار مرزی ء نوں پہ
 جوانی ء زانتگیں گپے، ماں زانشی زبان زانتی ء بازیں پوکاری ء تران ء تران بستناں
 پد ء گیشتریں کار پہ چکانی زبان ء پھمگ ء دیمروئی ء کمک کنگ ء اے زبان زانتی

جاورال ۽ بد بہتی ۽ کم کنگ ۽ اشتاپیں پکائیں کارے کہ کنگی انت۔ (23) وانگجاء ۽ ماحول یک زہگے ۽ مز نہیں موہ ۽ دنت کہ آوتی اش کنگ ۽ گوشگ، ۽ تہاگیشی بیاریت، انچوش کہ چہ کوری کیولم ۽ لوٹانی سبب ۽ ماں وانگجاء ۽ ہمرائی ۽ چاگردی کاراں (چوش کہ مذہبی ۽ دودمانی مچی آں) وتی زبان ۽ کارمرز کنت۔ اے چیز آئی ۽ اے موہ ۽ دنت کہ آوانگ ۽ زانگ ۽ کاراں گوں دزگٹ بہ بیت۔ (دیمتر اچارات)، کہ اے پرانی ۽ نوکیں جہان ۽ درواز گاں پچ کنان کنت۔ آگس اوداپہ گپ جنگ ۽ نبشتہ ۽ ایوک ۽ زوراکیں زبان کارمرز کنگ بہ بیت، اے اہکی گپے نہ بیت کہ ہندی زبان وشالی ۽ سر بوگ ۽ بے سوب بہ بیت (چوش بوگ ۽ یک درورے چہ بریڈلی ۽ نیمگ ۽ پھانگ زبان ۽ بزر ۽ دیگ بوتگ آت) ایشی ۽ دومی نیمگ ۽، آگس جوانیں شور بندی ۽ کنگ بہ بیت کہ زوراکیں زبان ۽ ہمرائی ۽ ہندی زبان ۽ راسرکاری بستارے بہ بیت، اے وانوکانی چند ۽ بھیسہ ۽ سک بازگیش و دینیت۔ نیم آماچیں زبانی جاورالاں بازبری زانشت ۽ شری ۽ شری ہر دک است بنت، اے وانوکاں گوں سکیں ڈنی اثر ۽ بستاراں گوں پچار کنیاسنیت کہ آئی ۽ ایشانی زبان چہ ساری ۽ بیم ۽ آماچ کرتگ۔ ہمے یکیں نوبت ۽ زانت ۽ آگائی چہ زانشتی عمل ۽ کیت، کہ اے زہگ ۽ یک جو نہیں ہندے ۽ سر کنگ ۽ پھ مز نہیں بھیسہ ۽ امیتے ودی کنت، ہمے وڑا آوتارا زبان ۽ برجہ داری ۽ جنجال آماچی ۽ نہ گندیت۔ زبان ۽ سر پدی دوبر جزم ۽ سکیں مز نہیں وسیلہ۔ بے شک، وانگجاء زانت ۽ زانگ ۽ یکتائیں وسیلہ نہ آنت۔ زبان ۽ آگائی ۽ مز نہیں کساسے، ہمے وڑا چاگردی یکجہتی، چہ بازیں غیر نصابی سرگر میانی آسر ۽ چہ بنت کہ ایشی ۽ بند و بست ۽ یک چاگردے وتی زبان، برجہ داری ۽ مراگشی بہرے ۽ رنگ ۽ کنت _____ پھ درور زبان ۽ لبسی ٹولیک۔ گرماگ ۽ چھٹیان زوت وانی، ماسٹر کورس، یادو زبانی وانگ موکلانی کورس ۽، وہدے پیریناں چوشیں کاراں ہوار

کنگ بیت ہے یکیں چیز پہ زانشتی ماحول ء کار گر بیت۔ اگس زانشتی کار رہند وتی شاہگانیں بزانت ء گوں گیشنگ بہ بیت، ایشی ء ہما کلیں پیرینانی وانینگ ء تہر ہوار کنگ بنت، کہ آچا گردی ہال ء بجاہ، چا گردی مراکش ء رنگ ء، بے دودیں وانگ ء زانگ کسبکارانی کورس ء بازیں دگہ سر گرمی کہ ”آگا ہی ودی کنوکیں“ سر ہال ء ہوار بنت۔ (24) بلئے ہج وانینگ مراکش بیدے جوانیں مواداں سوین بوت نہ کنت ء جوانیں مودانی ہما وہد ء ہج بستار پشت نہ کپیت کہ آئی ء در آر تلگیں استادے کار مرز مہ کنت۔ استادانی دار آرگ، ماں گیشتریں نیم آماچیں جاوراں ہژدری لوٹ انت۔ دلواہیں رنگے ء اے استاد ہندی چا گردانی ہما مردم بنت کہ آوتی زبان ء گوں روانی ء زان انت۔ ء آہانی در آرگ ء کار آہاں تیار گرت کنت، کہ آدگہ زبانی ء مردماں دلجم بہ کنت کہ دیم ء آؤکیں پد رپچاں شاہگانیں رنگے ء دیم ء بہ بارت۔ در آرگ ء کار سک باز پیچیدہ انت، پرچا کہ زبان ء در برگ ء جاور سک باز ہور ء ہواریں جاورے۔ بازیں پہکاری لے لوٹیت۔ ہمیشکہ بازیں ہیلکارے ء ماں ہندی زبان ء روانی ء کساس جہل ء بزر بیت، چہ جوانیں روانی ء در کسیت ء رؤت نیم زبانی جاورے ء کچ ء سر بیت۔ بازیں زاندر برے ”میانی“ پد رتچے ء مردم انت۔ کہ آئی ء زور اکیں زبان اولی زبان ء بستار ء در برتگ ء ہمانی ء تہا ہوار بوتگ، ء نوں آئی ء گورادگہ راہ نیست کہ وتی جندے پیرینانی زبان ء چوڈنی زبانی ء رنگ ء در بہ بارت، استاد، زاندر برانی اوپار، بودشت ء سکین ء دلبدی مزینں دیگرے ء سبب ء بازیں جنجالانی آماچ بنت: یک چا گردی سیاسی جاورے ء کار کنگ مدام ناگیگ انت، ء معاشی جاورے ء کہ اودا مدام مواد ء وسیلہانی کمی انت، پہ گونڈگری گپ چوش انت، کہ کار ارزان نہ انت ء اے لوٹ ء کنت کہ پہ شہمی ء شرپ ء دلگوش لوٹیت۔ ہندی استادان ہما کد ء زردیگ بہ بیت، ہمینچو کہ ڈنی استادان، کہ آپہ جیڑہانی کمکاری

ء لوٹا مینگ بوگنت۔ بد بہتی ء، کمیں فرق ء تپاوت ء اے جیڑہ ماں بیم آماچیں جاوراں
ہر کجا است ء موجود انت۔

5۔ بیم آماچیں زبانه داں ہماوہد ء دی مروئی کنت کہ آئی ء گپ جنوک وتی
جندے زبان ء نبشتہ کنت۔

وانگجاہاں وانینگ، بے شک مزنیں زانشتی کردے؛ بلئے وانینگ ء وتی
بازیں حاصیں جیڑہ است انت کہ پہ ایشاں وت یک بہرے پکار انت۔ یک زبان ء
برجہ دارگ ایشانی یکتائیں کردے، انچوش کہ سیموئیل جانسن ء نبشتہ ء بے
نبشتہ زبان ء میان ء دیگری ء بابت ء چوش گشتگ:

”کتاب وپاداریں مڈی انت اے پہ گدارے مان نیارگ یا شموٹگ بنت
؛ بلئے ہر دیں کہ اے دو برتچ کنگ بنت، وتی سو جاں پدا پجار کنائمن انت: ہر دیں کہ
ذہن ء جاہ کاریت، آپدا شموٹگ نہ بنت۔ نبشتہ زانت چو ہمازگریں روچ ء
انت، کہ جمبرانی تہا چیر بوہگ ء رند پدا وتی اصیلیں، سنکلیں ء رثنائی دنت۔ ربیت،
چو سستگیں استال ء انت، یکبرے کہ سست پدا وتی رثان ء تالان کرت نہ کنت۔“

زبانے ء نبشتہ کنگ ء بزانت بس ایش نہ انت کہ اے بس نوں ہروڑا
زندگ بیت، بے شک، پہ شاہدی ما بازیں کوہنیں زمانگانی مُرتگیں زبانوں چہ آہانی
نبشتہ پتراں چہ زانیں۔ بلئے ہمے وڑا یکبرے یک زبانے چہ اے تبک ء گوزیت
کہ آئی ء راؤکیں پد ریچاں لوگ ء اولی زبان ء بستار ء سر کنگ بیت آئی ء باندات
سک باز پرامیت انت اگس آنبشتہ کنگ بہ بیت۔ سبب ایوک ء سادگیں رنگ ء پُشت
در پُشتانی دستاویزی موادانی رکنگ نہ انت؛ اگس بس ہمے دُرس کنگی انت، مَرے
روچاں آڈیو ء ویوڈیو ریکارڈنگ ء مزنیں تہرے کہ است۔ گڑا اے بس انت۔

زبانے ۽ نبشتہ کنگ جتائیں تھرے ۽ کار آنت، کہ ایشی ۽ شہزانتی گانگج ہوار آنت
 اے تپاسگ کہ یک زبانے ۽ تواری رہند چون کار کنت، پمیشکہ چہ دُرستاں ارزشتدار
 تریں کار گالتوار ۽ درگیجگ آنت، ۽ ہما موادانی تیاری کہ آپہ ہیلکاری ۽ کمکار بنت،
 بزانت بلد ۽ رنگ ۽، بن رہند ۽ ایندگہ وانگیانی دروشم ۽۔ اے ہما کار آنت کہ زبان
 زانت در آرگ بہ بیت، کہ اے جہل ۽ تپاسگ بوتگ آت۔ اے یک مانگیشنگیں
 گانگجے ہم بوت گرت کنت، پمیشکہ پہ دیروئی ۽ اے گمان گوں تپاسی رنگ ۽ چارگ
 لوٹیت۔

پہ ہما مردماں کہ آہانی دودمان بازیں کرنانی وانگی راجدپترے داریت آایشی
 ۽ اہکی گپے سر پد بنت، گوں بیم آماچیں زبانے ۽ سیادی ۽ سبب ۽ وانینگ آہانی
 نزوریں پلوه آنت۔ بلئے چوشیں بازیں راہ است کہ چر آہاں چوش بوت کنت۔ چہ
 بندات ۽، مردمانی وتی جندے نیمگ ۽ گہگیری کنگ آگس وانینگ تئی دودمان ۽
 بہرے نہ آنت، اے زانگ ارزان بیت کہ ایشی ۽ زورگ ۽ نپ ۽ بدل ۽ چینچو تاوان
 آنت۔ چہ اے دودمان ۽ دست چست کنگ ۽ چرے دنیا ۽ ڈن نامنوگری باز بوت
 کنت یاوتیکی ۽ تاوانے بہ بیت (دیتر اچارات) چندے مردم ہے جیڑہے کہ آگس
 آہانی زبان نبیسگ بہ بیت گڑا اے تباہ بیت، بے شک، ہمارنگ ۽ کہ زبان ۽ ترجمانی
 کنگ بیت اودا چندے پابندی ۽ اثر بوت کنت: سرزبانی ربیت قصہ وتی جوانیانی
 سبب ۽ باز رنگ ۽ آنت، ہر دیں کہ دوبار ۽ گوشگ بیت آہانی رنگ ۽ بدلی کئیت، اے
 گیشتریں رنگ ۽ گوں گشوگ ۽ اشکنوک ۽ میان رپتن ۽ آمد ۽ کار داریت۔ ۽ رساکی
 اثر مندی ۽ بے سرزبانی تھرے ۽ رد ۽ بند کار مرز کنگ بیت۔ وہدے نبیسگ بیت، آ
 یکیں حال ۽ بیت، آئی ۽ تھر کم بنت، ۽ گپ ۽ ٹالی جوانیانی کمی بیت۔ وہدیکہ آہانی
 رہند ۽ گورا اینچو کمال نہ بیت کہ آساز، آہنگ، تواری جہل ۽ بُرزی، اشارہ ۽ دیم ۽

چمگ ۽ ڇهارياں ڪه اے قصه ۽ ڪيڪ زندے دات ڪننت، ايشاني درانگازياں گُرت به ڪنت۔ توامیں ريكارڊنگ ڇهه ڪيڪ دومي ۽ مسٽر ۽ مشر تر بو هگ ۽ حق ۽ دارنت ماں ريديت ۽ اوڏا هر نڪتہ ۽ بيانيہ ۽ بدلي ۽ از جازت است انت، پميشڪه وهڊے قصه گيچين ۽ روت گُرت ايشاني مزنيں بهرے گار بيت۔

وانينگ ۽ فيصله ۽ گيچين ۽ دگه ڪيڪ جيڙهے ديم ۽ ڪينت ڪه زبان ۽ ڪجام

گالوار ۽ نيسگ به بيت؟

بازيں بيم اماچيں زباناني گورا گالواراني بازيں تهرے است چريشاں بازيں ڇهه ڪيڪ دومي ۽ توار، بن رهبنڊ ۽ گال گنج ۽ حساب ۽ سڪ باز ديگري ڪننت۔ اے باز گران انت ڪه چريشاں دُرسٽ زورگ ۽ نيسگ به بنت؛ پميشڪه ڪيڪ گالوارے گيچين ڪنگي انت۔ گُرتا په ايند گراں ڇهه بيت؟ گيشتر چوش بيت ڇرے گيچينڪاري ۽ هما رنگ ۽ رنگي بيگواه بيت ڪه آهه رينگ ۽ جوڙ بو تگ۔ (26) وانينگ ۽ پروگرام ۽ په بازيں زر ۽ وسيلے درڪار بيت، اگس ڪيڪ گالوارے ۽ اے مُڪم مه رسيت، آديراں داں نه مانيت۔ وهڊيڪه ڪيڪ حاصيں گالوارے په وانينگ ۽ گيچين ڪنگ بيت آهر وڙا مسٽريں جاه ۽ بستارے ۽ سر بيت، اے ڪيڪ چاگر دے ۽ بهر ۽ بانگ ۽ سبب بوت گُرت ڪنت، اے پدازبان ۽ گاري ۽ عمل ۽ تيز گُرت ڪنت جيڙهه همودا هم سڪ باز مشڪل بيت ڪه اوڏا دوسيا هگ ۽ ميان ۽ مقابله به بيت بگندے جتائين دودماني ياند هبي همگر تپجاني سبب ۽ چوش ڪه رومن (ڪر سچن) ۽ عربي (اصلامي) ماں عربي ياهندي گپ جنوڪيں ملڪاں په بيم اماچيں نبشته نوبتگيں زبانے ۽ نيسگ ۽ اوڙيں فيصله جنگ ۽ جُڙ ۽ آسر بوت ڪت ڪنت۔ پميشڪه اے زانگ ارزان انت ڪه زباناني محڪم ڪنگ ۽ عمل ۽ زبان ۽ پڪراز ڪنگ ڇهه درستاں مسٽريں تڪليڪي جيڙهه انت ڪه ديم ۽

کیئت۔ (27) ہمیشہ چہ نبشتہ مودانی تیاری ء چہ ساری دیمروئی ء بازیں کارانی
گیشواری المی انت۔

اے المی انت کہ جیڑہ سرگوز کنگ مہ بنت۔ بے شک بازبری نامنوگری
ء ٹرس است بوت کنت۔۔۔۔۔ مردم پہ وانینگ ء سک باز مثبت بنت ہر دیں آہانی
گورار کینگ ء ر دیں خیال ودی بیت، پہ درور آباور کنت، کہ یکبرے کہ زبان نیسیگ
بوت اے گڑا پدارگیت، ء دگہ ہچ کنگ نہ لوٹیت۔ وانینگ ء پروگرام سداں بیم
آماچیں زبانانی جاوراں گوں سوب مندی ء کناہینگ بوتگ، ء گیشتر زبان ء نوکی ء
پروجیکٹ بوتگنت۔ (28) برے برے دو نبشتہ رہند زورگ بوتگ۔ ماں یوپ
اک ء پہ درور میان پدرچی سر بوہگ ء ترسے ء تہاآت پرچا کہ پہ کسانیں زہگاں پہ
وتی پیرینانی زبان ء پھمگ گران ء کپگ ء آت۔ پیرینانی گوشتنانی کتابے رد ء بند دیگ
بوت: ء فیصلہ کنگ بوت کہ ایٹی ء ماں دو نبشتہ رہنداں چاپ ء شنگ کنگ بہ بیت۔
چوش پرچا کہ اے دگہ ء کوہیں مشنریانی دیم ء آور تگیں نبشتہ آپیریناں کار مرز
کرتگ آت ء نوکیں توارینگی نبشتہ رہند کہ آوانگجاہاں کار مرز بوہگ ء آت دوینانی
میانی دورے ء گوزگ ء آت (اے پروجیکٹ ء دگہ دچھپسیں بہراتنت، پہ درور رد ء
بند دیوکاں فیصلہ کرتگ آت کہ کوہیں گرانیں لبز ء گالاں سیاہگ ء بے بزانت ء
ہوار بہ کنت، کہ زہگاں دلہڈی بدی انت کہ آایشاں چہ وتی استاد، پت ء مات ء چہ
پیریناں جست بگر انت۔ اے رہند ء اثر چہ سیاہگ ء ماں چاگرد ء سر بوت انت، آسر
ء یک بازار نگیں زبان زانتی سیادیگی ے دیم ء اتک)۔ (29)

چہ سوہیں شور بندیاں دانکہ دیم پہ دیمیں گالوارانی جیڑہ ہم گیشوارگ بوت
انت۔ یک درورے قیوچیوا، کہ اودا بازیں ہندی گالواراناں ء سرکاری بستار دیگ
بوت۔ سچہ گوں یکیں آباں نبسیگ بوت انت۔ (30) دگہ یک درورے رومانس

نیگ انت، کہ اودا پنچیس گالوار گوں یک وائینگے رہندے ۽ نیسیگ بوت انت۔
 1978، یک در رومانش زبان زانتے، این ریچ اسکمڈ ۽ اے ذمہ واری دیگ بوت کہ
 ایک گیرازیں رہندے جوڑ بہ کنت کہ گوں، درستاں یک برابری ۽ انسپ بہ
 کنت۔ ایٹی ۽ آسر ”روماننگ گریس چن“ کہ ایٹی جتائیں گالوارانی گال ۽ دروشمانی
 ترجمانی کرت ہما چیز گیچین کرت (ہمودا وہدے چیزانی میان ۽ مقابلہ ۽ ات) کہ آ
 شاہگانیں رنگے کار مرز بوتگ ات انت۔ وہدیکہ مانگیشٹنگیں رنگ ۽ یک ودگرٹیں
 معیاری زبانے ات، اے پہ انتظامی کاراں باز کار مرز کنگ بوت، سرکاری حساب ۽
 ہنچیں گالواراں یک رابطہ زبانے پکار ات، کلیں گالواراں چرے نودر گنتنگیں
 شرپ مندی ۽ نپ چست کُرت۔ (31)

6۔ بیم آماچیں زبانے ہما وہد ۽ دیروئی کنت تنا وہدے کہ آئی ۽ گپ جنوک پرانی ۽ الیکٹرونک ٹیکنالوجی ۽ کار مرزی ۽ کنت۔

باز بر ۽ اے ایوک ۽ یک گمانے بیت، کہ دنیا ۽ بازیں کُند ۽ دمگاں ہما زبان
 بے کساس بیم ۽ آماچ انت، آدنیگ الیکٹرونک ٹیکنالوجی ۽ چہ نپ چست کنگ ۽ نہ
 انت۔ یادومی لبزراں چہ بجلی ۽۔ بلتے راہداریں رنگے ۽ انفارمیشن ٹیکنالوجی (IT)۔ ۽
 خاص چہ انٹرنیٹ ہما بیم آماچیں زبان کہ آماں ایٹی ۽ نیسیگ بنت، آہاں تا جگیں
 اُمیت ۽ موہ ۽ بستگے بخشائیت کہ آہانی بودنا کی ساری ۽ پہ مشکل درگیجگ بوگنت۔
 پر آہاں نیسیگ ۽ موکہ ۽ دنت۔ منی گمان ۽ اولی مستریں ذمہ وار کہ برزادیم ۽ آرگ
 بوتگ، آپہ بیم آماچیں زبانان لس مہلوک ۽ ہوار کنگ ۽ لوٹ انت۔ رنیتی حساب ۽
 اے گر انہائیں کارے: حالتا کانی تہا جاہ، یاریڈیو ۽ ٹی وی ۽ وہد پہ ارزانی نہ رسیت۔
 ایوک ۽ گہتریں زبانان رسا نکدر ۽ کار مرزی ۽ موہ دیگ بیت۔ بلتے پہ انٹرنیٹ ۽

دُرس یک حساب ء آنت۔ ویب پیج ء قیمت یک انت، تری کار مرز کنوک انگریزی، اسپینی، ویلش یا نواجوزبان ء نمیسگ آنت۔ اے پہ گونڈیس دودمانے ء سرجمی ء مہ کن انت کہ ماں انٹرنیٹ ء وتی ہستی ء مارشت ء بہ دنت ء انچوش ہم بوہگ ء انت۔۔۔۔۔ بہر حال چندے زبانانی چیر تریگ اناتی رنگ ء چہ کمک کنوکانی نیمگ ء کنگ بوتگ۔ (32) کساس انوں انٹرنیٹ ء 500 زبان است آنت۔ ایشی ء مستریں شری ایش انت کہ نیٹ ہماہاں پچار کتاہینگ ء انت کہ چدو پیش جغرافیائی رنگ ء، ہمگر نچ نہ بوگنت۔ آمردم تری دنیا ء کجام یک گنڈے ء بہ بنت آگوں وتی سیاد، سنگت ء ہمکاراں زبان زانتی پچار ء برجاہ داشت کنت۔ وہدیکہ چہ لڈور پیج ء سبب ء شنگ ء شانگ بوتگیں چاگردانی مردم یکے دومی گوں ہمتران بوت کنت۔ اگس ناں آہانی دوبر گند ء نند ء اُمیت کم ات آنت۔ انٹرنیٹ جاہانی میان ء گوں سفر ء تیز ء سُستیں دیروئی ء مئے بیم آماچی ء جاوراں جوڑینگ ء آنت۔

چدو پیش کہ اے جاور مجبوری ءے جوڑ بہ بنت بازیں کارے ساری ء چہ کنگی انت۔ سوفٹ ویئر ء جوڑ کنوک ء راباز زبان زانگی انت۔ در، رومن آباں پہ بازیں سرجمیں پریسگی ہمدستی ء رواج دیگی انت۔ ء پہ بیم آماچیں چاگرداں، ساز ء سامانانی کمی ء بل، انٹرنیٹ جند ء رسگ وت بلائیں جیڑ ہے۔۔۔۔۔ دانکہ بجلی ہم نیست۔ بلئے اودا ہم دیروئی ء بازیں نشون دز کپیت۔ زبان برجائی ء بازیں پروجیکٹاں وتی کارانی سرجم کنگ ء پہ زبان ء ٹیکنالوجی ء چہ گمک زرتگ۔ پہ درور گالتوار زانوک (spelling cheaker) کار مرز بوہگ ء انت، کہ اے نوک نبشتہیں زبانان گالتواری ہمدستی ء پہ گمک دنت۔۔۔۔۔ حاصل کن ہماجاہ ء گیشتر کار آمد بیت کہ آدمگ ء دگہ زبان ہم است آنت۔ کمپیوٹر ء حاصیں زانشتانی رد بند ء کار بندات بوگنت، چوش کہ جاہانی نامانی لڑ، بہشیر زانتی یاد رکچ ء دار۔ کمپیوٹر ء کمک ء وت وانشتی نکانانی

یکشلیں دی مروئی دیم ۽ پیداک آنت۔ یک مزن ارزشتیں نشانی ۽ ماں آئی ٹی زانت چار ۽ گزاری ۽ (knowledge-mangement) نیمگ ۽ کہ اے لیکہ ۽ ہندگی (localization) میزان میزان ۽ دی مروئی کنان انت۔ دومی لبزراں، مروچاں ایشی ۽ راوت یک صنعتے ۽ حساب ۽ چارگ بیت، گوں وتی جند ۽ ہمداری، لیسا (دی لوکلایزیشن انڈمنسٹری اسٹنڈرڈز، ایسو سییشن)، ماں اے لڈ ۽، ہندگی (لوکلایزیشن) ہما چیز ۽ زورگ ۽ شون دنت، کہ آدم ۽ زبان یادودمان ۽ گوں ہمدپ بہ بیت ۽ دویناں جہا نگیری ۽ چہ جتا بہ کنت۔ (ہما مارکیٹنگ رہندانی زورگ کہ داں تو امیں رنگ ۽ ہندی لوٹ بہ بنت) ۽ میان استمان گیری (ہما چیزانی جوڑکنگ، چوش کہ سوفٹ ویئر، ہندی لوٹانی چیزانی زورگ ۽ شتریں رنگ)۔ (33) اے جان دراپیں نشانی ۽ کہ چیز گوں کسانیں دتے ۽ پدا جہا نگیری ۽ چہ ہندی نیمگ ۽ واتر بوگ ۽ آنت ۽ اے گندگ بوگ ۽ انت کہ بیم آماجیں زبانناں پہ اے پڑے بوت کرت کنت، کہ چریشی ۽ آہاں نپ بہ رسیت۔ کجام ہم وڑا، من، الیکٹرونک ٹیکنالوجی ۽ زور ۽ کمال ۽ منوگراں، کہ اے زبان برجاہ داری ۽ دی مروئی دیگ ۽ منی ششمی گمان بوت گرت کنت۔ چریشی ۽ ابید ایشی ۽ کرد محدود انت۔ بلتے ایشی ۽ کردے الم است انت۔

من وتی وتی ششیں رہند ہے رنگ ۽ بہر ۽ بانگ کرت انت، ۽، ۽ بے شک دگہ بازیں راہ ۽ رہند ہم بوگرت کنت، ابید چہ گلابندی دیگر ۽ ارزشت ۽ ہے یکیں بنگپ دوبار دیم ۽ کنت۔ پہ درور آکیر ایامٹو تو ۽ نہہ جتاںیں سبب دیم ۽ آورت کہ آکسانیں زبانانی برجاہ داری ۽ دی مروئی ۽ کمکار انت۔

* پہ زبان زانتی رنگ ۽ رنگی ۽ پلہ مرزی ۽ زوراکیں دودمانے موجود بہ

بیت:

*۔ بیم آماجیں چاگردء وئی راجی پجارء محکمیں رنگے ء سُدء سماست بہ

بیت:

*۔ بیم آماجیں زبان ء دودمان ء بابت ء زانشتی پروگرام دیم ء آرگ بہ

بنت:

*۔ دوزبانی / دودمانی وانگی پروگرام جوڑکنگ بہ بنت:

*۔ زبان ء وئی جندے مردم پہ وانینوک ء بستارء درآرگ بہ بنت:

*۔ چاگردء سمہیں گپ کنوک ہوارکنگ بہ بنت:

*۔ زبان ء انچیں مواد جوڑکنگ بہ بیت کہ کارمرزکنگ ء ارزان بہ بنت:

*۔ روایتی ء نوکیں ہر دو لبزانک نبشتہتی دروشم ء دیمروئی دیگ بہ بنت:

*۔ انچیں ماحولے ودی ء محکم کنگ بہ بیت کہ چریشی ء زبان الم کارمرز

کنگ بہ بیت:

ء لین لینڈویرء پہ بیم آماجیں زبانی ء نسلی زبان زانتی ء دیمروئی پہ ہشت

اشارہ دیم ء آورت۔ (35)

*۔ چہ زوراکیں شہری دودمان ء دیم ء گہگیری ء ودینگ:

*۔ کارمرزی ء پڑاں گیش کنگ:

*۔ کوڈء بدلی ء فرق وینسی ء تہر:

*۔ روانی ء گپ جنوکانی مزینیں کساسے ء موجودگی:

*۔ ماں چاگردی نیٹ ورک ء گپ جنوکانی بہر ء بانگ:

*۔ یکتائیں چاگردے ء بستارء اندری ء دری پجار:

*۔ چپ ء چاگردے زباناں شرپ مندی دیگ:

*۔ ایثانی معاشی توانائی ء گیش کنگ:

اے نکتہ نانی ہمراہی ءء ء ساری ء کھیں درانی پڑدر ءء، اے زبان زانتیں کہ سنگرے بستگ ء نشتگ، بلتے نوں وهداتگ، کہ آئی ء کرددیم ء آرگ بہ بیت، دومی رنگ ء پ زبانا ء باندات ء رینگ ء آئی ء بازیں ننگاری ء ذمہ واریانی کرد۔ گالبندی زبانا ء زورگ، کہ آئی ء ماں کلینیکل زبان زانتی ءء، جو انیں وڑے ء کارگرگ ء جہد کنگ بوتگ۔ (36) اے ذمہ واری ماں سے مزنیں تہراں بہر کنگ بیت؛ آپہ مد اخلت ء دو ارتپاسی ء کارگرگ بیت۔

کلینیکل ہمگونگی سک باز جو ان انت، اے مارا اے کمال ء بختیت کہ ماہما جیڑھاں پہ بہ اوشتیں کہ آوہد پہ وهددیم ء کا انت: زبان زانتہ ء سکیں بیم آماچیں زبان ء پ کار کنگ ء منی لیکہ تچک انت: بلکل ہے وڑا انچوش کہ ڈاکٹرے ء ابو کیس مول ء مراد نادرہے راجہ جسمانی نادرہی ء رینگ انت، ء انچوش پہ ہما بیم آماچیں زباناں گپ جنوکانی زبان زانتی زرنگی ء رینگ یک زبان زانتے ء بنکی مول ء مراد انت۔ اے گمان کہ زبان زانتے چوشیں زبانا ء سرکار انت ء بلتے آئی ء گوں آمر دماں ہچ وڑیں دلچسپی نیست، بلکیں آایشاں وتی نبشتانک یا کھیسسزے ء پہ وسیلے ء نگاہ ء چاریت، اے گپ اے وڑا منگ نہ بیت، انچو کہ یک ڈاکٹرے وتی نادرہ ء خیال داری ء بدل ء پہ میڈیکل مواد ء جم کنگ ء دلگوش بہ دنت۔ تری ہر وهد ء چوش مہ بیت ہم اے نکتہ جانداریں نکتہ نہ بیت۔ بے شک اے پولکاری دودانی بہرے۔ زبان زانتی، مردم زانتی ء نسب زانتی ء بنداتی وهداں مواد ء جم کنگ ء مدام ارزشتدار تریں کارے زانگ بوتگ۔ یکبرے کہ مواد ء امبار جم کنگ بوتگ ایشی ء را یک آراتیں چیزے ء بستار ء کارگرگ بوتگ، انسانی روئشتانی بابت ء زانتہ ء دیمروئی ء

بہرے گشگ بوتگ، زبان زانتی ء بیانی رنگے ء گیشواری ء لپھی گیشواری طاقت ء گیش کنگ ء مول ء مراد بوتگ۔ اے سک بازاران بوتگ کہ مردماں بہ شמוש، بلتے زبان ء سراد لگوش بدے۔ ء مشہوریں رنگ ء اے پیش دارگ بوتگ کہ زاننکار چہ وتی مواداں زانگ بیت، وہدیکہ دنیا ء ہما اصیلین جیرہ کہ یکشل ء گوں زبان زانتی ء کجام ہم جاہے ء سیادی ے داشتگ پہ ایشی ء دلگوش گور کنگ نہ بوتگ۔ بے شک، اے رد ء نیسگ ء ماہے ء پیش من یک ریڈیوے ء ترانے ء گون آتاں کہ اودا شریکیں مردے ء گوشت کہ زبانی مرگ، زبان زانتاں سک وش بیت۔ “اے گپ گوں آہوگی گالوارے ء جنگ بوت، بلتے ایشی ء تکرار پمیشکہ ناتاہیر ات کہ اے مانکیشیگی ء باپشت ء اصل جیرہ چی انت۔ اے مسکراپہ ڈاکٹراں کنگ نہ بیت، بلتے بگندے چوڈاکٹراں، ڈاکٹری ء روگ پیش سوگند چست نہ کننت، باندیں بہ کننت۔

چرے نہ منوگریاں یکے زبان زانتاں پہ موادے جم کنگ ایشانی تپاسگ، ایشانی گیشورگ، ایشیانی بابت ء گمان کنگ ء ہما کلیں کارانی کنگ ء کہ آئی ء وش بنت داشت نہ کننت۔ اے ہمیش انت کہ پہ زبان زانت ء انت۔ ء مارا ہما دلچسپانی شرپ کنگی انت کہ آئی ء اولی چم ء نگاہ ء زبان زانتے جوڑ کننت۔ ابید چریشاں چوشیں زبان زانتے بوت نہ کننت، اگس ما آئی ء وتی کسب ء دیروٹی ء پمالوٹاں مان میاریں، کہ آ گیشتر پولکاری نبشتانک ء شونداتی کارانی جوڑ کنگ ء سک بازار آمد انت۔ بلتے بیم آماچیں زبانی پڑے۔۔۔ کلینکل پڑے جہت ء۔۔۔ اے ایوکیں سکینکاری ے بوت گرت نہ کننت۔ ہر دیں زبان زانتے ء فیصلہ کرت کہ آ اے پ ء پولکاری کننت، آئی ء مستریں نکتہ ء نگاہے دیم ء کنگی انت، کہ آئی ء تہاہندی چاگرد ء وتی جند ء درگیجگ ء واہگانی بنکی بُنجاہ انت۔ اے بابت ء باز تران ء باوست بوتگ اے کہ لیکہ

کجام بہ بیت۔ منی وتی جندء لیکہ الیش انت کہ زبان زانت ء وتی مزنیں کردے
 پیلوکنگی انت کہ آہندی چاگردء اے زانگ ء کمک ء بہ کنت کہ آہانی زبان زانتی
 راجڈی ء یکتائی چی انت ء اکجام کجام وڈیں زوراکیں ترس ء بیہانی آماج انت۔ بزآنکہ
 نادر اہی ء بابت ء لس پٹ ء پول اے آئی ء اولی ذمہ واری انت، ہمینیچو باز آہیم
 آماچیں جاوڑے ء سیاسی چاگردی راستیاں وتی گرپت ء گرت کنت بہ کنت۔ آئی
 ء یک پیچنیں چاگردی ماحولے ء دیروئی ء ترسانی بابت ء دلہڈی دیگی انت، کہ آئی
 ء تہا پترگ ء باز نادہ یستگیں چیز دیم ء اتک گرت کنت۔ (37)

زبان کہ ماں دومی درء گنگ بوتگ ات، کہ آماحولیاتی نظام ء یک بہرے ء
 اے پہ زبان زانتے ء سک بازاران انت، دانکہ گوں نیکیں واہگاں ماحول ء چہ
 تاوان بہ رکینت ء رینگ ء امیت ء بہ دنت۔ دانکہ زبان وانشت ء بنکی گچین ء
 سیاسی کچ ء کساس بنت۔ مدام کرء گور مردم ہے پرس انت: پرچایک زبانے کمک
 کنگ بیت ء دومی نہ بیت؟ یکبرے کہ زبانے گچین کنگ بوت، پہ اے کمک ء باز
 گپ ء ہبر بیت: پرچا آ بازار ء کار کنگ بوہگ ء انت، الیشی ء پرچانہ بوہگ ء انت؟
 زانتکار ء گچین گوں زبان ء مردماں (ء آہانی زرء حساب ء کتاب ء) پہ کوکار ء جنگ
 بوت کت کنت: پرچا آ گچین گرتگ اے پرچانہ گرتگ؟ اے پہ زبان زانتاں
 ارزان انت، بیدے الیشی ء زانگ ء کہ وتاراچہ کٹمدان ء سردار ء گوں نزدیک بہ
 کنت، گوں چیریں سیاسی مول ء مرادانی ہماہدار بوہگ ء، یاچاگردی پیمانانی لوٹ ء
 پیلوکنگ ء امیت کنگ۔ انچوش کہ ڈوماگر ڈیٹ گوشت۔

”زبان ء پروگرامے ء بہر زورگ ء پہ، ایوک ء زبان زانتی ء زانتکاری بس
 نہ انت، زبانزانتے ء چہ آئی ء چاگردی ء سیاسی بودشت ہم یک زبانے ء نوک سازی
 پروگرام ء اثر مندیں باسکے جوڑ گرت کنت۔“

ہما زبان زانت کہ پہ بیم آماچیں زباناں مز نہیں رنگے کار ء انت ء ادا مادیم ء
 کلینکل پڑ ء گوں ہم پلہ بوت کنیں۔۔۔۔۔ مدام ہمے گشگ بیت کہ جزبگی رنگ ء
 اے چاگرد ء سیاسی نکتہ ء نگاہ چینچو تکلیف دہ بوت کت کنت۔ رنبتی رنگ ء زبان
 زانتے کہ پریشی ء در آرگ بیت چوشیں چیز ء تیاری کنائینگ نہ بیت۔ پڑ ء کار کنگ ء
 خیال لس رنگ ء ماں کورساں کہ پیش کنگ بیت اصلیں دروشم ء کار رہندی رنگ ء
 جوانی ء گیشوارگ بوتگنت، بلئے پڑ ء کار کنوک ء تب زانینگگی ء چاگردی لوٹ نیست
 انت۔ ہمینچو تجربہ دیم ء روان کنت، ہمیشکہ اے جاور مدان مدان ء بدل بوہگ ء
 انت، حاصل کن ہما زانشتی بہرگاں کہ اودا پہ اپلائڈ زانشت ء محکمیں مسام است
 انت، اودا گوں مردم زانتی ء سیادی محکم انت۔ بلئے انچوش کہ گرڈیٹ ورلی
 گوشت:

”ورنابیں پولکاراں گوش مالومی کنگ بہ بیت کہ بیم آماچیں زباناں پولکاری ء
 چونیکین ء دلچسپیں کارے ء جم ء بہ چار انت۔ آہانی دیم ء چاگرد ء سیاسی جیڑگ ء نی
 گوبزی نگانک موجود انت۔ زبان ہمودا کہ پہازگ الہی انت، بوت کت کنت کہ اودا
 سیاسی جاور سک بازگیگ مہ بنت۔ گوستگیں وشیں روچانی (popping in) چند
 پڑی کار کنگ، تپاسگ، لوگانی روگ ء چاپ ء شنگ مدام برجاہ بہ بیت۔“

زانشتی اپلائڈ زبان زانتی ء پہاز تگیں جہان ء بیم آماچیں جاورانی راستیانی
 میان ء انگت مز نہیں دیگری است انت۔ لہز ”پہاز تگیں“ گوشانکے نہ انت: ادا بے
 شک جسمانی بیم است، دنیا ء باز کڈاں جنگ ء جڑانی درور ء دیگ بوتگ ات (سیسی
 در ء) گوں در سرکاری لشکراں (شدت پسند یا سرچار ایشی ء کار داریت کہ تو کجائی ء
 نیمگ ء ئے) ء جرائم پسندی ء کار مدامی پدیں ٹرس انت۔ (39) گیشتریں رنگ ء
 زبان زانت و تا چاگردی ء سیاسی پیمانانی آماچی ء مار انت۔ تجھی ء ہندی چاگردے ء

باسک بوہگ ۽ آگس پہ ادار کی ۽۔ اے سیادیانی نزکی سسک باز گردش کنتت، پلئے ماں
 کسانیں چاگرداں اے مدام شدت ۽ گوں مسام کنگ بیت، پہ درور دانکہ کٹمدانی
 ذمہ واری ۽ رنگ ۽۔ آگس یک ہندی سوچکارے نادرہ بہ بیت، پہ درور، زبان زانت
 ۽ توارجنگ بیت کہ آئی ۽، ہسپیتال ۽ برگ ۽ کمک بہ کنت۔ وھدیکہ واریں ملاں
 دگ ۽ واری ۽ خیال مردمانی تہابہہ ہلاس نہ بیت، پشدر ۽ انسانی لوٹ مدام است
 بنت، کہ اے زبان زانت ۽ ہر وڑا اثر مند کنتت (یک انسانے ۽ جہت ۽) ۽ آئی راہاں
 گیش کنتت، آربان زانتی، پٹ ۽ پول ۽ ترندیں لوٹاں چہ دیمترارونت۔ بازیں
 مردماں زبان زانتانی بابت ۽ گپ جتگ، کھکی کارکنانی ہمرائی ۽ آہاں ذہنی ۽ جسمانی
 رنگ ۽ سسک باز دم بُرتگ، آہانی چپ ۽ چاگرد ۽ ہماوڑیں انسانی لوٹانی زور بوتگ کہ
 آہاں پیشہ واریں رنگ ۽ کارکت نہ گرتگ۔ ایشی ۽ گشاں سرجمی ۽ سچگ۔ (40)
 آہاں آہانی کردبستار ۽ بابت ۽ جست کنگ بندات کرت، ۽ یک مدامی اس شک ۽
 آہانی سرایر کنگ بوت کہ باریں آ، پکا آہانی کمک ۽ کنگ ۽ انت یاکاراں حراب کنگ
 ۽ انت۔ چدوگیش، مدام چہ ہندی مردمانی نیگ ۽ آہانی سرگرگ بوت، ۽ آہانی مول
 ۽ مرادشکی کنگ بوت انت (حاص کن آنچیں چاگردے ۽ باسک بہ بنت کہ آہانی
 چاگرد چہ پیش ۽ ترس ۽ آماج انت) معاشی پلوری ہم سسک بازیں کساسے ۽ است
 انت، ابرمی رنگ ۽ چاگردی مردم ۽ ہے گپ وتی پلوہ ۽ بستگ کہ چہ روپکتی پولکاراں
 زرکشتگی انت، ۽ روکپت ۽ جندچہ وتی سیاسی سبباں شکی انت، انچو کہ جینزے ۽ ہیسر ہارڈ
 ۽ ماں وتی ایٹریاء، کروشیا ہمرائی ۽ کروٹ، سلونین، اتالونی ۽ ایندگہ جاہاں کار ۽ وھد ۽
 ہے چیز دیستگ ات۔ البت آئی ۽ چند مشنتیں روشت ہم مرتگ ات آئی ۽ گوشت
 : منی سراے ایرادگرگ بوتگ کہ من گوں وتی نسبی ۽ زبان زانتی روشت ۽ جستاں
 بے اوپاری ۽ آس ۽ راگیش جمبور کرتگ۔ ۽ دیمتر اگوشت۔ (41)

”اے شک و شبہ پولکارانی دیم و اڑاند و مز نہیں سبب آنت: مردم کہ وتی لوگانی سرانچ جتائیں بیرک اے یکیں کرن و تہا گند آنت ہما جُست کہ روشت و زبان و کار مرزی و بابت و آنت آکسی سرارزانی و بھیسہ گرت نہ کننت، حاصل کن کلگ و کوچگاں ماں کمترین نسلی جاوے و ابھی گپے نہ انت، اگس پڑانی کار کنوکاں کار و جندیلہ داتگ و شنگ آنت۔

وش بہتی و گپے کہ گیشتر اں چوش نہ کرتگ۔ چہ بندات و کلکیں بیم آماچین زبان، دنیا و ہے وٹیں گند و دمگاں نندوک نہ آنت۔ بلے گیشتر انچیں جاہاں جہمند آنت کہ اودا ذمہ واریانی بیلوکنگ گران آنت۔ چوش الم بوت کنت کہ پھ دیمروئی و طاقت و پرمارگی گیش کنگی آنت، چوشیں زبان زانت است آنت، کہ آہاں وتی پڑ کاری پروجیکٹ سرجم کرتگ آنت یا زبان برجائی و پروگراماں ہمکاری کرتگ کہ آچہ ہندی چاگرد و دگی سرکارانی نیمگ و سگ باز ساڑاگ بوگنت۔ آہانی زبان زانتی کسب و کارانی سرا بھیسہ کنگ بوتگ۔ و چاگردی سیاسی جاوے شور و سلاہ داتگ، و آہاں در آرتگ و زانتکار کرتگ تاکہ آپہ وت چیزے کرت بہ کننت۔ بازیں جاہاں زبان زانتاں زوتاں چہ زوت، زبانانی نیسگ و ریکارڈ کنگ و سلاہ داتگ، پرچاکہ آہاں زانتگ کہ اے زباں چے کچ و زیادہیں بیم آماج آنت۔ ہے جاورانی باپشت و ہے زوتاں ماں افریقہ و کانفر سے بوت، کہ آئی و آسے و چوش گنگ بوت۔ (42) دگہ جاہاں، نوک سازگ و کار، ہمینچو کہ زوتاں چہ زوت بوت کرت کنت کنگ بہ بنت، پرچاکہ دگی جاوے تپاسکاری ہے نیمگ و اشارہ دیگا آنت کہ انچیں آبادی است کہ چریشی و پاندگ چست کنگ لوٹیت۔ دوئیں رنگ و کاراں پہ بازیں چار و بچار کنگ بوتگ۔

زبان ۽ برجاه داری ۽ ۽ نزیسیگ ۽ نزی آرگ اولی شرت انت۔ اے بے شک
 تو امیں قصہ نہ انت، انچو کہ مادیستگ۔ ہیج زبان ایوک ۽ ۽ ۽ نیسیگ ۽ ۽ نیچین ۽ نزی آرگ ۽
 نہ بوتگ۔ بلئے نیسیگ ۽ نزی آرگ ۽ تپاسکاری زبان ۽ پوکاری ۽ سبھاں چہ اولی کار انت،
 ۽ ماں آجاہاں چہ گلاں ارزشتی امیں کار انت کہ اودا آو کیں زبان ۽ مرگ ۽ حقیگیس
 تُرس موجود انت۔ اے المی انت کہ تپاسکاری ۽ شرتانی سراگپ بہ بیت، پرچا کہ
 اودا پکانیں موہ ۽ وسیلہ مان تو امیں دروراں نیست انت۔ یا پرے جاور ۽ زبان
 زانت۔۔۔۔۔ ہرچی کہ پیش ۽ ۽ ۽ ۽ بوتگ وتی جہداں دو مپرازیان بہ کنت۔ مارا اے
 زانگی انت کہ یک چاگردے ۽ ۽ ۽ پیش ۽ ۽ چونیں مواد موجود انت۔ یادیم ۽ ماں پڑاں
 ایشانی کساس چینیچو بہ بیت۔ کوہنیں پر تگانی پٹ ۽ پول حاصل کن سک باز المی انت،
 ہما جاہاں کہ نوآبادیاں چیزے نہ چیزے مواد الم پشت گیتنگ۔ یہ درور زرباری
 امریکہ ۽ زبانی بابت ۽ ماں اسپین ۽ پر تگال ۽ کتا بجاہاں بے کساس مواد دست
 کپیت، بازینے ماں اٹلی، ویٹی کن ۽ دگہ جاہاں بوت کرت کنت اگس چوشین مواد
 است ۽ موجود انت، اے پہازگی انت بگندے ماں ایشاں حاصیں تکنیک دست بہ
 کپیت، حاصل کن ہمودا کہ دست نبشتی پُر مارگیں رنگے ۽ انت۔ اے پشکتگیس
 امبارانی پہازگ بے شک ارزان نہ انت، حاصل ہما جاہاں کہ اودا چہ ہور، گرمی ۽ ۽ ۽
 کرماں کجام ہم یک وڑیں نیمے است بہ بیت۔ دُزاں چہ ہم مزینیں تُرسے بوت گرت
 کنت، سیمی رنگ ۽ پدماں پدے وت ماں وتی جنگ ۽ مل مزینیں تباہی ۽ بوتگ۔ چارمی
 وڑا، ہندی زبانی مواداں، زالمیں سرکاراں چہ ہم مزینیں تاوانے رستگ نیسیگ ۽
 نزی آرگ ۽ مرادچی انت؟ مایک تکلیں ذمہ واری ۽ گپ ۽ نہ امیں کہ اودا چندیں لبز
 پہ راہمڑی چیدگ ۽ رنگ ۽ ۽ ۽ چنگ ۽ نزی آرگ بیت۔۔۔۔۔ انچوش کہ ما بازیں دادنی
 پیالہ ۽ ترے تابی تا کبنداں گندیں۔ نیسیگ ۽ نزی آرگ سکیں مزینیں کارے۔ بنداتی

رنگ ء مازبان ء ہر پڑاں کار مرزی ء پکائیں نکش کشی ء گپ ء ایں۔ گوں گپ جنو کاں
 دیم پہ دیگی گند ء نند، کہ اودا لبزانی ادائیگی راہداری ء گوں زانگ بنت۔ ء توار ینکی
 رنگ ء گیشواری گوں رہندے ء بنت۔ سوہیں زبان زانت توار، رہند ء بزانت کہ ہما
 دمان ء گوں راجی مردے ء شور ء سلاہ ء چارگ بیت ایثانی بابت ء یک دمان ء تپاسی
 فیصلہ کرت کت کنت۔ زبان گوں ہما آباں نیسیگ بیت کہ لس مہلوک آئی ء
 کار مرز کنت۔ اے یک مز نیں تکلیکی جیڑ ہے ء نشون دہی کنت (ایثی ء ہمرائی
 چاگردی زبان زانتی ء جیڑہ کہ برز ء وانینگ ء تران ء شون دیگ بوتگ) خاص ہما
 زبانوں کہ بازیں توار ء آوازے استے: گیشتریں جاوراں، رومن آب کوتاہ بنت، باز
 بری پہ تو ایں رنگ ء آباںی گر نچ ء گیشنو کاں (Diacritics) بازیں توارے کہ آ
 ماں انگریزی ء نیست انت۔ گیشتریں نچیں ء نز آرگ ء جہد بے شک، پہ بن رہند ء
 لبز بلدانی رد ء بند دیگ ء رہیتی کارانی رنگ ء کنگ بوتگنت۔ (43) بلئے مرے
 روچاں، گپ ء ٹالی رہندانی نیمگ ء ہم باز دلگوش دیگ بوہگ ء انت۔ چوش کہ قصہ
 گوشی، نماز ء دعا، گوشتن سازی ء تہر انت۔ لبزانی دراجیں لڑ ء بن رہندی نمونہ
 بس راجھٹی ء یکتائی ء درگیجگ ء دز کتھی انت؛ کہ ایثی ء اے چارگ بیت کہ یک
 زبانی اصیلیں رنگ ء چون کار مرز بیت۔ آڈیو ریکارڈنگ ء آسراتی اداسک باز
 ارزشتد ارانت، کہ چریشی ء یک زبانی ء جتا جتا ئیں تہر ء بہر دیم ء آرگ بنت (گپ
 ء ٹالی، گند ء نند ء کار بہند) کہ دگہ کار بہنداں اے وڑ بوت گرت نہ کنت۔ ویڈیو
 آسراتی آگس است، در سر زبانی رسانک ء ہمگر نچی ء ریکارڈ داشت گرت کنت چوش
 کہ چہرہ ء درانگازی ء بیان، رمز ء اشارہ، جسم ء سُر ء پُر۔ زبان ء دستاویزاں (نہشتی،
 آڈیو، ویڈیو، ملٹی میڈیا) ء ریکارڈنگ ہوار بنت کہ چمیشاں جور بوہگ ء ہمرائی ء
 گوشتن ء تو ایں دز نہشتاں، تری آدیم پہ دیگی ٹیپ کنگ ء رنگ ء بہ بنت یا کجام دگہ

پریشیء تا جگیں مسام کنگ پکار انت، حاصل ہما بہر گاں کہ آہاں وتی شہزانتیء زانتی
 توانائیء مزنیں بہرے پہ زبان زانتی پڑاں ندر کر تگ ہما کچء کساس ادا پکار انت
 آہانی دومی نیمگء انت۔ یک ردوم زرتگیں پگر مندی کہ یک دیمء آتگیں پریشانی
 ئےء مزنیں حدےء چہ بیم آماچیء آپواری ئے گرتگ آیش کہ زبان زانتی
 آگائیء تہا برابر یء مزنیں کمیے است۔ ہمیشہ اے مضمون لیکھی باز گیشترء
 شمارگی سک کمتر جوڑ بوتگ۔ (47)

من جزماں کہ ہچ کس اے جہدء نہ انت کہ ردیں نامنوگری ئے جوڑ بہ
 کنت کہ سد سالء چہ پیش است بوتگ۔ لیکھی آگائیء لوٹ شمارگی نیمگء نامی ایں
 قصبے۔ اے نیمگء ہم سر بوگی انت۔ حاصل ماں دنیا بازیں کڈاں تپاسی کار بندء
 گیش کار مرزی پرچا کہ ایشیء پلہ مرزیء سمر انسٹی ٹیوٹ آف لینگو سٹیکسء وتی چنچما
 س انجیلء رجانکء کاراں کار مرز کر تگ۔ بلئے ماوہدے زبان زانتی در آرگی
 کورساں گوں دوچار کپیں، کہ ایشیہ زاندر براں دیگ بوتگنت ماں ایشاں بازیں
 تواریںکی باز چیز ماں آرگ نہ بوتگ، یا ایشیہ ماں پڑء کارانی کورساں یلہ دیگ بوتگنت۔
 ءپہ ایشاں مردم زانتی / چاگردی لیکہ در کار انت (گوں جاہانی ناماں، مردمی ناماں،
 بہشیز زانتی، رشتہ داری، ہندی در چک زانتی دگہ)، اے تچک انت پہ ہما نیسکارء کہ
 مارا ستیں ہم پلہء در گیجگ دُور گار کتگ۔ وہدیکہ اے ہم شمو شگی نہ انت کہ دوچار
 ورگء مزنیں بہرےء سیادی گوں بیم آماچیں زبانی دزمان جنیء انت ء اے پڑ
 رکیںگی زبان زانتیء جوڑ کنت (انچوش کہ ما ایشیء گو شگا آتاں) پکائیء گوں اطلاقی
 زبان زانتیء پڑء۔ ایندگہ پڑچو کہ، لہتیں زانتی زبان زانتی بہر گانی نیمگء دگوش
 دیگ نہ بوتگنت۔ البت اطلاقی زبان زانتیء سیادی داروکیں، لہتیں متگیں پڑ کہ کہ
 آہانی، ہمگر پنچی گو مے کارء انت چوش کہ ڈنی زبانء وانگ زبانء در برگ، رد تپاسیء

بزانت بلد زاننتی انت۔ ناکہ یک لیکھی ردء بندے بس انت۔ وہدے ما یک انچیں جاورے ء کارکنگ ء این کہ اود اتیوگیں زبانی ء موادانی وسیلہ یک مردے ء بیانیہ انت، اے پہ آمردم ء گزان انت کہ آچہ درستاں گہہ ء گہتریں توارینکاں در آرت کرت بہ کنت۔

وہدے ماں انچیں پرمارگیں سیاسی ء چاگردی جاورے ء کار ء میں انچوش کہ من برز ء گشتنگ ات، گڑاپڑ ء کارکنگ ء سرجمیں رہند ء کار وڑانی سراکار گر بوہگ ہردری انت۔ ء پہازگی زبان زاننتی ء ہواریں لیکھی ء کارہندی جیڑہ بے شک آانچوش کہ کلینکل زبان زاننتی ء پڑہوار انت چر آہاں چہ کمترنہ انت۔

”زبان ء نوک توانا کنوکیں ٹولی“

زبان ء پہ زند بوہگ ء چاگردے پکار انت۔ ہمیشکہ ایوک ء یک چاگردے یک نیم آماچیں زبانی ء رکینت کرت کنت۔ اے نکتہ بنداتی ء۔ (48)

”چاگرد، ایوک ء چاگردے، یک زندگیں زبانی ء پہاز ات گرت کنت۔ اگس وہدے چاگردے ء پہ درآمدانی آسراءوتی ذمہ واریاں چہ دست چست کرت، ترمی کے مردماں یک چاگردے ء (چوش کہ وانگجہانی وانینوک)، زبان ماریت۔ زبان ء رکینگ ء جہد ء توامیں چاگرد ء الم ہوار بوہگی انت، ء ایٹی ء ایوک ء یک بہرہشتے ء اٹاں۔“

زبان ء رکینگ ء کار ء پہ مسام پکار انت، ہواچکی ء ذمہ واری ء پگر، راستگیں راہ ء زانگ، ء شاہگانیں رنگے ء حاصیں ہنرکاری لوٹیت۔ بازیں زبان پہ رکینگ ء چار ء گزار لوٹیت۔ (49) ہمیشکہ ماگندیں دنیا ء بازیں کنڈاں زبان ء برجائی ء چنچ ء پہ نوکیں ٹولی جوڑ بوہگ ء آنت۔ راستی ء زانگ لوٹ ء گڑاچوش انت کہ اے سکیں مز نہیں

ذمہ داری ہے، پریشی ہے شہمیں شور بندی ہے چارے دگوش پکار انت، ہے یکتائیں ہنرانی
 گچھین این مردمانی ہواری لوٹیت، کہ آسر جمیں چاگردے نیمگ ہے چہ کار بہ کنت۔
 وہدیکہ جاوہرے یک رنگے بدل بنت، بازیں گالگجے است کہ آزورگی انت (جہل
 ہے دانتگیں ردے بند بر جادارگ المی نہ انت)۔ (50)

*- چاگردے مردم ہے ڈنی پڑے کار کنانی گندے نند بہ بیت، یک دومی ہے پجاروکی
 بہ بیت، ہے کارے یک ٹولی ہے جوڑ کنگ بہ بیت؛

*- جیڑہ ہے جندے بالاد ہے اے تپاکی المی انت۔۔۔۔۔ کہ زبان پکائی ہے بیم
 آماج انت، ہے ایش کہ اے چاگردے ذمہ داری انت کہ پریشی ہے چیزے بہ کنت، ہے
 ایش کہ چیزے پریشی ہے بوت گرت کنت؛

*- ہندی جاوہرے یک لس تپاسکاری ہے پیش دارنت، اے گپ یات دارگی
 انت کہ سیاسی ہے چاگردی یا مذہبی پرمارگیانی شرب کنگی انت، ہے ایندگہ جیڑہ گول
 پکائیں گچھینی، واہندی ہے گردے داری رنگ ہے چارگی انت۔

*- زبان ہے کار مرزی ہے بابت ہے سروے کنگی انت، فیصلہ کنگی انت کہ یا
 اشتاپیں ہے زوت مانیں کار کنگی انت، یا پہ اولی زبان ہیلکاری ہے دومی زبان ہے وانینگ یا پہ
 ہر دوکاں دیرمانیں دگوش دیگ لوٹیت؛

*- پہازگ ہے تہر گیشنگی انت۔ یک زوراکیں دودمانے ہے چیدگی را جھڑی ہے
 ہستی ہے امکاناتاں بگرداں ہر وچگیں گپ

ٹالی ہے نبشتہ میڈیم ہے سر جمیں رنگے ہے موجودگی ہے بیا؛
 *- دوسیں زوت مانیں ہے دیرمانیں شور بندی ہے چاگردے مردمانی تب ہے ہیل
 چہ ٹولی ہے مردمانی وسیلہ ہے درگیگی انت۔

*-وتی مول ۽ مراد زوتاں جوڑ کنگی آنت، گوں ریکارڈنگ، نیچینکاری،
وانینگ، موادانی نبشته کنگ ۽ ایندگہ سرگرمی بہر ۽ بانگ کنگی آنت۔

*-مواد ۽ جم کنگ ۽ مچ کنگ ۽ رہند گیشنگ بہ بنت۔

*-ہما زبان ۽ ”جو انیس“ گپ جنوک پہ شور ۽ سلاہ ۽ پجارگ ۽ شمار کنگ بہ

بنت؛

*-مواد ۽ جم کنگ ۽ کار کنگ بہ بیت؛

*-موادانی تپاسگ ۽ کار گوں اے مول ۽ مراد ۽ کنگ بہ بیت کہ چریشاں

زبان ۽ داینگ چہ بن رہند ۽ بزانت بلد ۽ دروشم ۽ ودی کنگ بیت؛

*-ہر دوک گوشتن ۽ نبشته ۽ یکرازیں زبان ۽ کار بچار کنگ بہ بنت ۽ لس

کار مرزی ۽ آب جوڑ کنگ بہ بنت۔

*-زبان ۽ لوگ ۽ کار مرزی ۽ ایندگہ ہندی ہنکینانی کار مرزی ۽ گوں شور

بندی ۽ پجار کناہینگ بہ بیت۔

*-پریشی ۽ شور بندی کنگ بہ بیت کہ زبان ۽ را نبشتی رنگ ۽ لس پڑاں

ودینگ بہ بیت؛

*-شور بندی دیم ۽ آرگ بہ بیت گوشتنی زبان ۽ را لس پڑاں گیش چہ

گیش کار مرزگ بہ بیت۔

*-پریشی ۽ شور ۽ سلاہ کہ دیم ۽ آرگ بہ بیت کہ زبان ماں وانجاہاں،

سو جکاری زبان ۽ جہت ۽ موجود بہ بیت۔

*-کور یکو لیم ۽ مواد پہ کسان ۽ مزن ہر دوکانی کار مرزی ۽ پہ چاپ ۽ شنگ

کنگ بہ بنت۔

*- لس مہلوک ء دلچسپی ء مواد (چوش کہ قصہ، لچہ، حالتاکی نبشتانک)

نیمگ ء چاپ ء شنگ کنگ بہ بنت :

*- زبان ء راسرکاری منتگیں زبان ء جوڑ کنگ ء پہ کار رہند جوڑ کنگ بہ

بیت-

اے لڑے چارگ ء گول اے گپ دیم ء کیت کہ زبان نوک توانائی ء ٹولی ء
 پہ زیات اثر مندی ء بازوڑیں مردم پکار بیت _____ دلواہیں رنگے ء چاگردی انتظام
 کار، کماش، گپ زانت، حاصیں زانشتانی مردم، وانینوک، موادانی ترازکار، نبسکار ء
 زبان زانت۔ پکائیں دلوائیں جہانے ء چاگردے وتی جندء کرا انجیں مردم بہ بنت، کہ آ
 اے کاراں گرت بہ کنناں؛ کاریگی رنگ ء ڈنی مردمانی کُکم مدام پہ زبان زانیتگی
 نیمگ ء کاراں پکار بیت ء گیشتر پہ وانینگ ء پہ مواداں، وھدیکہ چہ بازپڑاں کار کنوکانی
 نیمگ ء رنگیں معلومداری اے گپ ء نیمگ ء اشارہ کننت کہ ”ٹولی“ ء گمان گول
 توامیں مشبتیں سبباں کہ گولنے گالبد ء بندوک انت، مدام پہ سوب مندی ء
 ارزائیں کارے نہ انت، پرچا کہ برے برے چہ چاگردے زبان زانت ء نیمگ ء
 (انچوش کہ ساری ء درء تران کنگ بوتگ ات) جتائیں مول ء مراد ء رند گیری کنگ
 بیت ء برے برے پہ جتائیں کرداں وت ماں وتی نہ پھمگ ء سبب ء۔ چوش کہ بچچ چہ
 ڈن ء مردماں بیت، اے نول زبان زانت ء ذمہ واری بیت کہ بزانت کہ چاگردی
 مردم چے لوٹ انت۔ ڈوناگر ڈٹس ء ردا، سئے مز نہیں جیڑہ انت: آوتی زبان ء
 دودمان ء واترینگ لوٹ انت؛ آزانشت ء پوکاری ء کلیں کارانی گرودار ء وتی دست
 کنگ لوٹ انت؛ ء آوت واجہی لوٹ انت _____ اے کاراں آہانی وتی جند، بید چہ
 ڈنی زانکارانی ککم ء کنگ لوٹ انت۔ (51) اگس انچوش انت، ڈنی زبان زاننتانی
 نوک مداخلت ء اولی مول ء مراد ایش بہ بیت کہ آہندی مردماں زبان زانیتگی

ہنراں ہیل بدی آنت، انچوش کہ آہاناں شریں امیتوار دست بہ کپیت۔ نہ ایوک پہ
 زبان ء، پرانی ء گپ جنوکاں ء گوں آئی ء گپ جنوکاں کار کنگ الم بہ بیت۔ (52)
 اے لوٹ چہ آئی ء گپ جنوکانی نیمگ ء ہم بہ بیت۔

انچوش کہ پہ گونڈ گری، اے در آرگ ء ذمہ واری چہ یک عملے ء گوٹگ۔
 پہ زبان زانتی نیچنکاری ء اشتاپی کنگی نہ انت انچوش کہ کہ اے در آرگ ء
 ذمہ واری ء کنگ بیت، ایشی ء یک عملے ء ہوار آنت۔ یکے چہ کار کنگ ء ہیل کنت
 یکے جوان جوڑ بوتگیں یکشلی ء ماں اطلاقی زبان زانتی ء ایندگہ پڑاں است انت۔

چہ بُرز ء ردوبند داتگیں لڑ ء بازیں جیڑہ سک باز پیچیدگ آنت، ایشاں وتی
 بنداتی تبک ء سک باز تران پکار انت۔ پہ درور وتیگی ء جُست، سیمی در ء چوناہ ء بچار
 بوتگ، بازیں پڑ مارگیں جیڑہ پاد کنت۔ بازیں دودماناں، بندات ء کس دگہ یکے
 ء گوں حاصیل قصہ نیاریت یا حاصیل شیرے نہ جنت۔ وتیگی ء وتی یک حاصیل لیکھے
 است، مدام گوں رشتہ داریاں، یا مردم ء وتی عمر ء، یا کسے ء شاکامی ء شرپ ء
 مڑاہاں سیادی داریت۔ (53) یک زبانی ء حاصیل کار مرزی ء چہ نہ پھمگ پہ درور
 چہ ٹیپ ء ریکارڈ کنگ یا نبشتہ کنگ ء اے یک سکین ناگیگیں معللہ زانگ بیت۔ یک
 اصیلیں تڑسے ایش انت، کہ راجے ء مواد چہ ہماہاں تاوان بار بنت، ہما کہ ایشاں
 سرپد مہ بنت۔ کلاگی بوہگ یا چہ فلم یا ٹی وی ء پیشی چیزے ء دروشم ء کور کنگ یا
 گشتگیں چیزانی دوبارہ ء کُشگ ء وہد ء آہانی بے شرپی ء ماں بے وڑیں جاہاں کنگ،
 زبان ء نیسیگ بگندے ہما اصل زبان ء گار کنگ انت آ کہ گتگ بوہگ ء آنت (بچار
 ات بُرز ء)

وہدیکہ بازیں کماشے وتی قصہاں گوٹگ نہ لوٹیت؛ آگس وہدے آ، رازی بہ
 بیت آئی ء سیادے چاگرد ء مردم گونائی ء اڑ آنت یا ناراز بنت پرچا کہ آ وتی قصہاں

دگراں گوشگ ء اجازت ء نہ دینت۔ پیرینانی زبان پاکیں زبانی ء چم ء چارگ
بیت۔

گوں ایشاں جاک ء کوکار تہیل بوت کننت ء زبان زانتاں چوشیں بازیں
گوش مالومی داتگ کہ اودار یکار ڈگر تگیں چیز دارگ بوتگنت ء اودا کہ ٹیپ ء سجھیں
ریکار ڈکر تگ انت آہم پروشگ بوتگنت۔ ہر اب تریں نوبت ہما و ہد ء اتلگ، و ہدے
چاگرد ء مردم بجنگ انت ء ہر کس ریکار ڈنگ کنگ ء انکاری بوتگ۔ ٹیپ ء دست
نبشتی کبل کنگ بوتگنت۔

پہ زبان زانت ء چوشیں جاورانی گردار کنگ سک بازگران انت۔ آہانی
سجھیں دگوش اے یشلیں کار پدانی سراہیت ء چوشیں نوبت ہم کیئت کہ چوشیں
کسے کہ پہ اے ریکار ڈگر تگیں مواداں ماناہ کنگ ء دیگ ء پشت نہ کپیئت (کساس بہ
کن اگس ٹیپ ء ہچ ہم مہ بیت ء بہ رکیئت) ء پدادیم ء آوکیں پد رتیچ ایشاں پوہ مہ
بیت۔

مستریں گپ ایش انت کہ زبان ء ”وتیگی“ ء لیکہ ء رازبان ء چار و گزاری ء
گوں ہم پلہ کنگی انت۔ زبان زانت عملی شور ء سلاہ دات کننت ہمارنگ ء کہ وتیگی پہ
آوکیں پد ریچاں آشکار کنگ بیت۔ نام، عکس ء سرزبانی گشندہے ء کسب ء کار، یا
جوانیں کٹمدانی چیدگ ء نام ء تواریک عملے ء رسمی بہر بوت گرت کننت۔ اے
وڑیں چیز مدام ہندی عکس کشی ء دستکاریاں چہ کنگ بنت؛ اے یک زبانی ء چیزانی
ہر وچگیں بہرے ہم۔ و ہدے کار ء واک گیشنگ بوت انت، ء اگس جیرہ گوں
پرمارگی ء گیشوارگ بوت انت گڑا مردم تیمچہ کرت کننت: بلکل آوتی زبان ء
ہما مواداں پہ پھر کننت کہ آاش جوڑ کننت، انچوش کہ سجھیں چاگرد کن انت۔
و ہدے چوش بیت بزاں کہ زبان ء باندات ء پیش گشی دیروئی کنگ ء انت۔ زبان

واہندی ۽ دگہ یک لیکھے دگوش دیگ کرزیت آشہزانتی مڈی ۽ حق ۽ جیڑہ انت۔
 ڈوناگر ڈٹس ۽ ردا، اے ہما جیڑہ انت کہ مدام ۽ پرو جیکٹانی دیروئی ۽ مہتل داریت یا
 اوشارینیت۔ (54)

ہندی مردم ہے جیڑنت کہ چہ ڈنی مردمانی نیمگ ۽ زبان زانتی کار پمیشکہ
 کنگ بیت کہ آہانی زبان ۽ ”دزی“ کنگ لوٹ انت یا چریشی ۽ آہاں سک باز
 پاندگ رسیت ۽ پمیشکہ آہما مواد کہ زبان زانت ریکارڈ اش کنت یا نبشتہ ایش
 کنت، ۽ تپاسکاری ۽ مواد کہ جوڑ ایش کنت، آہانی واہندی ۽ لوٹ ۽ کنت۔
 چوشیں جاوراں زبان زانت ایوک ۽ کار کنگ ۽ انت، دومی دست ۽ وتی و ہد ۽
 زانیکاری ۽ اے آسراں سر بوہگ ۽ انت ۽ بیدے آئی ۽ ایشانی بیچ آسرنہ بیت، اے
 معاملہ ۽ لہتیں جاہاں ہم حق ۽ لوٹ کنگ بیت، پہ موادانی حق ۽ شنککاری ۽ مدام
 چوش گندگ ۽ کئیت، کہ ہندی چاگرد ۽ سینلانی زبان زانتانی میان ۽ کمکاری ۽ کار ۽
 تہا پر وشت ۽ پر ووش ودی بیت۔ ۽ آہانی سراں کوٹ ۽ کچھریاں کپیت۔ بگندے
 بدتریں، ٹرسناکیں قصبہاں (گر ڈٹس) ر کینگی زبان زانتی ۽ کیشل ۽ دیروئی ۽ کنگ
 انت کہ آنگت گہتریں عملی لیکہ ۽ سراکار ۽ انت۔ پہ رہند اے جیڑہ چہ جیڑہاں
 دیگر نہ کنت کہ آماں لبز انکی ۽ کلینکل کارانی و ہد ۽ دیم ۽ کا انت۔ کہ اودا موادانی
 جم کنگ ۽ جیڑہ ۽ رہندانی پابندی کنگی انت، موادانی دو بر جوڑ کنگ ۽ اجازت ۽
 موادانی چاپ ۽ شنک ۽ چہ پیش زبان زانتی تپاسکاری دیم ۽ آرگی انت۔ گڈی ۽ ہاگیں
 موادانی حق ۽ مڑگوں چاگرد ۽ بنت، ہے وڑا نبشتہ موادانی حق ۽ مڑنسیسکار ۽
 گورا بنت۔ و ہدیکہ ہندی زبانانی جاور سک باز ناگزاراں رنگے ۽ سک باز پچیدگ
 انت۔ ماں ایشی ۽ مدام پمہگ ۽ ربئیت ۽ سرا بھیسہ کنگ نہ بیت (انچوش کہ ماں چاپ
 ۽ شنک ۽ پھکیں گوشتن، ۽ لیکہ) ۽ مدام پہ حق ۽ مڑ ۽ لیکہ ۽ تچکیں قانونی لیکہ ۽ نہ

بوہگ یک لیکھے کہ روکیتی بنیاد ۽ کجام یکے رنگے ۽ بہ بیت و ہدیکہ کجام یک پوکاری ے
 ۽ چہ پیش عہد ۽ پیمان کنگ بیت ۽ ذمہ وارانہ زر ۽ مال ۽ پاند گانی بہر ۽ بانگ ۽ پہ فیصلہ
 کنگ بیت (پہ درور رائلٹی ۽)

اگس ہوری ۽ کار کنگ ۽ مشبتیں کار ہندے زوتاں ٹہینگ بوت، بیم
 آماچیں زبانانی وانشت گوں تیزی ۽ دیم ۽ روت ۽ ہر چیز ۽ سوب مندی رسیت۔ ہے
 اثر مندی ماں کلینکل ۽ زانشتی زبان زانتی ۽ گندگ بیت، کہ اودا ہم ہور کاری پہ
 سوب مندی ۽ الہی انت۔ ہر چیز گوں کسے ۽ جندے واک ۽ حدوداں کار داریت۔
 بازیں چیز انچین انت کہ زبان زانت گرت ایش نہ کنت۔ کہ اے سبھیں کار ۽
 مردماں گوں ہوری ۽ کنگی انت۔ پہ درور زبان زانت آدم نہ انت کہ آئی ۽ ماں
 چاگرد ۽ پہ زبان ۽ سک باز جوش ۽ جزبگ بہ بیت؛ ناں کہ آدودمان ۽ استادے ۽ رنگ
 ۽ کار گرت کنت، ناں کہ بازیں جاوراں، چوش روانی ۽ چوش کہ بیم آماچیں زبان ۽
 وتی جندے استاد بنت۔ بازیں زبان زانتے دانکہ وتی سبھیں و ہد ۽ چاگرد ۽ مردماں
 دات گرت نہ کنت، اگس آئی ۽ گور اروزگارے بہ بیت، آسال ۽ ایوک ۽ یک
 حاصیں و ہدے ۽ دست کپت کنت۔ دومی نیمگ ۽، زبان زانت ۽ گورا کہ ہما تجربہ
 است انت، آٹولی ۽ ایندگہ مردمانی گورانیست انت، چہ زبان ۽ نمیسگ ۽ بازیں
 حاصیں ازم ۽ تپا۔ کاریاں ابید، یاماں سوب مندیاں آسرانی نمیسگ یا چاپ ۽ شنک
 ۽ زبانزانت چہ ایندگہ مردماں گیشتر زانت، کہ اے زر چون گرگ یا کار گرگ
 بنت۔ پہ درور، آپہ زر دیوکیں گلاں دز بندی نبیست ۽ پروچیکٹ ۽ سرجمی ۽ داں
 کھیں ریکارڈاں گوں وتا داریت۔ مہلوک ۽ دیم ۽ ہم گیشتر ہما کنتیت ۽ گپ جنت، ۽
 چاگرد ۽ سیاسی ۽ زانشتی گلاں میان ۽ درمیانی مردم ۽ بستار ۽ کار کنت۔ چوش کہ آ
 سرکاری جسٹ ۽ پرسی گلاں، چہ چاگرد ۽ نیمگ ۽ کیس پیش کنگ، یا قانونی حساب ۽

کتبانی زبانانی حق ۽ مُزء ردار جانک کنگ، یا چاگرد ۽ مردمانی زمین یا ایند گہ چاگردی
انصاف ۽ جیڑہانی کمکاری ۽ آدانکہ آمید گس ۽ روت ۽ گواہی دنت۔

جاہانی نام یا تمں ۽ بہشیز ۽ وانشت، پہ دروور اہد ۽ پیمان ۽ حد و اہیلانی گیشنگ یا
درخواست ۽ حد ۽ حدودانی گیشواری ۽ فیصلہ کنگ گران ۽ کپیت، چوشیں جاوراں،
زبان زانت کردسک باز گونڈترگ سک باز پرمارگ انت۔

ٹولی ۽ پُچ، گورے گپ ۽ گوں کار داریت، کہ آئی ۽ ہمک باسک ۽ گورا
پروجیکٹ ۽ وتی بہر ۽ کارانی بابت ۽ پکائیں ۽ راستیں سرپدی بہ بیت۔ ٹولی ۽ چاگردی
مردمانی گورازبان زانت گورالے بابت ۽ سرجمی ۽ زانتکاری بہ بنت کہ زبانزانت ۽
گوراچینچو بودناکی است۔ آیوک ۽ زبان زانت ۽ رابازیں زبانانی زانو کے مہ زان
انت (زبان زانت ۽ دومی ماناہ انت) یا آئی ۽ راہندی زبان ۽ گوں روانی ۽ گپ
جنوکیں مردمانی نیمگ ۽ زبان ایراد گرگ بیت کہ یک بولی ۽ گپ ردی ۽
کنت “آئی راتپاسی کرد ۽ تب ۽ سراگرپت نیست۔ توارینکی نبشتہ ۽ پیچیدگیں ذمہ
واری مدام مان آرگ نہ بیت۔ ہمے وڑانوکیں نبشتہ رہندے ۽ جوڑکنگ۔ البت
وہدے ہندی مردم ہوار بوت انت، گڑازوتیں سوب مندی ۽ امکان باز بنت۔ ۽
اگس اے مہ بنت گڑا بے اوپاری ۽ رپیکاری بوت گرت کنت۔ البت زبان زانت باز
گرت کت کنت۔ آجادوگرے نہ انت ۽ اگس مواد ۽ وسیلہ سُست بہ بنت یا وہد کم بہ
بیت یا شرت نزوریں بہ بنت۔ اے محدودیں جاوراں چے کنگ بیت۔

زبان زانت ۽ رازانگی انت، کہ آئی ۽ ٹولی ۽ چاگردی باسک چے لوٹنت ۽
ہمودا کہ آہاں آئی ۽ کمک پکار بیت آ مشبتیں رنگے ۽ آہانی کار ۽ بنیت۔ ہمے وڑا آ، ہما
کلیں کاراں بند بہ کنت، کہ آایشاں چوناہا گرت کت نہ کنت یا آزابان زانتی رنگ ۽
اچجو ارزشندار نہ انت۔ پہ درور کہ آہاں چوش گشگ بہ بیت کہ آگال ۽ ردانی

سادگیں لڑے جوڑ بہ کننت پہ حاصیں دگی لوٹے ۽ (چوش کہ سیلانیانی تاکدیم) یا پہ
 یک میوزیم ۽ نمائش ۽ سرناگ یاچید گانی دیک، ہمیںچو کہ زبان ۽ بابت ۽ نوکیں
 راستیانی درگیجگ ۽ سیادی انت چوشیں ذمہ واری مدام کسان یاایشانی زبان زانتی
 بستار نہ بیت، بلئے چاگرد ۽ چماں آہانی پُر ارزشتیں چاگردی بستار است انت زبان
 زانت بگندے وت بہ ماریت کہ آوتی آسرانی نوکیں تہر دیم ۽ آرگ انت کہ آیک
 انچائیں مردے ۽ دست نہ کپنت۔ اے نکتہ ہماوہد ۽ سک باز پُر مارگ بیت وہدے
 وانینگى موادانی رسائی ۽ بابت ۽ گپ ۽ تران بیت۔ آ اے گپ ۽ بہ ساڑہ انت کہ
 چاگردی مردماں اے گپ ۽ سرپدی دیک بہ بیت آچے کنگ ۽ انت، آ اے گپ ۽
 بابت ۽ وش مہ بنت دانکہ مہلوک ۽ انچیں معلوماری دیک ناسرجم بوہگ ۽ انت کہ
 بگجی کارانی انت ۽ ناپکاہ انت۔ اے گڈی تپاسکاری انت کہ پریشی ۽ ڈوناگر ڈٹس زور
 دنت، اے چاگرد انت کہ آ اے گپ ۽ چار ۽ دگوش ۽ بہ کننت: (55)

”زبان زانت وتی بیم آماچیں زبانی ۽ کار ۽ الم چاگرد ۽ مستر ۽ کماشانی گورا
 جم بہ دنت۔ ہر نوکیں جاور ۽ زانت ۽ چہ وتی دیرمانیں زانتکاری مول ۽ مراداں چاگرد
 ۽ ہماومان ۽ دیم ۽ اتگلیں لوٹاں چہ پیلو بہ کننت۔“

بلئے دوئیں لیکہانی میان ۽ انگت یک بازگستائی موجود انت۔ انچوش کہ
 کو لیٹ گرین ویلڈ گوشت: (56)

زانتی زبان زانتی ۽ چاگردی لوٹ ۽ جہدانی میان ۽ پہل ۽ جوڑ کنگ سک باز
 مزنیں کارے، پہ ہما زبان زانتی کسب ۽ مردماں کہ آ بیم آماچیں زبانی جاوراں گوں
 نوکیں کرن ۽ ہلاسی ۽ دوچار انت۔“

چریشاں یک چیزے پہ بیم آماچیں زبان ۽ کار کنگ ۽ یکتا نہ انت ما زبان
 ۽ بیتحالوجی ۽ سیادی ۽ اے کلین ٹک ۽ نکتہاں چہ پیش ۽ دوچار کتگیں۔

وہدے مالکینکل ۽ رکینگی زبان زانتي ۽ دیم ۽ دیم ۽ دیم کنیں۔ گڑا ادا یک جتا میں
 نکتے دیم ۽ کیست۔ آ زبانه ۽ بے ساریں مردے ۽ مرگ انت، قصہ ہلا س
 بیت۔ بلئے زبانه ۽ مرگ ۽ پڑدر ۽ قصہ بلکیں مہ مریت، بازیں وہداں مردمانی ہے
 واہگ بیت کہ آئی ۽ پدازندگ بہ کنتت، بے شک اے امکان زبان زانتي ۽ ذہن ۽
 راست انت۔ انچوش کہ آ مر تگیں زبانانی پہازگ ۽ جہد ۽ انت: یک روچے یک
 چاگردے بگندے گورائی ۽ پوتی بیگواہ گرتگیں زبانانتي راجھڑی ۽ پے رابطہ بہ کنت ۽
 وتی پیرینانی زبان ۽ وتی چاگردے دو بر پجار بہ کنائنت انچوش کہ آ گورے استیں
 وسیلہاں چہ دو بر جوڑ بوت گرت بہ کنت۔ آیا مر تگیں زبان گوئے رنگ ۽
 دو بر تپاسگ بوت کنتت؟ ۽ آگس چوشیں جہدے کنگ بہ بیت۔ گڑا ایشی
 ۽ آسرفریکن اسٹین ۽ زبان ۽ زوراکی بوت نہ کنت؟ بے شک، محدودیں سوب
 مندی ۽ بازیں درور دکپیت ۽ نوکیں نوبتاں کہ مر تگیں زبانان پے آڈیو ۽ وڈیو ۽
 آسراتی ۽ کار مرزی ۽ چہ دیروئی بوت کنت۔ کوہنیں دروراں زبان ۽ دو بر زندگ
 بوہگ ۽ درور عبرانی انت _____ ہمیشہ اے یک زانتگیں درورے انچوش کہ ما برز ۽
 دیستگ ات، جھست ایش انت کہ چہ کوہنیں زمانگ ۽ جہود ۽ ڈنی مردماں وتی زبان ۽
 کار مرزی چینیچوک ۽ داں بر جاہ داشتگ۔ اسٹیفن وروم ۽ یک بے جیڑہیں گوش
 مالومی ۽ دات: گورنا زبان ۽ کہ زرباری اسٹریلیا ۽ کوہنیں زبانه (56) اے زبان
 کساس یک کرنے ۽ چہ بیگواہ بوتگ، بلئے شہمی چنگ ۽ نزارگ بوتگ ہمیشہ وہدے
 ایشی ۽ دو بر زندگ کنگ ۽ محکمیں جُزے پاد اتک، اے پدازندگ بوت۔ بے شک
 دو بر زندگ بوتگیں زبان آنہ بیت کہ آبزہی زبان بوتگ: گیشتر اے وڑ بوت کُرت
 کنت کہ ایشی ۽ ہاتواری کردانی کمی بیت کہ بزہی زبان ۽ بوتگت ۽ کوہنیں گال امبار ۽
 مز نہیں بہرے بیگواہ بیت۔ بلئے اے انوگین زمانگ ۽ کار مرز بہ بیت ماں ایشی ۽

نوکیں کر دے گا امبار دیم ء کا آنت، انچوش کہ ایندگہ زندگیں زبانی گو ء را است
 آنت۔ ہمیںچو گیش کہ پہ کار مرزی ء تیار بیت، گڑا ہج سبب نیست کہ اے رسانک ء
 یک سر جمیں ء جو انیں رہندے جوڑ بہ بیت۔ اے ایوک ء اسٹریلیا ء درور نہ آنت،
 وروم ء ردا ء بازیں دگہ درور چہ ایندگہ جاہاں درگیجگ بوتگ۔ برطانیہ ء ماں کورن
 وال ء کورنش زبان ء مزین بیگو اہی ء پد دوبارہ زندگ بوہگ ء دیستگ، اے جہد پہ
 مائیکس ء ماں آئل آف مین (Man of Isle) ء دگ ء ہم کنگ بوتگ۔ اے گپ
 انون ء چہگوشگ نہ بیت کہ دوہر زندگ بوتگیں زبانی باندات چے بیت، بلئے اے
 است ء زندگ آنت ء دنیا ء چیزے کُنڈاں ایشاں پہ مدان مدان ء مشبتیں روکشت
 دیم ء پیدا ک آنت ء جہلی تبک ء ٹمک کنگ ہم بوہگ ء آنت، کہ پہ اے زبانی
 زندگ دارگ بکنی شرت آنت۔ چوشیں ناگمانیں بلئے دل ء تاہیر بخشوکیں چیزے
 ماں مزین کساس ء تہاگند گائیں کہ دنیا ء میزان میزان ء گیش بو ان آنت۔

زبانانی مرگ پہ ہما درساں بے کسا سیں تاوانے کہ آہانی گوں ایشی ء سیادی ءے بوتگ : زبانی ء بیگو اہی یاد و دمان ء بیگو اہی ء غم، ہمینچو گرانیں غم انت کہ کسے ء مرگ ء مرگ ء عمل ء چہ تجربت بیت۔ (58) آگس مایک بیم آماچیں چاگردے ء باسکے مہ ہیں، ماے گرانیں غم ء کساس ء جت نہ کنیں یاما ایشی ء زانت گرت نہ کنیں۔ ہما کس کہ آئی ء گوے چاگرداں کار گرتگ، تری کسانیں مدتے ء، آزانت کہ اے اصیلیں دید ء رٹنے، جوان منتگیں بہشیزی ابرمے۔ ء اے ہے دلچسپی انت کہ بیگو اہی ء لیکہ ء شنگ کنت۔ دنیا ء بازیں کُنڈاں زبان زانت، چاگردی ٹولی ء کمکی گلانی سکین ء مسامانی آپ واری ء کنت، اے جیڑہ ء بابت ء زبان زانتی آگاہی ء ایشی ء گوں جڑ تگیں سرگرمی 1990 ء زمانگ ء بوتگیں وشکامیں دیروئی ءے۔ البت پہ لس مہلوک ء آگائی انگت نزوریں رنگے ء انت، اے جیڑہ نون جتائیں تہراں چوش کہ میان استمانی، استمانی، دگی ء ہندی تبک ء مزنیں رنگے ء تران بوہگ انت۔ ماں مزنیں کساسے ء ایشی ء بابت ء مستریں آگائی ء کارچوش کہ بارسلونا ء زبان زانتی حقانی قرار داد یاریڈبک آن اینڈینجرڈ لینگویجز۔ (ٹوکیو کلئیرینگ ہاوس پروجیکٹ ء بہرے) پہ جوڑکنگ ء گانگج ء زورگ دگہ یک بے کساس مزنیں کارے، بیم آماچیں چاگردانی وری جند ء اندر ء گپ ء ترانانی بگنج بوہگ۔ نون ایشانی کار رہند ء داپینک گیش ء گیوار بوتگنت۔ چہ 1990 ء چاپ ء شنگ کاری ء کانفرسانی آسرنہ کسان مدتی ء دیرماین مول ء مراد نون تچک کنگ بوتگنت _____ چریشاں بازینے ء من اے کتاب ء بھیسہ کرتگ۔ رکیٹگی زبان زانتی یک مضمونے ء بستار ء انگت باز

دیرانت کیس ۽ وانشت ۽ تہانت۔ زبانانی مرگ ۽ سبب، عمل ۽ اثر ۽ بابت ۽ چکاسی
 رنگ ۽ گمان ایر کنگ ۽ جہت ۽ شماری ڈیٹا بیس جوڑ کنگ بوگ ۽ انت۔ ۽ اے
 سبجیکٹ ۽ اے راستیں دیروئی ۽ نشان پدربوگ ۽ انت۔

اے چینیچو دیروئی گرت کنت انوں زانگ نہ بیت، ایثی ۽ دار و مدار یک حدے ۽
 ماں بیم آماچیں زبانان روئشتانی پکائی ۽ ہمراہی ۽ زبان زانقی ۽ وتی چند ۽ کسب ۽ کار
 انت۔ ماں بیم آماچیں جاوراں گرانیں کار مدام چہ زبان زانقی نیگ ۽ ساڑاگ نہ
 بیت، آ مدام ماں سلما تیں زبانان چہ کار کنت۔ آزمو دگیس پڑ ۽ کار کنوک مدام
 اے گپ ۽ سرازور دیمنت کہ پیریں گپ جنوک یا گڈی گپ جنوک ۽ شوہازگ
 مدام گرانیں کارے۔ پرچا کہ چوشیں تو امیں سو جکار گیشتر گوشانکار (orator) نہ
 انت: برے برے چر آہاں چندے انچین بیت کہ آہرچی کہ گشتنت آہانی تہاروانی ۽
 کمی انت۔ بگندے ۽ کسانیں موادے ۽ درگیجگ ۽ بازو ہد ۽ زر پکار بہ بیت، آئی کچ ۽
 جوانی بگندے چوش مہ بیت چوش کہ زانشتی وانشتانی انت، چوش کہ تھیسز ۽ جز نلانی
 بنشتانک انت۔ من ایشاں بگندے مز نیں لیکھی نکتہ در میدت۔ دُرسیں رنگ ۽ کہ
 زبان زانقی کار ۽ کسب ۽ چندے کوہنیں مردم کہ آزاند براں چہ پولکاری زوریت یا آ
 جز نلانی بنشتانکاں تپاسیت آ انگت وڑے نہ وڑے ایشاں پیم ات کنت۔ من
 لینگو سٹیکس سوساٹی آف امریکہ ۽ 1994 شور بندی بیان تحکیس رہند ۽ مزین
 منوگرے آل کہ آئی ۽ ہے سفارش گرتگ ات کہ ”زبان زانقی بہر ہشت دنیا ۽
 انوگیس پشت پکتگیس کلسی زبانانی نیجینکاری ۽ نزارگ ۽ آہانی سرجمین تپاسکاری ۽ پالم
 گمک بہ کنت ۽ گیشتریں دلگوش ہما زبانانی نیگ ۽ بدی انت کہ آمرگ ۽ کلانٹ ۽
 انت، ۽ ہما زبانان ہم کہ آہانی گورابازیں رنگ ۽ رنگی است ۽ اے منتگیس گپے کہ
 اے وڑیں موادانی جم کنگ ۽ تپاسگ زبان زانقی بنید ۽ بنگیجی ۽ پکائیں بہر ایت۔“ ۽

اے گپ ۽ سر ازورے داتگ کہ چوشیں کارانی بستار مزنیں ڈگری دینگ ۽ جوانیں روزگار، ترقی ۽ یا کہ مُدتی فیصلہبانی رنگ ۽ الم منگ بہ بنت۔“ (59)

دیمر وئی ہم کس اس کنگ ۽ گوں کارداریت، چوش کہ تا جگیں میان استمانی میلانی ہوار بوگ انت۔ اے پیش گشی گران انت کہ نوکیں راجی حد و ابیلاں چہ برزتریں سیاسی ۽ معاشی ادارہ چوش کہ یورپی یونین دگہ آزاتیں کاروباری گلانی اثر چے بیت۔

یک اسرے کہ گندگ بوگ ۽ انت، آہندی دمگانی پچار ۽ پدا محکم بوگ انت، ۽ چریشی ۽ پہ کم آبادی والہیں مردماں مزنیں سیاسی ۽ زر ۽ مالی کمک ۽ امکان گندگ بوگ ۽ انت۔ اے پڑاں دیمر وئی ۽ مستریں دار و مدار گوں زر ۽ مالی کمک ۽ رسگ ۽ انت، چوشیں بازیں مردم است انت کہ آچرے جاوراں در آہگ ۽ واہگدار انت:

بلئے زر ۽ مال ۽ کمی ۽ سبب ۽ بس کسانیں رنگ ۽ ایشانی کمک ۽ پہ پروجیکٹ جوڑ کنگ ۽ انت۔ اے ہاگلانی نیگ ۽ اشتاپیں کلوہے، کہ آپرے کار ۽ زر ۽ جم کنگ ۽ دزگلانش انت، پہ درور بیم آماچیں زبانانی فنڈ ۽ وتی دومی سال ۽ کمکی دہ 10 پروجیکٹ جوڑ گرت۔ وہدے کل 70 درخواست دیگ بوگ ات۔ گیشتر پروجیکٹاں کہ زر دیگ بوگ ات کسانیں کچ نیگ ات انت: ہے قصہ گوں فاؤنڈیشن فار اینڈینجر ڈیلینگویجز ۽ ات کہ آئی ۽ ماں 1998 ۽ 30 پروجیکٹ توکا ایوک ۽ پہ 4 پروجیکٹاں بند و بست کت گرت۔ (60)

چریشاں گیشتر کہ دگوش دیگ بوگ ات انت آزیات ترزوت ماین انت۔ دیر ماین شور بندیاں پہ اشتاپیں پروجیکٹ جوڑ کنگ پکار انت۔ کہ آوتی توانایاں پہ زبانانی مداخلت ۽ ہرچ بہ کننت۔ چہ کلاں گیش مایک انجیں جیڑھے ۽ گوں دوچار ایں کہ آئی ۽ اثر کم کنگ بوت کننت۔ بلئے پہ کسانیں مدتے ۽ سرجمی ۽ گیشوارگ نہ بیت۔ اے نکتہ جوانیں رنگ ۽ چہ ہما پروگراماں پیشدارگ بیت کہ آہانی سرابازیں

سالوں چہ کار بوہگ ء انت 25 سالوں ماں مہواوک ء بس یک درورے
 ء بزوریت۔ (61) جسٹ ایش انت کہ کجام کار ء پرچا ء کدی پہ نوک زندگ کنگ ء
 زورگ بہ بیت، اے پکائی ء گرائیں جسٹے بس پریشی ء کلینکل رنگ ء پترگ لوٹیت۔
 گڑا جسٹ ء پمہ دیگ بوت کنت، بلے پریشی ء دراج بریں پولکاری ءے پکار انت۔ ء
 اے بازیں سالے زوریت ء مدام گران ء کپییت۔ انوگیں پدرچ ہما اولی پدرتچ انت
 کہ آئی ء گورابازیں مواد است کہ آجور ء یک زگریں تپاسکاری ءے کرت کنت۔ آ
 ایشی ء آپسرے ء سرگرت کنت، کہ مادام ماں تاموری ء دیستگ۔ ماں آوکیں
 کرن ء دنیا ء نیم ء چہ گیش زبانی بیگو، ہی ء گوں دیم پہ دیم بوہگ ء دنیا ء ایوک ء یک
 پدریں امکانی زبانی ء آگس چندے سدسال پشت کپتگ، اے ہما پدرتچ انت ایشی را
 فیصلہ کنگ لوٹیت۔ مئے گورادورہ انت، ماہشک بہ نندین ء دستاں کٹ ء بہ کنیں، ء
 چیزاناں، بلیں کہ ہما دیم ء گواتے بارت بہ بارت۔ چونہا مز نیں مدتے گوستگ چانکہ
 زبان زانت یکجائی بہ نند انت ء کار بہ کننت ء اے بابت ء نینسی ڈورین چوش
 گوشت۔ (62)

”ٹرس آماچیں زبانی مچیں کمک ء جزم ء چہ پیش مارا باز دیر انت کہ ودار گرتگ، ماپہ
 مرگ امباریں زباناں نازینک بہ جنین، یا کہ چہ وشکامی کنگ ء بدل ء آہانی یکتائیں زند
 ء اُمیت ء بہ کشیں۔

دومی رنگ ء مارا کار کنگی انت، ہمیںچو کہ وڑ ء راہ بوت کنت اے جاور ء گوں جنگ بہ
 کنیں ء آپسرے ء سر بہ ہیں۔ مازانیں کہ مئے توک ء دؤر کنگ بے سوب نہ بیت۔
 نوک زندگ کنگ ء اسکیم کار آمد بنت۔ بلئے وهد تچان انت، پہ بازیں زباناں انون ء
 چہ باز دیر بوتگ۔ بلئے مابازیں دگہ زبانی باندات ء وتی دستاں بہ کنیں۔ زبان زانت
 دیگی سزپ ء انت، آچوناہا پڑاں کار ء انت، ہمیںچو گیشتر کمک کہ بوت کنت

بہ کنین۔ مردمانی آگائی پُر ارز شتین گاگیجے ء من ء اُمیت انت کہ اے کتاب پہ اے
ذمہ واری ء وتی بہر ء کار ء کنت۔ کاراں پہ اشتاپی کنگ ء لوٹ ء زبان زانتی ء ہم پہلی ء
دگہ کس گرت نہ کنت۔ زبان بے کسا سیں کچ ءے ء مرگ ء انت۔ اگس ہما حساب
کہ من اولی در ء داتگ ات راستے گڑا چمانینکہ من اے کتاب ء نمیسگ بندات
گرتگ، دگہ شش یا گیشتر زباناں ء وتی سرایر گرتگ۔

20-4-2020

شونداٲ

- ایڈم، ڈگلس، 1979ء دی-ہائیکرز گائیڈ ٹودی گیلکسی، لندن: پان۔
- ایڈلار، ولیم، ایف، ایچ، 1998ء دی اینڈ نیجر ڈ میچولیش آف نیسیو لینگویجز ان ساوتھ امریکہ ان مستو سوموار (جلد) 1-15
- ایلرز، جو سلان اینڈ لینی مینٹس، 1997ء، اتنسی ان دی کنٹیکٹ آف کلیفونیا نیو لینگویجز، فاونڈیشن فار اینڈ نیجر ڈ لینگویجز نیوز لیٹر 5-18-19
- اینڈرسن، اولے اسٹیگ، 1998ء، دی بریکل آف ایبک ان ایسٹریکٹس فار دی اوپن فورم، سپلیمنٹ ٹو اسٹلر (جلد) 3
- اینامالی، ای، 1998ء، لینگویج سرواول ان انڈیا، چینلجز اینڈ رسپانس، ان مٹومورا (جلد) 17-31
- آر لینڈ لین لوئس، 1996ء، ڈوپلمنٹ اکناکس اینڈ لینگویجز، دی برانسٹ سرچ فار مرچ؟ انٹرنیشنل جنرل آف سوشیالوجی آف لینگویجز 121-119-57
- اسٹود، مارگریٹ، 1995ء، مارش لینگویجز، ان مارنگ ان دی برنڈ ہاوس، بو سٹن، گلش، پینٹن، ری پرنٹ، ان اوگس 28، 8
- باہے، آر، ای، 1997ء، انڈراسٹڈنگ، دی کلچرل ایکوالوجی ماڈل ان کلچے 1-23
- باکر، کولن اینڈ ریاس جونز، 1998ء، انسائیکلو پیڈیا آف ہائی لینگویجز انڈ ہائی لینگویجز ایجوکیشن، کیلیورن: ملٹی لینگویجز میٹرز

- بال مارٹن، جے، 1998، دی یوز آف ویلش، کیلوڈن: ملٹی لینگول میٹرز، ہامپورڈ، سیموئل، 1954، ڈائیکٹ آف ساوتھ لنکا شائر، لندن، جون رسل اسمتھ۔
- ہامبور، آئیو، 1997، کنٹریوشن ٹو دی سیمپوزیم آن اینڈینجرڈ لینگویجز افریقہ، لپیگر، اوگیوس، 6-2-21
- ہارنس، جے، 1984، اے وی ڈیشنل ان ٹیوکاورب، انٹرنیشنل جنرل آف امریکن لینگویسٹکس 50-71-255
- ہارٹس، رونلڈ، 1977، ڈیکلیریشن، ان پریگمنٹس آن ڈسکورس اینتورس پیرس: ایڈیشن، ڈوسیول۔
- ہاویر، لورے اینڈ فیسٹر رُوڈگل ایڈیشن 1998، لینگویجز میتھ، ہارمنڈوراتھ فینگون۔
- ہومان، جیمز، اے، 1980، اے گائیڈ ٹو ایٹوز ان انڈین لینگویجز ریٹیشن، واشنگٹن، سنٹر فار اپلائیڈ لینگویسٹکس۔
- ہومان، رچرڈ، اینڈ جول شیرزر، 1974 ایکسپو لیریشن ان دی لیٹنو گراپی آف اسپیکنگ، کیمرج: کیمرج یونیورسٹی۔
- ہیلن، وینسپورڈ، 1984، ویلش اینڈ انگلش ان ویلز، ان پیٹر ٹروڈگل، لینگویج ان برٹش ایلز، کیمرج، کیمرج یونیورسٹی پریس۔ 79-44
- ہیٹن، رچرڈ، اے، 1996، لینگویج پالیسی ان نیوز لینڈ ڈیپارٹمنٹ دی انٹینیشنل ان میچل ہر من اینڈ ہاربر اینڈ، لینگوی پالیسی ان انگلش ڈومینٹ کنٹریز، کلیوڈن: ملٹی لینگول میٹرز 62-98

- بر گلکس لینڈ، کنٹ، 1998، ٹوکیس آف لینکوتج اینڈ نیجر منٹ: ایوٹ اینڈ سیمی، ان مٹسومورا 33-48
- بر نارڈ، ایچ، رسل، 1992، پریزورنگ لینکولڈائی ور سٹی ہیومن آرگنائزیشن 51-82-9
- بیسکلز ایم۔ ٹی، 1992، وینڈز آف پری ڈم: دی اسٹوری آف دی نواجو کوڈ ٹاکرز آف ورڈوار 11، ڈارین سی ٹی: ٹوبا ٹیٹس۔
- بلچ روجر، 199، ریسینٹ فیلڈورک ان نائجریا: رپورٹ آن ہوروم اینڈ تاپشن، اکنوس 9-10-11
- بلچ، بر نارڈ اینڈ ار ٹریگر، 1942، آوٹ لائن آف لینکوسٹک اینا لائز، بلتی مور: لینکوسٹک سوسائٹی آف امریکہ
- بلوم فیلڈ، لیونارڈ، 1933، لینکوتج، لندن، ایلن اینڈ ان ون۔
- بودمر، ان فی ریڈرک، 1944، دی لوم آف لینکوتج، لندن ایلن اینڈ آن ون۔
- بروسٹ، ارنو، 1957، تربواون بابل، 6، ستو ہنگارڈ میسر مین۔
- بوسل، جیمز، 1785، جرنل آف اے ٹور ٹودی، ایروڈیمز، لندن، چارلس ڈلی
- 1791، دی لائف آف سیمونل جانسن، لندن، چارلس ڈلی۔
- بورس، آر، ایچ، گیل اینڈ تاجیفل، 1974، لینکوتج از اے ڈیٹر منٹ آف آئی ڈیٹنٹیٹی، یورپیئن جرنل آف سوشل سکا یولوجی 3، 60، 447
- بریڈلی، ڈیوڈ، 1989، دی ڈس ایپرینس آف اگوگنگ ان تھائی لینڈ، ان ڈورین 33-40

- 1998ء مانیرٹی لینگو تچ پالیسی اینڈ نیچر ڈیٹنگویجز۔ ان چائینا اینڈ ساوتھ ایسٹ ایشیا، ان مٹسو مور 49-83
- بریز نیچر، میاس، 1994ء، کنٹری بیوشن ٹو اے سیمین ءر آن اینڈ نیچر ڈیٹنگویجز۔ ایٹ در نماؤٹ کالج، ہانور نیوا ایمپائشر، یو ایس۔ اے)
- 1998ء ویئرٹس وے آف ڈائمنگ اینڈ ڈپرینٹ کانٹریڈز آف ڈیٹھ: اسکالر لی اپروچز ٹو لینگو تچ اینڈ نیچر ڈیٹنگویجز آن دی افریقن کنٹینیٹ، ان مٹسو مور 85-100
- بریز چر، میٹاس، برینڈ، ہینی اینڈ گر نیل سومنز، 1991
- لینگو تچ ڈیٹھ ان افریقہ، ان روبن اینڈ اولن بیک 19-44
- برائٹ، ولیم، 1992ء، دی انٹرنیشنل انسکلو پیڈیا آ لینگو سٹکس آکسفورڈ اینڈ نیویارک، آکسفورڈ یونیورسٹی پیرس۔
- برم اینٹ، کرسٹوفر، 1995ء، لینگو تچ ایجوکیشن ان نیشنل کریکولم، آکسفورڈ، بلیک ول۔
- بلوک، اے، او، اسٹیلے برس اینڈ ایس، ٹرمبلے، 1998ء، دی فنٹوٹھ ڈکشنری آف ماڈرن تاٹھ، سیکنڈ ایڈیشن لندن۔
- کنٹونی، گینا اینڈ ون ریز، 1998ء، وٹ ایجوکیشن کین دو ایڈ کمیونٹی افورٹ اٹ اینڈ نیچنٹس لینگوی ریٹولائزیشن ان اسٹولر۔ 7-33
- چے پے، ڈبلیو، اینڈ نیولز، 1986ء، ایوڈیشنٹلی: دی لینگو سٹکس گوڈنگ آف لیمپسٹولوی، ناروڈ، ابللیکس۔
- چمبرز، اے کے اینڈ پی ٹروڈگل، 1980ء ڈائیکٹو لوی، کیمر تچ، کیمری یونیورسٹی پیرس۔

- چیمپینین، ایس، جی، 1938، ریشٹل پروربز، لندن، رٹلج۔
- چومسکی، اے، این، 1997، سینٹیک اسٹرکچرز، دی ایگوماؤنٹ۔
- کلچے ڈانیال، 1997، کلچرل ایکیولوجی: دی چینجنگ ڈائنامکس آف کمنیو کیشن لندن:
- انٹرنیشنل انسٹیٹیوٹ آف کمنیو کیشن کمیٹی آن اینڈیزڈ لینگویجز اینڈ دیئر پری
- زرویشن 1994، دی نیڈ فار دی ڈوکومنٹس آف لینگوسٹک ڈائیورسٹی لینگوسٹک
- سوسائٹی آف امریکہ بلوٹن 144، (جون 1994)۔ 5-
- کونیل بروس 1997، کسبے 4-27
- کولماس، فلوریس، 1992، لینگوتج اینڈ اکنامی، آکسفورڈ بلیک ول۔
- کریگ، کولٹے، 1992، اے کانسٹیٹیویشنل ریپوننس ٹو لینگوتج اینڈ یمنرمنٹ: دی
- کیس آف نیرگو، لینگوتج 17، 68-24
- کرو، رون، 1997، گیسٹ آڈٹوریل ان لیسکو 4-3-4
- کر سٹل، ڈیوڈ، 1980/91، کلینکل لینگوسٹکس، وینا، سہرنیجر / لندن ور۔
- 1982، اٹرم، ٹائم، اینڈ ٹیٹ، برٹش جرنل، آف ڈسکارڈ آف
- کیونیکیشن، 17-3-19-
- 1985، لینگوسٹکس سینڈ ایڈیشن، آرمونڈ زوار تھ، پیگیون
- 1997، اے کیمرتج انسکلوپیڈیا آف لینگوتج، سینڈ ایڈیشن کیمرتج: کیمرتج
- یونیورسٹی پیرس۔
- 1997، بی، انگلش ایز اے گلوبل لینگوتج، کیمرتج: کیمرتج یونیورسٹی پیرس۔
- 1997، بی، انگلش ایز اے گلوبل لینگوتج، کیمرتج: کیمرتج یونیورسٹی پیرس۔
- 1997، سی، دی کیمرتج انسکلوپیڈیا، تھر ڈیڈ ایڈیشن، کیمرتج: کیمرتج یونیورسٹی پیرس

- 1998، موانگ ٹواڑز این انگلش فیملی آف لینگو تچ، ایں
- او ایگلز اینڈ روا اینڈ ایم۔ کنور بیوف، فولیہ انگلیٹکا فاراولگا، ایس، اسخما نونوفا آن ورڈ انگلشز، ماسکو: ماسکو اسٹیٹ یونیورسٹی 84-95
- 1999، فرم آوٹ ان لفٹ فیلڈ؟ ڈیٹ ایزناٹ کرکٹ، فائنڈنگ اے فوکس فار دی لینگو تچ کوریکلوم، ان آر، ایس، ویلر، دی ورکنگ انٹانٹ لینگو تچ، نیویارک، پیریکر۔
- ڈال بے، ڈیوڈ، 1997، ایکسپلورنگ دی لوگو سپیٹرو آف رزلٹ، پیپر، پیرزینڈ ڈ، ایٹ، لوگو سپیٹر، ورکشاپ، اسکول آف اور نیٹشل اینڈ افریقن اسٹڈیز، لندن، 11، ستمبر 1997۔
- ڈینی سوزوکی، جوہان، 1997، ٹیچر ٹرانیز ٹو ریسکو لینگو تچ اسپوکن بائی جیس، لاس اینجلس ٹائمز، 29 مارچ 1997
- دانقی، 1304، ڈی ویلگری کیلو قینیٹا، ٹرانسلٹیڈ بائی اے۔ جی فیرز اوئل۔
- ڈینیو آوڑ، نورا، مارکس اینڈ رچرڈ ڈینیو آوڑ، 199، ٹیکنیکل ایموشنل اینڈ آئیڈولوجیکل ایٹوز ان رپورسنگ لینگو تچ شفٹ: ایگز مپل فرم ساوتھ ایسٹ اسکا، ان گرینبول اینڈ ویلے 57-98۔
- دیمندال، گریٹ جے، 1989، آن لینگو تچ ڈیٹھ ان ایسٹرن افریقہ، ان ڈورین، 13-31
- ڈکسن، آر، ایم، دلیو 1972، دی ایربل لینگو تچ آف نارٹھ کونین لینڈ، کیمر تچ: کیمری یونیورسٹی پیرس۔

- 1991، دی اینڈینجر ڈ لیٹگو بیجر۔ آف آسٹریلیا، انڈونیشیا اینڈ اوشینا، ان روبنز اینڈ اولن بیک 55-229
- 1997، دی رائز اینڈ فال آف لیٹگو بیجر، کیمریج: کیمریج یونیورسٹی پریس۔
- ڈورین، نیمنسی، سی، 1981، لیٹگو بیجر ڈیٹھ: دی لائف سائیکل آف اے اسکولٹش گائیک ڈائیلیٹ، فلاڈیلفا، یونیورسٹی آف پینا سولہ پریس۔
- 1989، انوسٹی گینگ لیسو لیس اسٹیز ان لیٹگو کٹر کشن اینڈ ڈیٹھ کیمریج: کیمریج یونیورسٹی پریس۔
- 1993، اے ریپانس ٹولڈے فوگڈز آدر ویو آف اینڈینجر ڈ لیٹگو بیجر، لیٹگو بیجر 575، 9، 69
- 1998، ویسٹرن لیٹگو بیجر آئیڈولوجی اینڈ سماں لیٹگو فار سپیکٹ، ان گریمنول اینڈ ویلے، 3-21
- ڈپی، جے، 1959، اپی ڈے میک ان کولو نسیل امریکہ، ہاٹن رنج، لا، لوشیانا اسٹیٹ یونیورسٹی پریس۔
- دورینتی، ایلینڈرو، 1997، لیٹگو سٹک انتر و پولوی: کیمریج: کیمریج یونیورسٹی پریس۔
- ایس، ہانک اینڈ میچل ہولو، 1992، ماڈرن آرٹ اینڈ ایشنٹ آئی کن، دی ایب اور یجنل گیلری آف ڈیمنگ۔
- ایڈمونڈر، مارگوٹ اینڈ ایلا ای کلارک 1989، وائس آف دی وینڈز، نیٹیو امریکن لیجنڈز، نیویارک، فیکٹ آن فائل۔
- ایکو، او مبیرٹو، 1995، دی سرچ فار دی پرفیکٹ لیٹگو بیجر، آکسفورڈ بلیک ویل۔
- ایڈورڈ، ون، 1985، لیٹگو بیجر: سوسائٹی اینڈ آئی ڈیمنٹیٹی آکسفورڈ، بلیک ویل۔

- 1992، سوشیو پولیٹیکل، آسٹریٹ آف لینگویج مینٹنس اینڈ لاس: ٹوارڈز آٹائی فولوجی آف مانیٹرٹی لینگویج سوشیشن: ان ویلم فیس، کوٹن جیمرٹ اینڈ سجاک کورون، مینٹنس اینڈ لاس آف مانیٹرٹی لینگویجز، ایمسٹرڈم، بیئنجمین 37-54
- ایڈورڈ، وی اینڈ ٹی۔ جے، سینک ویز، 1990، اورل کلچرز اینڈ پریزیٹ، آکسفورڈ اینڈ بلیک ول۔
- ایلٹ، ٹی ایس، دی کلاسیک اینڈ دی مین آف لیٹر (پریزیڈینٹشل ایڈریس ٹو دی کلاسیکل ایسوسی ایشن ان کیمرتج 1942)، جان ایورڈ، سیلنڈ فورز، آرمنڈوارتھ: پیٹلون 9-233
- ایمرسن، رالف والڈو 1909/1833، رنل آف رالف والڈو ایمرسن، بو سٹن، ہلٹن، مفتلن۔
- 1844، ایسے: سیکنڈ سیریز، بو سٹن پلپس، سیچمپسن۔
- 186، دی کنڈکٹ آف لائف، بو سٹن ٹیکنور اینڈ فیلڈ۔
- انگلینڈ، نور، سی، 1998، مان انورٹس ٹوارڈز لینگویج پری زرویشن ان گرانبول اینڈ ویلے، 99-116
- یورپین بیر وفارلیبر یوزڈ لینگویجز، 1994، واڈے میکوم: گائیڈ ٹو لیگل ڈکومینٹس سپورٹ اسٹریکچر اینڈ ایکشن پروگرامز پریٹینگ ٹو دی لیسریوزڈ لینگویجز آف یورپ، ڈبلن۔
- ایونز، نیکولس، 1998 اور بیجنیز اسپیک اے پریمٹیو لینگویج، ان لورے باور اینڈ پیٹر ٹورڈگل، لینگویج میتھ، پرمن وارٹھ، پیلون، 68-159۔

- گرینڈ، پری اینڈ فرینکویز گرینڈ، 1993، امریکی، ایکٹرول: گرینڈے ایمرن، ان سرگئے باوچٹ، سیچو ایشن ڈس، پاپولیشن، اینڈ جینٹس ڈس فورٹس، ڈینس ایٹ اوموڈس، لیگز م برگ: آفیس ڈس پیلیکیشن آفیشل ڈس، کیمنو کیٹس یورپین،

176-89

- گرینبول، لینورے، اے، اینڈ لینڈ سٹی آئی، ویلے 1998 اے اینڈیز ڈ لینگویجز، کرنٹ ایشوز اینڈ فیوچر فار سفیکس: کیمر تیج: کیمر تیج یونیورسٹی پیرس۔

- 1998 بی، ٹو وارڈ، اے ٹالفلوجی آف لینگویجز آف دی ورلڈ 13th ایڈیشن، ڈلاس، ٹی ایکس، سہر انسٹیٹوٹ آف لینگویسٹکس۔

- گرن، ایف، 1996 دی اکنامکس آف لینگویج سروے، اسمنٹ اینڈ پار سفیکٹ، انٹرنیشنل جرنل آف سوشیالوجی فاف لینگویج 121-17-44

- گر نیبولڈ، کوالٹے 1998، لینگویج اینڈ نیجر منٹ ان ساؤتھ امریکہ: اے پروگرامک اپروچ ان گرانبول اینڈ ویلے 59-124

- گروسی جین، فیرکوس، 1982، لائف ود ٹو لینگویج کیمر تیج! ایم، اے، ہاورڈ یونیورسٹی پیرس۔

- گم، پرز، جوہان، جے، اینڈ اسٹیفن سی، لیوسن 1996، ری جمسنگ لینگویسٹک، ریلے ٹی وی کیمر تیج: کیمر تیج یونیورسٹی، پیرس

- ہانچ، کلاؤڈ، 2001، حالٹے اے لامورٹ، ڈس لینگویس پیرس، اوڈلے جیکب۔

- ایمان، جے، پی بنیکا، 1992، دی ریٹورومانس لینگویج، لندن، روت لیج۔

- ہالے، کن، 1992، آن اینڈ نیجر ڈ لینگویج اینڈ سیپ گارڈنگ آف ڈائیورسٹی،

لینگویج 68-1-3

- 1992 بی، لینگوتج اینڈ نیجر منٹ اینڈ ہیومن ویلیو آف لینگوسٹک ڈائیورسٹی، لینگویجز۔
42-35-68
- 1995 کنٹری بیوشن ٹو اے سمینار آن اینڈ نیجر ڈ لینگویجز ڈارٹ ماؤتھ، کالج آن ہور
(یونیورسٹی آف ایسٹرن، یو ایس اے) 1-5
- 1998، آن اینڈ نیجر ڈ لینگویجز اینڈ ایمپارٹنس آف لینگوسٹک ڈائیورسٹی، ان
گراں بول اینڈ ویلے، 205
- ہیری سن، بی، 1997، لینگوتج انٹی گریشن: رزلٹ آف این انٹرنیشنل اتالاز،
اسٹیتیکل جرنل آف یونائیٹڈ نیشن، اے سی ای 14-289-303
- ہاگن، ہیز، 1971، دی ایکولوجی آف لینگوتج، لینگوسٹک رپورٹ، سپلیمنٹ 25 ٹو اولیم
13(1).25
- 1972 دی ایکولوجی آف لینگوتج، سنیڈ فورٹ، سینڈ فورڈ یونیورسٹی پیرس۔
- ہیڈ گیگ، ہانس، ورنر، 1982، میوزک اینڈ پولیٹکس، کلکٹڈ رائٹنگ 1953-81
ٹرانسلیٹڈ بائی پیٹر لیبینی، لندن، فابر۔
- ہاکٹ، چارلس، ایف، 1958، اے کورس ان ماڈرن لینگوسٹکس نیویارک، میک
میلن۔
- ہونی گسو الڈ، ہنیری، ایم، 1989، لینگوتج لیڈیسولین، اینڈ لینگوتج ہسٹری: میٹرز آف
لیزٹی، لیونگ، لاس اینڈ لائیک، ان ڈورین 54-347
- ہولوے، چارلس، ای، 1997، ڈائیکٹ ڈیتھ: دی کیس آف بڑے اسپینش،
ایمسٹرڈم، بیچمن

- ہولمز، ہولیور، وینڈل، 1860، دی پروفیسر ایٹ دی بریک فاسٹ ٹیمبل، بو سٹن، ٹیکسز اینڈ فیلڈ
- ہالٹ، ڈینس، 1998، مئے ہورے، اے لینگوسٹک اسکلیپر: اینڈ نیجر ڈ لینگو تاج فنڈ یوز لیٹر 2(1)1-3
- ہورک، برین، 1982، دی کیمر تاج انسکلو پیڈیا آف چائینا، کیمر تاج: کیمر تاج یونیورسٹی پریس۔
- ہورن برگر، نیسنی اینڈ کینڈل کنگ، 1996، کنٹریوشن ٹو اے کانفرس آن ایتھن سٹی اینڈ آئی ڈیٹھیٹی ان اینڈ جینٹس لینگو تاج ریوٹا لائزیشن (امریکن اینتھرو پولوجیکل ایسوسی ایشن) ایڈ ان نومبر 1996، نیوز لیٹر آف فاؤنڈیشن فار اینڈ نیجر ڈ لینگو تاج 5-19
- ہیوز، جیفری، 1988، ورڈز ان ٹائم، اکسفورڈ، بلیک ول
- ہیمنز، ڈل، 1966، انٹر وڈکشن ٹو پارٹ 2 آف لینگو تاج ان کلچر اینڈ سوسائٹی، نیویارک، ہارپر اینڈ رو
- لورو رتھ، ڈیلن، 1995۔ اے ویک ان یورپ کارڈیپ: یونیورسٹی آف ویلز پریس۔
- ایوانوف، جیسولوف، 1992، ری کنٹرکشن دی پاسٹ انٹر کوم 15(1)
- جیکبز، کیاٹیو کے، لینسٹے، 1998، کورنولوجی آف مواک لینگو تاج، انسٹرکشن ایٹ، کواکے، ان گرانبول اینڈ ویلے 23-177
- جان نیس، ایبر ہارڈ، 1998، مائیزٹی لینگو تاج ان اسٹریا! ایکسپرنس فارم سوشیو لینگوسٹک، فیلڈ ورک، ان ہو سٹلر 4-552

- جیمز کارل، 1997، ویلش بائی لینگولزم۔ فیکٹ اینڈ فیکشن، لینگوتج پروبلمز اینڈ لینگوتج پلاننگ 1-73-81
- 1999، لینگوتج آویرنس: ایمپلی کیشنز فار لینگوتج کوریکولم، لینگوتج، کلچر، کوریکولم 12-94-115
- جوکس، کرسٹوفر، 1998، لیونگ ورڈز اینڈ کارٹون ٹرانسلیشن، لانگ ہاوس، ٹیکسٹ اینڈ لمیٹیشن آف انگلش، ان گرانبول اینڈ ویلے 33-217
- جونسن، جیرالڈ، جے، 1978، یونا، ان آر، ایف، ایزر ہینڈ بک آف نارٹھ امریکن انڈین، ولیم iiiiv واشنگٹن اسمتھ سن این انسٹیویشن 6-361
- جونسن، سیموئل، 1990 (1773) اے جرنی ٹودی ویسٹرن آئی لینڈ آف اسکا لینڈ ہر منڈر وار تھ: پیگنون
- جونز، اینی، ای، 1985، ایرڈ اینڈ گیر پپول بم مینٹرنی کلونڈرون، ایپلون اینڈ لینڈی سیلیو کارڈیف ورکنگ پیپرز ان ویلش لینگوسٹکس 4-81-100
- جونز، اسٹیو، روبرٹ، مارٹن اینڈ ڈیوڈ فلیم 1992 دی کیمرتج انسکلو پیڈیا آف ہیومن ایولوشن، کیمرتج: کیمرتج یونیورسٹی پریس
- کوفمان، ٹرنیس، 1994، دی نیٹیو لینگویجز آف ساوتھ امریکہ: ان کرسٹوفر موزلے اینڈ آر، ای آشر، اٹلاس آف دی ورڈز لینگویجز لندن، رتلج، 46-76
- کیلیٹ، آرئلڈ، 1996 اے بائی گم لارڈ، دی گو سپل ان بروڈیارک شائر اسٹولے، اسمتھ سٹیلے۔
- کین کیڈے، ایم ڈیلے، 1991، دی ڈک لائن آف نیٹیو لینگوتج ان کینڈا، ان روبن اینڈ ایملن بک 76-157

- کیسپلنگ، روڈ یارڈ 28/1912، دی یوز آف ریڈنگ (اسپیج ایٹ واشنگٹن کالج، 1912) ان روڈ یارڈ کیسپلنگ اے بک آف آرت ورڈز، ڈبل لڈے، ڈورس 73-90
- کوچ، ایڈی ایٹ سیون مسلامونی، 1997، ورڈز دیٹ کلک ایٹڈ رٹل سو فٹلی لائک دی وائلڈ، میل گارڈین (برام فوٹین) 12-18 ستمبر 1997-28
- کروس، میکائیل، 1992، دی ورڈز لینگویج ان کرائی سس، لینگویج 68-4-10
- 1998، دی اسکوپ آف دی لینگویج ایٹڈ نیچرمنٹ کرائی سس ایٹڈ ریسنٹ رسپانس ٹو ایٹ، ان مٹسو مور، 9-108
- کرو سکرٹی، پال، دی 1993، لینگویج، ہسٹری ایٹڈ آئی ڈیٹ: اینھو لینگویٹک اسٹڈیز آف ایری زونا، ٹیوا، ٹوکسن، یونیورسٹی آف آرت ایری زونا پیرس۔
- لاڈ فوگڈ، پیٹر، 1992، این اودز ویو آف ایٹڈ ایٹڈ بچرڈ لینگویج، لینگویج 68-809-11
- لینڈ بورو، چون، 1979، لالینگویٹ ڈس ایٹڈ کے (ایمزونی کو لمیسین) پیرس، سیلاپ۔
- لینڈ ویر، ایم لائین، ایٹڈ کے ٹر آف ایٹھنو لینگویٹک، ویٹالی: کیس اسٹڈی آف ٹو لینگویٹج، لا بو ایٹڈ وینیمو، ان اسٹولر 62-72
- لیننگارڈ، پیپر، 1992 گرین لینڈیک ایٹناٹ این آئیڈیولوجی، ایٹ ایٹ اے لینگویٹج، این، ایٹج، گرابرن ایٹڈ آرٹرز، میچل، لینگویٹج ایٹڈ ایجوکیشنل پالیسی ان دی نارٹھ، بریکلی، یونیورسٹی آف کیلفورنیا، 78-167
- لارڈ، اے، بی، 1960، دی انگلش لینگویٹج: کیمرٹج، کیمرٹج یونیورسٹی پیرس۔
- مک آرٹھر، ٹوم، 1998، دی، اکا، پیٹریٹج، فاؤنڈیشن اوگیمٹس 7-14-15

- مک ڈوگل، آر، سی 1998، اینڈ جوہل، کلچرز اینڈ ٹیلی کمیونیکیشن ٹیکنالوجی، ان ہو سٹلر 8-91
- مک کے، گرائم 1996، کمٹ، لیڈیکا 2-18-19
- مک نیل، ڈیلو، ایچ، 1976، پلگنز اینڈ سیلپز گارڈن، سٹی، نیویارک، اینکریپریس۔
- میڈی سن، این 1984، پیٹرن آف ساؤنڈ، کیمریج: کیمریج یونیورسٹی پریس۔
- میک یورے، گبریلے، 1991، آوار، اون لینگویج: ان آرش ایسے ٹیسٹو، کلی ویڈ، ملٹی ملٹی لینگویل۔
- مالوف، ڈیوڈ، 1985، دی اونلی اسپیکر آف ایز ٹینگ، ان انٹی فوڈز، اسٹوریز، سڈنی، ریڈم، ہاوس۔
- مارکری، تھامس، ایل، 1998، لاڈن اینڈ ادر ریک لینگویج فارم ان دی ایسٹرن ایل فائن، ریجن، ان جیک فیسبک، ہسٹریکل ڈائیکٹو لوجی: ریجنل اینڈ سوشل، برلن، ماؤنٹین ڈی گروٹر 75-357
- مارٹن، لورا، 1986، ایسکیمو ورڈ فار سنو: اے کیس اسٹڈی ان جینس اینڈ ڈیکے آانت این اینھر پوپولوجیکل سیمپل، امریکن اینھر پوپولوجسٹ 88-418-23
- ماسلو، ابراہام، 1954، مونیسیویشن اینڈ پرسنلٹی، نیویارک: ہارپر اینڈ رو۔
- مائی سوف، جیمز، اے، 1991، اینڈ اینجرڈ لینگویجز پیپرز فرام دی انٹرنیشنل سیمپوزیم اینڈ اینجرڈ لینگویجز، ٹوکیو، 18-20 نومبر 1995) ٹوکیو میٹرو۔
- مائیورس، جے، 1996، کیوبکز، اب اور نیل لینگویجز: ہسٹری، پلاننگ اینڈ ڈویلپمنٹ کالویڈن، ملٹی لینگویل میٹرز۔

- من، لائز، 1989، سم پیپل او ڈونٹ ٹاک رائٹ یونیورسل اینڈ پارٹی کیولر ان چائیلڈ لیٹگو تچ، ایپاسیا اینڈ لیٹگو تچ ایسوسی ایشن ان ڈورین 45-335
- مائیکل چینڈو، دی وائی 1998، اینڈ بیجر ڈ لیٹگو تچ آف رشیا: این انفارمیشنل ڈیٹا بیس، ان مشومورا 38-129
- میتھون، میرینی، 1998، دی سکینی فیکس آف ڈائی ورشی ان لیٹگو تچ اینڈ بیجر ڈ منٹ اینڈ پری زرویشن ان گرانبول اینڈ ویلے 91-163
- موسلے، کرسٹوفر اینڈ آر، ای آشر، 1994، اٹلاس آف دی ورڈز لیٹگو تچ، لندن، رتلج۔
- ماہولسر، پیٹر، 1990 ریڈیوسنگ میسٹیک لیٹگو تچ ٹورائٹنگ: ان جے، ای جوزف اینڈ ٹی جے ٹیلر: آئیڈیولوجی آف لیٹگو تچ: لندن، رتلج، 189-205
- 1995، لیٹگو سٹاک ایکولوجی: لیٹگو تچ چینج اینڈ لیٹگو سٹاک ایپریٹیمز ان پیسیفک رم، لندن، رتلج۔
- نیٹیل، ڈینیل اینڈ سوزانے رومنی، 2001، ونینٹنگ وائیسز، آکسفورڈ: آکسفورڈ یونیورسٹی پریس۔
- نگوکی واتھیونگ، او 1986، ڈی کالونائزنگ دی مائینڈ، دی پولیٹکس آف لیٹگو تچ ان افریقن، لیٹرچر لندن، کری، پورٹس ماوتھ، این ہینی مین۔
- نورس، میری، جین، 1998، کینڈا، ایب اور بیجمل لیٹگو تچ: کینڈین سوشل ٹرینڈز، وینٹر۔
- ادوم، ایگنے، پی، 1998، ایکو سٹم، انسکلو پیڈیا برٹینیکا، 15، پیڈیا VII، 83-979

- اوئٹلر، نیکولس، 1996، ٹنگرز اینڈ اینڈ پوسٹ ماڈرن، لینگویجز: ووٹ رول فار دی اسپیشلسٹ (پروسیڈنگ آف دی سیکنڈ ایف ای ایل کانفرنس یونیورسٹی آف ایڈن برگ، 7-25 ستمبر 1998) ہاتھ فاونڈیشن فار اینڈیجر ڈی لینگویجز۔
- فاجل، مارک، 1995، کنٹریوشن ٹودی کنزرویشن آف اینڈیجر ڈی لینگویجز: سیمن ءر، یونیورسٹی آف برشل، 21 اپریل 1995، لینگوی 1-6۔
- پامر، ایف، آر، 1986، موڈ اینڈ موڈالٹی، کیمرتج، کیمرتج یونیورسٹی پریس۔
- پول، ڈی، اے، 1973، دی نار جو جکو ڈٹاکرز، پٹس برگ پی اے: ڈورنٹس۔
- پیٹ، ایف، ڈیوڈ، 1995، بلیک فوٹ فزکس، لندن، فور تھ اسٹیٹ۔
- پی، ماریو، 52، دی اسٹوری آف لینگویجز لندن: ایلن اینڈ ان ون۔
- 1952، آل اباؤٹ لینگویجز، سیڈیلڈ، لیسن کوٹ۔
- پییز، پیرالڈ، 1988، ماونٹین لینگویجز، لندن، فیبر۔
- فوگسن، جیف، 1998، ڈیجیٹل ٹیکنالوجی ول سیویور لینگویجز، انفوائن ٹی 2 (کانفرنس ڈس سرورسز ڈی ٹریڈ کمیشن ڈس اینٹیٹ یورپین، دی پاگو، 1-55
- پوسے، ڈرل، 1997، ہائیو لوجیکل اینڈ کلچرل ڈائیورسٹی۔ دی ان ایکسٹریبل لنکڈ ہائی لینگویجز اینڈ پولیٹیکس، سمیری ان لیٹوکا۔ 4-7-8
- پاونڈ، ایوزا، 1960، دی اے بی سی آف ریڈنگ نیویارک، لوگن
- پرائیس، گلن ولے، 1998، انسکلو پیڈیا آف دی لینگویجز آف یورپ آکسفورڈ، بلیک ویل۔
- پولم، جی، کے، 1991، دی گریٹ اسکیمو ویکبلری ہوکس، شیکاگو یونیورسٹی پریس۔

- قویڈا، جے ڈایاگو، 1998، کمپیننگ انٹرپرائزیشن آف ہسٹری وٹ ایف دے آر رانگ؟ ان ہو سٹلر 7-53
- ریخانر، جون، 1997، بچنگ اینڈ جینٹس لینگویجز: فلیگ اسٹاف: نار تھرن ایری زونا یونیورسٹی۔
- روبنز، آر، ایچ اینڈ ای۔ ایم اولن بیک 1991، اینڈینجرڈ لینگویجز، آکسفورڈ اینڈ نیویارک: برگ
- روڈریگوز، اے، ڈی، 1993، لینگویس اینڈ جینٹس: 500 انس ڈی ڈسکو برٹاس ای پرداس، ڈیلا، 9-83-103
- رومنی، سوزینے، 1989، پیچین، کیربول، امیگرٹ اینڈ ڈائنگ لینگویجز، ان ڈورین 83-369
- روزین، بازرا، 1994، از انگلش ریٹلی اے فیملی آف لینگویجز: انٹر نیشنل ہیئرلڈ، ٹیر یون 15 اکتوبر۔
- روبن، جوہان، 1985، ٹوارڈز ہائی لینگویل ایجوکیشن ان پیراگوائے ان، جے ای، اٹلاس اینڈ جے جے اسٹریک، ہر سفیکٹو آن ہائی لینگویل ازم اینڈ ہائی لینگویل ایجوکیشن، واشنگٹن؛ جارج ٹارن یونیورسٹی پیرس، 35-423
- رولن، مرئیٹ، 1987، اے گائیڈ ٹو دی ورلڈ ز لینگویجز: سینڈ پورڈ، سینڈ پورڈ یونیورسٹی پیرس۔۔
- سیپر، ایڈورڈ، 1921، لینگویج، نیویارک، پارکورٹ، بریس اینڈ ورلڈ۔
- سوئی، ہارومی، 1998، دی پریزنٹ سیچویشن آف دی اینو لینگویج، ان مٹسومورا

- سیچلر، ہربرٹ، آئی، 1969، ماس کمنیو نیکیشن اینڈ امریکن ایمپائر، نیویارک، کیلی۔
- 1976، کمنیو نیکیشن اینڈ کلچرل ڈومی نیشن، نیویارک، شارپ۔
- سیپارٹ، فیزنگ، 1998، سیچویشن آف دی اینڈ جینٹس، لینگویجز آف کولمبیا، اسپیشلی چسیلا 9-8-100۔
- سیلی ایلی سن، 1996، لرننگ اباؤٹ لینگویج: ایشوز ففار پرائمری ٹیچرز، باکنگ: اوپن یونیورسٹی پریس۔
- سیلور سٹین، ایم، 1971، ڈیٹنی آن لینگویج، کیمریج، ایم۔ اے: ایم آئی ٹی، پریس۔
- اسکب، نب، گزگاس، ٹو، 1990، کنٹ لیٹکو، 3-8
- سلو بداء، جہان، اے، 1986، دی میوزیکل مائینڈ: دی کولمبیا سائیکولوجی آف آئیٹ
- میوزک، اکسفورڈ، اکسفورڈ یونیورسٹی پریس۔
- سٹیرین، ای، ڈیلیو اینڈ اے، ای اسٹرین، 1945، دی اسپیکٹس آف سماں فوکس آن دی ڈسٹنی آف دی ایمرین ڈسٹن، بو سٹن، امپاریز۔
- اسٹینر، جورج، 1967، لینگویج اینڈ سائی لینس: لندن فیبر اینڈ فیبر۔
- سوان، بی، 1980، آن ڈلنگ، ان دی میڈوسا اینڈ سینل: مورنوٹس آف بائیولوجی واچر، لندن، ایلن لین۔
- ٹوڈ، لورٹو، 1984، ماڈرن انگلشز: پیچن، اینڈ کیر بول: اکسفورڈ بلیک ول۔
- ٹوسکو، ماڈرو، 1997، کنٹری بیوشن ٹو اے سیمپوزیم آن اینڈ نیچر ڈ لینگویز ان افریقہ، لییزگ 6-21
- ٹروسٹر وڈ، ٹرونڈ، 1997، آل سپورٹنگ، تھرینڈ لینگویجز لیٹکو 4-4-22۔

- 1999 آومنی ریٹن لینگویجز ان دی ورلڈ: اوگی میوس 11-16-18
- ٹروڈگل، پیٹر، 1991، لینگویج مینٹیننس اینڈ لینگویج شفٹ پریزر ویش ورسس الیکٹکشن، انٹرنیشنل جرنل آف اپلائیڈ لینگویج سٹڈس 1-9-61
- 2000، سٹیو لینگویج سٹڈس 4th، ہارڈمونڈ زوارتھ، پیگن۔
- ویلی کوئیٹے، پیلری پال، 1998، کمینوٹی، پروفیشنل اینڈ لینگویج پری زرویشن: فرسٹ تھنکس فرسٹ ان او سٹلر، 12--107-
- وین ڈیوسن، اسکول، نیلے کے، 1998، پیریٹج لینگویج انٹرکشن: ایڈو ایٹو ایڈ چیلنجز آئیلا نیوز 1-12-14-
- وین ہورڈے، جوہان، 1998، لٹ ڈچ ڈائی؟ اووردی تلو نیو ڈیڈ ہاڈی، انفو این ٹی 2 (کانفرنس ڈس، سروسز ڈی ٹریڈ کشن ڈس ایٹس یورنن دی ہاگو) 6-10
- ویو گلین، سی، ایف، اینڈ، ایف، ایم ویو گلین، 1977، کلاسیفیکیشن اینڈ انڈکس آف دی ورلڈز لینگویجز، نیویارک، ایلسی ویر۔
- وائی ڈرین، ویلمنٹن، 1998، کوگرو، اے لینگویج ٹرانسفارمنگ اینڈ اے ڈائیکٹ؟ اوگو نیٹس 8-3-5-
- واکر، رونلڈ، 1993، لنگویج شفٹ ان یورپ اینڈ ایرین جابا، انڈونیشیا: توڈی ہرٹ آف دی مٹرز اے آئی ایل اے ریویو 100-77-87--
- واردگ، رونلڈ، 1987، لینگویج ان کمپیوٹیشن، آکسفورڈ، بلیڈ ویل۔
- واسٹن، سکوسما، 1991، اسکاٹس اینڈ آرنش گیلیک دی جانیٹس بیڈ فیو، ان روبنز اینڈ اولن ہیک، 41-59-

• وین ریچ، میکس، 1980، ہسٹری آف یدیش لینگو تاج، شکاگو، یونیورسٹی آف شکاگو پریس۔

• وٹموگ جٹوا، 1956 لینگو تاج: اے ماڈرن سینٹیس، لندن: سیکر اینڈ وربرگ۔

• ویلر، رییکا، 1999، دی ورکنگ آف لینگو تاج: نیویارک پریاگر۔

• وڈبری، اینتھونی، سی، 1998، ڈکومینٹ ری ایٹوریکل ایسٹھیک اینڈ ایکسیر

سیولاس ان لینگو تاج شفٹ، ان گرانبول ویلے۔ 58-2334

• وروم اسٹیفن، اے، 1991، لینگو تاج دیتھ اینڈ ایپیزنس، کاریز اینڈ سر کنٹنس، ان

روبنز اینڈ اولن بیک۔ 1-8

• 1998، میتڈز آف لینگو تاج مینٹنس اینڈ ری وائی ول وڈ سلیکڈ کیس آف لینگو تاج اینڈ

ینجر منٹ ان دی ورلڈ، ان مٹسو مور 191-211۔

• ویمان، ٹورنٹن، 1996، کنٹری بیوشن ٹو اے کانفرنس آن انتھنسی اینڈ آئی ڈین ٹیٹی

ان اینڈ میکسٹنس لینگو تاج ریویٹالائزیشن (امریکن لینڈھروپولو جیکل ایوسی ایشن) الڈ

ان نومبر، نیوز لینڈ آف دی فاؤنڈیشن فار اینڈ ینجر ڈ لینگو بیجر 5-20۔

• یالوپ، کولن، 1982، اسٹریٹین ایپ اور یجنل لینگو تاج، لندن، ڈچ۔

• یوموتو، اکیرا، وائی، 1997، اے سروے آف انڈینجر ڈ لینگو بیجر اینڈ ریسورس،

نیوز لیٹر آف فاؤنڈیشن فار اینڈ ینجر ڈ لینگو بیجر 5-8-14۔

• 1998، اے، لینگو سٹ اینڈ اینڈ ینجر ڈ لینگو تاج کمیونٹی: ایٹوز اینڈ اپروچ ان مٹسو

مورا۔ 52-2133۔

• 1998، بی، ریٹر و سفیکٹ اینڈ پرو سفیکٹ آن نیو ایمر جنگ لینگو تاج کمیونٹیز، ان

اوسٹر، 114۔

گالبنڈی لٹریچر

Culture Assimilation	دودمانی ہواری	Anthropologist	مردم زانت
Consumer culture	خریداریں دودمان	Folklorist	کسہ زانت
Urbanization	شہر کاری	Historian	بُند پتر زانت
Ruler setting	کلگی چاگرد	Psychologist	تب زانت
Centralization	یہ بَنجلیگ / یہ بَنجلیس	Constructive	ساچاری
Metropolitan city	مزن شہر	Legend	شہمرد
Dominate culture	زوراکیں دودمان	Hero	بامرد
Cultural Homogenization	دودمانی ہم آہنگی	Astronomy	استال زانتی
Peer Group	ھمسرا نی ٹولی	Observation	دیدانک
Linguicide	زبان کوشی	Record keeper	دپتر دار
Prehistory	سر دپتر	Botany	ڈرچک زانتی

Archaeology	د مَب زانتي	Agriculture	کشارکاري
Encoding	ميان ريگ	Observer	ديدانکار
Ethnology	نسب زانتي	Medicine	درمان زانتي
Ethno linguistics	نسب زبان زانتي	Zoology	ساهداری زانتي
Ethno linguist	نسب زبان زانتي	Zoological	ساهداری زانتيگي
Polios	هندي بولي	Movement	جُز
Vernacular	ڏيهي بولي	Static	اوشتانک
Koine	شريك بولي	Discussion	ٿران بند
Lingo	در بولي	Green movement	سبزاري جُز
Scientist	سائنس زانتي	Green linguistic	سبزاري زبان زانتي
Ecology	بوميان زانتي	Ethno biologist	نسب زندمان زانتي
Biology	زندمان زانتي	Environmental	بومياني
Biological	زندمان زانتيگي	Advocate	سلاھکار
Ecological	بوميان زانتيگي	Long term	دير ماني

Diversity	رنگارنگی / رنگ رنگی	Short term	زیت مائیں
Ecosystem	بومیارہند	Phrase	رد
Humanity	بنیادم گری	Language vitality	زبان زنداری
Multi culture	باز دودمانیگ / باز دودمانی	Field linguist	پڑکاریں زبان زانت
Inherited	بہشیزی	Single word	یگال
Knowledge	زانت	Sustainability	برجادی
Field worker	پڑکار	Diacornical	بندپتریک
Dairy	رودپتر	Taxonomy	بہرء بانگ
Past	گوست	Lexicon	گال امبار
Enthusiast	جوشیلا	Coding	ریگ
Specialist	بلدکار	Decoding	پریگ
Protective measure	پہازیگ گانگج	Homogenization	ہم نسلی / ہمزادی
Hierarchical	بہشزیگ / بہش یزی	Folklorization	کوهنگ زانتی / قدیم زانتی
Typological	تہر زانتیگی	Figure	بلاد

Geographical	زمین زانیتگی	Shift	تڙگ / مٿ گ
Cultural Geographer	دودمان زمین زانیت	Language shift	زبان ۽ تڙگ / زب ان ۽ مٿگ
Ethnologist	نسب زانیت	Capital	بُن شهر
Botanist	ڏر چک زانیت	Variation	گردش
Zoologist	ساهد ار زانیت	Sex	جنس
Team work	هو اچگی / هو رک اری	Tribal	تمن
Stereotype	پیشگیس	Discourse	گپ ۽ تران
Documentation	نچینکاری / نزاری	Descriptive	بیانی
Systematic	راحدار	Cross	کشوکائی
Portrayal	نکش کشی	Domain	کار پڙ
Kinship	رشته دار	Authority	واکدار
Set	بستگ	Demographic	شمارگی
Family	کُمدان	Generation	پدرتیچ
		Clan	ٺک